

1. Ainevaldkond „Keel ja kirjandus”

Keele- ja kirjanduspädevus

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete õpetamise eesmärgiks põhikoolis on kujundada õpilastes eakohane keele- ja kirjanduspädevus, see tähendab suutlikkust tajuda keelt ja kirjandust kui rahvusliku ja iseenda identiteedi alust, mõista erinevaid kirjandustekste ja nende osatähtsust Eesti ja maailma kultuuriloos ning. Keele- ja kirjanduspädevus hõlmab teadmisi ja oskusi, kujundamaks keele- ja kultuuriteadlikku inimest, kes lähtub nii suulises kui kirjalikus suhtluses verbaalsest ja sotsiaalsest kontekstist.

Keele ja kirjanduse õpetamisega taotletakse, et põhikooli lõpuks omandab õpilane järgmised valdkonnapädevused:

- 1) austab keelt kui kultuuri kandjat ja vahendajat, hindab seda kui avaliku suhtluse vahendit, väärtustab eesti rahvuskirjandust ja rahvapärимust ning keelelist ja kultuurilist mitmekesisust;
- 2) saavutab keeleteadlikkuse, arvestab kultuuris välja kujunenud keelekasutus- ja suhtlustavasid, teadvustab keeleoskust õpioskuste alusena ning identiteedi osana;
- 3) loeb, esitab ning kirjutab eri tüüpi ja liiki tekste, analüüsib tekstide keelekasutust, ülesehitust ja vormistust, väljendab end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- 4) otsib, hindab kriitiliselt ning kasutab eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, austab intellektuaalomandit;
- 5) mõistab ilukirjandusteose kunstilisi väärtusi, analüüsib ja tõlgendab eri tüüpi ning eri žanris tekstide ülesehitust, väljendust ja sisu;
- 6) omandab lugemisharjumuse, väärtustab lugemist, kujundab loetu põhjal oma esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi, rikastab mõtte- ja tundemaailma, täiendab enda keele- ja kultuuriteadmisi.

Ainevaldkonna õppeained ja nende maht

Ainevaldkonna õppeained on eesti keel ja kirjandus. Eesti keelt õpitakse 1.– 9. õpigruppides, kirjandust 5.– 9. õpigruppides. 1.- 4. õpigruppides õpitakse eesti keelt üldõpetuse raamistikus, 5. – 9. õpigruppides õpitakse eesti keelt ja kirjandust ainepõhiselt.

Ainekavades esitatud taotletavate õpitulemuste ja õppesisu koostamisel on aluseks võetud arvestuslik nädalatundide jagunemine eesti keeles ja kirjanduses kooliastmeti järgmine:

I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste
eesti keel – 19 nädalatundi	eesti keel – 11 nädalatundi kirjandus – 4 nädalatundi	eesti keel – 6 nädalatundi kirjandus – 6 nädalatundi
I kooliaste (LÕK)	II kooliaste (LÕK)	III kooliaste (LÕK)
eesti keel – 24 nädalatundi	eesti keel – 21 nädalatundi	eesti keel – 18 nädalatundi

Ainevaldkonna kirjeldus ja valdkonnasisene lõiming

Keel on rahvuskultuuri ja rahvusliku identiteedi kandja. Eesti keele oskus kõnes ja kirjas pole üksnes inimese identiteedi, tema mõtlemise ja tundevõime kujunemise alus, vaid ka jätkusuutliku ja enastjuhtiva õppimise eeldus kogu edasiseks eluks. Kui õpilane mõistab eesti keele tähtsust sotsiaalse suhtluse vahendina ja rahvusliku kultuuri kandjana, kujuneb ta täisväärtuslikuks ühiskonna liikmeks, kes suudab ennast erinevates suhtlusolukordades selgelt ja ladusalt väljendada, mõistab erinevaid tekste, on võimeline argumenteerima ja mõtestatud teksti looma. Põhikoolis pannakse alus õpilaste sotsiaalsele kirjaoskusele, st oskusele kasutada keelt teadlikult ja kriitiliselt isiklikus ja avalikus elus, õppe- ja tööolukorras. Õpilastes kujundatakse teadmisi ja oskusi, mis hõlmavad keelt, selle variante, eri tüüpi ja liiki tekste ning mis lubavad toime tulla suulise ja kirjaliku suhtlusega, tekstide vastuvõtu ja loomisega. Keeleõpetuse kõrgeim siht on aidata õpilasel kujuneda iseseisvaks teksti vastuvõtjaks ja loojaks, kes on omandanud tänapäeva eesti kirjakeele. Eesti keele hea valdamine on eduka õppimise eeldus kõigis õppeainetes. Ainevaldkonna õppeained toetavad eeskätt õpilase emakeele- ja kirjanduspädevuse ning kommunikatiivsete oskuste arengut, kuid ka tema identiteedi ja enesetunnetuse kujunemist ning kultuurilist ja sotsiaalset arengut.

Tulenevalt kooli väärtustest on põhiorhk ka valikute tegemise-, eesmärkide seadmise ja täitmisoskusel, oma eksimustest õppimisel ning isiksusliku kasvu tagamisel.

1.– 4. õpigruppides on eesti keel kirjandusega lõimitud õppeaine, milles taotletakse nii keele kui ka kirjandusõpetuse eesmärgi. Eesti keele õppes arendatakse kõiki keelelisi osaoskusi (kõnelemine, kuulamine, lugemine, kirjutamine) ja õigekeelsust. Osaoskusi ja õigekeelsust

arendatakse nii teabe- ja tarbetekstide kui ka ilukirjandustekstide lugemise, jutustamise ja kirjutamise kaudu. Oluline roll on ka õpilaste enda loomingul ning katsetamisel. I kooliastmes loeb õpilane vähemalt kümme, 4. õpigrupis vähemalt neli tervikteost eesti või maailma lastekirjandusest. Kuulamine, kuuldust arusaamine ja kõnelemine on tihedalt seotud lugemis- ja kirjutamisoskuse arendamisega, neist omakorda sõltub edasise kirjaliku eneseväljendusoskuse tõhusus. Suuline keelekasutus hõlmab eneseväljendust tavaolukorras ning eakohase suulise teksti mõistmist ja edastamist. Lugemise õpetamisel arendatakse lugemistehnilist vilumust ja kujundatakse oskust loetud tekstiga jõukohaste juhiste järgi eesmärgistatult töötada. Kirjutamise õpetamisel parendatakse kirjatehnikat, kujundatakse õigekirjaoskust õpitud keelendite piires ning arendatakse suutlikkust väljendada end loovalt ja eesmärgipäraselt. Loetav käekiri on alus kirjalikule eneseväljendusele. Esimeses kooliastmes on oluline saavutada eesmärgistatud kirjutamisoskus ja oskus oma mõtteid kirjalikult väljendada.

Alates 5. õpigrupist on eesti keel ja kirjandus eraldi, kuid tugevasti lõimitud õppeained, mille kaudu arendatakse sihipärase lugemise, suulise keelekasutuse ja kirjutamisoskust. Iseloomulik on tekstikeskne käsitlusviis ning keeleliste osaoskuste arendamine.

Ilukirjanduse tervikteoste valib õpilane õpetaja soovitusel lugemiseks nii eesti kui ka välisautoritelt, arendades oskust loetud teost tutvustada, selle põhjal jutustada ja küsimuste toel arutleda. Tähtis on kujundada lugemisharjumus, soodustada positiivset lugemiskogemust ja pakkuda lugemisrõõmu.

Kirjandustundides kujundatakse õpilaste kirjandushuvi ja lugeja võimeid ning kõlbelis - emotsionaalset arengut loetud kirjandusteoseid mõtestades, kuid vaadeldakse ka ilukirjanduskeele eripära ning arendatakse suulist ja kirjalikku väljendusoskust.

Ainevaldkonnasisese lõimingu põhialus on avar tekstikäsitlus, mis hõlmab nii suulisi kui ka kirjalikke tarbe- ja ilukirjandustekste, samuti pildilisi, graafilisi ning teist liiki tekste. Ainevaldkonna õppeainete koostoimes omandatakse teiste õppeainete õppimiseks vajalikke kuulamis-, kõnelemis-, lugemis- ja kirjutamisstrateegiaid, kujuneb soov ning oskus oma mõtteid arusaadavalt väljendada.

Õpilane omandab keelelise suhtluse oskused ja vilumused, õpib oma mõtteid ning tundeid väljendama, kuuldut ja loetut analüüsima ning kogutud teavet üldistama. Kirjanduslike tekstide lugemine ja käsitlemine tundides avardab õpilaste kultuuri- ja elukogemust, rikastab sõnavara, soodustab kirjandushuvi ning lugejavõimete ja isiksuse arengut. Keeleliste osaoskuste lõimimise tulemusel arenevad õpilaste mõtlemisvõime, suhtlusoskus ja enesetunnetus. Õpilased on võimelised eetilisel, olusid ja kaaslast arvestades suhtlema, teadlikumalt õppima ja tegutsema. Lugemise soodustamisel on oluline anda õppijale valikuvõimalus ning märgata, mida õppija ise lugemiseks valib, milliseid otsuseid protsessi sees teeb ning kuidas läbi loetu iseenda kui lugeja kohta teadlikumaks saab.

II ja III kooliastmes kujundatakse õpilaste teadmisi ja oskusi neljas õppevaldkonnas: suuline ja kirjalik suhtlus, teksti vastuvõtt, tekstiloome ning keeleteadlikkus. Siin on eesti keele õpetamise keskmes (tervik)tekstid ja katkendid või tekstikorpused ning nendega seotud tekstitoimingud. Keelepädevuse tagab võimalikult eripalgeline, kuid autentne ja adekvaatne tekstivalik, mis võimaldab omandada keeleteadmisi ja kujundada

hoiakuid. Suhtlemisõpetusega kujundatakse oskust kasutada multimodaalses suhtluses eri kanaleid ja keskkondi (sh netikeskkonda), oskust arvestada suhtlemisel eesmärki, partnerit ja olukorda, oskust vahendada teavet, väljendada oma arvamusi ja hinnanguid. Tähelepanu pööratakse ka netiturvalisusele. Suhtlusoskuse arendamisel tehakse informatiivseid esitlusi (nt raamatututvustusi) nii individuaalselt kui ka koostöös. Teksti vastuvõtu õpetusega kujundatakse oskust tekste leida ja valida, eesmärgipäraselt lugeda ja kuulata, samuti rakendatakse erinevaid lugemis- ja kuulamisvõtteid ning süvendatakse oskust teksti mõista ja sellele reageerida. Arendatakse kriitilise lugemise oskust ning analüüsitakse erinevaid tarbetekste. Elulähedaste ja tähenduslike aine- ja muude tekstide käsitus lõimitakse tekstide ülesehitusliku eripära, sõnavara, grammatika ja õigekeelsuse õpetamisega, et kujundada õpilases loomulik keeleteadlikkus. Tekstiloomes õpetusega kujundatakse mitmekülgselt ja eesmärgistatud eneseväljendusoskust, mille puhul õpilane tajub situatsiooni ja adressaati ning suudab oma mõtteid selgelt ja täpselt, tekstiliigile omasel viisil väljendada. Jutustavate, kirjeldavate ja arutluselementidega tekstide kõrval hõlmab kirjutamine avarat tekstivälja alates tarbetekstidest kuni ilukirjanduseni. Tekstiloomes on põhiohk kirjutamise protsessil, õpilane järgib kirjutamise etappe alates eeltööst kuni lõpptulemuse vormistamiseni ja viimistlemiseni. Keeleteadlikkuse õpetusega avardatakse keeleteadmisi, omandatakse õigekeelsuspõhimõtted, kujundatakse eesti keelt väärtustavat hoiakut. Arendatakse oskust tänapäeva eesti kirjakeelt teadlikult kasutada, kujundatakse arusaamist keele arengust ja muutumisest ning murrete eripäradest. Keeleteadlikkust, mis peab tagama korrektse ja mitmekülgselt kirjakeele omandamise, õpetatakse muude tekstitoimingute osana. Et õpilane osaleks aktiivselt ja vahetult õppeprotsessis, peavad keeleõppe tegevused olema mitmekülgsed ja funktsionaalsed. Keeletundides omandatakse konkreetseid keeleteadmisi ja praktilisi oskusi, analüüsitakse loetut ja kuuldut, kujundatakse keelega seotud hoiakuid ja antakse hinnanguid ning kirjutatakse eri liiki tekste. Arendatakse oskust sobivatest allikatest ja keskkondadest infot hankida, seda lugeda ja kriitiliselt hinnata. Keeleallikate kasutamine lõimitakse tekstiloomesse, st, et õpilane oskab teabe põhjal langetada teadlikke keelevalikuid, mis arvestavad suhtlusolukorra sobivust. Tekstitöös on oluline ka digitaalse sisu loomine, muutmine.

Üldpädevuste kujundamise võimalusi

Üldpädevused rakenduvad läbi kooli kuu teemade ja projektide. Pädevustes eristatava nelja omavahel seotud komponendi – teadmiste, oskuste, väärtushinnangute ning käitumise kujundamisel on kandev roll õpetajal, kes oma väärtushinnangute ja enesekehtestamise oskusega loob sobiva ning turvalise õpikeskkonna.

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Keeleõpetus rõhutab vaimseid ja kultuuriväärtusi: keele kui rahvuskultuuri kandja tähtsust, keeleoskust kui inimese identiteedi olulist osa. Keeleõpetuses väärtustatakse funktsionaalset kirjaoskust ning teadlikku kriitilist suhtumist teabeallikatesse, sh meediasse. Õpilane väärtustab loomingut ja ilumeelt ning kultuurilist mitmekesisust. Oskab teadvustada oma väärtushinnanguid, on teadlik oma kooli põhiväärtustest ning oskab nendest tulenevalt otsuseid vastu võtta.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Keele- ja kirjandustundides kasutatava paaris- ja rühmatöö käigus kujundatakse koostööoskust, julgustatakse oma arvamust välja ütleva, kaaslaste ideid tunnustama ja teistega arvestama, ühiseid seisukohti otsima, lahendusi leidma. Oluline on, et õpilane oskaks teha koostööd teiste inimestega erinevates situatsioonides. Kujundatakse oskust suhelda eetilisel, lugupidaval, viisakalt ja olusid arvestades nii suuliselt kui ka kirjalikult, nii vahetult kui ka veebikeskkonnas. Õppija aktsepteerib inimeste ja nende väärtushinnangute erinevusi ning arvestab neid suhtlemisel. Õppetöösse on kaasatud ka inimesi väljaspool kooli: kodu, kogukond, külalisõpetajad. On loodud võimalused, et õpilane saaks ja suudaks ennast teostada ning teaks ja järgiks ühiskondlikke väärtusi ja norme. Koolis toimub õppegruppide vaheline õpe, kus õpetajateks on oma kooli õpilased.

Enesemääratluspädevus. Läbi toetava tagasiside ning õpilase kaasamise kujundatakse õpilastes positiivset ning realistlikku minapilti. Õpiolukordades luuakse võimalused suhestuda käsitletavate teemadega, loovülesannete kaudu tuuakse esile õpilaste eripärad ja anded, aidatakse kaasa maailmavaate kujunemisele.

Õpipädevus. Keele- ja kirjandustundides arendatakse kuulamis- ja lugemisoskust, eri liiki tekstide mõistmist, fakti ja arvamuse eristamist, erinevatest allikatest teabe hankimist ja selle kriitilist kasutamist, eri liiki tekstide koostamist ning oma arvamuse kujundamist ja sõnastamist. Õppija oskab seada eesmärke ning aega planeerida selliselt, et eesmärgid saaksid täidetud. Oskab seostada varem õpitud uuega ning selleks luuakse õppe kestel ka võimalused.

Suhtluspädevus. Keele- ja kirjandustundides kujundatakse suulise ja kirjaliku suhtluse oskust, suhtluspartneri ja tema suulise ja kirjaliku kõne mõistmist, suhtluspartneriga arvestamist ning sobiva käitumisviisi valikut, oma seisukohtade esitamise ja põhjendamise oskust. Õppetegevuse ja õppetekstide kaudu pannakse alus õpilaste diskuteerimis- ja väitlemis- ning tänapäevasele kirjaliku suhtlemise oskusele. Turvalisuse ning kokkulepete täitmise vajalikkus, usaldusväärsus.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus. Teabetekstide abil arendatakse oskust lugeda visuaalselt esitatud infot, leida arvandmeid, lugeda ja mõista tabelite, skeemide, graafikute ning diagrammidena esitatud infot ning seda analüüsida, sõnalise teabega seostada ja tõlgendada. Vanemates tekstides kasutatud mõõtühikute teisendamise kaudu edendatakse arvutusoskust. Õpitakse eristama teaduslikku teavet ilukirjanduslikust ja populaarteaduslikust teabest ning kasutama tehnoloogilisi abivahendeid tekstide loomisel, korrigeerimisel ja esitamisel.

Digitädevused. Õpigruppides kasutatakse elektroonilisi sõnaraamatuid, info otsimiseks kasutatakse otsingumootoreid. Veebis oleva suhtlemise viisid ning turvalisuse tagamine. E-kirjade kirjutamine, digitundide kokkulepete loomine ning nende mõistmine. Digisisu loomine üksi ja koos. G Suite for Educationi teenuse kasutamine (Google Docs, Google Slides, Google Sheets, Forms, Jamboard, Google Sites). Tekstide vormistamine, plakatid, tööde häälsalvestamine, portfoolio loomine.

Propageerime õuesõpet ning tehnoloogiliste seadmete, keskkondade kasutuselevõttu õppetöös.

Ettevõtlikkuspädevus. Ettevõtlikkuse ning vastutustunde kujunemist toetatakse nii meedia- ja kirjandustekstidest kui ka igapäevaelust lähtuvate eakohaste probleemide arutamisega, nende suhtes seisukoha võtmise ja neile lahenduste otsimisega. Ettevõtlikkuspädevuse kujunemisel on oluline luua eeldused õpilaste omaalgatuse ja aktiivsuse näitamiseks. Õpilane suudab ideid luua ja ellu viia, näeb probleeme ja neis peituvaid võimalusi. Seab eesmärged, koostab plaane lisaks reageerib loovalt, uuendusmeelselt ja paindlikult muutustele.

Ainevaldkonna õppeainete lõimingu võimalusi teiste ainevaldkondadega

1. - 4. õpigrupis õpitakse üldõpetuse raamistikus ning klassikalist tunnijaotusplaani ei ole.

Kogu kooli kontekstis toimub õppetöö planeerimine kuu temadest tulenevalt kuude kaupa. Õpetajad ja meeskonnaliikmed teevad planeerimisel omavahel koostööd. Kaasatud on ka õpilased. Keskseks ideeks on õpilastele aineteülese terviku loomine ning õpitu rakendusvõimalused reaalses elus.

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeained toetavad pädevuste saavutamist teistes valdkondades: õpitakse lugema ja mõistma eri liiki tekste, sh teabe- ja tarbetekste, areneb sõnavara ning maailmapilt avardub. Õpilased õpivad kirjutama eri tüüpi tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja õpitud termineid ning sobivat stiili; õpivad koostama ja vormistama uurimistöid, projekte, kasutama allikaid ja neile viitama; harjuvad kasutama eri liiki sõna- ja käsiraamatuid.

Arutlusoskust ning info hankimise, tõlgendamise ja kasutamise oskusi arendatakse nii keele ja kirjanduse valdkonna kui ka teiste ainete õppes, töötades sisult erinevate tekstidega, samuti diskussioonide ja väitluste kaudu. Lõimingu toetab elementaarsete õigekirjanõuete järgimine teiste ainevaldkondade tundides.

Võõrkeeled. Eesti keele õpetuse kaudu arendatakse õpilaste kirjalikku ja suulist eneseväljendus- ning arutlusoskust, oskust luua tekste ning neist aru saada. Võõrkeelte õppimisel on abiks eesti keele tundides omandatud keelemõisted. Omandatud võõrsõnad toetavad võõrkeelte õppimist. Maailmakirjanduse autorite ja teostega tutvumine tekitab huvi võõrkeelte õppimise vastu, aitab kaasa seoste loomisele. Õpitavas võõrkeeles kirjutavate autorite teoste lugemine ja arutamine süvendab huvi selle keele maa ja kultuuri ning ka kirjanduse originaalkeeles lugemise vastu.

Matemaatika. Õppetekstide, tööjuhiste ja tekstülesannete mõistmist soodustab eesti keele ja kirjanduse tundides arendatav lugemisoskus. Arvsõnade õigekirja õppimine toetab korrektse matemaatilise kirjaoskuse omandamist.

Loodusained. Loodusteaduslike õppe- ja teabetekstide mõistmine eeldab head lugemisoskust ja tööd tekstiga. Kohanimede ning loodusnähtuste ja -objektide nimetuste õigekirja kinnistatakse keele- ja kirjandustundides. Loodusteemalised tekstid õppe- ning ilukirjanduses aitavad loodust

tundma õppida ja väärtustada. Loodusainetes omandatud sõnavara ning teadmised soodustavad omakorda kirjandusteoste looduskirjelduste mõistmist ja kujutluspiltide teket ning võimendavad seeläbi emotsionaalset mõju lugejale.

Sotsiaalsained. Ilukirjandusteoste lugemine ja analüüs toetavad maailmapildi kujunemist, ajaloosündmuste mõistmist ning ühiskonnaelus ja inimsuhetes orienteerumist. Kirjandustekste valides ja käsitledes peetakse silmas ühiskonnas olulisi valdkondi ning aktuaalseid teemasid. Sotsiaalsainete õppimise käigus omandatud teadmised ajaloost, ühiskonna arengust ja toimimisest ning inimese staatusest ühiskonnas toetavad kirjandusteoste käsitlemisel ühiskondlike probleemide ja inimsuhete mõistmist. Keeletundides õpitakse riikide, ühenduste, organisatsioonide, ajalooliste isikute, ajaloosündmuste nimede õigekirja norme, mida ajaloo- ja ühiskonnatundides kinnistatakse konkreetsete näidete varal. Õpilane õpib valikuid tegema ning seeläbi ka oma sõnade ja tegude eest vastutust võtma.

Kunstiained. Kunstiainete õpet toetab lähenemine kirjandusele kui kunstiainele. Õpilase julgustamine katsetamiseks, loomiseks, eksimiseks ja oma eksimustest õppimiseks.

Liikumisõpetus. Meedia- ja kirjandustekstide valiku kaudu saadakse elukogemusi. Plakateid ja esitlusi koostades kujundatakse tervist väärtustavat eluhoiakut. Väitlustes propageeritakse tervislikku eluviisi ning dramatiseeringutes ja rollimängudes saab läbi mängida mitmesuguseid elulisi olukordi. Inimese terviklikkuse tajumine läbi keeleõppe ja analüüsi (vaimse, füüsilise ja hingelise kooskõla leidmine läbi kirjandustegelaskujude analüüsi ning kultuurilise identiteedi tajumise)

Tehnoloogia. Õppe- ja teabetekstide kaudu kujundatakse oskust hinnata tehnoloogia rakendamise kaasaegsusi ja ohte, kasutada eetilisel nüüdisaegselt tehnoloogiaid oma õpi-, töö- ja suhtluskeskkonna kujundamisel ning järgida tehnilisi vahendeid kasutades ohutuse ning intellektuaalomandikaitse nõudeid.

Läbivate teemade rakendamise võimalusi

Õppekava läbivaid teemasid peetakse silmas valdkonna õppeainetes eesmärkide seadmisel, õpitulemuste ning õppesisu kavandamisel, lähtudes kooliastmest ning õppeaine spetsiifikast.

Elukestev õpe ja karjääriplaneerimine. Rollimängude, tekstide käsitlemise, arutelude ja loovtööde kaudu arendatakse õpilaste suhtlus- ja koostööoskusi, mis on olulised tulevases tööelus. Arendatakse suutlikkust kujundada oma arvamust, väljendada end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult, lahendada probleeme. Õppetegevus võimaldab õpilasel kujundada eneseanalüüsiks vajalikku sõnavara, et analüüsida oma huvisid, võimeid, nii ainealaseid kui ka teisi oskusi ja teadmisi ning õpilast suunatakse kasutama eneseanalüüsi tulemusi oma tulevase haridustee ja tööelu planeerimisel. Õppetegevus võimaldab töömaailmaga ka vahetult kokku puutuda (nt õppekäigud ettevõttesse, ainevaldkonnaga seotud ametite tutvustus). Kujundatakse oskust koostada õpingute jätkamiseks ja tööle kandideerimiseks vajalikke dokumente.

Meediatekstide analüüsi kaudu juhitakse õpilasi märkama ühiskonnas toimuvaid protsesse ja arutlema selle üle, kuidas need mõjutavad haridusteed ning tulevast tööelu.

Keskkond ja jätkusuutlik areng. Tervis ja ohutus. Teemakohaste tekstide varal, probleemülesannete lahendamise ning suuliste ja kirjalike arutluste kaudu toetatakse õpilaste kujunemist sotsiaalselt aktiivseteks, keskkonnateadlikeks, vastutustundlikeks ning tervist ja turvalisust väärtustavateks inimesteks.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Eri liiki tekstide käsitlese kaudu suunatakse õpilasi märkama ühiskonna probleeme ja neile lahendusi otsima. Projektides osalemine aitab kasvatada aktiivset ellusuhtumist.

Kultuuriline identiteet. Keele ja kirjanduse kui rahvuskultuuri kandjate toel kujuneb õpilastes arusaam endast, teadmine oma juurtest, eesti keele erikujudest (nt Mulgi, Võru, Setu, Kihnu murre). Emakeele ja kirjanduse väärtustamise kaudu õpitakse lugu pidama endast ja oma rahvast, teiste rahvaste tekstide abil kujundatakse arusaam kultuuride erinevustest, aga ka tõdemus inimkonna kultuurilisest ühisosast.

Teabekeskond. Erinevatest allikatest (sh internetist) teabe hankimine, selle kriitiline hindamine ja kasutamine on nii keele- ja õppeteemakohaste teadmiste laiendamise kui ka tekstiloo eelduseks.

Tehnoloogia ja innovatsioon. Õpiülesannete lahendamiseks kasutatakse teadlikult infoühiskonna võimalusi, õpilasi suunatakse alternatiivseid lahendusi otsima, oma ideid ellu rakendama.

Väärtused ja kõlblus. Ilukirjandust ning kultuuriteemalisi teabetekste lugedes ja analüüsid, nende üle arutledes ning nende põhjal kirjutades pööratakse tähelepanu õpilaste kujunemisele kõlbelisteks isiksusteks, kes teavad ja tunnustavad üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi. Tekstide analüüsi abil kujundatakse julgust astuda välja taunimisväärtuste tegude ja hoiakute vastu.

Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine

Õppetegevust kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaines seatud eesmärkidest, taotletavatest õpitulemustest ja õppesisust, toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja põhiteemadega;
- 2) taotletakse, et õpilaste õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas ja jaotub õppeaasta jooksul ühtlaselt, nii et jääb piisavalt aega ka puhkuseks ja huvitegevuseks;
- 3) võimaldatakse õpilastel õppida üksi ja koos teistega (paaris- ja rühmatööd), et toetada nende kujunemist aktiivseteks ning iseseisvateks õppijateks;
- 4) arvestatakse õpilaste individuaalseid iseärasusi ning kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste võimaldavad sobiva pingutusega õppida;
- 5) kasutatakse info- ja kommunikatsioonitehnoloogia õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;
- 6) kasutatakse mitmekesist õppemethodikat, sealhulgas aktiivõpet (rollimäng, loovtöö, arutelu, väitlus, õpimapi ja uurimistöö koostamine, omaloomingu esitamine jne);
- 7) laiendatakse traditsioonilist õpikeskkonda (kasutatakse koolis erinevaid ruume, muuseum, näitus, raamatukogu, ettevõtted, loodus jne); 8) rakendatakse õppetegevust toetavaid ja mitmekesistavaid õppevorme (ekskursioonid kirjanikega seotud paikadesse ning keele ja kirjandusega

seotud asutustesse, kohtumised kirjanike ja tõlkijatega, loomekonkursid, konkurssideks valmistumine, projektõpe jne), pidades oluliseks sotsiaalse kompetentsuse saavutamist;
9) arendatakse õpilaste teadmisi, oskusi ja hoiakuid.

Õppesisu käsitlemisel teeb õpetaja valiku arvestusega, et kooliastmeti kirjeldatud õpitulemused, üld- ja valdkondlikud ning ainepädevused on saavutatavad.

Hindamise alused

Ainekavas on kirjeldatud õpitulemused õppeaines kooliastmete kaupa kahel tasandil: üldised õpitulemused õpetamise eesmärkidena ja õpitulemused osaoskuste raames. Hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi suuliste vastuste, sealhulgas esituste ning kirjalike tööde alusel, arvestades teadmiste ja oskuste vastavust ainekavades taotletavatele õpitulemustele; õpilaste individuaalseid iseärasusi ja mõtlemistasandite arengut. Hindamine toimub vastavalt Kindluse Koolis kehtivale hindamisjuhendile, õpilase hindamise korrale.

Hoiakutele (nt huvitatus, tähtsuse mõistmine, väärtustamine, vajaduste arvestamine, kokkulepitud reeglite järgimine) antakse tagasisidet. Hindamise kriteeriumid ja hindamise korraldus on täpsustatud kooli õppekavas. Eesti keele õppimise tulemusi kokkuvõtva hindamise vormiks võib olla kompleksne töö.

I kooliastmes

- 1) suulist keelekasutust, s.o kõnelemist ja kuulamist, jutustavad tekstid, jutustus pildi, pildiseeria või muu alusteksti põhjal;
- 2) lugemist, s.o lugemistehnikat, teksti mõistmist ja vabalugemist;
- 3) kirjutamist, s.o kirjutehnikat, õigekirja ja kirjalikku tekstiloomet.

II ja III kooliastmes:

- 1) suulist ja kirjalikku suhtlust;
- 2) tekstide vastuvõttu;
- 3) tekstiloomet - jutustav kirjand, põhjendavad tekstid, jutustus alusteksti põhjal arvustus, kirjeldus, iseloomustus kokkuvõtted, kultuuriainelised lühiuurimused, nende põhjal loodud esitlusi ja ettekandeid ning e-kiri;
- 4) tekstide õigekeelsust.

Kirjanduse õppimise tulemusi hinnatakse eesti keele õppes eraldi alates 5. õpigrupist.

II kooliastmes:

- 1) teoste lugemist ning tutvustamist;
- 2) jutustamist;
- 3) tekstide tõlgendamist ja analüüsi, kirjandusliku kujundi mõistmist;

4) teksti esitust ja omaloomingut.

III kooliastmes:

- 1) iseseisvat lugemist ja eri viisidel jutustamist,
- 2) teksti tõlgendamist, analüüsi ja mõistmist,
- 3) teksti esitust ja omaloomingulisi töid.

Kirjalikes kirjandusülesannetes parandab õpetaja ka keelevead, kuid hinnates arvestab töö sisu ning õpitulemuste omandatust. Omaloominguliste tööde puhul võib lisahindega tunnustada esteetilist aspekti.

Füüsiline õppekeskkond

Kool korraldab keele ja kirjanduse valdkonna ainete õpet:

- 1) õpiruumides, kus saab mööblit ümber paigutada liikumistegevusteks (nt dramatiseeringud, õppemängud) ning rühmatöök;
- 2) kooli raamatukogus ning väljaspool kooli vastavalt kooli õppekavas sätestatule;
- 3) kooliruumis, mis toetab õpilase eesmärgipärast tegutsemist;
- 4) kooli õuealal.

Kool võimaldab:

- 1) kasutada info- ja kommunikatsioonitehnoloogia õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid, sealhulgas veebisõnaraamatuid.

Eesti keele õppeaine kirjeldus

Eesti keele oskus on nii aineõpetuse eesmärk kui ka õppekavas sätestatu omandamise alus. Põhikoolis omandavad õpilased teadmisi ja oskusi, mis võimaldavad neil toime tulla eakohaste suuliste ja kirjalike tekstidega. Põhikoolis pannakse alus õpilaste sotsiaalsele kirjaoskusele, st oskusele kasutada keelt teadlikult ning kriitiliselt isiklikus, avalikus, õppe- ja tööelus. Õpilastes kujundatakse teadmisi ja oskusi, mis hõlmavad keelt, selle variante ja eriliigilisi tekste ning lubavad toime tulla suulise ja kirjaliku suhtlusega, tekstide vastuvõtu ning loomisega.

1.– 4. õpigrupis on eesti keel kirjandusega lõimitud õppeaine ning antakse koolis edasi üldõpetuse raames. Taotletakse nii keele- kui ka kirjandusõpetuse eesmärke. Alates 5. õpigrupist on eesti keel ja kirjandus eraldi aiena, kuid 5. – 6. õpigrupp õpib neid veel üldõpetuse raames. Alates 7. õpigrupist on eesti keel ja kirjandus eraldi, kuid tugevasti lõimitud õppeained, arendades eri liiki tekstide kaudu sihipärase lugemise,

suulise keelekasutuse ja kirjutamise oskust.

Põhikoolis tuleb teadlikult omandada kirjalik keel ja tänapäeva eesti kirjakeel. Eesti keele õpieesmärke taotletakse mitme õppevaldkonna kaudu.

I kooliastmes kujundatakse õpilaste teadmisi ja oskusi kolmes õppevaldkonnas: suuline keelekasutus (kuulamine, kõnelemine), lugemine ja kirjutamine. Suuline keelekasutus hõlmab eneseväljendust argiolukorras ning eakohase suulise teksti mõistmist ja edasiandmist. Lugemise õpetamisel kujundatakse oskust töötada tekstiga eakohaste juhiste alusel. Kirjutamise õpetusega kujundatakse õigekirjaoskus õpitud keelendite piires ja suutlikkus end eesmärgipäraselt kirjalikult väljendada.

II ja III kooliastmes kujundatakse õpilaste teadmisi ja oskusi neljas õppevaldkonnas: suuline ja kirjalik suhtlus, teksti vastuvõtt, tekstiloomine ning õigekeelsus ja keelehoole.

Suulise ja kirjaliku suhtluse õpetusega kujundatakse oskust silmast silma, telefoni, kirja ja meili teel ning internetikeskkonnas kahekesi või mitmekesi suhelda, tekste kokku võtta ja vahendada.

Teksti vastuvõtu õpetuses kujundatakse oskust tekste valida ja leida, eesmärgipäraselt lugeda ja kuulata, teadvustatakse kuulamis- ja lugemisstrateegiaid ning süvendatakse võimet teksti paremini mõista ning tekstile reageerida.

Tekstiloomine õpetusega kujundatakse mitmekülgset ja eesmärgistatud eneseväljendusoskust, mille puhul inimene tajub olukorda ja adressaati ning suudab oma mõtteid vajaliku täpsusega ja tekstiliigile omases vormis väljendada ning edastada.

Õigekeelsuse ja keelehoolduse õpetusega kujundatakse keeleteadlikkust ning teadmisi keelest. Õpilastes arendatakse oskust tänapäeva eesti kirjakeelt teadlikult kasutada, kujundatakse arusaamist keele arengust ja muutumisest, omandatakse teadmisi eesti kirjakeele ja murrete stiilirikkuse ning kirjavara mitmekülgse kohta.

Eesti keele õppe- ja kasvatuseesmärgid

Eesti keele õpetusega taotletakse, et õpilane:

1) omandab põhiteadmised eesti keelest kui soome-ugri keelest ja eesti keele õigekirjaoskuse, tuleb eesti kirjakeelega toime isiklikus ja avalikus

elus ning edasiõppimisel;

- 2) mõistab keele tähtsust eneseväljendus- ja suhtlusvahendina, arendab keeleoskust, arvestades kultuuris välja kujunenud keelekasutustavasid;
- 3) õpib asjakohaselt kasutama erinevaid suhtluskanaleid, arendab oskust leida, kriitiliselt hinnata ning sihipäraselt kasutada meedias ja internetis pakutavat teavet, sh ainevaldkonnaga seotud elukutsete ja edasiõppimisvõimaluste infot;
- 4) loeb ja kuulab mõtestatult eri tüüpi tekste ning koostab neid suuliselt ja kirjalikult;
- 5) õpib tundma eri tekstiliike ning märkama nende kasutusvõimalusi ja seoseid isikliku ja tööeluga;
- 6) arendab kriitilist mõtlemist, oskust arvamusi põhjendada ning suuliste ja kirjalike tekstide alusel iseseisvalt järeldusi teha;
- 7) kasutab oma kirjakeeleoskuse täiendamiseks sõna- ja käsiraamatuid ning internetiallikaid;
- 8) tajub keeleoskust õpioskuste alusena ja identiteedi olulise osana ning kujuneb teadlikuks keelekasutajaks;
- 9) väärtustab eesti keelt kui rahvuskultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit, suhtub lugupidamisega teiste rahvaste keeltesse ja kultuuridesse;
- 10) suhtub tolerantselt eesti keele võõrkeelena kasutamisse ja toetab teise emakeelega kaaslaste eesti keele omandamist.

Eesti keele õppe- ja kasvatuseesmärgid I kooliastmes

3. õpigrupi lõpetaja:

- 1) mõistab rahvapärimust ja kultuuri mitmekesisust;
- 2) väärtustab eesti keelt;
- 3) omandab eesti keele lugemistehnika;
- 4) loeb eesmärgistatult eri allikatest ja keskkondadest;
- 5) kirjutab eesmärgistatult eri liiki tekste käsikirjaliselt ja arvutil eri keskkondades;
- 6) väljendab end selgelt ja asjakohaselt suuliselt ning kirjalikult;
- 7) analüüsib individuaalsete võimete piires eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste;
- 8) tunneb eri tüüpi ja liiki tekstide ülesehitust ning mõistab nende sisu;
- 9) kujundab lugemise kaudu esmaseid hoiakuid ja tõekspidamisi, väärtustab lugemist.
- 10) seab endale õpitulemustest tulenevaid eesmäärke ning jõuab nendeni.

1. õpigrupp

Õpitulemused	Õppesisu ja tegevus
SUULINE KEELEKASUTUS	
Kuulamine	
Õpilane: ● eristab helisid, hääli ja häälikuid ● kuulab eesmärgistatult, väljendab oma mõtteid	Helide, häälte ja häälikute eristamine (asukoht ja järjekord sõnas), hääliku pikkuse eristamine, põhirõhk täishääliku pikkusel. Õpetaja ja kaaslaste kuulamine ning suulise juhendi järgi toimimine. Õpetaja ja kaaslaste ettelugemise kuulamine. Kuuldu ja nähtu kommenteerimine.
Kõnelemine	
Õpilane: ● kasutab suhtlemisel eakohast ja sobivat kõne- ja kirjakeelt, arvestab suhtlemisel partneriga; ● rikastab lugemise kaudu oma sõnavara, kasutab sõnaraamatuid ja sõnaartiklist vajalikku teavet; ● sõnastab teksti kohta küsimusi ja esitab vastuväiteid, teeb teksti põhjal märkmeid, võrdleb tekste omavahel; ● jutustab kuuldust, nähtust ja loetust, vajaduse korral kasutab juhendi abi; ● osaleb aktiivselt ja mõtestatult õppeprotsessis.	Häädus- ja intonatsiooniharjutused. Hääduse harjutamine, hääle tugevuse kohandamine olukorrale. Eri teemadel vestlemine sõnavara rikastamiseks, arutamine paaris ja väikeses rühmas. Sobivate kõnetuste (palumine, küsimine, keeldumine, vabandust palumine, tänamine) valik suhtlemisel. Töö lähedase tähendusega sõnaga, sõnavara arendamine, sõnatähenduse selgitamine ja täpsustamine. Lihtlauseliste küsimuste moodustamine, küsimuste esitamine ja neile vastamine. Esemete, nähtuste, tegelaste jms kirjeldamine, tunnuste alusel rühmitamine. Jutustamine kuuldu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria, etteantud teema põhjal; aheljutustamine. Tuttava luuletuse, dialoogi peast esitamine. Eneseväljendus dramatiseeringus või rollimängus.
Lugemine	

Õpilane:

- loeb ja eristab eri liiki tekste, analüüsib teksti ülesehitust, keelekasutust ja sisu, avaldab selle kohta arvamust;
- tunneb joonis- ja kirjatähti;
- omandab lugemistehnilise vilumuse ja teadliku lugemisoskuse;
- rikastab lugemise kaudu oma sõnavara, kasutab sõnaraamatuid ja sõnaartiklist vajalikku teavet;
- valib ja loeb sobivaid tervikteoseid nii eesti kui ka maailma lastekirjandusest;
- kasutab raamatukogude infosüsteemi;
- kujundab lugemise kaudu oma mõtte- ja tundemaailma, jagab lugemiskogemusi.

Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus. Jutustava, kirjeldava ning teabeteksti (õpilaspäevik, kutse, õnnitlus, saatekava, tööjuhend, raamatu sisukord) lugemine. Üksikute tingmärkide, skeemide, kaartide lugemine õppekirjanduses, nende tähenduse tabamine.

Tekstiliikide eritamine: jutt, muinasjutt, luuletus, mõistatus.

Kirjandustekstid: liisusalm, muinasjutt, mõistatus, luuletus, piltjutt, vanasõna, jutustus, näidend. Luuletuste ilmekas (mõtestatud) lugemine. Riimuvate sõnade leidmine õpetaja abiga.

Kirjatähtede (nii suurte kui väikeste) tundma õppimine. Tähtedest sõnade ja sõnadest lausete lugemine. Silpidest sõnade moodustamine.

Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi (õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo, oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse). Keerulisemate sõnade ja sõnaühendite lugemist lihtsustavate tehnikate õppimine. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, üksiksõnade jm alusel. Loolle lõpu mõtlemine. Tegelaste iseloomustamine. Küsimustele vastamine, millele vastus on tekstist leitav.

Käekirjalise teksti lugemine.

Sõna, lause, teksti sisu mõistmine.

Huvipakkuva raamatu valimine lugemiseks kooli või kodukoha raamatukogust täiskasvanu abiga.

	Loetud raamatu autori, kunstniku (illustraatori), tegelaste nimetamine ja kirjeldamine, loetust jutustamine. Loetule emotsionaalse hinnangu andmine (lõbus, tõsine, igav jne).
KODULUGEMINE: vähemalt 3 raamatut õppeaasta jooksul	
KIRJUTAMINE	
Kirjatehnika	
Õpilane: • sooritab kirja eelharjutusi, arvestab etteantud juhendi ja juhendamiseiga; • tunneb joonis- ja kirjatahti, kasutab õigeid tähekujusid, kirjutab loetava käekirjaga; • kirjutab loetava käekirjaga, vormistab kirjaliku töö korrektselt.	Kirja eelharjutused. Kirjutamine pliiatsiga, joonistähtede kirjutamine. Õige pliiatsihoid ja kirjutamisasend. Väikeste kirjatahtede õppimine. Suurte kirjatahtede õppimine (vajadusel 2. õpigrupis). Õiged tähekujud, kirja sidusus, ühtlane kirjarida. Kirjutamine. Töö vormistamine näidise järgi, töö puhtus, käekirja loetavus, kuupäeva kirjutamine. Teksti ärakiri.
Kirjalik tekstoome	
Õpilane: • kirjutab õpitud keelendite ja keelereeglite piires õigesti ning loetava käekirjaga, vormistab kirjaliku töö korrektselt; • kirjutab mõtestatud lauseid, jutustavaid ja kirjeldavaid tekste.	Tarbeteksti kirjutamine ja kujundamine näidise järgi: kutse, õnnitlus. Jutu kirjutamine pildi täiendusena (pildi allkiri, kahekõne jms). Jutule lõpu kirjutamine. Loovtöö kirjutamine (pildi, pildiseeria, küsimuste järgi). Lünkteksti sõnadega täitmine.
Õigekeelsus	
Õpilane: • eristab helisid, hääli ja häälikuid; • kirjutab õpitud keelendite ja keelereeglite piires õigesti ning loetava käekirjaga, vormistab kirjaliku töö korrektselt.	Häälik, silp, sõna, lause, tekst. Tähed ja tähestik, võõrtähtedega tutvumine. Häälikute märkimine kirjas. Sõna ja lause ladumine ja kirjutamine.

	Täis- ja kaashäälikud. Täishäälikuühendi määramine sõnas. Täishääliku pikkuse eristamine ja õigekiri, kaashääliku pikkusega tutvumine. Sulghäälik (k, p, t) omasõnade alguses. i ja j ning h sõna alguses seoses tähtede õppimisega. Suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimedes. Liitsõna moodustamine. Tutvumine jutustava (väit-), küsi- ja hüüdlausega. Lause lõpumärgid: punkt, (küsi- ja hüüumärgiga tutvumine). Koma lauses. Sõnade lõpu õigekiri – d ja -vad (mitmus) ning -b (teigusõna 3. pööre) õigekirjaga tutvumine. Etteütlemise järgi sõnade ja lausete kirjutamine (15–20 sõna lihtlausetena). Kirjutusvigade parandamine õpetaja abiga.

2. õpigrupp

Õpitulemused	Õppesisu ja tegevus
SUULINE KEELEKASUTUS	
Kuulamine	
Õpilane:	Hääliku pikkuste eristamine, põhirõhk suluta kaashäälikul.

• eristab helisid, hääli ja häälikuid; • kuulab eesmärgistatult, väljendab oma mõtteid.	Suulise mitmeastmelise juhendi meeldejätmise ja selle järgi toimimine. Kaaslase ettelugemise kuulamine ja hinnangu andmine ühe aspekti kaupa (õigsus, pausid ja intonatsioon mõtte toetajana). Õpetaja etteloetud ainetekstist oluliste mõistete leidmine ja lihtsa skeemi koostamine õpetaja juhendamisel.
Kõnelemine	
Õpilane: • kasutab suhtlemisel eakohast ja sobivat kõne- ja kirjakeelt, arvestab suhtlemisel partneriga; • kujundab lugemise kaudu oma mõtte- ja tundemaailma, jagab lugemiskogemusi; sõnastab teksti kohta küsimusi ja esitab vastuväiteid, teeb teksti põhjal märkmeid, võrdleb tekste omavahel; • rikastab lugemise kaudu oma sõnavara, kasutab sõnaraamatuid ja otsib sõnaartiklist vajalikku teavet; jutustab kuuldust, nähtust ja loetust, vajaduse korral kasutab juhendi abi.	Häälde- ja intonatsiooniharjutused. Eneseväljendusoskus. Kõne eri nüansside (tempo, hääletugevus, intonatsioon) esiletoomine esituses, rollimängudes. Kõnelemine eri olukordades, rollimängud. Oma arvamuse avaldamine (raamatu, filmi jm) kohta ja selle põhjendamine. Arutlemine paaris ja rühmas: oma arvamuse väljendamine, nõustumine ja mittenõustumine, ühiste seisukohtade otsimine. Sündmuse, isiku, looma, eseme kirjeldamine tugisõnade, skeemi, tabeli abil. Mõtete väljendamine terviklausetena. Küsimuste moodustamine, küsimuste esitamine ja neile vastamine. Sõnatähenduste selgitamine ja täpsustamine aktiivse sõnavara laiendamiseks. Kuuldud jutu ümberjutustamine; pikema dialoogi jälgimine, hinnangud tegelastele ja sisule. Nii enese kui ka teiste tööde tagasisidestamine. Eri meeleoluga luuletuste (aastaajad, laste elu) peast esitamine.
Lugemine	
Õpilane:	Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi: oma lugemisvea

- omandab lugemistehnilise vilumuse ja teadliku lugemisoskuse;
- mõistab loetu sisu (tempo ja intonatsioon);
- loeb ja eristab eri liiki tekste (jutt, luuletus, mõistatus, näidend, vanasõna), analüüsib teksti ülesehitust, keelekasutust ja sisu, avaldab selle kohta arvamust;
- leiab tekstist iseseisvalt vastused ja vastab küsimustele;
- loeb ja eristab eri liiki tekste, analüüsib teksti ülesehitust, keelekasutust ja sisu, avaldab selle kohta arvamust;
- valib ja loeb sobivaid tervikteoseid nii eesti kui ka maailma lastekirjandusest, kasutab raamatukogude infosüsteemi;
- kujundab lugemise kaudu oma mõtte- ja tundemaailma, jagab lugemiskogemusi;
- rikastab lugemise kaudu oma sõnavara, kasutab sõnaraamatuid ja otsib sõnaartiklist vajalikku teavet.

parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse, sobiva intonatsiooni kasutamine. Lugemistehniliselt keeruliste sõnade ja sõnaühendite lugema õppimine.

Kahekõne ilmekas lugemine valides intonatsiooni ja tempo saatelausest lähtuvalt.

Eri liiki lühitekstide (teade, kiri, ajakirja rubriik, sõnastik) mõttega lugemine. Tarbe- ja teabetekst: teade, tööjuhend, eeskiri, retsept, saatekava, sõnastik, sisukord, õpikutekst, teatmeteose tekst, ajalehe- ja ajakirja- ning muu meediatekst. Käekirjalise teksti lugemine. Tekstiliikide eristamine: jutustus, luuletus, näidend, mõistatus, vanasõna. Kirjandustekstid: rahvaluuleline liisusalm, muinasjutt, mõistatus, luuletus, piltjutt, vanasõna, jutustus, näidend, muistend.

Luuletuste ilmekas (mõtestatud) esitamine. Riimuvate sõnade leidmine õpetaja abiga.

Raamatu/tekstiga üldine tutvumine: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus. Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid, liiklusmärgid jms), skeemide, kaartide ja tabelite lugemine õppekirjanduses ning lasteraamatutes. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, üksiksõnade jm alusel.

Loetud raamatu tutvustamine ja soovitamine. Ülesandeks vajaliku teose otsimine kooli või kodukoha raamatukogust autori, teema järgi täiskasvanu abiga.

Tekstist õpitavate keelendite, sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade jms leidmine. Õpiku sõnastiku kasutamine. Tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine.

Loetud jutustuse ja muinasjutu kohta kava koostamine, teksti

	jaotamine osadeks; skeemi/kaardi koostamine õpetaja abiga. Loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine (ka siis, kui vastus otse tekstis ei sisaldu). Loole alguse ja lõpu mõtlemine. Tegelaste iseloomustamine.
KODULUGEMINE: vähemalt 3 raamatut õppeaasta jooksul	
KIRJUTAMINE	
Kirjatehnika	
Õpilane: tunneb joonis- ja kirjatähti, kasutab õigeid tähekujusid, kirjutab loetava käekirjaga; kirjutab õpitud keelendite ja keelereeglite piires õigesti ning loetava käekirjaga, vormistab kirjaliku töö korrektselt; osaleb aktiivselt ja mõtestatult õppeprotsessis; täidab iseseisvalt õpilaspäevikut ja järgib korrektset vihiku vormistust.	Suurte ja väikeste kirjatähtede kinnistamine. Kirjutamise tehnika arendamine: ühtlane kirjarida, õiged tähekujud ja väikeste ja suurte kirjatähtede sidusus. Näidise järgi kirjatöö paigutamine vihiku lehele, kirjapaberile; kuupäeva kirjutamine.
Kirjalik tekstiloomine	
Õpilane: kirjutab õpitud keelendite ja keelereeglite piires õigesti ning loetava käekirjaga, vormistab kirjaliku töö korrektselt; vormistab lihtsama kirjaliku töö arvutis, järgib õpitud keelereegleid; kirjutab mõtestatud lauseid, jutustavaid ja kirjeldavaid tekste (pildiseeria, tugisõnade või küsimuste abil); osaleb aktiivselt ja mõtestatult õppeprotsessis; kuulab eesmärgistatult, väljendab oma mõtteid;	Kutse, õnnitluse ja teate koostamine õpetaja abiga. Võimalusel arvutis. Tekstist lähtuva ümberjutustuse kirjutamine küsimuste ja tugisõnade toel. Loovtöö abivahendi toel; fantaasialoo kirjutamine. Jutu ülesehitus: sissejuhatus, sisu ja kokkuvõte; jutule alguse ja lõpu kirjutamine. Omakirjutatud teksti arutlemine kaaslasega.
Õigekeelsus	
Õpilane:	Varasemale lisanduvalt keeleteadmised: täishäälikuühendi õigekiri,

eristab helisid, hääli ja häälikuid (tähte, täis- ja kaashäälikut, silpi, sõna, lauset, täishäälikuühendit); märgib kirjas õigesti täishäälikuid ja kaashäälikuid; teab peast võõrtähtedega tähestikku ning järjestab tähestiku abil sõnu tähestik-järjestuses; järgib kirjutamisel õpitud keelereegleid; kirjutab õpitud keelendite ja keelereeglite piires õigesti ning loetava käekirjaga, vormistab kirjaliku töö korrektselt.	suluta kaashääliku pikkus ja õigekiri; <i>k, p, t s-i ja h</i> kõrval; <i>i ja j</i> silbi alguses, <i>h</i> sõna alguses. Silbitamine, poolitamine. Lauseliik ja lõpumärk (jutustav ehk väitlause, küsilause). Koma kasutamine liitlause, sidesõnad <i>et, sest, aga, kuid</i>. Suur algustäht oma kooli ja tuttavates kohanimedes. Sõnade lõpu õigekiri <i>-d</i> (mida teed?), <i>-te</i> (mida teete?), <i>-sse</i> (kellesse? millesse?), <i>-ga</i> (kellega? millega?), <i>-ta</i> (kellela? milleta?). Asesõnade: <i>ma, sa, ta, me, te, nad</i> õigekiri. Etteütlemise järgi lausete kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (20–25 sõna lihtlausekena). Kirjavea parandamine, kui veale tähelepanu juhitakse; kirjavea ennetamine, kui veaohlikule kohale tähelepanu juhitakse.

3. õpigrupp

Õpitulemused	Õppesisu ja tegevus
SUULINE KEELEKASUTUS	
Kuulamine	
Õpilane: eristab helisid, hääli ja häälikuid; eristab hääliku pikkust (põhirõhk sulghääliku pikkusel); kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi; kuulab eesmärgistatult, väljendab oma mõtteid;	Hääliku pikkuste eristamine, põhirõhk sulghääliku pikkusel. Mitmeosalise suulise juhendi meeldejätmise ja selle järgi toimimine. Kaaslase ja õpetaja juhtnõotide kuulamine, nende järgi toimimine. Ettelugemise kuulamine. Kaaslase ettelugemise tagasisidestamine ühe aspekti kaupa (õigsus, pausid ja ilmekus). Kuuldu ning nähtu kommenteerimine. Fakti ja fantaasia eristamine.

• jutustab kuuldist, nähtust ja loetust, vajaduse korral kasutab juhendi abi; • koostab kuuldu põhjal skeemi ja mõistekaardi õpetaja abil.	Õpetaja ettelõetud tekstist oluliste mõistete leidmine ning lihtsa skeemi koostamine. Kuuldu (muinasjutt, lühijutt, proosa-, luule ja õppetekst), nähtu (lavastus, film) sisu ümberjutustamine. Dialoogi jälgimine, võtab seisukoha tegelaste tegevusele ja nende ütlustele.
Kõnelemine	
Õpilane: • kasutab suhtlemisel eakohast ja sobivat kõne- ja kirjakeelt, arvestab suhtlemisel partneriga; kasutab kõnes tervik- ja liitlauseid; • väljendab end suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt: oskab küsida, paluda, selgitada, keelduda, vabandust paluda, tänada); • väljendab end rikka sõnavaraga, kasutab vastandtäenduslikke ja samatähenduslikke sõnu; • loeb ja eristab eri liiki tekste, analüüsib teksti ülesehitust, keelekasutust ja sisu, avaldab selle kohta arvamust; • sõnastab teksti kohta küsimusi ja esitab vastuväiteid, teeb teksti põhjal märkmeid, võrdleb tekste omavahel; • jutustab kuuldist, nähtust ja loetust, vajaduse korral kasutab juhendi, skeemi jm abi; • kujundab lugemise kaudu oma mõtte- ja tundemaailma, jagab lugemiskogemusi; • vaatleb sihipäraselt, kirjeldab eesmärgipäraselt nähtut, eset, olendit, olukorda, märkab erinevusi ja sarnasusi; • esitab peast luuletust või lühiteksti.	Selge häälduse jälgimine teksti esitades. Kõne eri nüansside (tempo, hääletugevuse, intonatsiooni) esiletoomine dramatiseeringus jm esituses, hääldus- ja intonatsiooniharjutused. Sobivate pöördumiste valik suhtlemisel: palumine, küsimine, keeldumine, vabandamine, tänamine. Suuline pöördumine, teietamine ja sinatamine, kõnetus- ja viisakusväljendid. Kõnelemine erinevates olukordades (kõnelemine võõra inimesega, sh telefonitsi, kooli esindamine, koostegevusest loobumine jms). Sõnavara arendamine: sõnatähenduse selgitamine, igapäeva sõnavara laiendamine, sama- ja vastandtäenduslega sõna leidmine. Eneseväljendus dramatiseeringus või rollimängus meeleolude väljendamiseks Igapäevaelu teemadel vestlemine sõnavara rikastamiseks, arutlemine paaris- või rühmatöös. Tagasiside andmine enda kui kaaslaste tööle õpetaja suunamisel. Küsimuste moodustamine, esitamine ja neile vastamine.

	Jutustamine kuuldu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria ja etteantud teema põhjal; aheljutustamine. Oma arvamuse avaldamine, nõustumine ja mittenõustumine, ühiste seisukohtade otsimine, kaaslaste arvamuse küsimine. Oma mõtete väljendamine terviklausetena kasutades sobivat sõnavara (mõtte alustamine ja lõpetamine). Sündmuste, isiku, looma, eseme jm kirjeldamine pildi, märksõna, skeemi ja tabeli abil. Õpitud luuletuse ja dialoogi ilmekas (mõttestatud) esitamine.
Lugemine	
Õpilane: ● omandab lugemistehnilise vilumuse ja teadliku lugemisoskuse; ● töötab tekstiga eakohaste juhiste alusel; ● loeb õpitud teksti ette õigesti, selgelt ja sobiva intonatsiooniga; ● loeb ja eristab eri liiki tekste (jutustus, luuletus, näidend, muinasjutt, mõistatus, vanasõna) ja tekstiosi (plaan, tabel, diagramm, skeem, tingmärgid), analüüsib teksti ülesehitust, keelekasutust ja sisu, avaldab selle kohta arvamust; vastab küsimustele; ● valib ja loeb sobivaid tervikteoseid nii eesti kui ka maailma lastekirjandusest, kasutab raamatukogude infosüsteemi; nimetab lastekirjanikke; ● kujundab lugemise kaudu oma mõtte- ja tundemaailma, jagab lugemiskogemusi; ● rikastab lugemise kaudu oma sõnavara, kasutab sõnaraamatuid ja otsib sõnaartiklist vajalikku teavet; ● mõtleb jutule alguse, lõpu ja pealkirja; ● järjestab loetud pala; ● eristab kirjalikus tekstis väidet, küsimust, palvet, käsku, keeldu.	Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi (õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo; oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse). Lugemistehniliselt raskete sõnade ning sõnaühendite lugema õppimine. Oma ja kaaslaste lugemistehnika tagasiside andmine õpetaja juhiste alusel. Käekirjalise teksti lugemine. Töö tekstiga: tekstist keelendite, sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade leidmine. Sõnastiku iseseisev kasutamine paberikandjal ja digitaalselt. Teksti jaotamine osadeks, tekstiosade pealkirjastamine. Loetud teksti kohta kava, skeemi, mõistekaardi koostamine. Loetu põhjal küsimustele vastamine. Tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid, liiklusmärgid jms), skeemide, mõistekaartide ja tabelite lugemine õppe- ja lastekirjanduses, lasteraamatutes. Loole sissejuhatuse ja kokkuvõtte mõtlemine. Teksti teema ja peamõtte sõnastamine, tegelaste iseloomustamine. Raamatu/teksti

	ülesehitus: pealkiri, teksti osad (lõigud, loo sissejuhatus, sisu, kokkuvõte), teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus. Jutustava, kirjeldava, tarbe- ja teabeteksti (õpilaspäeviku, kutse, õnnitluse, saatekava, tööjuhendi, raamatu sisukorra, sõnastiku, teate, eeskirja, retsepti, õpikuteksti, teatmeteose teksti, ajalehe- ja ajakirja ning muu meediateksti) lugemine. Luuletuste ja proosateksti mõtestatud esitamine. Riimuvate sõnade leidmine. Kahekõne lugemine, intonatsiooni ja tempo valik saatelause alusel. Tekstiliikide eristamine: muinasjutt, mõistatus, vanasõna, luuletus, jutustus, näidend, kiri. Ilukirjandus: folkloorne lastelaul, liisusalm, jutustus, muinasjutt, muistend, luuletus, kahekõne, näidend, sõnamänguline tekst, piltjutt, mõistatus, vanasõna. Sõna, lause ning teksti sisu mõistmine. Tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide ja märksõnade järgi. Loetud raamatust jutustamine, loetule emotsionaalse tagasiside andmine ja raamatust lühikokkuvõtte tegemine. Ülesandest lähtuva raamatu iseseisev leidmine raamatukogust. Lugemiseks on valitud kirjanduse liike ja žanre tutvustavad tekstid eesti ja väliskirjanike loomingust. Tekstide valik lähtub vajadusest rikastada õpilaste keelekasutust ja anda edasi kultuuritraditsioone arvestades järgmisi teemavaldkondi: väärtused ja kõlblus, ausus, erinevus teistest, minu hobid ja huvid, minu tervis, rikkus ja vaesus,

	käitumine ja selle tagajärg kodus ja koolis, perekond, kodu turvalisus, üksteisest hoolimine ja teiste aitamine, sõbrad ja sõpruse hoidmine, sallivus, omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus, kodukoha elu ja pärimused, kultuuride mitmekesisus muinasjuttude ainetel, mängiv inimene, ringmängud, sõnamängud, võlumaailm, keskkond ja ühiskonna jätkusuutlik areng, loodus minu ümber, loomalood, kodanikuühiskond ja rahvussuhted, minu kodumaa, tavad ja pühad, teabekeskkond, tehnoloogia ja innovatsioon, arvuti/teler, digitehnoloogilised vahendid kui silmaringi avardajad.
KODULUGEMINE: vähemalt 4 raamatut õppeaasta jooksul	
KIRJUTAMINE	
Kirjatehnika	
Õpilane: • tunneb joonis- ja kirjatahti, kasutab õigeid tähekujusid, kirjutab loetava käekirjaga; • kirjutab õpitud keelendite ja keelereeglite piires õigesti ning loetava käekirjaga, vormistab kirjaliku töö korrektselt (kokku lepitud nõuetele vastavalt).	Loetava käekirja kujundamine, kirjutamise tehnika kinnistamine. Kirjutamisvilumuse saavutamine (õiged tähekujud ja proportsioonid, loetav käekiri, ühtlane kirjarida, kirjatöö nõuetekohane vormistamine, kuupäeva kirjutamine). Teksti ärakiri. Kirjutatu kontrollimine õpiku, sõnastiku vm järgi. Kirjavigade parandamine. Etteütlemise järgi kirjutamine. Tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine. Tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, ümbrik, õnnitlus.
Kirjalik tekstiloom	

Õpilane: kirjutab mõtestatud lauseid, jutustavaid ja kirjeldavaid tekste; (kutse, õnnitlus, e-kiri jne) küsimuste, tugisõnade, joonistuse, pildi, pildiseeria, märksõnaskaemi või kava toel; kirjutab õpitud keelendite ja keelereeglite piires õigesti ning loetava käekirjaga, vormistab kirjaliku töö korrektselt; vormistab lihtsama kirjaliku töö arvutis, järgib õpitud keelereegleid.	Lausete laiendamine ja sidumine tekstiks. Tarbeteksti (ajaleheartikli, teate, nimekirja jne) kirjapanek. Ümberjutustuse kirjutamine tugisõnade, skeemi, kaardi või kava toel. Loovtöö kirjutamine (vabajutt, jutt pildi, pildiseeria, küsimuste, skeemi, kaardi või kava toel, fantaasialugu). Jutu ülesehitus: sissejuhatus, sisu, kokkuvõte. Sündmusest ja loomast kirjutamine. Jutule sissejuhatus ja kokkuvõtte kirjutamine. Kirja ja kutse kirjutamine. Loovtöö üle kaaslasega arutlemine.
Õigekeelsus	
Õpilane: eristab helisid, hääli ja häälikuid; valdab eesti häälikkirja aluseid ja õpitud keelendite õigekirja: eristab häälikut ja tähte, täis- ja kaashäälikut, häälikuühendit, silpi, sõna, lauset; märgib kirjas häälikuid õigesti; eristab lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja suluta kaashäälikuid; kirjutab õigesti asesõnu; kirjutab õpitud keelendite ja keelereeglite piires õigesti ning loetava käekirjaga, vormistab kirjaliku töö korrektselt; märgib õigesti häälikuühendid, sulghäälikud sõna algul, suure algustähe, lauselõpumärgi, sõnalõpud kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavat teksti ja kontrollib kirjutatut näidise järgi (30–40 sõna).	Täis- ja kaashäälikuühendi õigekiri. Täis- ja suluta kaashääliku pikkuse kordamine, sulghääliku pikkuse eristamine ja õigekiri. <i>k, p, t s-i ja h</i> kõrval. <i>i ja j</i> õigekiri (v.a võõrsõnades ja tegijanimedes). <i>h</i> sõna alguses. Sulghäälik oma- ja võõrsõnade alguses. Sõnavara: sama- ja vastandtähendusega sõna. Tähestikuline järjekord. Suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimedes, tuntumates kohanimedes. Väike algustäht õppeainete, kuude, nädalapäevade, ilmakaarte nimetustes. Poolitamise harjutamine. Liitsõna. Väit- (jutustav), küsi- ja hüüdlause. Lause lõpumärgid. Koma kasutamine loetelus; sidesõnade <i>et, sest, vaid, kuid, aga, siis, kui</i> puhul; sidesõnad, mis koma ei nõua.

	Nimi-, omadus- ja tegusõna. Ainsus ja mitmus. Sõnavormide moodustamine küsimuste alusel. Mitmuse nimetava ning sse-lõpulise sisseütleva, kaasaütleva ja ilmaütleva käände lõpu õigekiri. Olevik ja minevik. Pöördelõppude ja da-vormi õigekiri. Ase- ja küsisõnad (ma, sa, ta, me, te, nad, kes, kas, kus). Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (30–40 sõna). Oma kirjavea iseseisev leidmine ja parandamine.

Õppe- ja kasvatusesmärgid II kooliaste

6. õpigrupi lõpetaja:

- 1) mõistab rahvapärimust ja kultuuri mitmekesisust;
- 2) mõistab eesti keelt kui kultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit;
- 3) väljendab end selgelt ja asjakohaselt suuliselt ning kirjalikult;
- 4) teeb õpitu piires keeleteadlikke valikuid, kasutab korrektset kirjakeelt ja sobivat sõnavara;
- 5) loeb tekste ladusalt ja eesmärgistatult eri keskkondades ja allikatest;
- 6) kirjutab eesmärgistatult eri liiki tekste eri keskkondades ja allikate toel;
- 7) analüüsib ja hindab eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste;
- 8) mõistab eri tüüpi ja liiki tekstide ülesehitust, sisu, keelelist eripära;
- 9) kujundab lugemise kaudu hoiakuid ja tõekspidamisi;
- 10) väärtustab lugemist, leiab endale sobivat lugemisvara.

4. õpigrupp

Õpitulemused	Õppesisu ja tegevus
Suuline ja kirjalik suhtlus	
Õpilane:	Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine. Kuuldu põhjal

• kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi; • esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, avaldab viisakalt ja olukorrast lähtuvalt arvamust, sõnastab järelduse; • lahendab lihtsamaid probleemülesandeid paaris- ja rühmatöös; • esitab peast luuletuse või rolliteksti.	tegutsemine, kuuldule hinnangu andmine. Ettelugemise järel (ainealane tekst, lõikhaaval) oluliste mõistete ja seoste leidmine. Kuuldud tekstist lühikokkuvõtte sõnastamine. Kuuldud teabe rühmitamine skeemi, märksõnade jm alusel. Tekstide kriitiline kuulamine (fakti ja fantaasia eristamine jms). Lavastuse, kuuldud proosa-, luule- ja ainetekstide sisu ümberjutustamine. Keelekasutus erinevates suhtlusolukordades: koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes, suulises kõnes ja kirjalikus tekstis. Vestlus etteantud teema piires. Erinevate käitumisviiside ja koostöövormide võrdlemine. Eritüübiliste küsimuste moodustamine (nt intervjuu tegemiseks). Küsimustele vastamine, esitlus, tutvustus. Oma arvamuse avaldamine, seisukoha põhjendamine, kaaslaste arvamuse küsimine. Suulises keelekasutuses kirjakeele põhinormingute järgimine ning mõtete sobiv sõnastamine (sõnavalik, parasiitkeelendite vältimine, mõtte lõpuleviimine). Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel. Lisateabe otsimine. Sõnavara avardamine ja täpsustamine, töö sõnastikega. Erinevate strateegiate kasutamine kõneülesannetes (nt võrdlemine, kirjeldamine). Visuaalsed ja tekstilised infoallikad, nende usaldusväärsus. Fakt ja arvamus. Dialoogi ja dramatiseeringu koostamine ja esitamine. Pantomiiim.

	Rollimäng.
Teksti vastuvõtt	
Õpilane: • loeb ja mõistab eakohaseid õpi- ja elutarbelisi ning huvivaldkondade tekste; • tunneb keele ja kirjanduse valdkonna teabekeskondi, leiab neist vajaliku teabe; • võrdleb tekste, esitab küsimusi, avaldab arvamust, teeb tekstist lühikokkuvõtte; • iseloomustab õpitud tekstiliike ja nende kasutamise võimalusi; • valib ja loeb sobivaid tervikteoseid nii eesti kui ka maailma lastekirjandusest.	Lugemiseks valmistumine, keskendunud lugemine. Lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine; lugemist hõlbustavad võtted. Oma lugemise jälgimine ning lugemisoskuse hindamine. Tööjuhendi lugemine. Tarbe- ja õppetekstide mõtestatud lugemine (reegel, juhend, tabel, skeem, kaart jm). Tekstide võrdlemine etteantud ülesande piires. Sõna, lause ning teksti sisu mõistmine. Kujundlik keelekasutus (piltlik väljend). Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, remarkide, üksiksõnade jm alusel. Enne lugemist olemasolevate teemakohaste teadmiste ja kogemuste väljaselgitamine, oma küsimuste esitamine ning uute teadmiste vastu huvi äratamine (mida tean, mida tahaksin teada). Kirjandusteksti sisu, sündmuste toimumise koht, aeg ja tegelased. Sündmuste järjekord. Arutlemine tekstis käsitletud teema üle. Tegelaste käitumise motiivide analüüs. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Küsimustele vastamine tekstinäidetega või oma sõnadega. Töö tekstiga: tundmatute sõnade tähenduse selgitamine, märkmete tegemine loetu põhjal, märksõnaskeemi, küsimuste koostamine. Loetava kohta kava, skeemi/kaardi koostamine. Rollimäng. Dramatiseering. Luuletuse sisu eripära määramine (loodus, nali jne); riimide leidmine ja loomine, riimuvate sõnade toel värsside loomine. Luuletuse ja proosateksti mõtestatud esitamine (meeleolu, laad). Trükised (raamat, ajaleht, ajakiri), nendes orienteerumine ja vajaliku teabe leidmine.

	Tekstiliikide eristamine: jutustus, muinasjutt, luuletus, näidend, vanasõna, kõnekäänd, kiri. Huvipakkuva raamatu leidmine, iseseisev lugemine, vajaliku info leidmine. Loetud raamatu sisu ja tegelaste tutvustamine, kaaslastele. Lugemissoovituste jagamine kaaslastele. Loetud raamatust jutustamine, loetule emotsionaalse hinnangu andmine ja raamatust lühikokkuvõtte tegemine. Vajaliku raamatu leidmine iseseisvalt, ka kataloogi või e-otsingut kasutades. Ilukirjandus: kunstmuinasjutt, tõsielujutt eakaaslastest, ilu- ja aimekirjandus loomadest, seiklusjutt, näidend, rahvaluule, värsslugu, vanasõnad ning kõnekäänud.
Tekstilooime	
Õpilane: ● jutustab, kirjeldab, võrdleb ja arutleb suuliselt ja kirjalikult; ● kirjutab eesmärgipäraselt ja olukohaselt eri liiki eakohaseid tekste; ● vormistab kirjalikud tekstid korrektselt nii käsikirjas kui ka arvutis.	Ümberjutustamine ja ümberjutustuse kirjutamine: tekstilähedane, kokkuvõtlik, loov, valikuline kavapunktide järgi, märksõnade ja küsimuste toel. Aheljutustamine. Loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamisega. Loetu ja kuuldu põhjal jutustamine, kirjeldamine. Eseme, olendi, inimese kirjeldamine. Iseloomulike tunnuste esitamine. Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt. Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele, mida). Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid.

	Jutustus pildi või pildiseeria põhjal, küsimuste, skeemi, kaardi või kava toel, fantaasalugu, kirjeldus, seletus, veenmiskiri, tarbetekstid (juhend, nimekiri, retsept, e-kiri, teade), ajakirjandustekstid (uudis, intervjuu, pildi allkiri, kuulutus, reklaam, arvamusalugu). Protsesskirjutamine: kirjutamiseks valmistumine (märksõnad, idee- või mõtte skeem, tsentriline kaart, sündmuste kaart, muusika, pilt, rollimäng jne), teksti eri versioonide kirjutamine, viimistlemine, toimetamine, avaldamine, tagasiside saamine.
Keeleteadlikkus	
Õpilane: • kirjeldab eesti keele häälikusüsteemi, eristab sõnaliikide tüüpjuhte ning põhilisi käänd- ja pöörsõna vorme; • järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid; • rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes ja -analüüsis; • kasutab õigekirja kontrollimiseks ja tähenduste leidmiseks trüki- ja digisõnastikke, leiab sõnaartiklist vajaliku teabe; • moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sealhulgas koondlauseid ja lihtsamaid liitlauseid.	Eesti keel teiste keelte seas. Teised Eestis kõneldavad keeled. Tähestik. Täis- ja kaashäälikud. Suluga ja suluta häälikud. Helilised ja helitud häälikud. Võõrtähed ja -häälikud. Täis- ja kaashäälikuühend. Kaashäälikuühendi õigekiri. <i>g, b, d</i> s-i kõrval (nt <i>jalgsi, kärbsed</i>). <i>h</i> õigekiri. <i>i</i> ja <i>j</i> õigekiri (tegijanimi). Tutvumine <i>gi-</i> ja <i>ki-</i>liite õigekirjaga. Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades). Õppetegevuses vajalike võõrsõnade tähendus, hääldus ja õigekiri. Sünonüümid. Antonüümid. Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhisõna, liitsõna tähendusvarjund. Liitsõna ja liitega sõna erinevused. Üldkasutatavad lühendid. Lühendite õigekiri. Nimi ja nimetus. Isiku- ja kohanimed, ametinimetused ja üldnimetused Kirjutab suure algustähega isiku ja kohanimed ja väike algustähega õppeainete, kuude, nädalapäevade, ilmakaarte nimetused. Pöörab tegusõnu olevikus. Tunneb ära liitsõna.

	Moodustab ainsust ja mitmust, olevikku ja minevikku Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, lihtminevik. Jaatava ja eitava kõne kasutamine. Tegusõna pööramine ainsuses ja mitmuses. Nimisõna. Omadussõna. Asesõna. Nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Arvsõnade õigekiri. Rooma numbrite kirjutamine. Oma kirjavea iseseisev leidmine. Lause. Lause laiendamise lihtsamaid võimalusi. Lihtlause. Lihtlause kirjavahemärgid. Küsi, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ja kasutamine. Otsekõne ja saatelause. Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (40–60 sõna, 20 ortogrammi). Eakohase teksti eksimatu ära kiri.
KODULUGEMINE: vähemalt 5 raamatut õppeaasta jooksul	

5. õpigrupp

Õpitulemused	Õppesisu ja tegevus
Suuline ja kirjalik suhtlus	
Õpilane: • valib juhendamise abil olukorrale vastava suhtluskanali; • lahendab lihtsamaid probleemülesandeid paaris- ja rühmatöös; • esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, avaldab viisakalt ja olukorrast lähtuvalt arvamust, sõnastab järelduse.	Keelekasutus erinevates suhtlusolukordades: koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes, suulises kõnes ja kirjalikus tekstis. Suhtlus internetis. Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine. Kuuldu põhjal tegutsemine, kuuldule hinnangu andmine.

	Suuline arvamusalaldus etteantud teema piires, vastulausele reageerimine, seisukohast loobumine. Väite põhjendamine.
Teksti vastuvõtt	
Õpilane: • loeb ja mõistab eakohaseid õpi- ja elutarbelisi ning huvivaldkondade tekste; • kuulab ja jälgib vastuvõetavat teksti, valib lugemise eesmärgile sobiva lugemisviisi; • valib ja loeb sobivaid tervikteoseid nii eesti kui ka maailma lastekirjandusest.	Eesmärgistatud lugemine, lugemist hõlbustavad võtted. Tööjuhendi lugemine. Kava, mõttekaart, joonis jm visualiseerivad vahendid. Tarbe- ja õppetekstide mõtestatud lugemine (reegel, juhend, tabel, skeem, kaart). Kokkuvõtte konkreetsest materjalist (õppetekst, arutlus). Kuuldu konspekterimine. Visuaalselt esitatud info (foto, joonis, graafik) põhjal lihtsamate järelduste tegemine, seoste leidmine. Trükised (raamat, ajaleht, ajakiri), nendes orienteerumine ja vajaliku teabe leidmine.
Tekstiloom	
Õpilane: • jutustab, kirjeldab, võrdleb ja arutleb suuliselt ja kirjalikult; • leiab juhendamise abil tekstiloomeks vajalikku teavet; • esineb suuliselt, võtab sõna, koostab ja peab lühikese ettekande;	Ümberjutustamine: tekstilähedane, kokkuvõtlik, valikuline. Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt. Lühiettekande esitamine. Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Kirjelduse ülesehitus: üldmulje, detailid, hinnang. Eseme, olendi, inimese kirjeldamine. Autori suhtumine kirjeldatavasse ja selle väljendamine.

	Jutustamine. Oma elamustest ja juhtumustest jutustamine ning kirjutamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus. Otsekõne jutustuses. Minavormis jutustamine. Arutlemine. Probleemide nägemine vaadeldavas nähtuses. Põhjuse ja tagajärje eristamine.
Keeleteadlikkus	
Õpilane: ● kirjeldab eesti keele häälikusüsteemi, eristab sõnaliikide tüüpjuhte ning põhilisi käänd- ja pöörsõna vorme; ● järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid; ● rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes ja -analüüsis; ● kasutab õigekirja kontrollimiseks ja tähenduste leidmiseks trüki- ja digisõnastikke, leiab sõnartiklist vajaliku teabe; ● moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sealhulgas koondlauseid ja lihtsamaid liitlauseid.	Eesti keel teiste keelte seas. Teised Eestis kõneldavad keeled. Sugulaskeeled ja sugulasrahvad. Tähestik. Täis- ja kaashäälikud. Suluga ja suluta häälikud. Helilised ja helitud häälikud. Täis- ja kaashäälikuühend. Kaashäälikuühendi õigekiri. Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades). Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhiosa, liitsõna tähendusvarjund. Liitsõna ja tuletise erinevused. Sõnavara avardamine ja täpsustamine. Sõna tähenduse leidmine sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka veebivariandist). Sõnaliigid: tegusõnad, käändsõnad ja muutumatud sõnad. Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, lihtminevik. Jaatava ja eitava kõne kasutamine. Tegusõna pööramine ainsuses ja mitmuses. Tegusõna oleviku- ja minevikuvormi kasutamine tekstis. Käändsõna. Käändsõnade liigid: nimisõna, omadussõna, arvsõna, asesõna. Käänamine. Käänded, nende küsimused ja tähendus. Õige käände valik sõltuvalt lause kontekstist. Ainsus ja mitmus.

	Lause. Alus ja öeldis. Lause laiendamise lihtsamaid võimalusi. Korduvate lauseliikmete kirjavahemärgistamine koondlauses. Koondlause kasutamine tekstis. Lihtlause. Lihtlause kirjavahemärgid. Küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ja kasutamine. Algustäheõigekiri: nimi, nimetus ja pealkiri. Isiku- ja kohanimed.
KODULUGEMINE: vähemalt 5 raamatut õppeaasta jooksul	

6. õpigrupp

Õpitulemused	Õppesisu ja tegevus
Suuline ja kirjalik suhtlus	
Õpilane: • valib juhendamise abil olukorrale vastava suhtluskanali; • põhjendab oma seisukohta ja aktsepteerib kaaslaste põhjendatud seisukohti; • kasutab suhtluses sobivaid keelevahendeid, sh korrektset kirjakeelt õpitu piires nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses. • esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, avaldab viisakalt ja olukorrast lähtuvalt arvamust, sõnastab järelduse; • lahendab lihtsamaid probleemülesandeid paaris- ja rühmatöös;	Arvamuse avaldamine, põhjendamine paaris- või rühmatöö käigus, kõnejärg. Kaaslase parandamine, täiendamine. Arvamuse tagasivõtmine, kaaslasega nõustumine, kaaslase täiendamine, parandamine. Kaasõpilaste töödele hinnangu andmine ja tunnustuse avaldamine. Vestlus, diskussioon. Telefonivestlus: alustamine, lõpetamine. Suhtlemine virtuaalkeskkonnas: eesmärgid, võimalused, ohud (privaatse ja avaliku ala eristamine). E-kiri, suhtluskeskkondade viisakas keelekasutus.
Teksti vastuvõtt	
Õpilane:	Raadio- ja telesaadete eripära, vormid ning liigid, eesmärgistatud kuulamine/vaatamine. Oma sõnadega kokkuvõtte tegemine. Saatekava.

● iseloomustab õpitud tekstiliike ja nende kasutamise võimalusi; ● kuulab ja jälgib vastuvõetavat teksti, valib lugemise eesmärgile sobiva lugemisviisi; ● võrdleb tekste omavahel, esitab küsimusi ja arvamusi ning teeb lühikokkuvõtte; ● võrdleb eri allikatest pärit infot, eristab olulist ebaolulisest, fakti arvamusest.	Trükiajakirjandus. Pressifoto. Karikatuur. Pildiallkiri. Teabegraafika. Reklaam: sõnum, pildi ja sõna mõju reklaamis, adressaat, lastele mõeldud reklaam. Tarbetekstide keel: kataloogid, kasutusjuhendid, toodete etiketid. Skeemist, tabelist, kuulutusest, sõiduplaanist, hinnakirjast andmete kirjapanek ja seoste väljatoomine.
Tekstiloomed	
Õpilane: ● leiab juhendamise abil tekstiloomeks vajalikku teavet; ● tunneb kirjutamiseks ja esinemiseks valmistumise põhietappe; ● vormistab kirjalikud tekstid korrektselt nii käsikirjas kui ka arvutis. ● kirjutab eesmärgipäraselt ja olukohaselt eri liiki eakohaseid tekste; ● esineb suuliselt, võtab sõna, koostab ja peab lühikese ettekande;	Protsesskirjutamine: suuline eeltöö, kava ja mõttekaardi koostamine, teksti kirjutamine, viimistlemine, toimetamine, avaldamine, tagasiside saamine. Lühiettekanne, esitlus Internetist või teatmeteostest leitud info põhjal. Privaatses ja avalikus keskkonnas suhtlemise eetika. Kirjandi ülesehitus. Sissejuhatus, teemaarendus, lõpetus. Mustand. Oma vigade leidmine ja parandamine. Kiri, ümbriku vormistamine. Alustekst, selle edasiarenduse lihtsamaid võtteid. Lisateabe otsimine. Teksti loomine pildi- ja näitmaterjali põhjal. Fakt ja arvamus. Erinevatest allikatest pärit info võrdlemine, olulise eristamine ebaolulisest, selle väljakirjutamine. Visuaalsed ja tekstilised infoallikad, nende usaldusväärsus. Uue info seostamine oma teadmiste ja kogemustega, selle rakendamine konkreetsest tööülesandest lähtuvalt.
Keeleteadlikkus	

Õpilane:

- kirjeldab eesti keele häälikusüsteemi, eristab sõnaliikide tüüpjuhte ning põhilisi käänd- ja pöörsõna vorme;
- moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sh koondlauseid ja lihtsamaid liitlauseid;
- kasutab õigekirja kontrollimiseks ja tähenduste leidmiseks trüki- ja digisõnastikke, leiab sõnaartiklist vajaliku teabe;
- järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid;
- rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes ja -analüüsis;
- nimetab Eestis kõneldavaid keeli, sugulaskeeli ja rahvaid;
- eristab keelevariante, sh murdeid, sotsiolekte, toob näiteid nende kasutusest.

Kirjakeel, argikeel ja murdekeel.

G, b, d s-i kõrval. *h* õigekiri. *i* ja *j* õigekiri (tegijanimed ja liitsõnad). *gi-* ja *ki-*liite õigekiri. Sulghäälik võõrsõna algul ja sõna lõpus, sulghäälik sõna keskel.

F-i ja *š* õigekiri. Õppetegevuses vajalike võõrsõnade tähendus, hääldus ja õigekiri. Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades). Õigekirja kontrollimine sõnaraamatutest (nii raamatust kui veebivariandist).

Kirjakeelne ja kõnekeelne sõnavara, uudissõnad, murdesõnad, släng. Sõna tähenduse leidmine sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka veebivariandist).

Nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Omadussõna käänamine koos nimisõnaga. *lik-* ja *ne-*liiteliste omadussõnade käänamine ja õigekiri. Omadussõnade võrdlusastmed. Võrdlusastmete kasutamine. Omadussõnade tuletusliited. Omadussõnade kokku- ja lahkukirjutamine (*ne-* ja *line-*liitelised omadussõnad).

Arvsõnade õigekiri. Rooma numbrite kirjutamine. Põhi- ja järgarvsõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Kuupäeva kirjutamise võimalusi. Arvsõnade käänamine. Põhi- ja järgarvsõnade kirjutamine sõnade ja numbritega, nende lugemine. Arvsõnade kasutamine tekstis. Asesõnade käänamine ja kasutamine.

Sõnaraamatute kasutamine käändsõna põhivormide kontrollimiseks. Liitlause. Lihtlausete sidumine liitlauseks. Sidesõnaga ja sidesõnata liitlause. Kahe järjestikuse osalausega liitlause kirjavahemärgistamine.

	Otsekõne ja saatelause. Saatelause otsekõne ees, keskel ja järel. Otsekõne kirjavahemärgid. Otsekõne kasutamise võimalusi. Üte ja selle kirjavahemärgid. Algustäheõigekiri: ajaloosündmused; ametinimetused ja üldnimetused; perioodikaväljaanded; teoste pealkirjad. Üldkasutatavad lühendid. Lühendite õigekiri, lühendite lugemine.
KODULUGEMINE: vähemalt 6 raamatut õppeaasta jooksul	

Õppe- ja kasvatus eesmärgid III kooliastmes

9. õpigrupi lõpetaja:

- 1) väärtustab oma rahvapärimust ja kultuuri mitmekesisust;
- 2) väärtustab eesti keelt kui kultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit.
- 3) on keeleteadlik, väljendab end eesmärgipäraselt, selgelt, asjakohaselt ja keeleliselt korrektselt suuliselt ning kirjalikult;
- 4) loeb tekste vilunult, eesmärgistatult ja kriitiliselt eri keskkondades ja allikatest;
- 5) kirjutab eesmärgistatult ja keeleliselt korrektselt eri liiki tekste eri keskkondades ja allikate toel;
- 6) analüüsib ja hindab kriitiliselt eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste, arvestab intellektuaalomandiga;
- 7) mõistab eri tüüpi ja liiki tekstide ülesehitust, sisu, keelelist eripära ning funktsiooni;
- 8) kujundab lugemise kaudu väärtushoiakuid ja tõekspidamisi;
- 9) väljendab end sobivat ja rikkalikku sõnavara kasutades;
- 10) omandab lugemisharjumuse ja väärtustab lugemist.

7. õpigrupp

Õpitulemused	Õppesisu ja tegevus
Suuline ja kirjalik suhtlus	
Õpilane: oskab valida suhtluskanalit; peab asjalikku kirja- ja meilivahetust; nimetab suulise ja kirjaliku kõne erijooni ning eristab kirjakeelt argikeelest; esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid; teeb kuuldu ja loetu kohta nii suulise kui ka kirjaliku kokkuvõtte	Kuuldust ja loetust kokkuvõtte tegemine, asjakohaste küsimuste esitamine. Suhtluskanalite tutvustamine ja kasutamine (meilivahetus, kirja kirjutamine, kirjalik suhtlemine erinevates suhtluskeskkondades). Aktuaalse meediateksti kommenteerimine vestlusingis.
Teksti vastuvõtt	
Õpilane: hindab kriitiliselt sõnumi suhtlusmooduseid, sh visuaalset, kuuldelist, žestilist ja tekstilist osa; loeb ja kuulab sihipäraselt, kriitiliselt ning arusaamisega nii oma huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste; võtab kokku ja konspekteerib tekste, teeb teksti põhjal märkmeid, võrdleb tekste omavahel, osutab arusaamatule; kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid teksti vastuvõtmisel, analüüsimisel ja tõlgendamisel ning seoste loomisel.	Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega (foto, joonis, skeem jm). Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ja tõlgendamine. Meemid. Meedia olemus ja eesmärgid tänapäeval. Meediatekstide tunnused. Põhilised meediakanalid. Kvaliteetajakirjandus ja meelelahutuslik meedia. Fakti ja arvamuse eristamine. Meediatekstide põhiliigid: uudislugu, arvamislugu, intervjuu, reportaaž, kuulutus. Uudisloo ülesehitus ja pealkiri. Arvamusloo ülesehitus ja pealkiri. Tele-, raadio- ja virtuaalsed saated.
Tekstiloome	

Õpilane kirjutab eesmärgipäraselt ja olukohaselt, vormistab korrektselt eri liike tekste (teabetekstid, sh kindla eesmärgiga ülevaated, kokkuvõtted ja lühiuurimused; meediatekstid, sh uudis, intervjuu; arvamustekstid, sh kirjand, kommentaar, arvamyslugu; avaliku suhtluse tekstid, sh avaldus, seletuskiri); kirjutab suhtlussituatsiooni sobivaid tekste, arvestab teksti vastuvõtjat, järgib õigekirjanorme, kasutab mitmekesiseid grammatilisi tarindeid ja sõnavara; esineb suuliselt (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühikese ettekande ja kõne); kirjutab ja valmistub esinemiseks etappide kaupa.	Kirja kirjutamine ja vormistamine, keelevahendite valik. Teabe edastamine, reprodutseerimine, seostamine konkreetse teema või isikliku kogemuse piires. Uudisloo kirjutamine: materjali kogumine, infoallikad, vastutus avaldatu eest. Uudisloo pealkirjastamine. Intervjuu tegemine: valmistumine, küsitlemine, kirjutamine, toimetamine ja vormistamine. Kirjalike tööde vormistamise põhimõtted. Teksti arvutitöötlus. Arvamusloo suuline ja kirjalik kommenteerimine: isikliku seisukoha kujundamine käsitletava probleemi kohta, selle põhjendamine. Suulise ettekande koostamine ja esitamine.
Keeleteadlikkus	
Õpilane: eristab kirjakeelt argikeelest; järgib eesti õigekirja aluseid ja põhimõtteid, kasutab õigekirjakorrektorit; teab eesti keele murdeid; kasutab teadlikult mitmesuguseid keeleallikaid, tunneb sõnaartikli ülesehitust, märke ja märgendeid, leiab teavet õigekirja, vormimoodustuse ja tähenduse kohta. kirjeldab eesti keele häälikusüsteemi, eristab sõnaliike ja -vorme, lauseehituse peajooni;	Kirjakeel ja argikeel. Eesti keele murded. Oskussõnavara. Sõnadeta suhtlemine. Häälikute liigitamine. Kaashäälikuühendi põhireegli rakendamine liitega sõnades, kaashäälikuühendi õigekirja erandid. Veaohtliku häälikuõigekirjaga sõnad. Omasõnad ja võõrsõnad. Veaohtlike võõrsõnade õigekiri. Silbitamine, pikk ja lühike silp. Õigehääldus: rõhk ja välde. Välte ja õigekirja seosed. ÕS-ist (nii veebi- kui ka raamatuvariandist) ja Sõnaveebist õigekirja ja vormimoodustuse kontrollimine.

• kirjeldab õpitud metakeele piires tekstide ülesehituslikku ja grammatilist ning sõnavaralist eripära; • teab õpitud tekstiliikide keelelisi erijooni; • kasutab tekstide koostamisel tavakohast ülesehitust ja vormistust; • suhtub mõistvalt eesti keelt teise keelena kõnelejatesse, on toetav vestluspartner.	Sõna ja tähendus, sõnastuse rikastamine, sünonüümide tähendusvarjundid. Homonüümid ja veahtlikud paronüümid. Sõnaliigid: tegusõnad, käändsõnad (nimi-, omadus-, arv- ja asesõnad) ja muutumatud sõnad (määr-, kaas-, side- ja hüüdsõnad). Sõnaliikide funktsioon lauses. Tegusõna pöördelised vormid: pööre, arv, aeg, kõneviis, tegumood. Tegusõna vormide kasutamine lauses. Tegusõna käändelised vormid. Tegusõna astmevaheldus: veahtlikud tegusõnad ja sõnavormid. Õige pöördevormi leidmine ÕS-ist ja Sõnaveebist, vormimoodustus tüüpsõna eeskujul. Liit-, ühend- ja väljendtegasõna. Tegusõna kokku- ja lahkukirjutamine. Käändsõnad. Käänetevahelised seosed. Veahtlikud käändevormid. Käändsõna astmevaheldus: veahtlikud käändsõnad ja sõnavormid. Õige käändevormi leidmine ÕS-ist ja Sõnaveebist, vormimoodustus tüüpsõna eeskujul. Omadussõna võrdlusastmed: veahtlikud sõnad. Käändsõna kokku- ja lahkukirjutamine. Numbrite kirjutamine: põhi- ja järgarvud, kuupäevad, aastad, kellaajad. Muutumatud sõnad. Määr- ja kaassõnade eristamine.
KODULUGEMINE: vähemalt 6 raamatut õppeaasta jooksul	

8. õpigrupp

Õpitulemused	Õppesisu ja tegevus

Suuline ja kirjalik suhtlus	
Õpilane: • kasutab asjakohaseid suulise ja kirjaliku suhtlemise tavaid ja võimalusi; • arutleb eakohastel teemadel, lahendab keelealaseid probleemülesandeid ja osaleb diskussioonides; • põhjendab ning avaldab viisakalt ja asjakohaselt arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikult.	Suhtlusolukord, suhtlusolukorra komponendid, suhtluspartnerid. Erinevates suhtlusolukordades osalemine. Suhtlusolukorraga arvestamine. Suhtlemisel partneriga arvestamine. Selge eneseväljendusoskus, peegeldamine. Suulise suhtlemise tavad eesti keeles: pöördumine, tervitamine, telefonivestlus, suhtlus interneti teel. Suhtlemine rühmas, sõna saamine, kõnejärje hoidmine. Rühmatöö käigus arvamuse avaldamine ja põhjendamine. Diskussioon. Kompromissi leidmine, tagasiside andmine. Suulise arutelu tulemuste kirjalik talletamine. Väitlus, väitluse reeglid.
Teksti vastuvõtt	
Õpilane: • iseloomustab peamisi tekstiliike, nende põhijooni ning kasutamise võimalusi; • teab, et teksti väljenduslaad oleneb teksti kasutusvaldkonnast, liigist, eesmärgist, autorist ja suhtlusolukorrast; • teeb järeldusi kasutatud keelevahendite kohta ning märkab kujundlikkust mõjutusvahendina.	Peamised tekstiliigid (tarbe-, teabe-, meedia- ja reklaamižanrid), nende eesmärgid. Teksti vastuvõtmise viisid. Eri liiki tekstide lugemine ja võrdlemine. Kõne kuulamine, märkmete tegemine. Konspekterimine. Kõne põhjal küsimuste esitamine. Tekstist olulisema teabe ja probleemide leidmine, tekstist kokkuvõtte tegemine. Reklaamtekst, reklaamtekstide eesmärk ja tunnused. Reklaami keel. Kriitiline lugemine. Avalik ja varjatud mõjutamine. Peamised keelelised mõjutamisvõtted, demagoogia. Meediaetika kesksed põhimõtted. Sõnavabaduse põhimõte ja selle

	piirangud. Vastutuse võtmine oma sõna eest. Teabetekstide eesmärk, teabeteksti tunnused ja ülesehitus. Juhend ja uurimus. Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ja tõlgendamine.
Tekstiloome	
Õpilane: • leiab tekstiloomeks vajalikku teavet eri allikatest ja keskkondadest, valib kriitiliselt teabeallikaid ning osundab neid sobivas vormis; • kirjutab ja valmistub esinemiseks ja kirjalikeks töödeks etappide kaupa; • oskab suuliselt esineda (tervitab, võtab sõna, koostab ja peab lühikest ettekannet ja kõnet); • ehitab teksti üles vastuvõtjat arvestades, järjestab ja seostab info loogiliselt ning valdab peamisi tekstisidususvõtteid.	Teabe edastamine, reprodutseerimine, seostamine konkreetse teema või isikliku kogemuse piires. Erinevat liiki alustekstide põhjal kirjutamine. Refereerimine. Teabeallikatele ja alustekstidele viitamise võimalused. Viidete vormistamine (digivõimalused, programmid). Kõneks valmistumine, kõne koostamine ja esitamine. Kõne näitlikustamine. Ettekande koostamine ja esitamine (proovikõne salvestamine, kuulamine ning kuulamise käigus analüüsimine). Kirjandi kirjutamise eeltöö: mõtete kogumine, kava koostamine, mustandi kirjutamine. Kirjandi teema ja peamõte, kirjandi ülesehitus. Teksti liigendamine. Jutustava, kirjeldava või arutleva kirjandi kirjutamine.
Keeleteadlikkus	
Õpilane: • tunneb peamisi lausetarindeid ja varieerib neid kirjutades korrektsel ja sobival viisil, sh kasutab liit- ja lihtlauseid, lauselühendiga lauseid, otsekõnet; • kasutab ja mõistab tekstis erineva stiiliväärtusega sõnu ja väljendeid, tunneb eesti keele sõnamoodustuse põhimõtteid; • teab suulise ja kirjaliku keelevormi erijooni; • järgib eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid;	Eesti kirjakeele kujunemine 19. sajandil. Nimi, nimetus ja pealkiri. Isikud ja olendid; kohad ja ehitised; asutused, ettevõtted ja organisatsioonid; riigid ja osariigid; perioodikaväljaanded; teosed, dokumendid ja sarjad; ajaloosündmused; üritused; kaubad. Lause. Lause suhtluseesmärgid.

• kasutab teadlikult mitmesuguseid keeleallikaid, tunneb sõnaartikli ülesehitust, märke ja märgendeid, leiab teavet õigekirja, vormimoodustuse ja tähenduse kohta; • rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsides ja hinnates; • teab õpitud tekstiliikide keelelisi erijooni; • kasutab tekstide koostamisel tavakohast ülesehitust ja vormistust.	Lauseliikmed: öeldis, alus, sihitis, määrus ja öeldistäide. Täiend. Korduvate eri- ja samaliigiliste lauseliikmete ja täiendite kirjavahemärgistamine, koondlause. Lisandi ja ütte kirjavahemärgistamine ja kasutamine lauses. Liht- ja liitlause. Lihtlause õigekiri. Rindlause. Rindlause osalause ühendamise võimalused, rindlause kirjavahemärgistamine. Põimlause. Pea- ja kõrvallause. Põimlause õigekiri. Segaliitlause. Lauselühend. Lauselühendi õigekiri. Lauselühendi asendamine kõrvallausega. Liht- ja liitlause sõnajärg. Otsekõne, kaudkõne ja tsitaat. Otsekõnega lause muutmine kaudkõneks.
KODULUGEMINE: vähemalt 6 raamatut õppeaasta jooksul	

9. õpigrupp

Õpitulemused	Õppesisu ja tegevus
Suuline ja kirjalik suhtlus	
Õpilane: • oskab oma seisukohti väljendada ning sõnastab vajaduse korral eriarvamuse; • esitab kuuldu ja loetu põhjal küsimusi, teeb järeldusi ning annab hinnanguid; • oskab kuuldu ja loetu nii suulises kui ka kirjalikus vormis kokku võtta; • oskab nii suhtlust kui ka teemasid algatada, arendada, tõrjuda ja katkestada;	Suhtlemine rühmas, sõna saamine, kõnejärje hoidmine. Rühmatöö ajal arvamuse avaldamine ja põhjendamine. Diskussioon. Kompromissi leidmine, tagasiside andmine. Suulise arutelu tulemuste kirjalik talletamine. Väitlus, väitluse reeglid. Kuuldust ja loetust kokkuvõtte tegemine ning asjakohaste küsimuste esitamine.

• oskab eakohastel teemadel arutleda ja probleemülesandeid lahendada ning osaleb diskussioonides; • kasutab asjakohaseid suulise ja kirjaliku suhtlemise tavaid ja võimalusi; • märkab tekstides ja suhtluses tehtavaid keelevelikuid.	Veebisuhtluse eesmärgid, võimalused ja ohud. Veebipõhised suhtluskanalid: jututoad, blogid, kommentaarid, suhtluskeskkonnad. Veebis kommenteerimine. Keeleviisakus ja -väärikus. Anonüümsuse mõju keelekasutusele. Aktuaalse meediateksti kommenteerimine. Loetu kirjalik ja suuline vahendamine.
Teksti vastuvõtt	
Õpilane: • tunneb peamisi tekstiliike, nende põhijooni ning kasutamise võimalusi; • loeb ja kuulab sihipäraselt, kriitiliselt ning arusaamisega nii oma huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste; • teab, et teksti väljenduslaad oleneb teksti kasutusvaldkonnast, liigist ja autorist; • suudab kasutatud keelevahendite kohta järeldusi teha ning märkab kujundlikkust mõjutusvahendina; • seostab omavahel teksti, seda toetavat tabelit, pilti ja heli; • oskab tekste võrrelda; osutab, mis tekstis on arusaamatuks jäänud; • sõnastab teksti kohta küsimusi ja esitab vastuväiteid, avaldab arvamust, kommenteerib, tõlgendab ning seostab oma kogemuste ja mõtetega;	Peamised tekstiliigid (tarbe-, teabe- ja meediažanrid), nende eesmärgid ning keelekasutus. Eri liiki tekstide lugemine ja võrdlemine. Tarbetekstide (juhend, elulookirjeldus, avaldus, seletuskiri) eesmärk, tunnused ja ülesehitus. Tarbetekstidest olulise info leidmine ning selle põhjal järelduste tegemine. Teabetekstide (õpikutekst, populaarteaduslik tekst) eesmärk, tunnused ja ülesehitus. Uurimuse eesmärk ning ülesehitus. Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega (foto, joonis, skeem). Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ning tõlgendamine. Kõne kuulamine ning märkmete tegemine. Kõnest olulise teabe ja probleemide leidmine ning kokkuvõtte tegemine. Konspekterimine. Veebist teabe otsimine ning teabeallikate ja info kriitiline hindamine. Teabe talletamine ning süstematiseerimine. Meediatekstide põhiliigid ja tunnused: uudislugu, arvamislugu, intervjuu, reportaaz, kuulutus. Uudise ülesehitus ja pealkiri. Arvamuse ülesehitus ja pealkiri. Peamised keelelised mõjutamisvõtted. Kriitiline lugemine. Fakti ja arvamuse

	eristamine. Põhilised meediakanalid. Meediaetika kesksed põhimõtted. Sõnavabaduse põhimõtte ning selle piirangud. Kvaliteetajakirjandus ja meelelahutuslik meedia. Reklaamtekst, reklaamtekstide eesmärk ja tunnused. Avalik ja varjatud mõjutamine.
Tekstiloomed	
Õpilane: ● leiab tekstiloomeks vajalikku teavet raamatukogust ja internetist, valib kriitiliselt teabeallikaid ning osundab neid sobivas vormis; ● tunneb kirjutamiseks ja esinemiseks valmistumise etappe; ● oskab suuliselt esineda (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühikese ettekande ja kõne); ● oskab eesmärgipäraselt kirjutada, eri liiki tekste (referaat, kirjand, kommentaar, arvamusavaldus, elulugu, avaldus, seletuskiri) korrektselt vormistada ning suuliselt esitada; ● seostab oma kirjutise ja esinemise sündmuse või toiminguga eesmärgiga, vahendab kuulnud ja loetud tekste sobiva pikkuse ja täpsusega, viidates allikale; ● kasutab kirjutamisel mitmeid keeleallikaid ja teeb saadud teabe põhjal teadlikke keelevelikuid. ● põhjendab ning avaldab viisakalt ja asjakohaselt arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikult; ● oskab kasutada omandatud keele- ja tekstimõisteid nii tekste luues kui ka seostades.	Teabe leidmine, reprodutseerimine ning seostamine konkreetse teema või isikliku kogemuse piires. Alustekstide (meedia- ja teabetekstid) põhjal kirjutamine: refereerimine, arutlemine. Teabeallikatele ja alustekstidele viitamise võimalused. Uudise kirjutamine: materjali kogumine, infoallikad, vastutus avaldatu eest. Uudise pealkirjastamine. Arvamuse kirjutamine: seisukoha kujundamine käsitletava probleemi kohta, selle põhjendamine. Kirjandi kirjutamise eeltöö: mõtete kogumine, kava koostamine, mustandi kirjutamine. Kirjandi teema ja peamõtte. Kirjandi ülesehitus. Teksti liigendamine. Jutustava, kirjeldava ja arutleva kirjandi kirjutamine. Arutlusteema leidmine ja sõnastamine isikliku kogemuse või alustekstide põhjal. Teksti pealkirjastamine. Tekstilõik ja selle ülesehitus: väide, põhjendus, järeldus. Lõikude järjestamise põhimõtted ja võimalused. Teksti sidusus. Jutustava, kirjeldava ja arutleva tekstiosa tervikuks sidumine.

	Tarbetekstide koostamine ja vormistamine: elulookirjeldus, seletuskiri, avaldus, taotlus. Suhtluseesmärkide kaudu sobivate keelendite valimine kõnelemisel ja kirjutamisel. Kirjaliku ja suulise keelekasutuse eripära. Teksti keeleline toimetamine: sõnastus- ja lausestusvigade parandamine. Keeleteadmiste rakendamine töös tekstidega. Keelekujundite kasutamine tekstiloomes: konteksti sobivad ja sobimatud kujundid.
Keeleteadlikkus	
Õpilane: • väärtustab eesti keelt ühena Euroopa ja maailma keeltest ning tajub eesti keele eripära, suhestab keeli teadlikult, tajub nende erinevusi; • kasutab eesti kirjakeelt avalikult esinedes ning õppides; • järgib eesti õigekirja aluseid ja põhimõtteid, kasutab õigekirjakorrektorit; • tuleb eesti kirjakeelega toime tavasuhtluses ja avalikult esinedes ning edasi õppides; • teab eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliike ja -vorme ning lauseehituse peajooni, tunneb keelendite stiiliväärtust, kasutab ja mõistab tekstis keelendeid; • teab õpitud tekstiliikide keelelisi erijooni, kasutab tekste koostades tavakohast ülesehitust ning vormistust; • teab suulise ja kirjaliku kõne erijooni ning eristab kirjakeelt kõnekeelest; • teab eesti kirjakeele arengu etappe ja eesti keele murdeid.	Kirjakeel ja kõnekeel. Eesti kirjakeele kujunemine. Keeleuuendus ja keele areng: võimalused ja ohud. Keelesugulus, soome-ugri ja indoeuroopa keeled. Eesti keele eripära ning võrdlus teiste keeltega. Eesti keele olulisemad sõna- ja käsiraamatud, keelealased internetiallikad. Sõnaraamatute kasutamine sõnade õigekirja, õige muutmisviisi, tähenduse ning stiilivärvingu leidmiseks. Häälikuõpetus ja õigekiri. Häälikute liigitamine. Kaashäälikuühendi põhireegli rakendamine liitega sõnades, kaashäälikuühendi õigekirja erandid. Veaohtliku häälikuõigekirjaga sõnad. Silbitamine, pikk ja lühike silp. Poolitamine, sealhulgas võõrsõnad ja nimed. Õigehääldus: rõhk ja välde.

	Välte ja õigekirja seosed. Omasõnad ja võõrsõnad. Veaohtlike võõrsõnade õigekiri. Õigekeelsussõnaraamatust (nii interneti- kui ka raamatuvariandist) õigekirja kontrollimine. Sõnavaraõpetus. Sõna ja tähendus. Sõnastuse rikastamine: sünonüümide tähendusvarjundid, homonüümid ja veaohtlikud paronüümid. Keelendite stiilivärving, seda mõjutavad tegurid. Fraseologismid, nende stiilivärving. Sõnavara täiendamise võimalused: sõnade tuletamine ja liitmine ning tehissõnad. Sagedamini esinevad tuletusliited. Vormiõpetus ja õigekiri. Sõnaliigid: tegusõnad, käandsõnad (nimi-, omadus, arv- ja asesõnad) ning muutumatud sõnad (määr-, kaas-, side- ja hüüdsõnad). Sõnaliikide funktsioon lauses. Tegusõna pöördelised vormid: pööre, arv, aeg, kõneviis, tegumood. Tegusõna vormide kasutamine lauses. Tegusõna käändelised vormid. Tegusõna astmevaheldus: veaohtlikud tegusõnad ja sõnavormid; õige pöördvormi leidmine õigekeelsussõnaraamatust. Vormimoodustus tüüpsõna eeskujul. Liit-, ühend- ja väljendtegasõna. Tegusõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Käandsõnad. Käänetevahelised seosed. Veaohtlikud käändevormid. Käandsõna astmevaheldus: veaohtlikud käandsõnad ja sõnavormid. Vormimoodustus tüüpsõna eeskujul. Omadussõna võrdlusastmed: veaohtlikud sõnad. Käandsõnade kokku- ja lahkukirjutamine.

	Numbrite kirjutamine: põhi- ja järgarvud, kuupäevad, aastad, kellaajad. Muutumatud sõnad. Määr- ja kaassõnade eristamine. Muutumatute sõnade kokku- ja lahkukirjutamise põhireeglid. Lauseõpetus ja õigekiri. Lause. Lause suhtluseesmärgid. Lauseliikmed: öeldis, alus, sihitis, määrus ja öeldistäide. Täiend. Korduvate eri- ja samaliigiliste lauseliikmete ning täiendite kirjajahemärgistamine, koondlause. Lisandi ja ütte kirjajahemärgistamine ning kasutamine lauses. Liht- ja liitlause. Lihtlause õigekiri. Rindlause. Rindlause osalause ühendamise võimalused, rindlause kirjajahemärgistamine. Põimlause. Pea- ja kõrvallause. Põimlause õigekiri. Segaliitlause. Lauselühend. Lauselühendi õigekiri. Lauselühendi asendamine kõrvallausega. Liht- ja liitlause sõnajärg. Otsekõne, kaudkõne ning tsitaat. Otsekõnega lause muutmise kaudkõneks. Muud õigekirjateemad. Algustäheõigekiri: nimi, nimetus ja pealkiri. Isikud ja olendid. Kohad ja ehitised. Asutused, ettevõtted ja organisatsioonid, riigid ja osariigid. Perioodikaväljaanded. Teosed, dokumendid ja sarjad. Ajaloosündmused. Üritused. Kaubad. Tsitaatsõnade märkimine kirjas. Võõrnimede õigekiri ja vormimoodustus. Lühendamise põhimõtted ja õigekiri, lühendite käänamine.

Piirkonna eripära

Kooli asukohast tulenevate kultuuri- ja loodusnähtuste uurimine/vaatlemine, tekstide lugemine ja kirjutamine (Klunker, Ülemiste järv ning sellega seotud lood ja legendid).

Kogukonna ja koolipere kaasamine projektidesse ning üritustesse.

Kirjanduse õppeaine kirjeldus

Kirjandus on alates 5. õpigrupist eraldi õppeaine, milles õpilane arendab oma lugejaoskusi, kujundlikku mõtlemist ja verbaalset loomevõimet. Ilukirjanduse ja rahvaluule lugemise, analüüsi ja tõlgendamise kaudu kujundab õpilane oma esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi, arendab enda mõtte- ja tundemaailma. Kirjandusõpetus toetab õpilase isiksuse kujunemist, individuaalse ja kogukondliku identiteedi määratlemist, laiemalt aga kultuuri eripära ja mitmekülgse teadvustamist. Lugemis- ja tekstitoimingud on kirjandusõpetuse loomulik ja vajalik alus, sest kirjandust saab õppida vaid lugedes. Eesmärgistatud lugemine, eri lugemisviiside ja -mudelite kasutamine, lugemisülesannete täitmine, oma lugemisoskuse hindamine ja lugemiskogemuse jagamine toetab õpilase kujunemist oskuslikuks lugejaks. Põhikooli kirjandusõpetuses loetakse õpilastele lähedasi ja olulisi teemasid käsitlevaid ilukirjandusteoseid, mis aitavad mõista inimestevahelisi suhteid ja arendada empaatiavõimet, kujundada õpilase lugemisharjumusi ning tugevdada tema sisemist motivatsiooni lugeda. Tehnoloogiliselt laienenud lugemisvõimaluste hulgast valib õpilane endale sobivad, tundes paberraamatu kui peamise trükise kõrval ka audio- ja e-raamatute kasutamise ning sisu omandamise spetsiifikat. Järk-järgult kirjanduse väljendusvahendeid tundma õppides ja muid tekstist arusaamist toetavaid oskusi omandades jõuab õpilane teose kui terviku tähendusvälja mõistmiseni ja selle väärtustamiseni. Eri liiki ilukirjandustekste, nii tervikteoseid kui ka tekstikatkendeid lugedes saab õpilane erinevaid lugemis- ja analüüsikogemusi, arendab oma interpreteerimis- ja sünteesivõimet, täiendab oma keelepädevust, sh sõnavara ja õigekeelsust, suhestab ennast aktuaalsete eluliste teemade ja probleemidega, kujundades seeläbi mina- ja maailmapilti. Tekstianalüüsi ja -tõlgendamise oskus on põhikooli kirjandusõpetuse põhieesmärk, mis on lahutamatu kirjanduse poeetika tundmisest, sealhulgas kujundlikkuse mõistmisest selle mitmetähenduslikkuses ja terviklikkuses. Ilukirjandusteose eritlemiseks peab õpilane valdama metakeelt kui tööriistakasti, mis avaks talle poeetilise teksti väljenduslikud võtted ja tähenduste paljususe. Kirjandusteoste valiku põhikriteeriumideks on kunstiväärtus, humanistlik suunitlus ning positiivne mõju õpilastele, teoses püstitatud probleemide aktuaalsus õpilaste kõlbelisel kasvatamisel ning sallivuse kujundamisel. Samuti peetakse teoste valikul silmas õpilaste eakohaseid psühholoogilisi ja intellektuaalseid võimeid ning huvisid. Lugemisvara valikul arvestatakse eesti ja maailmakirjanduse, klassikalise ja tänapäeva kirjanduse ning eri žanre esindavate luule-, proosa- ja draamateoste põhjendatud proportsioone, nais- ja meesautorite esindatust ning kooliastmele kohaseid teemavaldkondi. Tervikteoste valikul võib õpetaja jagada soovitusi, arvestades nii õpilaste eelistusi, huvisid kui ka lugemisvõimet. Põhikoolis on kohustuslik lugeda igas

õpigrupis vähemalt neli tervikteost, kuid soovitus on lektüüriraamatute arvu võimaluse korral suurendada ja õpilasi valikutesse kaasata. Kultuuri järjepidevust ja põlvkondlikku sidusust silmas pidades peab tervikteoste soovituslik valik sisaldama rohkesti eesti väärtkirjandust (sh tüvitekste, klassikateoseid), mida käsitletakse ühiselt. II kooliastmes kuuluvad olulise lugemisvara hulka E. Raua „Kalevipoja“ adaptatsioon, E. Bornhöhe „Tasuja“, J. Krossi „Mardileib“, F. R. Kreutzwaldi „Eesti rahva ennemuistsed jutud“ või muud eesti muinasjutu- või muistendikogumikud. III kooliastmes kuuluvad olulise lugemisvara hulka A. Kitzbergi „Libahunt“, E. Vilde „Pisuhänd“, O. Lutsu „Kevade“, A. H. Tammsaare „Kõrboja peremees“ ja A. Kiviräha „Rehepapp“. Eesti luule esindusautorid põhikoolis on L. Koidula, Juhan Liiv, M. Under, H. Runnel ja L. Tungal. Et toetada paikkondlikku identiteeti ja teadvustada rahvapärismuse rolli kultuuris, pööratakse kirjandusõpetuses tähelepanu regionaalsele kirjandusele ja folklooripärandile. Traditsioonilist folkloorikäsitlemist tuleb tänapäevastada, et õpilane mõistaks paremini pärimuskultuuri olemust ja funktsioone, suudaks õpituga paremini suhestuda ning tajuks, et folkloor on elav ja ajas muutuv nähtus. Pärimuskultuuri tundmine õpetab õpilast väärtustama ja hoidma rahvus- ja omakultuuri. Kirjandustundides tegeleb õpilane ka aimetekstidega, mis on seotud kirjanike ja teiste kultuurilooliselt tähenduslike isikutega (nt elulugu, intervjuu autoriga), ja meediatekstidega, mis vahendavad kirjandusteoste kohta arvustavaid seisukohti (nt raamatututvustus, arvustus, blogi). Kultuuriloolised tekstid avavad identiteeti kujundavaid asjaolusid, aitavad mõista minevikku ja olevikku, kujundavad ajaloo- ja kultuuriteadvust. Ühtlasi õpib õpilane tundma teose kirjanduslikku ja ajaloolist konteksti ning autorist lugejani kulgevat kirjandusprotsessi. Kirjandusteoste üle arutlemiseks ja nende sügavuti mõistmiseks peab õpilane tundma kirjandusteaduslikku mõistestikku ja kirjanikega seotud kultuuriloolist tausta. Eelkõige on tähtis, et säiliks lugemishuvi ja areneksid tõlgendusoskused, kuid selleks on tarvis ka faktiteadmisi ja mõistevaramut. Õppeprotsessis pakutakse õpilasele rohkesti omaloomingulisi, sealhulgas kirjandusteoste, teistele tekstidele ja oma elamustele tuginevaid kirjutamiskogemusi, et ergutada ja väärtustada loovust ning tuua esile oma isikupära ja anne. Eneseväljendusoskuse igakülgse arendamise huvides analüüsib õpilane tekste ja katsetab omaloomingut nii kirjalikult kui ka suuliselt. Suulised sooritusülesanded, sh jutustamine ja esitamine on olulised just jagamis- ja tagasisidekogemuse saamiseks. Loominguline eneseväljendus kirjanduse õppimisel hõlmab muu hulgas suhtlemist veebikeskkondades, info hankimist ja kriitilist hindamist, digitaalse sisu loomist, selle muutmist ja taasesitamist. Kirjandusõpetuse kaudu suunatakse õpilast mõistma kunstiliikide vahelisi seoseid, avastama viise, kuidas kirjanduslikud süžeed, karakterid, teemad ja motiivid leiavad kasutamist ning edasiarendamist teatris, filmis, muusikas ja kujutatavas kunstis. Kirjandus lõimub eeskätt keeleõpetusega, aga ka kõikide teiste õppeainetega ning toetab õppesisu ja õpitulemuste kaudu õppekava üldpädevuste kujundamist ja läbivate teemade käsitlemist. Läbivate teemade käsitlemise iseloom, sügavus ja raskuspunkt on õpigrupiti erinev ning paljuski seotud kirjandustekstide valikuga.

Kirjanduse õppe- ja kasvatuseesmärgid

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete õpetamise eesmärk on kujundada õpilastes eakohane kirjanduspädevus, mis tähendab suutlikkust tajuda kirjandust kui rahvusliku, riikliku ja iseenda identiteedi alust, mõista erinevaid kirjandustekste ning nende tähtsust Eesti ja maailma kultuuriloos. Keele-

ja kirjanduspädevus hõlmab teadmisi ja oskusi, kujundamaks keele- ja kultuuriteadlikku inimest, kes käitub nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses verbaalsele ja sotsiaalsele kontekstile vastavalt.

Kirjandusõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) austab kirjandust kui kultuuri kandjat ja vahendajat, hindab seda kui avaliku suhtluse vahendit, väärtustab eesti rahvuskirjandust ja rahvapärимust ning keelelist ja kultuurilist mitmekesisust;
- 2) loeb, esitab ning kirjutab eri tüüpi ja liiki tekste, analüüsib tekstide keelekasutust, ülesehitust ja vormistust, väljendab end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult ning mõistab ilukirjanduse kujundlikku keelt;
- 3) saavutab keeleteadlikkuse, arvestab kultuuris välja kujunenud keelekasutus- ja suhtlustavasid, teadvustab keeleoskust õpioskuste alusena ning identiteedi osana;
- 4) leiab, hindab kriitiliselt ning kasutab eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, austab intellektuaalomandit;
- 5) arendab oma loomevõimeid ja suhtub loometöösse lugupidamisega;
- 6) mõistab ilukirjandusteose kunstilisi väärtusi, analüüsib ja tõlgendab eri tüüpi ning eri žanris tekstide ülesehitust, väljendust ja sisu;
- 7) omandab lugemisharjumuse, väärtustab lugemist, kujundab loetu põhjal oma esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi, rikastab mõtte- ja tundemaailma, täiendab enda keele- ja kultuuriteadmisi.
- 8) avaldab arvamust ja sõnastab oma mõtteid;
- 9) loob seoseid ühiskonnas toimuva ning enda väärtuste, ootuste ja tulevikuplaanide vahel.

Kirjanduse õppe- ja kasvatuseesmärgid II kooliastmes

6. õpigrupi lõpetaja:

- 1) õpib tundma kirjandust ja pärimust rahvuskultuuri osana, tutvub eri rahvaste kirjanduse ja kultuuriga;
- 2) arendab oma loovvõimeid, jutustamis- ja esitamisoskust, kirjutab eakohasel tasemel ja keeleliselt korrektseid kirjeldavas, jutustavas ja arutlevas laadis ning eri žanrites tekste, väljendab oma arvamust nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- 3) leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet;
- 4) õpib tundma ilukirjandusteose poeetikat, iseloomustab ja võrdleb teose tegelasi, kirjeldab süžeed ja olustikku ning sõnastab peamõtte, tõlgendab kujundlikku keelt ja rikastab oma sõnavara;

- 5) loeb, analüüsib ja mõistab jõukohase keerukusega eri žanris laste- ja noortekirjandust nii eesti kui ka maailmakirjandusest, loeb luule-, proosa- ja draamatekste, arendab oma lugemisoskusi;
- 6) rikastab lugedes oma mõtte- ja tundemaailma, täiendab enda kultuuri- ja kirjandusteadmisi, kujundab esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi

5.õpigrupp

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevused
● loeb laste- ja noortekirjandusteoseid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, sealhulgas vähemalt kaheksa tervikteost; ● loeb ladusalt ja mõtestatult eri žanris luule-, proosa- ja draamatekste, kasutab õpetaja juhendamisel põhilisi lugemisvõtteid ja -viise, jälgib ja hindab oma lugemist; ● tutvustab loetud raamatut ja selle autorit ning jagab oma lugemiskogemust; ● loeb kirjandusvaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, kasutab teabe hankimiseks sobivaid allikaid ja keskkondi; ● kasutab otstarbekalt eri allikatest ja keskkondadest hangitud teavet, eristab oma ja laenatud teksti, nimetab ja märgib kasutatud allikad; ● väärtustab nii paikkondlikku kui ka kogu Eestit ühendavat eripärast paljutahulist kultuuri; ● õpib tundma kultuuri eri ilminguid, sealhulgas teatri- ja filmikunsti, pärimus- ja muuseumikultuuri;	Lugemise eesmärgistamine. Lugemiseks valmistumine, keskendunud lugemine. Lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine. Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Lugemisrõõm.Loetud raamatu autori, sisu ja tegelaste tutvustamine kaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine. Tekstilähedane sündmustest jutustamine kavapunktide järgi. Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel. Aheljutustamine. Iseendaga või kellegi teisega toimunud sündmusest või mälestuspildist jutustamine. Jutustamine piltteksti (foto, koomiks) põhjal. Fantaasialoo jutustamine. Teose mõistmist toetavad tegevused Küsimuste koostamine: fakti- ja fantaasiaküsimused. Küsimustele vastamine tekstinäitega või oma sõnadega. Teksti kavastamine: kavapunktid väidete ja märksõnadena. Lõikude kesksete mõtete otsimine. Teksti teema sõnastamine. Arutlemine mõne teoses käsitletud teema üle. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Illustratiivsete näidete (nt iseloomulike detailide) otsimine tekstist. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Oma mõtete, tundmuste, lugemismuljete sõnastamine. Teose/loo kui terviku mõistmine Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Sündmuste järjekord.

eristab ilukirjanduse ja rahvaluule põhiliike ning olulisemaid žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid; nimetab luuletuse teema ja kirjeldab selle meeoleolu, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust; koostab proosa- või draamateksti kohta kava küsimuste, väidete või märksõnadena, kirjutab kokkuvõtte; nimetab teose teema, arutleb tegelastega seotud probleemide ja väärtushoiakute üle, sõnastab teose peamõtte; iseloomustab ja võrdleb tegelasi, kirjeldab nendevahelisi suhteid ja hindab tegelaste käitumist; järjestab loo sündmused ning põhjendab toimumisaja ja -koha valikut; rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite kohta; kirjutab eri žanris omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid ja jutustavaid tekste; osaleb arutelus, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valib kirjandusteosest rääkides tekstist sobivaid näiteid, teeb koostööd; esitab (peast) luuletuse, lühikese proosa- või rolliteksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust;	Tegelaste probleemi leidmine ja sõnastamine. Teose sündmustiku ja tegelaste suhestamine (nt võrdlemine) enda ja ümbritsevaga. Pea- ja kõrvaltegelaste leidmine, tegelase muutumise, tegelastevaheliste suhete jälgimine, tegelaste iseloomustamine, käitumise põhjendamine. Tegelasrühmad. Tegelasvaheline konflikt, selle põhjused ja lahendamisteed. Loomamuinasjutu tüüptegelased. Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine. Läbivad mõisted: detail, konflikt, kõrvaltegelane, peategelane, probleem, sündmustik, teema, tegelane, tegevusaeg, tegevuskoht, teos. Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine Epiteedi ja võrdluse äratundmine ja kasutamine. Valmi mõistukõnest arusaamine. Koomilise leidmine tekstist. Riimide leidmine ja loomine. Luuletuse rütmi ja kõla tunnetamine. Algriimi leidmine rahvalauludest. Algriimi kasutamine oma tekstis. Luuleteksti tõlgendamine. Läbivad mõisted: algriim, epiteet, koomika, riim, võrdlus. <u>Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine</u> Rahvalaulu olemus. Loomamuinasjutu sisutunnused (lugu, tegelased, hea võitlus kurjaga jne). Tekke- ja seletusmuistendi tunnused. Seiklusjutu tunnused. Teose teema. Probleemi olemus. Pea- ja kõrvaltegelane. Tegelasvahelise konflikti olemus. Luuletuse vorm: salm. Valmi tunnused. Koomiline ja mittekoomiline. Läbivad mõisted: loomamuinasjutt, luule, rahvalaul, seiklusjutt, tekkemuistend, seletusmuistend, valm.

• mõtestab lahti esitatud teksti tähendused, annab tagasisidet enda ja teiste esitusele; • jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tugineb kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale; • jutustab tekstilähedaselt või kokkuvõtvalt kavapunktide järgi, märksõnade abil või piltteksti põhjal; • kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.	Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?) Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid. Luuleteksti esitamine peast. Rollimäng, rolliteksti esitamine. Läbivad mõisted: rollitekst. Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Eseme, olendi, inimese, tegevuskoha, looduse, tunnete kirjeldamine. Jutustamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus. Otsekõne jutustuses. Minavormis jutustamine. Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid, nt loomamuinasjutu, seiklus- või fantaasiajutu, tekke- või seletusmuistendi, loomtegelase, või kirjandusliku tegelase kirjelduse, ette antud riimide põhjal või iseseisvalt luuletuse, sündmustiku või tegelasega seotud kuulutuse, loole uue või jätkuva lõpu, kirja mõnele teose tegelasele või tegelasrühmale, algustähekordestega naljaloo, luuletuse põhjal samasisulise jutu või muud sellist. Läbivad mõisted: jutustamine, kirjeldamine.

6. õpigrupp

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevused
• loeb laste- ja noortekirjandusteoseid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, sealhulgas vähemalt kaheksa tervikteost; • loeb ladiusalt ja mõtestatult eri žanris luule-, proosa- ja draamatekste, kasutab õpetaja juhendamisel põhilisi lugemisvõtteid ja -viise, jälgib ja hindab oma lugemist; • tutvustab loetud raamatut ja selle autorit ning jagab oma lugemiskogemust;	Lugemise eesmärgistamine. Lugemiseks valmistumine, keskendunud lugemine. Lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine. Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Lugemisorõm. Loetud raamatu autori, sisu ja tegelaste tutvustamine kaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine. Tekstilähedane sündmustest jutustamine kavapunktide järgi. Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel. Aheljutustamine. Iseendaga või kellegi teisega toimunud sündmusest või mälestuspildist jutustamine. Jutustamine piltteksti (foto, koomiks) põhjal.

• loeb kirjandusvaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, kasutab teabe hankimiseks sobivaid allikaid ja keskkondi; • kasutab otstarbekalt eri allikatest ja keskkondadest hangitud teavet, eristab oma ja laenatud teksti, nimetab ja märgib kasutatud allikad; • väärtustab nii paikkondlikku kui ka kogu Eestit ühendavat eripärast paljutahulist kultuuri; • õpib tundma kultuuri eri ilminguid, sealhulgas teatri- ja filmikunsti, pärimus- ja muuseumikultuuri; • eristab ilukirjanduse ja rahvaluule põhiliike ning olulisemaid žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid; • nimetab luuletuse teema ja kirjeldab selle meeoleolu, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust; • koostab proosa- või draamateksti kohta kava küsimuste, väidete või märksõnadena, kirjutab kokkuvõtte; • nimetab teose teema, arutleb tegelastega seotud probleemide ja väärtushoiakute üle, sõnastab teose peamõtte; • iseloomustab ja võrdleb tegelasi, kirjeldab nendevahelisi suhteid ja hindab tegelaste käitumist;	Fantaasialoo jutustamine. Teose mõistmist toetavad tegevused Küsimuste koostamine: fakti- ja fantaasiaküsimused. Küsimustele vastamine tekstinäitega või oma sõnadega. Teksti kavastamine: kavapunktid väidete ja märksõnadena. Lõikude kesksete mõtete otsimine. Teksti teema sõnastamine. Arutlemine mõne teoses käsitletud teema üle. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Illustratiivsete näidete (nt iseloomulike detailide) otsimine tekstist. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Oma mõtete, tundmuste, lugemismuljete sõnastamine. Teose/loo kui terviku mõistmine Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Sündmuste järjekord. Tegelaste probleemi leidmine ja sõnastamine. Teose sündmustiku ja tegelaste suhestamine (nt võrdlemine) enda ja ümbritsevaga. Pea- ja kõrvaltegelaste leidmine, tegelase muutumise, tegelastevaheliste suhete jälgimine, tegelaste iseloomustamine, käitumise põhjendamine. Tegelasrühmad. Tegelastevaheline konflikt, selle põhjused ja lahendamisteed. Loomamuinasjutu tüüp-tegelased. Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine. Läbivad mõisted: detail, konflikt, kõrvaltegelane, peategelane, probleem, sündmustik, teema, tegelane, tegevusaeg, tegevuskoht, teos. Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine Epiteedi ja võrdluse äratundmine ja kasutamine. Valmi mõistukõnest arusaamine. Koomilise leidmine tekstist.

• järjestab loo sündmused ning põhjendab toimumisaja ja -koha valikut; • rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite kohta; • kirjutab eri žanris omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid ja jutustavaid tekste; • osaleb arutelus, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valib kirjandusteosest rääkides tekstist sobivaid näiteid, teeb koostööd; • esitab (peast) luuletuse, lühikese proosa- või rolliteksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust; • mõtestab lahti esitatud teksti tähendused, annab tagasisidet enda ja teiste esitusele; • jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tugineb kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale; • jutustab tekstilähedaselt või kokkuvõtvalt kavapunktide järgi, märksõnade abil või piltteksti põhjal; • kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.	Riimide leidmine ja loomine. Luuletuse rütmi ja kõla tunnetamine. Algriimi leidmine rahvalauludest. Algriimi kasutamine oma tekstis. Luuleteksti tõlgendamine. Läbivad mõisted: algriim, epiteet, koomika, riim, võrdlus. <u>Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine</u> Rahvalaulu olemus. Loomamuinasjutu sisutunnused (lugu, tegelased, hea võitlus kurjaga jne). Tekke- ja seletusmuistendi tunnused. Seiklusjutu tunnused. Teose teema. Probleemi olemus. Pea- ja kõrvaltegelane. Tegelastevahelise konflikti olemus. Luuletuse vorm: salm. Valmi tunnused. Koomiline ja mittekoomiline. Läbivad mõisted: loomamuinasjutt, luule, rahvalaul, seiklusjutt, tekkemuistend, seletusmuistend, valm. Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?) Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid. Luuleteksti esitamine peast. Rollimäng, rolliteksti esitamine. Läbivad mõisted: rollitekst. Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Esemel, olendi, inimese, tegevuskoha, looduse, tunnete kirjeldamine. Jutustamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus. Otsekõne jutustuses. Minavormis jutustamine. Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid, nt loomamuinasjutu, seiklus- või fantaasiajutu, tekke- või seletusmuistendi, loomtegelase, või kirjandusliku tegelase kirjelduse, ette antud riimide põhjal või iseseisvalt luuletuse, sündmustiku või tegelasega seotud kuulutuse, loole uue või jätkuva lõpu, kirja mõnele teose tegelasele või tegelasrühmale, algustähekordustega naljaloo, luuletuse põhjal samasisulise jutu või muud sellist. Läbivad mõisted: jutustamine, kirjeldamine.

Kirjanduse õppe- ja kasvatuseesmärgid III kooliastmes

9. õpigrupi lõpetaja:

- 1) süvendab oma arusaama kirjandusest kui kultuuri- ja kunstinähtusest, selle rollist identiteedi kujundamisel ja ühiskonna mõtestamisel, tunneb ning väärtustab rahvuskultuuri traditsioone ja pärimust;
- 2) arendab oma loovvõimeid, jutustamis- ja esitamisoskust, kirjutab eakohasel tasemel ja keeleliselt korrektseid kirjeldavas, jutustavas ja arutlevas laadis ning eri žanrites tekste, väljendab ja põhjendab oma arvamust nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- 3) leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid;
- 4) õpib mitmekülgsemalt ja sügavamalt tundma ilukirjandusteose poeetikat, analüüsib teose süžeed, tegelasi ja olustikku, märkab kompositsiooni erijooni ning arutleb käsitletud probleemide ja väärtuste üle, tõlgendab kujundlikku keelt ja rikastab oma sõnavara;
- 5) loeb, analüüsib, tõlgendab ja mõistab nii eakohast noortekirjandust kui ka eri žanrites eesti ja maailmakirjanduse klassikat, loeb luule-, proosa- ja draamatekste, arendab oma lugemisoskusi;
- 6) rikastab lugedes oma mõtlemis- ja väljendusoskust, täiendab enda kultuuri- ja kirjandusteadmisi, kujundab esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi.
- 7) võrdleb kirjandusteost ja selle põhjal valminud lavastust või filmi;
- 8) kirjutab erinevaid omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid, jutustavaid ja arutlevaid tekste;
- 9) hindab suulises ja kirjalikus väljenduses korrektset keelt ning järgib nii käsikirjaliste kui ka digitaalsete tekstide vormistuse nõudeid;
- 10) osaleb arutelus, väljendab selgelt ja sobival viisil oma põhjendatud seisukohti, annab ja kuulab tagasisidet, võtab arvesse teiste seisukohti, teeb koostööd;
- 11) koostab ja esitab loetud teose, mõne kultuurinähtuse või oma kultuurikogemuse põhjal ettekande, kasutab selleks esitlustarkvara;
- 12) esitab (peast) luule-, proosa- või draamateksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust, põhjendab teksti valikut, seletab selle tähendust;
- 13) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.

7. Õpigrupp

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevused
Õpilane: • loeb eri liiki ja žanris kirjandusteoseid, sealhulgas tüvitekste, või nende katkendeid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, analüüsib ja tõlgendab vähemalt kahteteist loetud tervikteost; • loeb ladiusalt ja mõtestatult, kasutab iseseisvalt lugemise eesmärgist ja teksti liigist lähtuvaid lugemisviise ja -mudeleid, hindab oma lugemisoskust ning juhib oma lugemisprotsessi; • loeb kultuurivaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid; • tunneb eesti kultuuri erijooni ning vahendab oma kultuurikogemust, väärtustab nii oma- kui ka maailmakultuuri ja selle mitmekesisust; • selgitab pärimuse olemust, toob näiteid mineviku ja tänapäeva pärimuskultuurist ning oma kodukohast; • kasutab rahvaluule elemente suulises ja kirjalikus tekstiloomes; • eristab ilukirjanduse põhiliike ja peamisi žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid;	Hindamismudeli põhjal lugemise iseseisev eesmärgistamine. Kiire ja aeglane lugemine, ülelibisev ja süvenenud lugemine. Eesmärgistatud ülelugemine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine. Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine kaaslastele. Lugemissoovituste jagamine. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine. Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel. Loo jutustamine: jutustamine teksti kompositsioonist lähtuvalt, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi. Teose lugemise ajal ja/või järel tekkinud kujutluspildist jutustamine. Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, analüüsi- ja fantaasiaküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga või teksti toel oma sõnadega. Teksti kavastamine: kavapunktid väitlausete ja märksõnadena. Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Kokkuvõtte kirjutamine. Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine. Loetu põhjal järelduste tegemine. Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine. Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga. Tegelasvahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine. Tegelaste tegevusmotiivide selgitamine. Tegelasrühmade konflikt ja konflikti gradatsioon. Erinevate teoste peategelaste võrdlemine.

- leiab endale sobivat lugemisvara, põhjendab oma valikut, tutvustab loetud raamatut ja selle autorit, jagab oma lugemiskogemusi;
- toob esile luuletuse temaatilisi ja lüürilisi erijooni, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust ja avab selle tähendusi;
- nimetab teose teema, arutleb selle põhisündmuste, kesksete probleemide, põhjuse ja tagajärje seoste üle, sõnastab teose peamõtte;
- teeb kokkuvõtte teose süžest, põhjendab loo tegevusaja ja -koha valikut, iseloomustab ja võrdleb tegelasi, analüüsib tegelastevahelisi suhteid ja nende väärtushoiakuid;
- analüüsib kirjandusteose vormivõtteid ja kompositsiooni, seostab neid teose sisuga;
- rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite ning loetu tausta kohta;
- kirjeldab kirjandusteosele omast keelekasutusviisi, tunneb ära peamised kõne- ja lausekujudid, sh epiteet, isikustamine, võrdlus, metafoor, kordus ja siire, tõlgendab kujundite tähendust ja rolli tekstis ning kasutab neid tekstiloomes;
- 15) võrdleb kirjandusteost ja selle põhjal valminud lavastust või filmi; kirjutab erinevaid omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid, jutustavaid ja arutlevaid tekste;

Kirjanduslik tegelane ja selle prototüüp. Kirjanduse tüüptegelasi. Fantaasiakirjanduse ja naljandite tüüptegelasi.

Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljöö kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine. Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatu seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest. Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduste seletamine.

Võrdlus ja metafoor kõnekäändudes. Mõistatuse kui sõnalise peitepildi äraarvamine ja loomine. Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise ja korduse tundmine ja kasutamine. Sümbolite seletamine. Allegooria mõistmine. Piltluule kui piltkujundi tõlgendamine. Meemid.

Luuleteksti tõlgendamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine. Rahvaluule liigid ja alaliigid. Regilaul ja riimiline rahvalaul. Muinasjutu tunnused (kujund, sümbol, sõnum). Muinasjutu vormitunnused, kompositsioon ja rändmotiivid. Koha- ja ajaloolise muistendi tunnused. Usundilise muistendi tunnused. Naljandi ja anekdoodi tunnused. Puändi olemus. Kõnekäändu ja vanasõna olemus. Mõistatuse olemus.

Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika, draamatika tunnused. Eepose ja jutustuse tunnused. Seiklusromani tunnused. Robinsonaadi ja utoopia tunnused.

Luule vorm: värss, stroof. Piltluule. Valmi ja ballaadi tunnused. Motiivi olemus.

Komöödia tunnused. Draamatika mõisted: monoloog, dialoog, remark, repliik.

Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?) Esituse ladusus, selgus ja tekstitäpsus; esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon. Lugemissoovituste jagamine, kasutades illustreerivaid katkendeid. Luuleteksti esitamine peast. Lühikese proosateksti esitamine (dialoogi või monoloogina).

• hindab suulises ja kirjalikus väljenduses korrektset keelt ning järgib nii käsikirjaliste kui ka digitaalsete tekstide vormistusnõudeid;• osaleb arutelus, väljendab selgelt ja sobival viisil oma põhjendatud seisukohti, annab ja kuulab tagasisidet, võtab arvesse teiste seisukohti, teeb koostööd;• koostab ja esitab loetud teose, mõne kultuurinähtuse või oma kultuurikogemuse põhjal ettekande, kasutab selleks esitlustarkvara;• esitab (peast) luule-, proosa- või draamateksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust, põhjendab teksti valikut, seletab selle tähendust;• kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.	Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid: koha- või ajaloolise muistendi, valmi või allegoorilise loo, rahvalaulu, naljandi, mõistatusi, kõnekäändude põhjal naljaloo, seiklusjutu, piltluuletuse, kirja ühelt tegelaselt teisele, tegelasele tegevusjuhendi, tekstis toimunud sündmuste eelloo, loo muudetud vaatepunktiga, püanteeritud loo, erinevate teoste peategelaste võrdluse, vaadatud filmi põhjal ühelauselise või pikema kokkuvõtte või soovitusi või muud sellist. Omaloomingulised tööd (nt teemamapid) tänapäeva kultuurinähtuste ja kultuurilooliste isikute kohta.

8. õpigrupp**Õpitulemused**

Õpilane:

- loeb eri liiki ja žanris kirjandusteoseid, sealhulgas tüvitekste, või nende katkendeid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, analüüsib ja tõlgendab vähemalt kahteteist loetud tervikteost;
- loeb ladusalt ja mõtestatult, kasutab iseseisvalt lugemise eesmärgist ja teksti liigist lähtuvaid lugemisviise ja -mudeleid, hindab oma lugemisostkust ning juhib oma lugemisprotsessi;
- loeb kultuurivaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid;
- tunneb eesti kultuuri erijooni ning vahendab oma kultuurikogemust, väärtustab nii oma- kui ka maailmakultuuri ja selle mitmekesisust;
- selgitab pärimuse olemust, toob näiteid mineviku ja tänapäeva pärimuskultuurist ning oma kodukohast;
- kasutab rahvaluule elemente suulises ja kirjalikus tekstiloomes;
- eristab ilukirjanduse põhiliike ja peamisi žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid;

Õppesisu ja -tegevused

Erinevate lugemistehnikate valdamine. Oma lugemise analüüs ja lugemisostkuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine.

Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine kaaslastele, teose võrdlemine mõne teise teosega. Lugemissoovituste jagamine kaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.

Loo jutustamine: jutustades tegevuse aja ja koha muutmine, uute tegelaste ja sündmuste ja/või erinevat liiki lõppude lisamine, eri vaatepunktist jutustamine, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi.

Teose lugemise ajal ja/või järel tekkinud kujutluspildist jutustamine.

Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, analüüsi- ja hindamisküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega või oma arvamusega, toetumata tekstile.

Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Kokkuvõtte kirjutamine. Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Autori hoiaku ja teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine, tähenduse kommenteerimine ja valiku põhjendamine. Probleemi olemuse-põhjuse-tagajärje-lahenduse seoste üle arutlemine. Loetu põhjal järelduste tegemine. Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine. Teose/loo kui terviku mõistmine

Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Muutuv ja muutumatu tegelane. Teose käigus tegelasega toimunud muutuste leidmine. Tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga. Tegelase sisekonflikti

- leiab endale sobivat lugemisvara, põhjendab oma valikut, tutvustab loetud raamatut ja selle autorit, jagab oma lugemiskogemusi;
- toob esile luuletuse temaatilisi ja lüürilisi erijooni, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust ja avab selle tähendusi;
- nimetab teose teema, arutleb selle põhisündmuste, kesksete probleemide, põhjuse ja tagajärje seoste üle, sõnastab teose peamõtte;
- teeb kokkuvõtte teose süžest, põhjendab loo tegevusaja ja -koha valikut, iseloomustab ja võrdleb tegelasi, analüüsib tegelastevahelisi suhteid ja nende väärtushoiakuid;
- analüüsib kirjandusteose vormivõtteid ja kompositsiooni, seostab neid teose sisuga;
- rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite ning loetu tausta kohta;
- kirjeldab kirjandusteosele omast keelekasutusviisi, tunneb ära peamised kõne- ja lausekujudid, sh epiteet, isikustamine, võrdlus, metafoor, kordus ja siire, tõlgendab kujundite tähendust ja rolli tekstis ning kasutab neid tekstiloomes;
- 15) võrdleb kirjandusteost ja selle põhjal valminud lavastust või filmi; kirjutab erinevaid omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid, jutustavaid ja arutlevaid tekste;

äratundmine. Tegelastevahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine, suhete analüüs. Tegelaste tegevusmotiivide selgitamine, käitumise põhjuste analüüsimine. Tegelasrühmade vaheline konflikt ja konflikti gradatsioon. Erinevate teoste peategelaste võrdlemine. Kirjanduse tüüptegelasi.

Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljöö kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine. Sündmuste põhjus-tagajärg-seoste leidmine. Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatu seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest. Tekstist filmilike episoodide leidmine. Filmi ja kirjandusteose võrdlemine.

Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduste seletamine. Võrdlus ja metafoor kõnekäändudes. Mõttekorduste leidmine regilaulust. Rahvalaulu elementide leidmine autoriluulest. Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise, korduse, retoorilise küsimuse ja hüüatuse tundmine ja kasutamine. Sümbolite seletamine. Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine.

Luuleteksti tõlgendamine. Teose stiililise eripära kirjeldamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine. Müüdi tunnused. Tänapäeva folkloor ehk poploor.

Teksti kompositsioonelemendid: sissejuhatus, sõlmitus, teema arendus, kulminatsioon, lõpplahendus. Muutuv ja muutumatu tegelane.

Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika, draamatika tunnused. Romaani (erinevad liigid) ja novelli tunnused. Ulme- ja detektiivromaanide tunnused. Reisikirja olemus.

Luule vorm: värss, stroof. Oodi, haiku ja vabavärsilise luule tunnused. Motiivi olemus. Tragöödia tunnused.

Draamatika mõisted: monoloog, dialoog, vaatus, stseen, remark, repliik. Intriigi olemus. Kirjandusteose dramatiseering. Lavastus ja selle valmimine.

Filmikunsti väljendusvahendid: pilt ja sõna, kaader filmis. Kirjandusteose ekraniseering.

Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?).

Esituse ladusus, selgus ja tekstitäpsus; esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon. Silmside hoidmine kuulaja-vaatajaga. Miimika ja žestikulatsiooni jälgimine. Luuleteksti esitamine peast. Draamateksti esitamine ositi. Instseneeringu esitamine. Kirjandusteost tutvustava ettekande koostamine ja esitamine.

Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid: oma kodukohaga seotud muistendi, ulme- või detektiivjutu, haiku või vabavärsilise luuletuse, näidendi, proosa- või luuleteksti dramatiseeringu, tegelase monoloogi, tegelase eluloo, tegelase seletuskirja, muudetud žanris teksti (nt luuletuse põhjal kuulutuse, uudisest jutustuse), lisatud repliikidega teksti, mina-vormis loo, detailide abil laiendatud loo, võrdluste- ja metafooriderikka teksti, loo ühest ja samast sündmusest traagilises ja koomilises võtmes, kirja teose autorile, teostest valitud ja kommenteeritud tsitaatide kogumiku, tsitaadi (moto) alusel kirjandi, või muud sellist.

Omaloomingulised tööd (nt teemamapid) tänapäeva kultuurinähtuste ja kultuurilooliste isikute kohta.

9. õpigrupp

Õpitulemused

Õpilane:

- loeb eri liiki ja žanris kirjandusteoseid, sealhulgas tüvitekste, või nende katkendeid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, analüüsib ja tõlgendab vähemalt kahteteist loetud tervikteost;
- loeb ladusalt ja mõtestatult, kasutab iseseisvalt lugemise eesmärgist ja teksti liigist lähtuvaid lugemisviise ja -mudeleid, hindab oma lugemisostust ning juhib oma lugemisprotsessi;
- loeb kultuurivaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid;
- tunneb eesti kultuuri erijooni ning vahendab oma kultuurikogemust, väärtustab nii oma- kui ka maailmakultuuri ja selle mitmekesisust;
- selgitab pärimuse olemust, toob näiteid mineviku ja tänapäeva pärimuskultuurist ning oma kodukohast;
- kasutab rahvaluule elemente suulises ja kirjalikus tekstiloomes;

Õppesisu- ja tegevused

Lugemise iseseisev eesmärgistamine. Kiire ja aeglane lugemine, ülelibisev ja süvenenud lugemine. Eesmärgistatud ülelugemine. Erinevate lugemistehnikate valdamine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine. Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine kaaslastele, teose võrdlemine mõne teise teosega. Lugemissoovituste jagamine kaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine. Tekstilähedane jutustamine märksõnade abil. Loo jutustamine teksti kompositsioonist lähtuvalt, jutustades tegevuse aja ja koha muutmine, uute tegelaste ja sündmuste ja/või eri liiki lõppude lisamine, eri vaatepunktist jutustamine, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi. Teose lugemise ajal ja/või järel tekkinud kujutluspildist jutustamine. Tutvumine erinevate meedia (raadio, televisioon, internet) jutustamisviisidega.

Teose mõistmist toetavad tegevused Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, analüüsi- ja hindamisküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega või oma arvamusega, toetumata tekstile. Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Kokkuvõtte kirjutamine.

Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Autori hoiaku ja teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine, tähenduse kommenteerimine ja valiku põhjendamine. Probleemi olemuse-põhjuse-tagajärje-lahenduse seoste üle arutlemine.

- eristab ilukirjanduse põhiliike ja peamisi žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid;
- leiab endale sobivat lugemisvara, põhjendab oma valikut, tutvustab loetud raamatut ja selle autorit, jagab oma lugemiskogemusi;
- toob esile luuletuse temaatilisi ja lüürilisi erijooni, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust ja avab selle tähendusi;
- nimetab teose teema, arutleb selle põhisündmuste, kesksete probleemide, põhjuse ja tagajärje seoste üle, sõnastab teose peamõtte;
- teeb kokkuvõtte teose süžest, põhjendab loo tegevusaja ja -koha valikut, iseloomustab ja võrdleb tegelasi, analüüsib tegelastevahelisi suhteid ja nende väärtushoiakuid;
- analüüsib kirjandusteose vormivõtteid ja kompositsiooni, seostab neid teose sisuga;
- rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite ning loetu tausta kohta;
- kirjeldab kirjandusteosele omast keelekasutusviisi, tunneb ära peamised kõneja lausekujudid, sh epiteet, isikustamine, võrdlus, metafoor, kordus ja siire, tõlgendab kujundite tähendust ja rolli tekstis ning kasutab neid tekstiloomes;
- 15) võrdleb kirjandusteost ja selle põhjal valminud lavastust või filmi; kirjutab erinevaid

Loetu põhjal järelduste tegemine. Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.

Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Muutuv ja muutumatu tegelane. Teose käigus tegelasega toimunud muutuste leidmine. Tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga. Tegelase sisekonflikti äratundmine. Tegelastevahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine, suhete analüüs. Tegelaste tegevusmotiivide selgitamine, käitumise põhjuste analüüsimine. Tegelasrühmadevaheline konflikt ja konflikti gradatsioon. Erinevate teoste peategelaste võrdlemine. Kirjanduse tüüptegelasi.

Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljöö kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine. Sündmuste põhjus-tagajärg-seoste leidmine. Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatute seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest.

Filmi ja kirjandusteose võrdlemine.

Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduste seletamine. Võrdlus ja metafoor kõnekäändudes. Mõttekorduste leidmine regilaulust. Rahvalaulu elementide leidmine autoriluulest. Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise, korduse, retoorilise küsimuse ja hüüatuse tundmine ja kasutamine. Sümbolite seletamine. Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine.

Luuleteksti tõlgendamine. Teose stiililise eripära kirjeldamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine. Müüdi tunnused. Tänapäeva folkloor ehk poploor.

Teksti kompositsioonelemendid: sissejuhatus, sõlmitus, teemaarendus, kulminatsioon, lõpplahendus. Muutuv ja muutumatu tegelane.

Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika, draamatika tunnused. Romaani (erinevad liigid) ja novelli tunnused. Ulme- ja detektiivromaanide tunnused. Reisikirja olemus.

omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid, jutustavaid ja arutlevaid tekste; • hindab suulises ja kirjalikus väljenduses korrektset keelt ning järgib nii käsikirjaliste kui ka digitaalsete tekstide vormistusnõudeid; • osaleb arutelus, väljendab selgelt ja sobival viisil oma põhjendatud seisukohti, annab ja kuulab tagasisidet, võtab arvesse teiste seisukohti, teeb koostööd; • koostab ja esitab loetud teose, mõne kultuurinähtuse või oma kultuurikogemuse põhjal ettekande, kasutab selleks esitlustarkvara; • esitab (peast) luule-, proosa- või draamateksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust, põhjendab teksti valikut, seletab selle tähendust; • kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.	Luule vorm: värss, stroof. Oodi, haiku ja vabavärsilise luule tunnused. Motiivi olemus. Tragöödia tunnused. Dramaatika mõisted: monoloog, dialoog, vaatus, stseen, remark, repliik. Intriigi olemus. Kirjandusteose dramatiseering. Lavastus ja selle valmimine. Filmikunsti väljendusvahendid: pilt ja sõna, kaader filmis. Kirjandusteose ekraniseering. Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida). Esituse ladusust, selgust ja teksti täpsust. Esitamiseks kohase sõnavara, tempo ning hääletugevuse valimine. Korrektne kehahoid. Hingamine ja diktsioon. Silmside hoidmine kuulaja ning vaatajaga. Miimika ja žestide jälgimine. Lugemissoovituste jagamine kaaslastele, kasutades illustreerivaid katkendeid. Teost tutvustava ettekande koostamine ja esitamine. Luuleteksti esitamine peast. Lühikese proosateksti esitamine (dialoog või monoloog). Draamateksti esitamine ositi. Instseneeringu esitamine. Õpilased kirjutavad õpetaja valikul lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid: 1) muistendi, valmi või allegoorilise loo, rahvalaulu, naljandi, mõistatusi, naljaloo kõnekäändude põhjal, seiklusjutu, piltluuletuse, kirja ühelt tegelaselt teisele, tekstis toimunud sündmuste eelloo, loo muudetud 25 vaatepunktiga, puänteeritud loo, mitme teose peategelaste võrdluse, vaadatud filmi põhjal ühelauselise või pikema kokkuvõtte või soovitusena jm; 2) ulme- või detektiivjutu, haiku, vabavärsilise luuletuse, näidendi, proosa- või luuleteksti dramatiseeringu, tegelase monoloogi, tegelase eluloo, muudetud žanris teksti (nt luuletuse põhjal kuulutuse, uudisest jutustuse), lisatud repliikidega teksti, minavormis loo, detailidega laiendatud loo, võrdluste- ja metafooriderikka teksti, ühest ja samast sündmusest traagilise ning koomilise loo, kirja teose autorile, teostest valitud

	ja kommenteeritud tsitaatide kogumiku, tsitaadi (moto) alusel kirjandi, tegelase seletuskirja jm; 3) muinasjutu, muistendi ja regilaulu, kujundirikka luuletuse, tegelase iseloomustuse või eluloo, tegelaste juhtlaused, teise ajastusse paigutatud tegevustikuga loo, miljöökirjelduse, kirjandusteose probleemidest lähtuva arutluse, alustekstile sisulise vastandteksti, teatrietenduse, filmi- või kirjandusteose arvustuse jm; 4) teemamapi/portfooli või lühiuurimuse tänapäeva kultuurinähtuste või kultuurilooliste isikute kohta. Võib koostada ka projekti.

LÕK ainevaldkond „Keel ja kirjandus”

Keele- ja kirjanduspädevus

Eesti keele õpetuse peamine ülesanne on toetada õpilaste kõne arengut, rõhutades eriti kõnest arusaamise kujundamist.

Eesti keele õpetamisega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) oskab kuulata ja kõnele adekvaatselt reageerida; osaleb dialoogis ja väljendab oma mõtteid kuulajale arusaadavalt;
- 2) kavandab oma tegevust kõne abil, kommenteerib ning hindab seda, reguleerib oma ja teiste tegevust vastavalt üldistele käitumisnormidele;
- 3) loeb jõukohast teksti, mõistab selle sisu ja mõtet;
- 4) kirjutab arusaadavalt, teeb märkmeid, mõistab ja koostab tarbekirja;
- 5) on omandanud elementaarse ülevaate eesti keele süsteemist, tunneb põhitermineid;
- 6) valdab praktiliselt eesti keele lauseehitust, igapäevast sõnavara ja sõnade muutevorme, saab aru sõnade ja lausete otsesest tähendusest ning oma kogemuste piires ka pragmaatilisest tähendusest;
- 7) kasutab eesti keelt õpitegevuses ja igapäevases elus; tõlgendab igapäevast lihtsat verbaalset teavet;
- 8) tunneb ilukirjanduslike tekstide liike, omab elementaarset ülevaadet rahvuskirjandusest ja oskab nimetada mõnda kirjanikku;
- 9) tunneb ja jälgib oma võimete kohaselt üldnimlikke kõlbelisi arusaamu, valdab vastavat tavasõnavara.

Õppetegevus 1.-2. õpigrupis

1.- 2. õpigrupis on põhitaotluseks õpilaste kohanemine koolieluga, turvatunde ja eduelamuste kogemine ning valmisoleku kujunemine edasiseks edukaks õppetööks. Kuna õpilaste koolivalmidus ja võimed on erinevad, diferentseeritakse õppeülesandeid ja nende täitmiseks kuluvat aega. Õpilased suudavad osaleda õppetegevustes õpetaja suunamisel ja õpetajaga koostöös. Õpilased vajavad õppetegevustes palju materialiseerimist ja näitlikke vahendeid, sh algoritme. Eesmärgiks on saavutada elementaarne lugemis- ja kirjutamisoskus.

Õppetegevus 3.-5. õpigrupis

3.- 5. õpigrupis tegeletakse õpiharjumuste ja -oskuste ning püsivuse kujundamisega. Kujuneb jätkuvalt õpilaste oskus märgata ja eristada oma lähiümbrust (selle esemeid, nähtusi, sündmusi, tegevusi jms). Õpilased tutvuvad eesti rahvakommete ja traditsioonidega (rõhuasetus pere ja kodukoha traditsioonidel).

Tegevus- ja suhtlussituatsioonides õpitakse tundma ja järgima ühiskonnas aktsepteeritavaid käitumisnorme. Õpitakse märkama, eristama ja

mõistma igapäevaelu olukordi, sealhulgas ohuolukordi, verbaalseid ja mitteverbaalseid eneseväljendusviise, tundeid jms. Täiendatakse ühis- ja koostegevuse oskusi (sh hooliv ja teisi arvestav suhtlemine) ja viisaka käitumise oskusi. Õpetaja abiga saab õpilane aru pere ja koduga seotud teemadest, teadvustab laste ning vanemate vastastikuseid õigusi ja kohustusi.

Järjepidevalt kujundatakse õpilaste sotsiaalset teadlikkust ja verbaalset aktiivsust: õpilased kirjeldavad abivahendite toel enda ja kaaslaste tegevust ja emotsionaalset seisundit.

Õppimist toetavad aktiivõppemeetodite kasutamine, õppekäigud, praktilised ülesanded, lühipalade lugemine ja analüüsimine. Järjest enam võimaldab tunnetustegevuse tase õpilastel aktiivsemalt ja iseseisvamalt osaleda (õpi)tegevuste kavandamisel, sooritamisel ja kontrollimisel ning abivahendite valimisel ja kasutamisel.

Praktiliste ja tekstis kirjeldatud situatsioonide analüüsil pööratakse tähelepanu nendes osalejate tegevusviisidele, motiividele ja kavatsustele, situatsioonide tingimustele, tegevuste tulemustele ja tagajärgedele. Õpitakse juhendamise järgi situatsioonidele alternatiivseid lahendusi leidma ning kaaslastele soovitusi andma.

Õppetegevus 6.-7. õpigrupis

6.-7. õpigrupis tegeletakse iseseisvuse kujundamise ja eesmärgistatud töö oskuste ning valikute tegemise oskuste arendamisega. Õpilased suudavad mõista ja täita suulisi ning kirjalikke tuttavaid töökorraldusi. Oluline on kasutada algoritme ning suunata õpilasi aktiivsemalt ka iseseisvalt algoritme järgima ja kasutama, sh oma tegevust kontrollima. Jätkuvalt on õppeprotsessis suur osakaal praktilisel harjutamisel.

6.-7. õpigrupi õpetuse ülesandeks on süstematiseerida eelnevates õpigruppides omandatud praktilist keelekasutusoskust ning seda teadlikustada, toetada keeleliselt teiste ainete õppimist, õppida kasutama tekste teabe hankimiseks. Omandatakse mitmed uued teksti taastamise võtted, sh õpitakse koostama kirjalikku ümberjutustust.

Kolmandal arenguastmel jõutakse ladusa lugemiseni. Järjest rohkem loetakse endamisi, õpitakse iseloomustama tekstides kirjeldatud tegelasi, kirjeldatud sündmused seostatakse ajaloolise taustaga. Kirjeldamisel pööratakse enam tähelepanu detailidele võimalikult täpsete kujutluspiltide loomiseks ja teabe edastamiseks.

Õpetamisel pööratakse 6.-7. õpigrupis tähelepanu omadussõnadele: tähenduse täpsustamine ja diferentseerimine, rakendamine laiendina. Suunatakse enamlevinud sõnamoodustusmallide omandamist, sõnavormide rakendamist erinevates tähendustes, sõnade mõistmist ja kasutamist ülekantud tähenduses.

Õppetegevus 8.-9. õpigrupis

8.-9. õpigrupis tegeletakse oma tegevuse kavandamise ja hindamisega. Õpetatakse valima ning rakendama tulemuse saavutamiseks vajalikke tegevusi, vahendeid ja enesekontrollivõtteid. Õppesisu ja omandatavaid oskusi seostatakse igapäevaeluga.

Arendatakse oskust kuulata ja lugeda jõukohaseid tekste, mõista suulist kõnet, luua keeleliselt korrektseid ning suhtlussituatsioonile vastavaid lihtsaid suulisi ja kirjalikke tekste, sh lihtsa struktuuriga loovtöid.

Harjutatakse tekstidest teabe hankimist, märkmete tegemist ja konspekterimist, tarbekirja, rakendades omandatud digioskusi. Kujundatakse oskust oma arvamust väljendada, põhjendada ja kaitsta, hinnata oma tugevaid ja nõrku külgi ning teadvustada oma huvisid. Õppeprotsessis on suur osakaal praktilisel harjutamisel, õppesisu ja omandatavaid oskusi seostatakse igapäevaeluga.

Õppetegevuse rõhuasetused 1.-2. õpigrupis

Õppimise eelduseks on lapse suutlikkus tunnetada ennast õpilasena, vastu võtta ja sooritada õpiülesandeid; reageerida konkreetsetele korraldustele adekvaatselt osatoimingute kaupa. Lihtsustatud õpet vajava lapse tunnetuslik aktiivsus on madalam, kujutluste ja keeleüksuste vaheline seos on ebatäpne või puudu, tegevusega kaasnev privaatkõne (endale suunatud kõne) on kasin või ei ilmne üldse. Seetõttu toetub 1. kooliastmel tunnetustegevus valdavalt praktilisele tegevusele ja lähiümbruse tajumisele, mis on osaliselt võrreldav eakohaselt arenenud lapse tegevusega neljandal-viiendal eluaastal.

Kooliikka jõudes kasutab laps oma kõnes baassõnavara (tajutud/märgatud esemete ja tegevuste sõnastamine) ja piiratud hulgal vabade laienditeta lihtlauseid. Kõnest arusaamine sõltub situatsiooni mõistmisest. Baassõnavaraga võrreldes konkreetsema või üldisema tähendusega sõnu ning nende grammatilisi muutevorme lauses laps valdavalt ei mõista. Lihtsustatud õpet vajav laps suudab esimesel kooliastmel töömälus hoida vaid kolme- või neljasõnalist lausungit.

Kõne alaarengust ja tegevusele kaasneva privaatkõne puudulikkusest tuleneb vajadus õpetajal reguleerida laste õppetegevust koostöös ja eeskuju järgi ning kommenteerida lapse tegevust, rakendada koos- ja järelkõnet.

Õpilaste passiivsus, kognitiivsete protsesside, kõne ning tundevala eakohasest tunduvalt madalam areng tingib vajaduse 1.-2.õpigrupis praktilise või materialiseeritud tegevuse ning tajuprotsesside suunamise järele; tegevus ja selle tulemus seostatakse kõnega.

Õpitakse kuulama kõnet, jälgima, vaatlema ja võrdlema tajutavaid objekte ja nähtusi ning neid erisuguste tunnuste alusel rühmitama; mõistma ja täitma suulisi korraldusi; osalema dialoogis; orienteeruma tahvil, raamatus (sh tööraamat) ja vihikus. Kujundatavatest oskustest on peamised baaslausete ja laiendatud lihtlausete mõistmine, koostamine ja kasutamine, lugemine ja kirjutamine.

Peamised õppeviisid on praktiline harjutamine ja didaktiline mäng. Kujundatakse oskused tegutseda koos õpetajaga, matkides ning eeskuju järgi, orienteeruda oma kehas ning lähimas aegruumis, neid pidevalt kinnistatakse verbaalsete repliikidega. Tegevuse verbaalne kommenteerimine, kokkuvõtete ja järelduste sõnastamine ning lühitekstide sisu selgitamine on valdavalt õpetaja pädevuses.

Õpilasi suunatakse õpetaja ütlust kordama (kooris ja/või individuaalselt) ning lõpetama. Õpilase ütlusi on soovitatav parafraseerida: ümber ütelda, konkretiseerida sõnakasutust, varieerida sõnastust.

Vaimsete ülesannete täitmisel toetatakse õpetaja poolt antud näitvahenditele, õpitavad toimingud ja tegevused materialiseeritakse, kogu protsessi käigus kasutatakse lihtsaid skeeme, sümboleid, graafilisi orientiire, mille kasutamise vajadus tuleneb töömälu piiratud mahust ja kõne reguleeriva funktsiooni arenematuses.

Motivatsiooni kujundamiseks antakse õpilastele nii õpitegevuses osalemise kui ka tulemuste puhul võimalikult sageli konkreetset positiivset tagasisidet. Positiivsele hinnangule võiks kaasneda konkreetne soovitus midagi paremini teha. Korraldused antakse osatoimingute kaupa, arvestades seejuures õpilaste kõnemõistmise taset. Õppeülesannete esitamisel rõhutatakse selle konkreetset eesmärki (... *kirjutada tuleb õigesti, valida õige täht*), 2. õpigrupis hakatakse õpilasi suunama oma tööd kontrollima.

Õppetegevuse rõhuasetused 3.-5. õpigrupis

Lihtsustatud õppetase teine arengutase hõlmab 3.-5. õpigruppi. Võrreldes esimese tasemega on õppija ajutegevus on täiustunud, tõusnud on analüütilist taju ja kõnetegevust korraldava vasaku poolkera osakaal, mis võimaldab esemete, tegevuste ja sündmuste seni hängusaid mälukujutlusi suurema hulga tunnuste abil täpsemaks muuta. Lisaks kaemuslik-praktilisele mõtlemisele suunatakse last järjest enam kasutama kujundilist mõtlemist.

Õpilase analüütilis-sünteetilise taju ja sellest kujunevate kujutluste areng eeldab õpetaja suunamisel toimuvat esemete tunnuste/omaduste, osade ning funktsioonide märkamist ja teadvustamist. Nendele toetudes saab arendada esemete, tegevuste, sündmuste jm rühmitamis- ning

üldistamisoskust.

Konkreetsed ja üldistatud kujutlused ning nendevahelised assotsiatiivsed seosed on baas, millele toetudes kujunevad ja arenevad keeleüksuste tähendused (sõna ja selle vormid, sõnaühendid, laused/lausungid, hargnenud ütlus, sidus tekst), laienevad võimalused nimetatud üksusi valida ja kombineerida.

Lugemistehnika ja õigekirjaoskuse arenemine on omavahel tihedalt seotud. Ladusa lugemise oskus toetab õigekirjaoskuse kujunemist (ja vastupidi). Lugemisoskuse kujunemine sõltub veel olulisel määral õpilase jaoks tuttavate süntaktiliste konstruktsioonide esinemise sagedusest tekstis ning õpilase keeleüksuste tähenduse valdamise tasemest. Lugemistehnika arendamise eesmärgiks on jõuda 5.kl lõpuks sisult ja keeleliselt kohandatud tekstide ladusa lugemiseni või vähemalt selle piirini. Õpetaja suunab õpilasi tekste analüüsima sisu ja mõtte mõistmise seaduspärasusi arvestades. Vajalik on läbida analüüsi kõik etapid, igal etapil enamkasutatavad strateegiad ehk oskuste rühmad.

Suulise eneseväljenduse arenduses eristatakse kahte valdkonda – tekstilähedane jutustamine (vahendatud tekstiloomes) ja jutustamine oma kogemusest. Tekstilähedase ümberjutustuse kui vahendatud tekstiloomes õppimine sõltub järgmistest asjaoludest: mälu muutumisest juhtivaks tunnetusprotsessiks; teksti sisu ja mõtte mõistmise tasemest; keeleüksuste valdamisest; keeruliste grammatiliste struktuuride lihtsamateks ja tekstisidusateks muutmise oskusest; teabeüksuste variatiivse sõnastamise oskusest.

Tekstilähedasel jutustamisel tuleb hoiduda teksti fragmentaarsest sõnastamisest või mehaanilisest päheõppimisest. Oluliseks tuleb pidada teabe järjestamist, sõnavara variatiivset valimist, lausungite seostamist ja nende parandamist järeltööna. Teksti mitmekordsel taastamisel on oluline muuta abivahendeid ja varieerida sõnastust. Sobivateks abivahenditeks on skeemid koos tugisõnadega (sh ka küsisõnad).

Praktilise grammatika õppimise peamised eesmärgid on baaslause mallide hulga laiendamine; muutevormide kasutamine eri lausemallides ja mitmes tähenduses. Lausemallide baasiks on kujutlused tegevussituatsioonidest (skemaatilised kujutluspildid) ja nende kombinatsioonid. Oluline on teadvustada situatsioonide komponente: subjekt(id), objekt(id), vahendid, tunnused (sh tegevus või seisund), aeg, ruum jne. Jõutakse tajutavate sündmuste/nähtuste põhjuse ning eesmärgi mõistmise ja sõnastamiseni. Oluline on põhjuse ja eesmärgi eristamine ning nende ettekujutamine ajas ja ruumis.

Lausetähenduse mõistmine toetub põhisõna ja laiendite seostele, mille teadvustamiseks harjutatakse süntaksiküsimuste esitamist. Sõnade ja sõnaühendite tähendust seletatakse ja täpsustatakse kontekstis, mille kaudu tähendus konkretiseerub.

Peamiseks tööviisiks on praktiline harjutamine. Keeleüksuste analüüs sisaldab enamasti semantilisi ülesandeid. Keeleterminite kasutamine jääb valdavalt õpetaja pädevusse. Uute õpioskuste omandamine algab materialiseeritult. Üldistamine toetub eelnevalt õpitu konkretiseerimisele, edaspidi taotletakse oskuste etapiviisilist automatiseerimist.

Suureneb kirjalike töökorralduste osatähtsus. Tähelepanu hakatakse pöörama lihtsate kirjalike töökorralduste mõistmisele, mille täitmist saab nõuda juhul, kui töövõtte on koostegevuses ja/või matkimise teel omandatud.

Raskusastme varieerimiseks kasutatakse kolme võimalust:

- 1) 1) materjali keerukust;
- 2) pedagoogi vahetat osalemist ehk õpilase iseseisvuse astet;
- 3) abivahendeid.

Elementaarse õigekirja õpetamisel on tähelepanu keskmis võrdleva hääldamise oskuse arendamine, mille sooritamise kiiruse tahtlik reguleerimine on otseselt seotud ka lugemistehnika omandamisega. Häälimist ja võrdlevat hääldamist kasutatakse ühtlasi enesekontrollioskuse omandamiseks.

Automatiseerumata osaoskuste sooritamiseks ning uute oskuste õppimiseks on endiselt vaja materialiseeritud abivahendeid (graafilised orientiirid, värvid, noobid, skeemid, analüüsietappide tulemuste visualiseerimine).

Õppetegevuse rõhuasetused 6.-7. õpigrupis

Lihtsustatud õppetase kolmas arengutase hõlmab 6.-7. õpigruppi. Sel arengutasemel arenevad kõne tunnetuslik ja reguleeriv-planeeriv funktsioon. See teeb võimalikuks lihtsamate teooriate omandamise, mistõttu saab õpiülesannete täitmisel hakata toetuma reeglitele. Järk-järgult hakkab tõusma laste iseseisvuse osakaal, vähenema abivahendite osatähtsus ülesannete täitmisel.

6.–7. õpigrupis on keskne eesmärk soodustada juhtiva ajupoolkera (valdavalt vasaku) analüütilise tegevuse (sh kõnepiirkondade) arengut. Kujundilises tunnetustegevuses kasvab märgatavalt verbaalse teabe osakaal, mis võimaldab tekstidest hangitud teabe põhjal luua uusi kujutlusi, mõista põhjus-tagajärg seoseid.

Sel perioodil arendatakse õpilaste suulist ja kirjalikku väljendusoskust keele kõiki osaoskusi pidevalt harjutades. Harjutamisel on alati toeks pildid, sõnaühendid, tugisõnad ja -laused, lausemallid, õpetaja suunavad küsimused jm. Õpilasi julgustatakse suhtlema, üksteist toetama ning väärtustama. Keeleteadmised omandatakse praktilise tegevuse ja konteksti kaudu. Tehakse ära kirja, koostatakse mallide järgi lauseid ning moodustatakse nendest lühitekste.

Koostöös õpetajaga õpitakse tekstist tundmatuid sõnu otsima, loetu põhjal küsimustele vastama, küsimusi esitama. Tehakse oma tegevusest ja ühisüritustest suulisi kokkuvõtteid, osaletakse igapäevaelu dialoogides, valitakse esitatud repliikide hulgast vestluses sobivaid. Õpitakse kasutama igapäevaeluks vajalikke digivahendeid. Suureneb lugemise ja kirjutamise osa, kinnistuvad esmased õpi- ja digioskused, turvalise käitumise harjumused. Koostöös teiste aineõpetajatega rakendatakse lõimitud õpet. Motiveeritakse õpilast eesti keelt kasutama igapäevategevustes ja suhtluses, luues selleks õpilastele huvitavaid olukordi (õppekäigud, teater, spordivõistlus jms).

Õpilaste verbaalsed mehhanismid ei ole veel iseseisvaks õpitegevuseks piisavad. Varasemaga võrreldes kasutatakse rohkem hargnenud korraldusi ning variatiivseid skemaatilisi vahendeid. Tuleb arendada oskust oma tegevust teadlikult korraldada, st õpilasi suunatakse abivahendeid ja töövõtteid valima, töövõtete eesmärgi ja töösamme sõnastama. Uue oskuse omandamisel nõutakse õpilastelt toiminguga kaasnevat sõnalist kommenteerimist ja harjutamise käigus protsessile järgnevat kirjeldamist, et kujundada enesekontrolli. Oluliseks peetakse oskust esitada koostevuses kaaslastele soovitusi, leida ja parandada eksimusi. Keelekasutuse osakaalu tõstmist tunnetustegevuses võimaldab sõnavara mahu suurenemine, sõnatähenduste täpsustumine, uute semantiliste seoste loomine sõnade vahel.

Jätkub õigekirjaoskuste automatiseerimine, kasutatakse variatiivset harjutusmaterjali. Harjutusmaterjali valikul lõimitakse keeleõpetust teiste õppeainetega, st kasutatakse teistele ainetele tüüpilisi lausekonstruktsioone ja aktiveeritakse vastavat sõnavara. Töövõtete mehaanilist sooritamist aitab vältida sõnastuse varieerimine ja reeglite rakendamist toetav praktiline tegevus. Praktilises lauseõpetuses tegeldakse lausete ühendamise, sisestamise ja laiendamisega. Alustatakse kirjaliku ümberjutustuse õpetamist, mis esialgu vajab detailset etappide kaupa suunamist.

Õppetegevuse rõhuasetused 8.-9. õpigrupis

8. ja 9. õpigrupi õpetuse ülesandeks on õpilaste edaspidiseks iseseisvaks eluks ettevalmistus: kutseõpe ja seotud täiendõpe, sotsialiseerumine ja tööine tegevus, orienteerumine meedias, pere loomine jne. Tulemused sõltuvad eesti keele kui õppeaine lõimimisest teiste ainetega (keelematerjal, ühised nõuded, osaliselt samalaadsed ülesanded).

Lihtsustatud õppetase viimaste kooliaastate peamine eesmärk on soodustada oma tegevuse reguleerimise kujunemist (peaaju frontaalsagarate funktsioonid), et omandatud oskusi ja elementaarseid keeleteadmisi võimetele vastavalt ja võimalikult iseseisvalt rakendada. Seda toetab aju kõnepiirkondade analüütilise tegevuse pidev stimuleerimine variatiivsete ülesannetega.

Kõikide allteemade puhul ergutatakse õpilasi võimalikult iseseisvalt oma tegevust planeerima, toimingute eesmärgi teadvustama, töövõtteid valima, tulemusi kontrollima ja hindama. Jätkuvalt on olulisel kohal suhtlemis- ja koostööoskuste kujundamine, õpimotivatsiooni hoidmine ja tõstmine. Kujundatakse oskust oma arvamust väljendada, põhjendada ja kaitsta, hinnata oma tugevaid ja nõrku külgi ning teadvustada oma huvisid.

Tähtsal kohal on enesejuhtimise oskuste kujundamine, suurendatakse õpilaste iseseisvust oma tegevuse kavandamisel, sooritamisel ja tulemuse hindamisel. Järjepidevalt harjutatakse valima ning rakendama eesmärgi saavutamiseks vajalikke tegevusi ja vahendeid ning kasutama enesekontrollivõtteid.

Ilukirjanduslike tekstide käsitlemisel ja suhtlemisõpetuses on rõhuasetus pragmaatilise tähenduse mõistmisel, mis omakorda toetub keeleüksuste (sõnavara, lausemallid) semantilise tähenduse arengule. Tekste analüüsides arutletakse tegelaste käitumise üle: motiivid, kavatsused, tegevusakte soodustavad või takistavad tingimused, moraalsed valikud, tulemuse mõju tegevusakti sooritajale ja teistele, tegelasrühmade ühised tunnused, tunded ja hoiakud (sh poiste ja tüdrukute kiindumus). Meedia põhjal arutletakse ühiskonnas toimuvate protsesside üle, püütakse eristada fakte ja arvamusi.

Teabetekestide käsitlemisel harjutatakse erilaadse teabe hankimist, märkmete tegemist, konspekteerimist, sõnaraamatute kasutamist. Teine teabega tegelemise valdkond on tarbekiri: kujundatakse selle mõistmise, koostamise ja blankettide nõuetekohase täitmise oskust.

Tekstiga tutvumisel ja tekstide analüüsides muutub valdavaks sihipärane endamisi lugemine: valiklugemine ülesandega (teabe otsimine), uue teabe iseseisev märkamine, valmistumine jutustamiseks ümberjutustuse liigist lähtudes.

Analüüsi tulemusena sõnastatakse teksti mõtend (teksti sisu lühikokkuvõte ja alltekst), mida vajaduse korral parafraseerib pedagoog. Tekstianalüüsi eesmärk on õppida iseseisvalt kasutama teksti mõistmisstrateegiaid. Oluliseks valdkonnaks on seejuures jätkuvalt kirjalik dialoog, mille analüüsile toetub argidialoogi elementaarne teadvustamine ja reguleerimine.

Harjutatakse ümberjutustuse eri liike, varieerides üldistamise ja konkretiseerimise osakaalu. Suunatakse originaalteksti ja märkmete kasutamist vahendatud tekstiloome ajal olenevalt suulise või kirjaliku ümberjutustuse liigist.

Lauseõpetuses on rõhuasetus lausemallist olenevalt lausetähenduse mõistmisel ning muuteharjutustel. Praktiline lauseõpetus toetub osaoskustele moodustada sõnavorme ja sõnu, mõista nende tähendust ning sõnade seost (tegusõna- ja nimisõnafraase). Konteksti lausetähenduse mõistmiseks on oluline analüüsida lausetevahelisi seoseid (kasutada lokaalse sidususe strateegiat).

Sõnavara laiendamine ja sõnatähenduse täpsustamine sõltub objektide ja nende tunnuste rühmitamise oskusest ja teadmistest. Sõnatähenduse seletamisel suunatakse õpilaste tähelepanu objektide rühma tunnustele, funktsioonidele, omadustele, tunnuse tunnustele, objekti osadele. Suunamist vajab sõnavormide ja tuletiste eristamine: sõnavormid tähistavad sama objekti (rühma) või tunnust, samatüvelised tuletised aga eri objekte või tunnuseid. Samuti on vaja õpilaste tähelepanu suunata ja neid abistada abstraktse tähendusega sõnade ning metafoorsete väljendite mõistmisel.

8. ja 9. õpigrupi õpetuse eesmärk on saavutada võimalikult õige kiri ja rakendada kirjutamist ühe operatsioonina teiste ülesannete täitmisel.

Üldpädevused

1.-2. õpigrupi õpilastel kujundatavad üldpädevused:

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Õpilane on oma võimaluste piires aktiivne; arvestab suunamisel rühma ja isiklikke huvisid.

Enesemääratluspädevus. Õpilane hindab suunamisel oma võimeid; väärtustab tervislikku eluviisi; on füüsiliselt aktiivne.

Õpipädevus. Õpilane õpib vastavalt oma võimetele; täidab korrektselt jõukohaseid ülesandeid individuaalselt õpetaja suunamisel.

Suhtluspädevus. Õpilane suhtleb suhtlemispartnereid arvestades, esitab oma vajadusi ja soove.

3.-5. õpigrupi õpilastel kujundatavad üldpädevused:

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Õpilane tunneb oma pere ja kodukoha traditsioone.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Õpilane on oma võimaluste piires aktiivne; arvestab suunamisel rühma ja isiklikke huvisid; järgib kooli- ja

õpigrupi reegleid.

Enesemääratluspädevus. Õpilane hindab suunamisel oma võimeid ja toimetulekut igapäevaelus; väärtustab tervislikku eluviisi; on füüsiliselt aktiivne.

Õpipädevus. Õpilane õpib vastavalt oma võimetele; täidab korrektselt jõukohaseid ülesandeid individuaalselt õpetaja suunamisel.

Suhtluspädevus. Õpilane suhtleb suhtlemispartnereid arvestades, suudab arusaadavalt ja viisakalt esitada oma vajadusi ja soove.

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus. Õpilane lahendab suunamisel eakohaseid probleemsituatsioone; tegutseb loodust ja keskkonda säästvalt.

Digipädevus. Õpilane lülitab digiseadet sisse ja välja, küsib abi, kui digiseade ei tööta. Täidab õpetaja poolt esitatud samm-sammulist tegevusjuhust ära kirja sooritamisel.

6.-7. õpigrupi õpilastel kujundatavad üldpädevused:

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Õpilane tunneb oma pere ja kodukoha traditsioone; tunneb ja austab oma emakeelt.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Õpilane on oma võimaluste piires aktiivne; arvestab suunamisel rühma ja isiklike huvide; teab oma peamisi õigusi ja kohustusi ning järgib kooli- ja klassireegleid.

Enesemääratluspädevus. Õpilane hindab suunamisel oma võimeid ja toimetulekut igapäevaelus; väärtustab tervislikku eluviisi; on füüsiliselt aktiivne.

Õpipädevus. Õpilane õpib vastavalt oma võimetele; täidab korrektselt jõukohaseid ülesandeid individuaalselt õpetaja suunamisel. Planeerib suunamisel õppimist, sh enesekontrolli.

Suhtluspädevus. Õpilane suhtleb suhtlemispartnereid arvestades, esitab arusaadavalt ja viisakalt oma vajadusi ja soove, kasutades selleks erinevaid teabevahendeid.

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus. Õpilane lahendab suunamisel eakohaseid probleemsituatsioone, kasutades omandatud matemaatilisi, loodusteaduslikke ja tehnoloogiaalaseid teadmisi- oskusi ja abivahendeid; tegutseb võimete piires loodust ja keskkonda säästvalt.

Digipädevus. Õpilane leiab juhendamisel teavet veebist, tunneb levinumaid otsingumootoreid (nt Google) ja kasutab arvuti jm digivahendite abi õppetöös.

8.-9. õpigrupi õpilastel kujundatavad üldpädevused:

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Õpilane tunnetab end oma rahvuse liikmena ja Eesti kodanikuna, väärtustab maailma eri rahvaste ja kultuuride mitmekesisust, suhtub teistest rahvustest inimestesse eelarvamuste vabalt ja lugupidavalt, tunneb ja austab oma keelt ja kultuuri; väärtustab eesti keele ja kultuuri säilimist ja arengut; tunneb ja järgib üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Õpilane on aktiivne ja vastutustundlik kodanik, kes on huvitatud oma kooli, kodukoha ja riigi arengust; teab oma peamisi õigusi ja kohustusi, oskab nende eest seista, arvestab rühma huvisid ja isiklikku huvi; järgib vastutustundlikult ühiselu reegleid, konflikte lahendades arvestab seadusi ning moraalinorme.

Enesemääratluspädevus. Õpilane mõistab ja väärtustab iseennast ja enda arengut, hindab adekvaatselt oma võimeid ja toimetulekut igapäevaelus, juhib oma käitumist erinevates olukordades; väärtustab tervislikku eluviisi, on füüsiliselt aktiivne.

Õpipädevus. Õpilane õpib vastavalt oma võimetele, planeerib õppimist, sh enesekontrolli, järgib kavandatud. Täidab korrektselt jõukohaseid ülesandeid individuaalselt ja rühmas, kasutab sobivaid teabevahendeid. On avatud uutele teadmistele ja oskustele.

Suhtluspädevus. Õpilane suhtleb olukorda ja suhtlemispartnereid arvestades, esitab oma soove, selgitab oma seisukohti, osaleb arutelus; loeb, mõistab, kirjutab ja loob tekste iseseisvaks toimetulekuks vajalikul tasemel, kasutab teabevahendeid.

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus. Õpilane lahendab elulisi probleemsituatsioone, kasutades omandatud matemaatilisi, loodusteaduslikke ja/või tehnoloogiaalaseid teadmisi-oskusi ning (abi)vahendeid; mõistab inimese ja keskkonna vahelisi seoseid, suhtub elukeskkonda vastutustundlikult ja hoolivalt, elab ning tegutseb loodust ja keskkonda säästvalt.

Ettevõtlikkuspädevus. Õpilane on tegutsemisaldis, väärtustab praktilist tööd ja on valmis kutse- ja elukestvaks õppeks. Hindab adekvaatselt oma võimeid. Püstitab ja täidab endale seatud eesmärgid ning võtab vastutuse oma tegude eest.

Digipädevus. Õpilane orienteerub ja tegutseb infotehnoloogilises maailmas eesmärgipäraselt ja turvaliselt. Otsib ja kasutab infot, tunneb lihtsamaid programme ja keskkondi. Järgib digikeskkonnas üldkehtivaid moraali- ja väärtuspõhimõtteid.

Lõiming õppeainetega

Eesti keele õpetamine teenib realselt õpilase kõne arendamise eesmärki ja on seetõttu tihedalt lõimitud kõikide teiste õppeainetega. Eesti keeles õpitav vajab arvestamist ja rakendamist kõikide õppeainete rakendamisel. Õpilase kõne arengu tase, esmajoones kõne mõistmine esitab

väljakutse õpetaja kõnele. Õpetajal tuleb teada ja arvestada eesti keeles õpitud lausemalle nii õppematerjali selgitamisel kui ka töökorralduste esitamisel. Õpilase suulise kõne arendamise eesmärgil vajab keeleõpetuses õpitu rakendamist kõikide ainete tundides ja ka klassivälistel üritustel.

Eesti keele ainekava on orientiiriks teiste ainete õpetajatele: vajalik on arvestada laste saavutatud kõnelist taset (omandatud sõnavormid, lauseliigid, teksti tüübid), millele toetudes korraldada õpetus teistes õppeainetes. Eesti keele oskuste kinnistamiseks on vajalik, et ka teiste ainete õpetajad nõuaksid vastavalt õpigrupi õpitulemustele oma tööde vormistamist korrektses kirjas (arvestades eesti keeles õpitud). Tuleb arvestada, et ka digioskuste õpe baseerub eesti keele oskusel ja eeldab funktsionaalse lugemise ja õigekirja oskust.

Inimeseõpetus, loodusõpetus ja ajalugu. Sõltuvalt lugemispalade sisust on eesti keel tihedamalt seotud inimese- ja loodusõpetuse ning ajalooaga. Ühes aines õpitu kinnistub teises. Seejuures tuleks jälgida eelmise õpigrupi õpitulemusi (nt 6. õpigrupis on vaja õpetamisel arvestada 5. õpigrupi lõpuks saavutatud õpitulemusi eesti keeles). Eesti keele lugemistekstide valikul tuleb lähtuda laste oskuse tasemest. Ainekavale mittevastavate õppematerjalide kasutamisel on õpetajatel vaja õppetekste kohandada.

Loodusainete õpe eeldab head lugemise ja tekstiga töötamise oskust. Loodusainete õpitulemuste saavutamiseks on oluline õpetajate omavaheline koostöö: ka lugemistunnis tuleks lugeda ja analüüsida vastava sisuga tekste, loodusõpetuse tekstide valikul aga arvestada emakeelealaseid oskusi ning vajadusel neid kohandada. Sama kehtib ühiskonnaainete õppe kohta. Tekste valides peetakse silmas ühiskonnaelus olulisi valdkondi.

Matemaatika õpitulemuste saavutamisele aitab kaasa, kui matemaatiliste probleemide selgitamisel ning tekstülesande sõnastamisel ja analüüsil toetutakse eesti keele tundides omandatud oskustele. Oluline on pöörata tähelepanu tekstülesannete struktuurile, sest selle lahendamise edukus on otseses seoses teksti mõistmisega.

Tööõpetus on tööoskuste omandamise kõrval oluline roll suhtlemisel, oskusel korraldada ühistegevust, küsida abi, anda nõu. Vajalik on kujundada oskusi töötamiseks nii suuliste kui kirjalike juhiste alusel, kavandada ja sooritada oma tööd plaani järgi ning seda kontrollida. Kui tööoskuste kujundamise esimestel etappidel on verbaalselt aktiivne õpetaja, siis hiljem tõuseb aga õpilase kavandava-reguleeriva kõne osatähtsus.

Kunstiõpetus on vaja arvestada laste kõnetaju ja –loome oskustega. Tekstide juurde kuuluvate illustratsioonide jõukohase analüüsi käigus kujuneb positiivne suhtumine kunstiteostesse.

Muusika mõjub laste kõne arengule positiivselt muusikapalade kuulamine, laulutekstide ning luuletuste eelnev analüüs eesti keele tunnis.

Õpitulemused I kooliastmes

3. õpigrupi lõpetaja:

- 1) osaleb ühistegevuse ajal dialoogis (küsimus-vastus, teade-küsimus), kasutab viisakusväljendeid;
- 2) loeb õpitud teksti valdavalt 2-3-silbiliste sõnade kaupa;
- 3) leiab õpitud tekstist küsimuste-korralduste järgi sõnu, lauseid ja lõike, vastab küsimustele, sh annab elementaarse hinnangu tegevusaktile;
- 4) annab abistavaid materjale kasutades ja koostöös õpetajaga tekstilähedaselt edasi õpitud pala sisu;
- 5) võrdleb tajutavate tunnuste alusel abistavale materjalile toetudes kahte tuttavat objekti;
- 6) mõistab ja koostab skeemide toel kuni 5-sõnalisi lihtlauseid, kasutades õpitud nimi-, omadus- ja tegusõnavorme;
- 7) koostab sõnaühendeid õpitud sõnavormidega erinevates funktsioonides;
- 8) muudab ja määrab õpetaja suunamisel graafilistele orientiiridele ning skeemidele toetudes üksikhäälikutest koosnevates sõnades veaohlike häälikute pikkuse;
- 9) kirjutab pärast analüüsi õigesti 2-3-silbilisi üksikhäälikutest koosnevaid sõnu;
- 10) kirjutab lugema õpitud lausete ära kirjas 1-2-silbilisi sõnu originaalteksti täiendavalt vaatamata;
- 11) kontrollib suunamisel kirjutatu õigsust.

Õpitulemused II kooliastmes

6. õpigrupi lõpetaja:

- 1) küsib ja edastab teavet tuttavates situatsioonides, järgib üldtunnustatud käitumisnorme;
- 2) osaleb oma õpitegevuse planeerimisel, kasutab suunamisel enesekontrollivõtteid, küsib abi, valib ja kasutab abistavaid materjale;
- 3) loeb õpitud teksti kõne tempos õigesti ja ladusalt; loeb jõukohast tundmatut teksti peamiselt süntagmade kaupa;
- 4) täidab endamisi lugedes jõukohaseid sisulisi ja keelelisi ülesandeid;
- 5) annab abistavate materjalide toel edasi kuulnud või loetud tekstilõikude sisu (valikjutustamine); kirjeldab situatsioone ja objekte plaani alusel;
- 6) hindab tekstis kirjeldatud tegelaste käitumise vastavust moraalinõuetele;
- 7) mõistab ja kasutab õpitud liht- ja koondlausemalle; mõistab kaheosaliste liitlausete tähendust, eristab osalausetega väljendatud suhteid ja seoseid;
- 8) moodustab liitsõnu ja tuletisi õpitud mallide ulatuses, mõistab liitsõnade ja tuletiste tähendust;
- 9) analüüsib sõnavormi koostist ja tähendust; moodustab sõnavorme, esitab suunamisel süntaksi- ja morfoloogiaküsimusi;
- 10) kasutab sõnade õpitud muutevorme eri funktsioonides (tegusõna muutevorme õpetaja abiga);
- 11) kirjutab sõnu õigesti, rakendab õpitud tähekasutus- ja ortograafiareegleid; kasutab vajaduse korral individuaalseid abimaterjale, rakendab õpitud enesekontrollivõtteid;

12) teeb ära kirja lauseosade või lühikeste lausete kaupa ja kontrollib tulemust.

Õpitulemused III kooliastmes

9. õpigrupi lõpetaja:

- 1) suhtleb ja käitub partnerit arvestades olukorrale vastavalt, järgib üldtunnustatud moraalinorme, esitab oma soove, selgitab seisukohti suuliselt ja kirjalikult korrektses eesti keeles, osaleb arutelus;
- 2) valdab võimetekohaste tekstide funktsionaalse lugemise oskust;
- 3) nimetab mõnda eesti kirjanikku ja on tutvunud tema loominguga;
- 4) kasutab teabe hankimiseks eriliigilisi tekste ja erinevaid allikaid, suudab elementaarselt konspekterida; koostab referaadi eelneva analüüsi või plaani alusel;
- 5) koostab erinevaid õpitud tarbekirju näidiste alusel;
- 6) edastab loetud või kuulnud teksti sisu suuliselt või kirjalikult korrektses eesti keeles;
- 7) tunneb eri lausetüüpe, mõistab õpitud lausemallide tähendust, kasutab neid kõnes;
- 8) järgib õpitud tähekasutus- ja ortograafiareegleid, suudab ise oma tööd kontrollida, leida ja parandada õigekirjavigu.

Oodatavad õpitulemused 1. õpigrupi lõpuks

Õpilane:

- 1) väljendab oma mõtet vähemalt baaslausel;
- 2) alustab dialoogi oma tarvete rahuldamiseks ja/või vastab dialoogi repliigile, kasutab elementaarseid viisakusväljendeid;
- 3) tunneb suuri ja väikseid trükitähti;
- 4) loeb veerides 1-3-silbilisi lihtsa häälikulise struktuuriga sõnu;
- 5) saab oma kogemuste piires aru loetud baaslausete ja vähelaiendatud lihtlausete tähendusest;
- 6) eristab sõnu kuulnud lauses;
- 7) mõistab, koostab (tegevuse, pildi ja/või skeemi alusel) ning kasutab kontekstist või situatsioonist lähtuvalt sensomotoorsele kogemusele toetuvaid 3-4-sõnalisi lihtlauseid;
- 8) häälib kuni 5-häälikulisi sõnu, määrab häälikujärje sõnas, koostab analüüsitud sõnade (noop)skeeme;
- 9) määrab koostöös õpetajaga võrdleva hääldamise abil häälikute pikkuse 1-2-silbilistes sõnades ja kasutab sõnu analüüsides sobivaid sümboleid (sh noope);

- 10) laob analüüsitud sõnu sümbolite ja tähtedega, teeb analüüsitud sõnade ära kirja vähemalt tähthaaval;
 11) kirjutab eelnevalt analüüsitud sõnu väikeste kirjatähtedega.

Õppetegevus 1. õpigrupis

1. õpigrupis on põhitaotluseks õpilaste kohanemine koolieluga, turvatunde ja eduelamuste kogemine ning valmisoleku kujunemine edasiseks õppetööks.

Kuna õpilaste koolivalmidus ja võimed on erinevad, diferentseeritakse õppeülesandeid ja nende täitmiseks kuluvat aega. Õpilased suudavad osaleda õppetegevustes õpetaja suunamisel ja õpetajaga koostöös. Õpilased vajavad õppetegevustes töösammude näitlikustamist kasutades erinevaid materialiseerimisvahendeid, sh algoritme.

Eesmärgiks on saavutada elementaarne lugemis- ja kirjutamisoskus. Kogu esimene õppeaasta töötatakse aabitsaga. Erinevalt tavaõppest aabitsajärgne periood 1. õpigrupis puudub. Aabitsaperioodil omandatud oskusi kinnistatakse aabitsajärgsel perioodil, st 2. õpigrupiis.

Oskused, mida kujundatakse kogu õppeaasta jooksul

1. Suhtlemine ja suuline väljendusoskus: kuulamine ja jälgimine, suhtlemine
2. Tunnetustegevuse arendamine: tajude ja kujutluste arendamine ning süstematiseerimine; nägemis- ja ruumitaju; ajakujutlused; kuulumistaju

1. Õpigrupp

Õpitulemused	Õppesisu ja tegevused
Lause ja sõnavara	
Õpilane • mõistab tuttavat infot sisaldava lause sisu; • väljendab oma mõtet 2-3 sõnalise baaslausega; • väljendab esemete paiknemist, kasutades tagasõnu <i>ees/taga, all/peal, kõrval</i>. • tunneb lauseskeemi kui lause analüüsi ja koostamise vahendit	Baaslause ja vähelaiendatud lihtlause äratundmine, lause järelkordamine. Sõnade eraldamine, sõnajärje määramine lauses (2-3sõnaline lause). Lausetähenduse mõistmine, lause sisulise õigsuse määramine. Lausemallid alus + öeldis + sihitis, alus + öeldis + kohamäärus (<i>kus?</i>). Tagasõnad: Sõnavormi ja tagasõnade <i>all, peal, ees, taga, kõrval</i>

ja oskab selle abi kasutada. ● väljendab oma mõtet kuni 4-sõnalise lihtlausega; ● mõistab tuttavatest sõnadest koosneva lause sisu; ● tunneb õpitud lausemallide ulatuses ära agrammatilise lause; ● eristab käsk-, küsi- ja väitlauset, kasutab neid tuttavas situatsioonis; ● tunneb lauseskeeme kui lause analüüsi ja koostamise vahendeid ja oskab nende abi kasutada; ● eristab elusolendeid ja asju, ühendab küsisõnadega <i>kes?</i>, <i>mis?</i>; ● mõistab ja väljendab esemete paiknemist, kasutades tagasõnu <i>ees/taga</i>, <i>all/peal</i>, <i>kõrval</i> sobivas grammatilises vormis. ● mõistab tuttavatest sõnadest koosneva õpitud lausemallide sisu, tunneb õpitud lausemallide ulatuses ära agrammatilise lause; ● väljendab oma mõtet kuni 4-sõnalise baaslausega; ● koostab kuni 5-sõnalise lause skeemi, kasutab skeemi lausete analüüsi abivahendina; ● järjestab kuni 4 lauset sidusaks jutuks.	tähenduse äratundmine, kohasuhet (<i>kus?</i>) väljendavate sõnavormide tähenduse mõistmine. Lauseskeemid kui analüüsi materialiseerimisvahendid, skeemide funktsiooni mõistmine, esitatud skeemi kasutamine analüüsimisel (koostegevuses õpetajaga), lause skeemi koostamine (kuni 3 sõna). Väitlause praktiline kasutamine õpitud lausemallide ulatuses. Baassõnavara aktiveerimine. Meeleorganitega tajutavate esemete, olendite ja tegevuste nimetamine. Sõnade hääldamise täpsustamine, häälikurea (2-3 häälikut) kordamine. Kuni 4-häälikuliste sõnade häälimine skeemide abil ja ilma; häälikute asukoha ja järjekorra määramine. Sõnade häälikkoostise ladumine abivahenditega (valged ringid), 2-3 sõna koostise võrdlemine, sõnade rühmitamine häälikkoostise järgi (häälikute arv, hääliku esinemine või puudumine sõnas, häälikute asukoht). Sõna häälimise tempo muutmine: häälimine aeglaselt ja kiiremini. Baaslause ja vähelaiendatud kuni 4-sõnalise lihtlause äratundmine, lause järelkordamine. Sõnade eraldamine lauses, sõnajärje määramine lauses. Lausetähenduse mõistmine, lause sisulise õigsuse määramine. Lause (kuni 4-sõna) koostamine skeemi abil tegevuse ja/või pildi järgi. Lausemallide mõistmine: alus + öeldis + sihitis + kohamäärus (<i>kuhu?</i>), alus + öeldis + sihitis + kohamäärus (<i>kust?</i>), alus + öeldis + abinõumäärus (<i>millega?</i>), alus + öeldis + kaasolumäärus (<i>kellega?</i>), alus + öeldis + sihitis + sihitismäärus (<i>kellele?</i>). Skeemide kasutamine analüüsimisel (koostegevuses õpetajaga), lause skeemi koostamine (kuni 4 sõna). Väit-, küsi- ja käsklause praktiline

	kasutamine õpitud lausemallide ulatuses, õpetaja häälduse/intonatsiooni matkimine. Kolme etteantud lause seostamine sidusaks jutukeseks. Baassõnavara aktiveerimine. Esemete ja olendite eristamine, küsimuste <i>kes?</i>, <i>mis?</i> praktiline esitamine. Sõnavormi ja tagasõnade <i>alla (alt)</i>, <i>peale (pealt)</i>, <i>ette (eest)</i>, <i>taha (tagant)</i>, <i>kõrvale (kõrvalt)</i> tähenduse äratundmine, kohasuhete (<i>kus?</i>, <i>kuhu?</i>, <i>kust?</i>) eristamine, vastavate sõnavormide tähenduse mõistmine. Omandatud sõnade kasutamine kõnes enamlevinud muutevormides ja koos tagasõnadega. Esemete eristamine meeleorganitega tajutavate tunnuste alusel, tunnuste (värvus, suurus, kuju) väljendamine sõnadega. Tajutava tunnuse sõnastamine lauses öeldistäite ja täiendina (<i>Sai on soe – Soe sai ...</i>) Sõnade eraldamine ja sõnajärje määramine lauses. Lause tähenduse mõistmine, lause sisulise õigsuse määramine. Lauseskeemid kui analüüsi materialiseerimisvahendid: skeemide funktsiooni mõistmine. Skeemi abil kuni 4-sõnalise lause koostamine tegevuse ja/või pildi järgi, esitatud skeemi kasutamine lause analüüsimisel (koostegevuses õpetajaga), kuni 5-sõnalise lause skeemi koostamine. Kuni 4 lause seostamine sidusaks jutuks. Baassõnavara aktiveerimine. Õpitud sõnavormide kasutamine koos tagasõnadega levinud lausemallides.
Häälik- ja foneemanalüüs	

Õpilane:

- kasutab sõnu analüüsid sobivaid sümboleid (ringe, noope);
- häälib kuni 4-häälikulisi sõnu, koostab analüüsitud sõnade skeeme, määrab häälikujärje sõnas;
- määrab õpetaja võrdleva hääldamise abil õpitud häälikute pikkuse 1-2silbilistes sõnades;
- asendab analüüsitud sõnades noobid õpitud ühe- või kahekordsete tähtedega.
- häälib kuni 5häälikulisi sõnu, koostab analüüsitud sõnade skeeme, rühmitab sõnu häälikkoostise järgi;
- nimetab sõnas õpitud täishäälikud ja suluta kaashäälikud, tähistab need õiget värvi (punase või sinise) noobiga;
- nimetab sõnas teistest pikemalt kostuva hääliku;
- koostegevuses õpetajaga valib või koostab sõnaskeeme.
- häälib kuni 5-häälikulisi sõnu häälimise tempot tahtlikult muutes;
- koostab vastavaid sõnaskeeme, rühmitab sõnu nende häälikulise koostise alusel;
- eristab häälikurühmi, koostab sõnaskeemi tähistades häälikuid õige värviga;
- hääldab 1-2silbilises sõnas õigesti lühikest, pikka ja ülipikka sulghäälikut.

Ülipika täishääliku leidmine sõnas õpetaja utreeritud ehk rõhutatud hääldamise järgi, lühikese ja ülipika täishääliku eristamine (õpetaja) võrdleva hääldamise alusel; koostegevuses õpetajaga ja õpetajat matkides.

Häälikupikkuse märkimine sümboolitega (noopidega).

Täishäälikute (I, U, E, O, A) eristamine (äratundmine üksikhäälikuna ja sõnas). Sõnaskeemide valimine ja koostamine, sõnade ladumine noopidega, sõnade häälikkoostise võrdlemine (materialiseeritult).

Häälik/täht seoste harjutamine (topelttäht = üks hääldussegment). Tähenähtusega sõnade ja sõnavormide eristamine tähenduseta häälikukombinatsioonidest.

Sõnade hääldamise täpsustamine, häälikurea (kuni 4 häälikut) kordamine.

Kuni 5-häälikuliste sõnade häälimine skeemide abil ja ilma; häälikute asukoha ja järjekorra määramine. Sõna häälimise tempo muutmine: häälimine aeglaselt ja kiiremini.

Sõnade häälikkoostise ladumine abivahenditega (valged ringid).

2-3 sõna koostise võrdlemine.

Sõnade rühmitamine häälikkoostise järgi (häälikute arv, hääliku esinemine või puudumine sõnas, häälikute asukoht).

Ülipika täishääliku ja suluta kaashääliku leidmine 1-2-silbilistes sõnades õpetaja utreeritud hääldamise järgi, lühikese ja ülipika täishääliku ja suluta kaashääliku eristamine (õpetaja) võrdleva hääldamise alusel, koostegevuses õpetajaga ja õpetajat matkides.

Häälikupikkuse märkimine sümboolitega (noopidega).

	Täishäälikute (I, U, E, O, A, Õ) ja suluta kaashäälikute (N, L, M, R, S, V) eristamine. Sõnaskeemide valimine ja koostamine: sõnade ladumine noopidega, sõnade koostise võrdlemine (materialiseeritult). Häälik/täht seoste harjutamine (topelttäht = üks hääldussegment). Tähendusega sõnade ja sõnavormide eristamine tähenduseta häälikukombinatsioonidest. Sõnade hääldamise täpsustamine, 4-5-ühikulise häälikuterea kordamine. Kuni 5-häälikuliste sõnade häälimine skeemide abil ja ilma, häälikute asukoha ja järjekorra määramine. Häälimistempo muutmine suulise juhendi järgi: aeglaselt ja kiiremini. Sõnade häälikkoostise ladumine valgete ringidega, 2-3 sõna koostise võrdlemine, sõnade rühmitamine häälikkoostise järgi (häälikute arv, esinemine või puudumine sõnas, häälikute asukoht). Ülipika sulghääliku leidmine sõnas õpetaja utreeritud hääldamise järgi, lühikese ja ülipika hääliku eristamine (õpetaja) võrdleva hääldamise alusel; lühikese, pika ja ülipika sulghääliku eristamine 1–2-silbilistes sõnades õpetaja abiga koostegevuse ja matkimise tasandil. Sulghääliku pikkuse märkimine sümbolitega (noopidega). Häälikurühmade eristamine värvuse kui sümboli abil. Sõnaskeemide valimine ja koostamine (sõnade ladumine noopidega), sõnade võrdlemine. Häälik/täht seoste harjutamine (topelttäht = üks hääldussegment, pikk sulghäälik = ühekordne tugev täht, lühike sulghäälik = ühekordne

	nõrk täht). Tähendusega sõnade ja sõnavormide eristamine tähenduseta häälikukombinatsioonidest. • hääldab õigesti õpitavat häälikut; eristab neid omavahel; tunneb ära häälikule vastavad tähed; • loeb häälega veerides õpitud tähtedest koosnevaid 2-silbilisi sõnu, lihtlauseid; saab aru loetu tähendusest; • mõistab loetud ja analüüsitud lause sisu, vastab konkreetsetele küsimustele lause kohta; • sobitab illustratsiooni loetud lause või tekstiga; leiab õpetaja abiga sõna või lause tekstist, märgistab vastussõna või -lause.
Lugemine: lugemistehnika ja orienteerumine tekstis	
Õpilane: • tunneb õpitud täishäälikute suuri trükitähti; • loeb veerides 1-silbilisi sõnu; • saab aru loetu tähendusest; • valib loetud sõna juurde pildi 3-4 etteantud pildi hulgast. • loeb häälega veerides 1-2-silbilisi sõnu, baaslauseid ja vähelaiendatud lihtlauseid, saab aru loetu tähendusest (oma kogemuste piires); • mõistab loetud ja analüüsitud lause sisu; • vastab konkreetsetele küsimustele lause kohta; • leiab lauses otsitava sõna õpetaja suunamisel; • valib lause kohta sobiva pildi.	Loetud sõna(de) sobitamine illustratsiooni(de)ga. Viis täishääliku tähte. Suurte trükitähtede (I, U, E O, A) õppimine. Diftongid. Lahtise silbi lugemise eelharjutused. Laotud, õpitud trükitähtedega kirjutatud/trükitud 1-silbiliste sõnade lugemine. Erineva šriftiga sõnade lugemine, sõnade tähtkoostise võrdlemine. Loetud sõna tähenduse mõistmine: veeritud sõna (või tähekombinatsiooni) kordamine tervikuna, sõnade korduv lugemine. Suluta kaashäälikud (N, L, M, R, S, V) ja täishäälik Õ: suurte

- hääldab õigesti õpitavat häälikut; eristab neid omavahel; tunneb ära häälikule vastavad tähed;
- loeb häälega veerides õpitud tähtedest koosnevaid 2-silbilisi sõnu, lihtlauseid; saab aru loetu tähendusest;
- mõistab loetud ja analüüsitud lause sisu, vastab konkreetsetele küsimustele lause kohta;
- sobitab illustratsiooni loetud lause või tekstiga; leiab õpetaja abiga sõna või lause tekstist, märgistab vastussõna või -lause.

trükitähtede õppimine.

Suluta kaashäälikute ühendid.

Laotud, trükitähtedega kirjutatud/trükitud 1-2 silbiliste sõnade lugemine.

Erineva šriftiga sõnade lugemine, sõnade tähtkoostise võrdlemine.

Sõnade, lausete ning lühitekstide lugemine tahvlilt ja aabitsast häälega veerides. Sõna või lause korduv lugemine Teisevärteliste sõnade lugemine orientiiridele ja tähendusele toetudes.

Õpetaja lugemise jälgimine. Loetu tähenduse mõistmine: veeritud sõna või lause kordamine tervikuna; küsimustele vastamine. Loetu tähenduse mõistmine: veeritud sõna või lause kordamine tervikuna; küsimustele vastamine

Tutvumine diakriitiliste märkidega tähtedega: (Õ), Ä, Ö, Ü, nimetatud tähti sisaldavate sõnade lugemine.

Sulghäälikud. Sulghäälikute suured trükitähed (P-B, T-D, K-G) Lühike, pikk ja ülipikk sulghäälik. Tähed J, H. Ülipikk sulghäälik ülipika täishääliku või diftongi järel. Konsonantühendid. Sulghäälik S kõrval. G, D konsonantühendis

Pikk täishäälik. Pikk suluta kaashäälik. Lühike, pikk ja ülipikk täishäälik. Lühike, pikk ja ülipikk suluta kaashäälik.

Laotud, trükitähtedega kirjutatud/trükitud või erineva šriftiga 1-2-silbiliste sõnade lugemine; sõnade tähtkoostise võrdlemine. Pikemate (3-4-silbiliste) kõnetaktideks liigendatud sõnade lugemine (*mesi-lane*).

Õpetaja ja kaaslaste lugemise jälgimine, lugemisjärje hoidmine.

	Väikeste trükitähtede õppimine. Lausete ning lühitekstide lugemine tahvlilt ja raamatust. Sõna või lause korduv lugemine. Loetu tähenduse mõistmine: veeritud sõna või lause kordamine tervikuna, küsimustele vastamine. Sõna või lause leidmine tekstist õpetaja juhendamisel; illustratsiooni(de) sisu suunatud analüüs (valdavalt pärast lugemist); sõna või lause sobitamine illustratsiooni(de)ga; illustratsiooni sobitamine lause või tekstiga. Küsimusele vastuse otsimine tekstist, vastussõna või -lause märgistamine.
Kirjutamine	
Õpilane: ● teeb analüüsitud sõnade ära kirja tähtede kaupa; ● valib noobile toetudes ühe- või kahekordse tähe; ● kirjutab väikseid õpitud kirjatähti, kirjutab järgides etteantud jooni. ● sooritab kirjatehnikas õpitud sõnade ära kirja 2-3 täheliste sõnade kaupa originaali alla ja kõrvale; võrdleb kirjutatut originaaliga, leiab ja parandab vea(d); ● kirjutab ühise analüüsi käigus koostatud skeemi järgi 2-3 sõnalist lauset; kontrollib kirjutatu õigsust õpetaja suunamisel skeemile toetudes; ● seostab omavahel õigesti kirjatähti; tunneb ära ja parandab tähtede moonutused.	Sama ja erineva šriftiga tähtede äratundmine, sõnade tähtkoostise võrdlemine; ladumine näidise järgi tähtede kaupa. Sõnaskeemi koostamine, sõna ladumine tähtedega skeemi järgi pärast analüüsi. Ühe- või kahekordse täishääliku tähe kirjutamine sõna noopskeemil pärast analüüsi. Käe ja sõrmede peenmotoorika: voolimine, voltimine, ladumine. Kehaasend, pliiatsihoid; joonte tõmbamine eri suundades nii pintsli, kriidi kui ka pliiatsiga, pinna viirutamine, joonte vahe ja pikkuse säilitamine liigutuste suuna muutmisel, kujundite ja täheelementide joonistamine, orientiiride ja eeskuju järgi. Õpitud tähtede kirjutamine kirjatähtedega näidisele toetudes. Kirjutamine etteantud jooni arvestades. Sama ja erineva šriftiga sõnade äratundmine, sõnade tähtkoostise võrdlemine; ladumine

	näidise järgi. Kirjatehnikas õpitud tähtedest koosneva(te) sõna(de) ära kirjutamine tähepaaride kaupa originaali alla. Kirjutatud sõna võrdlemine originaaliga, vea leidmine ja parandamine. Kuni 4-häälikust (täis- ja suluta kaashäälikutest) koosnevate sõnade skeemi koostamine, sõnade ladumine tähtedega pärast analüüsi skeemi järgi, sõnade ja lühikeste lausete (2-3 sõna) kirjutamine pärast analüüsi. Käe ja sõrmede peenmotoorika: voolimine, voltimine, ladumine, punumine, töö mosaiigiga. .Joonte tõmbamine eri suundades, täheelementide joonistamine orientiiride ja eeskuju järgi. Väikeste kirjatähtede kirjutamine etteantud jooni arvestavalt. Sama ja erineva šriftiga sõnade äratundmine, sõnade tähtkoostise võrdlemine; ladumine näidise järgi. Kirjatehnikas õpitud sõnade ära kirjutamine 2-3 täheliste sõnade kaupa originaali alla ja kõrvale. Kirjutatud sõna võrdlemine originaaliga, vea leidmine ja parandamine. Sõnaskeemi koostamine, sõna ladumine tähtedega pärast analüüsi skeemi järgi; sõnade ja lühikeste lausete (2-3 sõna) kirjutamine pärast analüüsi. Kirjutatu õigsuse kontrollimine õpetaja suunamisel skeemile toetudes. Käe ja sõrmede peenmotoorika: kehaasend, pliiaatsihoid. Väikeste kirjatähtede õppimine, tähtede seostamine, 1-2silbiliste sõnade kirjutamine, tähemoonutuste äratundmine ja parandamine. Häälikute, tähtede (sh topelttähtede), sõnade, lausete praktiline äratundmine. Häälikurühmad, häälikute kolm pikkust (lühike, pikk, ülipikk). Suur algustäht lause alguses ja nimedes. Lause lõpumärkide praktiline äratundmine. Ainsuse ja mitmuse vormide tähenduse praktiline eristamine.

Oodatavad õpitulemused 2. õpigrupi lõpuks

Õpilane:

- 1) alustab ja/või jätkab tuttavas situatsioonis dialoogi, kasutab viisakusväljendeid;
- 2) kõneleb õpetaja suunamisel 3-4 lausega oma tegevusest;
- 3) iseloomustab objekti 2-3 tajutava tunnuse alusel õpetaja suunamisel;
- 4) mõistab, koostab ja kasutab suulises kõnes tunnetuslikele ja oma kogemustele toetuvat laiendatud 4-5-sõnalist lihtlauset;
- 5) loeb õpitud teksti lühikeste sõnade ja pikemaid sõnu kõnetaktide kaupa;
- 6) vastab analüüsitud lühiteksti põhjal suuliselt küsimustele, nimetab tekstis kirjeldatud tegelasi ja sündmusi abivahenditele (pildid, pildiseeriad, küsimused, sõnalünkadega laused) toetudes;
- 7) leiab õpitud tekstist küsimuste-korralduste abil sõnu ja lauseid, vastab küsimustele lause ja/või lõigu sisu kohta valiklugemise abil, järjestab sisu järgi pildiseeria;
- 8) eristab häälikuid ja määrab häälimisele toetudes nende järjekorra sõnas; määrab häälikurühma tabeli alusel;
- 9) muudab ja määrab võrdleva häälduse ja abivahendi toel 1-2-silbilistes sõnades lihthääliku pikkuse;
- 10) kirjutab analüüsitud 1-2-silbilisi sõnu häälikkoostist moonutamata;
- 11) teeb lugema õpitud 3-4-sõnalise lause ära kirja lühikeste sõnade ja kõnetaktide kaupa.

Õppetegevus 2. õpigrupis

2. õpigrupis on põhitaotluseks õpilaste turvatunde ja eduelamuste kogemine ning valmisoleku kujunemine edasiseks võimetekohaseks õppetööks.

Eesti keele õpetamise ülesandeks on kujundada õpilastel oskus väljendada suuliselt oma peamisi vajadusi, omandada elementaarne lugemis- ja kirjutamisoskus, kirjatehnika ning saavutada oma kogemustele vastav teksti mõistmine.

Õpilaste kõne arendamiseks on vajalik

- kujundada lastel kõnesoov; aidata neil tajuda materjali, millest kõnelda, sest õpilane väljendab kõnes ainult neid fakte ja suhteid, mida ta mõistab;
- varustada õpilasi praktilises kõnetegevuses vajaminevate keeleliste vahenditega (sõnavara, sõnaühendi- ja lausemallid);
- harjutada õpitud keelevahendite kasutamist kõnes;
- luua võimalused omandatud oskuste rakendamiseks praktilises suhtlussituatsioonis.

Põhimeetodiks suulise ja kirjaliku kõne kujundamisel on praktiline harjutamine. Ka teoreetilised algteadmised (st kujutlused õpitavatest keeleüksustest ning tegevustest ülesannete täitmisel) omandatakse sel perioodil praktilise töö tulemusena. Kõne ei ole reegli rollis, vaid kõne teadvustab (kaasneb/järgneb) sooritatavaid õpitegevusi.

Kuna õpilaste võimed on erinevad, diferentseeritakse õppeülesandeid ja nende täitmiseks kuluvat aega. Õpilased suudavad osaleda õppetegevustes õpetaja suunamisel ja õpetajaga koostöös. Õppetöö on praktilist laadi, õpilased vajavad õppetegevustes palju materialiseerimist ja näitlikke vahendeid, võimalusel töötatakse algoritmide alusel, mis esitatakse õpilastele tajutaval viisil, sümbolite abil või skeemina.

Eesmärgiks on saavutada elementaarne eneseväljendus-, lugemis- ja kirjutamisoskus.

Õppetegevuse põhimõtted 2. õpigrupis:

1. Harjutuste sooritamisele tööraamatus eelneb alati üleklassitöö, st vajalik on eelnevalt täita analoogne harjutus üleklassitööna.
2. Oskused omandatakse valdavalt ühistöö ja matkimise (osaliselt ka näidise) teel.
3. Tööraamatuid kasutatakse valdavalt oskuste harjutamiseks ja/või materjali kinnistamiseks. Iseseisev töö peab olema etapiviisiliselt juhendatud, töö peab toetuma abivahenditele.

Oskused, mida kujundatakse kogu õppeaasta jooksul

1. Suhtlemine ja suuline väljendusoskus: kuulamine ja jälgimine, suhtlemine

Õpilane

- alustab ja/või jätkab tuttavas situatsioonis dialoogi, kasutab pöördumisel viisakusväljendeid;
- kõneleb õpetaja suunamisel 3-4 lausega oma tegevusest;
- mõistab, koostab ja kasutab suulises kõnes tunnetuslikele ja oma kogemustele toetuvat laiendatud 4-5-sõnalist lihtlauset.

2. Tunnetustegevuse arendamine: tajude ja kujutluste arendamine ning süstematiseerimine; nägemis- ja ruumitaju; ajakujutlused; kuulmistaju

Õpilane:

- viib kokku eseme, selle kujutise ja keelelise väljendi;
- tunneb suulise lühikirjelduse järgi ära tuttavaid esemeid ja nähtusi;
- vaatleb ning võrdleb täiskasvanu juhendamisel esemeid ja nähtusi; järjestab ja rühmitab esemeid ning nende kujutisi ühe-kahe tajutava tunnuse (kuju, suuruse, värvuse) alusel.

2. Õpigrupp

Õpitulemused	Õppesisu ja tegevused
Häälikuõpetus	
Õpilane: • eristab häälikuid ja määrab häälimisele toetudes nende järjekorra sõnas; • oskab näitlikule materjalile toetudes määrata häälikurühmi ja õpetaja abiga lihthäälikute pikkust (hääliku pikkusi koos muutes), (õpilasel on kujunenud sõnade foneemanalüüsi oskus lihthäälikute osas); • muudab ja määrab võrdleva häälduse ja abivahendi toel 1-2-silbilistes sõnades lihthääliku pikkuse õpetaja abiga; • valib ja kirjutab analüüsitud sõnades õigesti ühekordset ja topelttähte.	Sõnade hääldamise täpsustamine. Hääldamise ja häälimise erisuse mõistmine. Erineva häälikulise koostise ja pikkusega sõnade häälimine (häälega ja sosinal), häälimiskiiruse muutmine. Häälikute järjekorra ja asukoha määramine: häälikute märkimine graafiliste sümbolitega (ringid, kriipsud jm); häälikute nimetamine järjekorras; sõnas esimese ja viimase hääliku; eelneva(te), järgneva(te) ja naaberhääliku(te) nimetamine. Häälikute rühma praktiline eristamine. Häälimine koos häälikurühma määramisega;

	iga hääliku kolme pikkuse käsitlemine eraldi, paarikaupa, koos; häälikupikkuse muutmine, määramine ja ühe- või kahekordse tähe valimine 1-2-silbilistes sõnades. Täishäälikuühendite ja suluta kaashäälikute ühendi praktiline äratundmine. Raskusastmed: kõnetakti vältele viitava(te) hääliku(te) ja selle/nende asukohta määramine, sõnatulpade lugemine noopide ja vältemärkide alusel, analüüsimine (häälikupikkuse muutmine ja määramine) õpetaja võrdleva häälduse järgi, materialiseeritud ja suunatud analüüs koostegevuses, sõnaskeemide koostamine, valimine, noopide asendamine tähtedega: • ühekordne ja topelttäht täishäälikute ja suluta kaashäälikute puhul; • nõrk, ühekordne tugev ja topelttäht sulghäälikute puhul. Veaotlike häälikute leidmine sõnades: esimese täishääliku ja sellele järgneva suluta kaashääliku või sulghääliku märkimine laotud ja kirjutatud sõnas, hääliku nimetamine kuuldu 1-2-silbilises sõnas. Veaotlike häälikute pikkuse muutmine. Õppevahend “tiivik”.
Kirjutamine	

Õpilane:

- kirjutab analüüsitud 1-2-silbilisi sõnu häälikkoostist moonutamata;
- teeb lugema õpitud 3-4-sõnalise lause ära kirja lühikeste sõnade ja sõnaosade kaupa.

Sõnade ja lühikeste lausete ära kirja pärast nende lugema õppimist (erinevalt paigutatud näidise järgi nii tahvlilt kui ka raamatust). Lühikeste sõnade (2-4 tähte) kirjutamine pärast analüüsi originaali jälgimata, pikemate sõnade kirjutamine 2-3 tähe kaupa. Kirjutatu kontrollimine originaali järgi. Vajadusel ka vigade parandamine.

Häälimise ja kirjutamise tempo ühtlustamine.

Õigekirja omandamise raskusastet reguleerib kolm komponenti:

1) materjali keerukus – õpetatakse valdavalt ühe- ja kahesilbiliste sõnade õigekirja;

2) kasutatud abivahendid (materialiseerimine ja näidised);

3) õpetaja osalemine: koostegevus, matkimise teel, näidisele toetudes. Õpilased ei ole veel võimelised töötama verbaalse reegli järgi.

Sõnade õigekirja toetub eelneva analüüsi käigus määratud häälikupikkusele, mis on tajutaval viisil tähistatud (noobid, häälikupikkuse märgid). Täishäälikute (“punaste” häälikute) õigekirja. 1-2-silbiliste sõnade ladumine ja kirjutamine pärast analüüsi, üks tähelünk sõnas ja ühe sõna lünk lauses. Lühikeste lausete kirjutamine peast pärast analüüsi. Kaksiktäishäälikute õigekirja. 1-2-silbiliste sõnade ladumine ja kirjutamine pärast analüüsi, tähe- ja sõnalünkade täitmine. Lühikeste lausete kirjutamine peast pärast analüüsi. Suluta kaashäälikute (“siniste” häälikute) õigekirja. Ühe- ja kahekordsete tähtede õige kasutamine (valdavalt kahesilbilistes) sõnades pärast analüüsi. Lühikeste lausete kirjutamine peast pärast analüüsi. Suluta kaashäälikute ühendite õigekirja. Sulghäälikute (“roheliste” häälikute) õigekirja. Enesekontrollioskuse kujundamine. Kirjutamisele järgnev enesekontroll - kirjutatu võrdlemine originaaliga, kirjutamisele järgnev sõnakoostise analüüs. Korrekatuurharjutused: sõna lugemine täpselt kirja pildi järgi,

	verifitseerimine (loetu õigsuse hindamine), vea märkamine, analüüs, parandamine. Väiketähtede kirjutamise harjutamine, suurtähtede kirjutama õppimine. Tähtede seostamine sõnas; tähemoonutuste äratundmine (üksiktäht, täht sõnas) ja parandamine. Kirjutamise tempo tõstmine. Orienteerumine lehel (õpetaja juhendamisel) kirjutamisel tööraamatusse, vihikusse ja tahvlile. Kirjalike tööde vormistamine.
Praktiline lauseõpetus	
Õpilane • mõistab, koostab ja kasutab suulises kõnes tunnetuslikele ning oma kogemustele toetuvat laiendatud 4-5sõnalist lihtlauset.	Ese ja olend. Esemete ja olendite eristamine; esemete/olendite ja vastavate piltide eristamine. Erineva üldistusastmega (2-3) sõnade mõistmine ja rühmitamine (<i>Muki-koer; Muki-koer-loom, Muki - koduloom</i>). Nimede ning liigi- ja alaliiginimetuste tähenduse erisuse mõistmine (<i>Muki on koduloom</i>). <u>Lause</u> äratundmine: eristamine sõnast, sõnade reast, sõnaühendist, poolikust lausest, agrammatilisest lausest. Sõnajärje määramine ja muutmine, lause taastamine, lõpetamine. Lausetähenduse mõistmine <u>sensomotoorsele</u> kogemusele toetudes. Lausete konstrueerimine, ühendamine, sisestamine (lihtsamad juhud), muutmine (sõnajärje muutmine, väit-, küsi- ja käsklausete muutmine teisteks lausetüüpideks); laiendatud lihtlause jaotamine baaslauseteks.

	Lausete skemaatiline kujutamine. Lausete eristamine nii intonatsiooni kui ka skeemide alusel. Väit-, küsi- ja käsklausete koostamine (4-5 sõna) tegevuse, piltide ja skeemide abil. Lauselõpu intonatsioon. 3-5-sõnalise lause järelhääldamine, sõnajärje määramine ja muutmine. Lausete laiendamine sihitise, koha-, abinõu-, kaasolu- ja sihitismäärusega. Käsitletavad lausemallid: ● alus + öeldis ● alus + öeldis + sihitis ● alus + öeldis + kohamäärus ● alus + öeldis + abinõu-/kaasolumäärus ● alus + öeldis + sihitis + sihitismäärus Mitmesõnalise lause muutmine lihtsamateks lauseteks, „pöördlausete” moodustamine (<i>Koer on kassi taga. Kass on koera ees.</i>). Sõnavormide tähenduse mõistmine lauses või sõnaühendis. Vormide eristamine ja rakendamine: sihitise ja määruse vormid, tagasõnad (<i>ees, taga, all, peal, kõrval, kohal, vahel, sees</i>). Ruumisuhteid väljendavate keelendite <i>allpool-ülalpool, parem-vasak</i> mõistmine. Raamatus, vihikus, töölehel orienteerumine.

	Ruumis orienteerumine. Objektide iseloomustamine ja objektide omaduste võrdlemine. Objektide ühised ja erinevad omadused. Omadussõna kasutamine öeldistäite (<i>Auto on punane</i>) ja täiendina (<i>See on punane auto</i>). Objektide omaduste võrdlemine. Tunnuste suhtelisuse näitlik selgitamine (<i>Väike elevant on suurem kui suur sipelgas</i>). Tunnust/omadust väljendavate sõnade leidmine lausest ning kasutamine lauses. Tegevuse ja tegija eristamine. Tegevust ja tegijat märkivad sõnad. Vastamine küsimustele <i>kes?</i>, <i>mis?</i>, <i>mida teeb?</i>. Küsisõnade <i>kes?</i>, <i>mis?</i>, <i>mida teeb?</i> ja vastavate sõnavormide vastandamine. Isikuliste asesõnade mõistmine kontekstis, isikuliste asesõnade kasutamine. Tegusõna oleviku ja lihtmineviku pöörete sisuline eristamine. Tegevust väljendavate sõnade leidmine lausest ning kasutamine. Suur algustäht nimedes (inimesed, loomad, linnud) ja lause alguses. Lause lõpumärgid. Elusolendite ja esemete ning nende nimetuste praktiline eristamine, tegevuste ja omaduste ning neid väljendavate sõnade praktiline eristamine. Vastamine küsimustele <i>kes?</i>, <i>mis?</i>, <i>mida teeb?</i>; küsisõnade <i>kes?</i>, <i>mis?</i>, <i>mida teeb?</i> ja vastavate sõnavormide vastandamine. Üksikhäälikute ja häälikuühendite ning veaohlike häälikute praktiline äratundmine sõnas.

Lugemine ja kõnearendus

Õpilane:

- loeb õpitud teksti lühikeste sõnade ja (pikemaid sõnu) kõnetaktide kaupa;
- vastab analüüsitud lühiteksti põhjal suuliselt küsimustele, nimetab tekstis kirjeldatud tegelasi ja sündmusi abivahenditele (pildid, pildiseeriad, küsimused, sõnalünkadega laused) toetudes.
- leiab õpitud tekstist küsimuste-korralduste abil sõnu ja lauseid, vastab lause ja/või lõigu sisu kohta esitatud küsimustele valiklugemise abil, järjestab sisu järgi pildiseeria.

Õpetaja lugemise kuulamine.

Lugemine veerides (häälega ja sosinal), 1-2-silbiliste sõnade lugemine sõnade kaupa; pikemate sõnade lugemine kõnetaktide kaupa; keerulise häälikkoostisega sõnade lugemine pärast eeltööd ja/või abivahenditele toetudes (graafilised orientiirid, sõnade liigendamine, eelnev häälimine). Lauselõpu intonatsiooni harjutamine. Kaasõpilase lugemise jälgimine ja lugemisvigade parandamine.

Valiklugemine: sõnade leidmine lausest ja lausete leidmine tekstist õpetaja juhendamisel. Illustratsioonide valimine ja sobitamine tekstiga, pildiseeria koostamine. Küsimustele ja korraldustele vastamine tekstis leiduva sõna/sõnaühendi või lausega. Kirjeldatud tegude hindamine (valik õpetaja esitatud variantide seast). Jutu mõtte sõnastamine ühisvestluses. Taustteadmiste aktiveerimine, tundmatute sõnade ja väljendite selgitamine enne teksti lugemist (näitvahendite ja/või lühitekstide abil). 2-3 sõna aktiivne kasutamine teksti analüüsis ja taastades.

Lausetähenduse mõistmine. Samaviiteliste sõnade tähenduse mõistmine lausete tähendust seostades (lokaalse sidususe strateegia). Puuduva teabe tuletamine ühisvestluses. Teksti kohta esitatud küsimustele vastamine valiklugemist kasutades. Lausete lõpetamine, muutmine, järjestamine. Õpetaja ja õpilase koosjutustamine. Dialogi struktuuri teadvustamine (*kes? kellele? mida ütles?*).

Oodatavad õpitulemused 3. õpigrupi lõpuks

Õpilane:

- 1) osaleb ühistegevuse ajal dialoogis (küsimus-vastus, teade-küsimus), kasutab viisakusväljendeid;
- 2) loeb õpitud teksti valdavalt sõnade kaupa;
- 3) leiab õpitud tekstist küsimuste-korralduste järgi sõnu, lauseid ja lõike, vastab küsimustele, sh annab hinnangu tegevusaktile;
- 4) annab abivahendeid kasutades ja koostöös õpetajaga tekstilähedaselt edasi õpitud pala sisu;
- 5) kirjeldab ja võrdleb tajutavate tunnuste alusel abistavale materjalile toetudes kahte tuttavat objekti;
- 6) mõistab ja koostab kuni 5-sõnalisi lihtlauseid, kasutades õpitud nimi-, omadus- ja tegusõnavorme;
- 7) koostab sõnaühendeid õpitud sõnavormidega erinevates funktsioonides;
- 8) muudab ja määrab graafilistele orientiiridele ning skeemidele toetudes üksikhäälikutest koosnevates sõnades veaohlike häälikute pikkust;
- 9) kirjutab pärast analüüsi õigesti 2-3-silbilisi üksikhäälikutest koosnevaid sõnu;
- 10) kirjutab lugema õpitud lausete ära kirjas 1-2-silbilisi sõnu originaalteksti täiendavalt vaatamata; kontrollib suunamisel kirjutatu õigsust.

Määruses fikseeritud õpitulemused on lähtuvalt käsitletavast õppesisust konkretiseeritud.

Õppetegevus 3. õpigrupis

3. õpigrupi eesti keele ainekava töömahukamad lõigud on lugemise, õigekirja ja praktilise grammatika (sõna muutevormid, sõnaühend, lause) omandamine. Tõuseb praktilise grammatika osakaal, õigekirja omandamine on sellega võrreldes väiksema kaaluga. Õppetöö on endiselt praktilist laadi. Kuna õpilaste juhtivaks psüühiliseks protsessiks on tajude, tuleb vaimsete ülesannete sooritamisel palju kasutada materialiseerimist ja näitlikke abivahendeid, tööd toetavad stereotüübid ja algoritmid. Õppetegevuses on oluline õpetaja suunamine ja õpilase-õpetaja koostöö.

Oskused, mida kujundatakse kogu õppeaasta jooksul

1. Suhtlemine ja suuline väljendusoskus: kuulamine ja jälgimine, suhtlemine

Õpilane

- osaleb ühistegevuse ajal dialoogis (*küsimus-vastus, teade-küsimus*), jätkab vestlust, kasutab viisakusväljendeid.

2. Tunnetustegevuse arendamine: tajude ja kujutluste arendamine ning süstematiseerimine; nägemis- ja ruumitaju; ajakujutlused; kuulumistaju

Õpilane

- Oskab nimetada ajaühikuid ja neid seostada
- saab aru horisontaalsest ja vertikaalsest mõõtmest
- oskab orienteeruda ajaühikute järjestuses

3. õpigrupp

Õpitulemused	Õppesisu ja tegevused
Häälikuõpetus	
Õpilane: • häälib sõnu valdavalt iseseisvalt; • nimetab sõnas veaohlikke häälikuid; • muudab ja määrab graafilistele orientiiridele ning skeemidele toetudes üksikhäälikutest koosnevates sõnades veaohlike häälikute pikkust; • kirjutab pärast analüüsi õigesti kuni 3-silbilisi lihthäälikutest koosnevaid sõnu; • kontrollib õpetaja suunamisel ja abivahenditele toetudes kirjutatu õigsust.	Häälikanalüüs Sõnade hääldamise täpsustamine, häälimisoskuse automatiseerimine: häälimine kirjutamise tempos hääletult ja ilma abivahenditeta. Häälimiskiiruse muutmine. Foneemanalüüs Häälikute rühma eristamine; sõnas esinevate veaohlike häälikute nimetamine kirja pildi ja kuulmise järgi. Iga hääliku kolme pikkuse käsitlemine kahe (sulghäälikud) ja/ või kolme pikkuse kaupa; skemaatiliselt esitatud orientiiridele (skeemid, tiivik) toetudes võrdleva hääldamise kasutamine lihthääliku pikkuse määramiseks; sõnade rühmitamine veaohlike häälikute pikkuse järgi (skeemide alusel), tähe valimine 1-3-silbilistes (<u>ühe kõnetaktiga</u>) sõnades. Veaohlike häälikute pikkuse võrdlemine, õigekirja põhjendamine (õpetaja abiga). Veaohlike häälikute skeemi valimine sõna juurde,

	tähelünkade täitmine. Kaksiktäishäälikute ja suluta kaashäälikute ühendi äratundmine, analüüs ja tähtede valik vastavalt reeglitele
Kirjutamine	
Õpilane • kirjutab lugema õpitud lausete ära kirjas 1-2-silbilisi sõnu sõnahaaval originaalteksti täiendavalt vaatamata; • kirjutab pärast analüüsi õigesti 2-3-silbilisi üksikhäälikutest koosnevaid sõnu; • kontrollib suunamisel kirjutatu õigsust, leiab ja parandab vea(d) kirjutatud sõnas.	Sõnade ja lühikeste lausete ära kiri pärast nende lugema õppimist (erinevalt paigutatud näidise järgi). Lühikeste sõnade kirjutamine pärast lause lugemist ja eelnevat analüüsi. Kirjutatu õigsuse järelkontroll. 1-3-silbiliste sõnade ja neist koostatud lausete kirjutamine pärast ühist analüüsi. Kirjutatu õigsuse kontrollimine: kirja pildile vastav lugemine, järelanalüüs, vigade parandamine. Õpitud käände- ja pöördvormide õigekiri (sõnatüve muutused, lõpud). <i>k, p, t s</i>-i kõrval. Kaashäälikuühendi leidmine kirja pildi ja kuulmise järgi. Ühendi õigekiri. Sõnade poolitamine. Väike- ja suurtähtede kirjutamine; tähtede seostamine sõnas; tähemoonutuste leidmine nii enese kui ka teiste töödes, nende parandamine; kirjutamise tempo tõstmine. Kirjalike tööde vormistamine.
Praktiline grammatika	
Õpilane:	5–6-sõnaliste lihtlausete (väit-, küsi- ja käsklause) mõistmine, kuni

• mõistab ja koostab kuni 5-sõnalist lihtlauset, kasutades õpitud nimi-, omadus- ja tegusõnavorme; oskab viia õpitud sõnavorme mitmesse sõnaühendisse; • koostab sõnaühendeid õpitud sõnavormidega, kasutades neid erinevates funktsioonides (nt: andis <i>kellele?</i> - andis <u>lapsele</u>; pani teki <i>kuhu?</i> – pani teki <u>lapsele</u> peale); • on omandanud praktiliselt omadus- ja tegusõnade enamkasutatavad muitevormid; • rakendab omandatud sõnavorme laiendatud lihtlauses suuliselt ja kirjalikult; • kirjeldab ja võrdleb tajutavate tunnuste alusel abistavale materjalile toetudes kahte tuttavat objekti	5-sõnaliste lihtlausete koostamine ja kõnes kasutamine. Sihitisosalause mõistmine ja kasutamine. Käändevormide mõistmine ja kasutamine enamlevinud funktsioonides: koht, objekt, kuuluvus, osa ja tervik, kaas- ja ilmaolu. Lausete ja sõnaühendite koostamine, küsimusele vastamine kas sõnaühendi või üksiksõnaga. Õpitud sõnavormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses. Kohasuhteid väljendavate tagasõnade <i>ees, taga, ääres, kohal, all, peal, juures, vahel, kõrval, keskel, sees, asemel, otsas, küljes, poole, järel, hulgas</i> mõistmine ja rakendamine. Küsimuste <i>kus, kuhu, kust, milleni?, kelleni?, kellega, millega, kelleta?, milleta?, kellele?</i> mõistmine ja neile vastamine sõnaühendi ja üksiksõnaga. Küsimuste <i>kelle oma?, mille oma?</i> mõistmine ja neile vastamine sõnaühendiga. Nimetava käände ainsuse ja mitmuse vormid. Ainsuse ja mitmuse vormide moodustamine analoogia alusel. Erineva üldistusastmega (3-4 astet) nimisõnade mõistmine ja nende õige kasutamine (<i>Muki – koer – koduloom – loom</i>), esemete ja olendite tajutavate tunnuste väljendamine omadussõnadega, inimeste tunnete, emotsioonide ja käitumisaktide kirjeldamine enamlevinud sõnadega situatsioonist lähtuvalt. Esemete ja olendite tajutavate tunnuste väljendamine omadussõnadega. Värvust, suurust, kuju, maitset väljendavad omadussõnad.

	Kahe tuttava objekti tajutavate tunnuste alusel kirjeldamine ja võrdlemine (abistavale materjalile toetudes); Iseloomujooni väljendavad omadussõnad tegelaste iseloomustamiseks situatsioonide põhjal. Omadussõna kasutamine lauses öeldistäite ja täiendina. Omadussõna ühildumine nimisõnaga arvus ja käändes. Tegevust ja seisundit väljendavate sõnade mõistmine, leidmine, rühmitamine ja kasutamine. Tajutavaid tegevusi ja seisundeid väljendavate sõnade aktiivne kasutamine kõnes. Tegusõna oleviku ja lihtmineviku vormide tähenduslik eristamine ja kasutamine, lihtmineviku vormide moodustamine analoogia alusel, vormide muutmine lauses. Tegusõna laiendamine sihitisosalausega; tegusõna ja osalause sobitamine; osalause lõpetamine; tegusõna valimine osalause juurde. Põhi- ja järgarvude mõistmine ja praktiline kasutamine kõnes. Põhi- ja järgarvsõnade erisuse teadvustamine ja kasutamine. Küsisõnade <i>mitu?</i> ja <i>mitmes?</i> sisuline mõistmine, küsimustele vastamine <i>(Minuga tulevad kolmas ja neljas poiss. – Mitu poissi minuga tulevad? – Kaks poissi.)</i>. Liitsõna ja sõnaühendi praktiline eristamine. Põhisõna sobitamine mitme laiendiga ja vastupidi. Häälikurühmade ja veahtlike häälivate/tähtede äratundmine. Tegusõna oleviku ja lihtmineviku vormi eristamine. Ainsuse ja mitmuse vormide (sh käände- ja pöördvormides) äratundmine. <i>k, p, t</i> sõna alguses ja <i>s-i</i> kõrval.

Lugemine ja kõnearendus	
Õpilane: ● loeb õpitud jõukohast pala ladusalt ja ilmekalt; ● leiab küsimuste ja korralduste abil õpitud tekstist sõnu ja lauseid; ● vastab sisutaastavatele küsimustele; ● järjestab sisu järgi pildid seeriaks; ● jutustab loetud ja analüüsitud pala tekstilähedaselt abivahenditele toetudes.	Võõra pala lugemine kõnetaktide ja lühemate sõnade kaupa, orientiiridega teksti lugemine. Õpitud jõukohase pala lugemine ladusalt ja ilmekalt. Kaaslase lugemise jälgimine, lugemisvigade märkamine, parandamine. Sõna(de) või lause(te) leidmine piiritletud tekstiosast. Lõikude sobitamine illustratsioonidega. Teksti jaotamine lõikudeks ja lõikude pealkirjastamine koostegevuses õpetajaga. Pildiseeria ja/või kavapunktide järjestamine, puuduva info tuletamine. Küsimuste esitamine üksteisele teksti kohta, intellektuaalse (õige/vale) ja emotsionaalse (meeldib/ei meeldi) hinnangu andmine kirjeldatud tegevustele. Juhtlause leidmine, peamõtte sõnastamine koostegevuses õpetajaga. Loetud pala tekstilähedane jutustamine. Osalemine eri vormi dialoogides: küsimus-vastus, teade-küsimus; kutse koostegevusele, nõustumine-loobumine. Jutustamine piltide ja mälukujutluste põhjal piltide, lünklausete, sõnaühendite abil. Analooiajutukeste koostamine koostegevuses õpetajaga.

Oodatavad õpitulemused 4. õpigrupi lõpuks

Õpilane:

- 1) osaleb ühistegevuse ajal üksteise tegevust reguleerivas dialoogis, kirjeldab ja annab hinnanguid tegevustele;
- 2) loeb õpitud teksti õigesti sõnade ja süntagmade kaupa, arvestab kirjavahemärke; loeb õppimata teksti vähemalt sõnahaaval;
- 3) leiab küsimuste-korralduste alusel tekstist sõnu, lauseid ja lõike (sh peamõttele osutavaid lauseid);
- 4) vastab küsimustele teksti kohta (nimetab põhjuslikke seosed, annab hinnanguid tegevustele);
- 5) tuletab õpetaja juhendamisel tekstis sõnastamata teabe, toetudes oma kogemustele ja teadmistele;
- 6) annab abivahenditele toetudes tekstilähedaselt ja valikuliselt edasi teksti või lõigu sisu; kirjeldab ja võrdleb esemeid rühmas (kuni 3 objekti);
- 7) mõistab, koostab ja kasutab kõnes kuni 6-sõnalist lihtlauset ja sihtisosalauset; laiendab lihtlauset skeemide ja süntaksiküsimuste abil;
- 8) analüüsib ja moodustab käändevorme skeemide abil, rakendab neid õpitud funktsioonides oma kõnes;
- 9) kirjutab õigesti üksikhäälikutest koosnevaid kuni 4-silbilisi sõnu; kasutab suunamisel enesekontrollivõtteid;
- 10) teeb 4–5-sõnalise lause ära kirja sõnahaaval ja kontrollib tulemust.

Õppetegevus 4. õpigrupis

Lihtsustatud õppetasel on õppetegevus kontsentiline, st varasemates õpigruppides käsitletud teemad korduvad, nende käsitus on põhjalikum ja materjali poolest mahukam. Kuna õpilaste juhtiv psüühiline protsess on 4. õpigrupis endiselt valdavalt taju, peab ka eesti keele lugemise ning keeleõpetuse tundides õppetöö toimuma toetudes kaemuslik-praktilisele mõtlemisele. Seega jääb 3. õpigrupiiga võrreldes samaks õpetamise praktiline suunitlus: kasutatakse materialiseerimisvahendeid, minimaalselt termineid. Õpilaste arengus hakkab aga üha enam rakenduma mälu ja see teeb võimalikuks kujundilise mõtlemise kasutamise.

4. õpigrupis suureneb märgatavalt töövõtete abstraktsus: koostatakse lausete skeeme; tegeldakse sõnaosadega (tüvi, tunnus, lõpp, liide); eristatakse sõnavormide leksikaalset ja grammatilist tähendust (põhi- ja lisatähendust); lisaks süntaksiküsimustele (küsimused sõnavormi juurde sõnavormi täpsustamiseks) hakatakse kasutama morfoloogiaküsimusi (küsimused sõnavormi kohta).

Peamiseks tööviisiks jääb endiselt praktiline harjutamine. Õpetuse raskusastet mõjutavad nii materjali maht, õpilase iseseisvuse tase ja õpetaja vahetu osalemine lapse tegevuses kui ka abivahendite kasutamine.

Oskused, mida kujundatakse kogu õppeaasta jooksul

1. Suhtlemine ja suuline väljendusoskus: kuulamine ja jälgimine, suhtlemine

Õpilane:

- osaleb ühistegevuse ajal üksteise tegevust reguleerivas dialoogis;
- kirjeldab kogetut ja annab jõukohaseid hinnanguid tegevustele.

2. Tunnetustegevuse arendamine: tajude ja kujutluste arendamine ning süstematiseerimine; nägemis- ja ruumitaju; ajakujutlused; kuulmistaju

Õpilane:

- kirjeldab ja võrdleb esemeid rühmas (kuni 3 objekti).

4. õpigrupi õpitulemused	Õppesisu ja tegevused
1. Häälikuõpetus	
Õpilane: • muudab ja määrab veahtlike häälikute pikkust lihthäälikutest koosnevates ja kaksiktäishäälikut või suluta häälikuühendit sisaldavates sõnades; • kirjutab õigesti üksikhäälikutest koosnevaid kuni 4-silbilisi sõnu graafilistele abivahenditele toetudes.	Häälikurühmad. Kuni 4-silbiliste erineva struktuuriga sõnade häälimine. Häälimise tempo teadlik muutmine. Sõnade häälimine kirjutamise tempos. Veahtlikud häälikud sõnas. Veahtlike häälikute võrdlev hääldamine häälikupikkuse määramiseks. "Tiivik". "Tiiviku" valimine (täishäälik + suluta kaashäälik, täishäälik + sulghäälik). Täishäälik ja suluta kaashäälik veahtlike häälikutena. Häälikupikkuste muutmine ühiselt ja iseseisvalt, määramine, õigekiri 2-4silbilistes sõnades. Analüüsi kiiruse treenimine. Enesekontrolli kujundamine.

	Kaksiktäishäälik või suluta kaashäälikute ühend veaotlike häälikutena. Ühendi praktiline äratundmine nii kuulmise kui kirja pildi järgi; täishäälikuühendi teise või suluta kaashäälikute ühendi esimese komponendi pikkuse muutmine, määramine, ühendi õigekiri. Sõnade rühmitamine antud ühendite järgi. Täishäälik ja sulghäälik veaotlike häälikutena Häälikupikkuse muutmine, määramine, õigekiri.
Kirjutamine	
Õpilane: • kirjutab õigesti üksikhäälikutest koosnevaid kuni 4-silbilisi sõnu; • sooritab 4-5-sõnalise lause ära kirja sõnahaaval ja kontrollib tulemust; • tunneb õigekirja kontrollimise võtteid ja kasutab suunamisel kirjutatu kontrollimiseks "tiivikut" või veaotlike häälikute skeeme (kirjutamise skeeme).	Kirjutamine sõnapaaride ja pikemate sõnade kaupa, kaasõpilase kirjutatud teksti lugemine, järelkontroll. Õpitud veaotlike häälikute õigekiri sõnades. Ainsuse ja mitmuse tüve õigekiri. Käändelõppude ja mitmuse tunnuse õigekiri. <i>k, p, t s-i</i> ja <i>h</i> kõrval. Sõnade poolitamine: harjutamine skeemide abil. Sõnade ja lausete kirjutamine pärast individuaalset analüüsi. Kirjutatu õigsuse kontrollimine: kirja pildile vastav lugemine, skeemi(de) valik, vigade parandamine. Tähemoonutuste äratundmine ja leidmine nii enese kui teiste töödes, nende parandamine; õigete täheseoste kirjutamine. Kirjutamise kiiruse tõstmine. Kirjalike tööde vormistamine.
Praktiline grammatika	

Õpilane:

- mõistab, koostab ja kasutab kõnes kuni 6-sõnalist lihtlauset ja sihitisosalauset;
- laiendab lihtlauset skeemide ja süntaksiküsimuste abil;
- tunneb lauses ära aluse ja öeldise, muudab pika lause baaslauseks;
- analüüsib ja moodustab käändevorme skeemide abil, rakendab neid õpitud funktsioonides oma kõnes.

Kuni 6-sõnalise lihtlause moodustamine baaslausetest (ühendamine, sisestamine), eelnevalt koostatud sõnaühenditest (teigusõna ja nimisõna laiendid). Lause laiendamine ja lühendamine. Kahe või enama lihtlause moodustamine pikemast lausest. Alus ja öeldis lauses. Deformeeritud 4-6sõnalise lause taastamine.

Liitlause. Lauseosad. Lauseosade ühendamine. Sidesõnad. Sihitisosalause. Otsekõne. Saatelause ja otsekõne leidmine tekstist. Otsekõne muutmine kaudseks. Teiste kõnest jutustamine: asesõnade asendamine, teigusõna vormi muutmine, tegijale või kõnelejale osutamiseks nimede ja nimetuste kasutamine.

Ese (olend) ja sõna, pilt ja sõna, esemete (olendite) ja nende osade nimetamine, nimetuste eristamine. Küsimused *kes?*, *mis?*. Üldnimetused. Sünonüümide ja homonüümide mõistmine kontekstis. Nimi ja nimetus. Suur ja väike algustäht.

Sõnaühendis ja lauses väljendatud suhted:

- atributiivsed suhted (tunnused, kuuluvus, osa tervikust);
- kohasuhted, abinõu-, kaasolu- ja ilmaolusuhted;
- ajasuhted;
- lõpetatud ja lõpetamata tegevus;
- hulk ja mõõt;
- (millegi) valdaja;
- seisund.

Tagsõnade (koha- ja ajasuhted) ning abimäärsõnade mõistmine ja praktiline kasutamine. Küsisõna ja küsimus. Süntaksiküsimus (*astus kuhu?* – *astus esikusse*). Morfoloogiaküsimus (*esikusse – millesse?*). Sõnade rühmitamine küsimuste abil.

	Nimisõna algvorm ja tüvi: algvormi mõiste; küsimused (<i>kes?</i>, <i>mis?</i>); algvormi moodustamine sõnaühendi <i>see on ...</i> abil. Enamlevinud vääristi kasutatavate sõnade (<i>puder</i>, <i>taldrik</i>, <i>pliit</i> jne) algvorm. Sõna tüve mõiste. Sõnavormi põhi- ja lisatähendus, neid väljendavad sõnaosad: sõnatüvi ja –lõpp. Ainsuse tüvi, tüvevormi küsimused, moodustamine skeemi ja täiendi (<i>uue ...</i>) abil. Tüve leidmine ühe ja sama sõna eri käändevormidest. Nimisõna kasutamine sõnaühendis ja lauses. Ainsuse omastava käände vormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses: kuuluvus (<i>poisi müts</i>), lõpetatud või kindlasti lõpetatav tegevus (<i>ostis koti/ostab koti</i>), osa tervikust (<i>pruuni koti sang</i>), hulk või mõõt (<i>paki kommi</i>), koht (koos tagasõnaga: <i>metsa taga</i>, <i>poisi kõrval</i>). Sõnavormi leidmine <u>sõnaühendis</u> või lauses (funktsioonide kaupa), sõnavormi moodustamine, kasutamine sõnaühendis ja lauses, küsimuste valik sõnavormile. Mitmuse tüvi, moodustamine skeemi abil. Mitmuse tunnused. Mitmuse vormide analüüs ja moodustamine. Mitmuse vormis oleva sõna põhi- ja lisatähendused (leksikaalne tähendus, arv, käändevormi grammatiline tähendus). Ainsuse osastava käände vormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses: lõpetamata tegevus (<i>peseb autot</i>), koht (<i>mööda teed</i>), aeg (<i>pärast lõunat</i>), eitus (<i>ei ole vihikut</i>). Ainsuse osastava ja mitmuse nimetava käände vormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses: nimetatud käänete vormides olevate sõnade tähendus ja kasutamine. Eeltööna vastandatakse esemete ja olendite tunnuseid/omadusi ja neid väljendavaid sõnu. Omadussõna nimisõna laiendina: omadussõna ja nimisõna sobitamine sõnaühendiks, tegusõnade ja moodustatud sõnaühendite sobitamine, lihtlausete laiendamine moodustatud sõnaühenditega.

	Küsimus <i>missugune?</i>. Küsimuse valik, sõnade rühmitamine küsimuse alusel. Eeltööna vastandatakse esemete ja olendite tegevusi ja seisundeid ning neid väljendavaid sõnu. Tegusõna küsimus. Küsimuse valik, sõnade rühmitamine küsimuste alusel. Sõnade seos lauses. Tegevust väljendav sõna (öeldis) lauses. Tegijat väljendav sõna (alus) lauses. Aluse ja öeldise leidmine, nende graafiline märkimine; küsimuste esitamine aluse ja öeldise kohta. Aluse ja öeldise laiendid (täpsustavad sõnad). Põhisõna ja laiendi graafiline märkimine. Sõnade seos alus- ja öeldisrühmas (süntaksiküsimuste esitamine). Tegevust väljendavad sõnad. Tegusõna pöörded: tegusõna oleviku ja lihtmineviku pöördevormid, öeldise vormi sõltuvus lausest (nimisõnadest ja isikulistest asesõnadest). Tegusõna jaatav ja eitav kõne. Eitava kõne vormide mõistmine ja kasutamine lauses, lausete transformeerimine ühest kõnest teise. <i>kse</i>-olevik: vormide vaatlemine, lause tähenduse mõistmine lähtudes sellest, et tegija pole teada. Enamlevinud abimäärsõnade mõistmine ja kasutamine koos tegusõnaga. Ühendteigusõna kasutamine lauses. Tegusõna laiendamine õpitud käändevormidega, sihitiskõrvallausega. Arvsõna muutevormide kasutamine sõnaühendis ja lauses. Arvsõna küsimused: valik, sobitamine. Keeleteadmised ja oskused: Sõnade praktiline eristamine esemetest (olenditest), tunnustest, tegevustest ja seisunditest. Sõnade praktiline

	rühmitamine küsimuste (<i>kes?</i>, <i>mis?</i>, <i>missugune?</i>, <i>mida teeb?</i>) abil. Morfoloogia- ja süntaksiküsimuse praktiline eristamine ja esitamine: valik, sobitamine. Alus ja öeldis (lihtsamad juhud), sõnade seos alus- ja öeldisrühmas (süntaksiküsimuste esitamine). Käändsõna algvorm, muutevormid; ainsuse ja mitmuse tüvi, tunnused ja lõpud: sõnavormide äratundmine, muutmine ja moodustamine ning analüüs skeemide abil. Käänevormi põhi- ja lisatähendus (leksikaalne ja grammatiline tähendus), sõnavormi rakendamine sõltuvalt tähendusest.
Lugemine ja kõnearendus	
Õpilane: ● loeb õpitud teksti õigesti sõnade ja <u>süntagmade</u> kaupa, arvestab kirjavahemärke, loeb õppimata teksti vähemalt sõnahaaval; ● leiab küsimuste ja korralduste alusel tekstist sõnu, lauseid ja lõike; sh peamõtet väljendavaid lauseid; ● vastab teksti kohta esitatud küsimustele, nimetab põhjuslikke seoseid, annab ühisvestluses hinnanguid tegevusaktidele, osaleb peamõtte sõnastamisel; ● tuletab õpetaja juhendamisel tekstis sõnastamata teabe, toetudes oma kogemustele ja teadmistele; ● annab abivahenditele toetudes tekstilähedaselt ja valikuliselt edasi teksti või lõigu sisu.	Võõra pala lugemine valdavalt sõnade kaupa, pikemad kõnetaktide, lühemad sõnapaaride kaupa. Õpitud jõukohase pala lugemine lihtsamate süntagmade kaupa, ladusalt ja ilmekalt, rõhutades loogilist öeldist, kasutades lauselõpu intonatsiooni, arvestades kirjavahemärke. Kaaslase lugemise jälgimine, lugemisvigade märkamine, parandamine. Lõikude, sh looduskirjelduste, lausete, tegelasi või sündmusi iseloomustavate sõnade leidmine, sõnatähenduste täpsustamine kaastekstist lähtuvalt. Teksti jaotamine lõikudeks, nende pealkirjastamine õpetaja juhendamisel. Puuduva info ja põhjus/tagajärg seoste tuletamine ühisvestluses. Küsimuste esitamine teksti kohta (<i>kes?</i>, <i>mis?</i>, <i>millal?</i>). Konkreetse ülesande täitmine vaikse lugemise teel. Käitumisaktide hindamine ühisvestluses, seostamine õpilaste käitumisega. Juhtlause

	leidmine ja/või teksti peamõtte tuletamine ühisvestluses, peamõtte ühine sõnastamine. Loetud pala tekstilähedane jutustamine. Osalemine teksti põhjal korraldatud eri vormi dialoogides. Jutustamine piltide ja mälukujutluste põhjal, abiks pildid, lünklaused, sõnaühendid, skeemkava.

Oodatavad õpitulemused 5. õpigrupi lõpuks

Õpilane:

- 1) väljendab tuttavates situatsioonides oma seisukohti; küsib abi, järgib üldtunnustatud käitumisnorme;
- 2) kasutab koostegevuses eri tüüpi dialoogireplike, teeb kokkuvõtteid ühistegevusest;
- 3) sooritab tuttavaid õpitoiminguid suuliste ja kirjalike hargnenud korralduste alusel, sh osaleb tegevuse planeerimisel, valib ja kasutab abivahendeid;
- 4) loeb õpitud teksti lodusalt häälega või endamisi vaikselt; täidab valiklugemise ülesandeid;
- 5) osaleb õpetaja suunamisel lõigu ja teksti peamõtte sõnastamisel; osaleb jutustamiseks vajaliku abivahendi koostamisel ja annab sellele toetudes tekstilähedaselt edasi loetu sisu lõikude kaupa;
- 6) annab hinnangu tekstis kirjeldatud tegevustele, põhjendab oma arvamust;
- 7) mõistab ja kasutab kuni 6-sõnalist lihtlauset; rakendab lauses sõnade muutevorme õpitud funktsioonides;
- 8) tunneb ära õpitud koond- ja liitlausete liike tekstis ja tekstiväliselt; oskab neid suunamisel moodustada;
- 9) analüüsib ja moodustab sõnavorme algoritmi alusel;
- 10) rakendab tähekasutusreegleid; kasutab õpitud enesekontrollivõtteid õpetaja juhendamisel;
- 11) teeb 4-5-sõnalise lause ärakirja peamiselt sõnapaaride kaupa ja kontrollib tulemust.

Õppetegevus 5. õpigrupis

Eesti keele tundides pööratakse tähelepanu eneseväljendusoskuse ja -julguse kujundamisele, põhiliste suhtlemis- ja koostööoskuste omandamisele, sealhulgas üksteist toetavate ja väärtustavate suhete kujunemisele õpilaste vahel. Õpilased vajavad jätkuvalt õppetegevuse õpetajapoolset reguleerimist. Jälgitakse suuliste ja kirjalike hargnenud selgituste-korralduste täitmist. Sisekõne kujunemine võimaldab õpilastel arendada oma oskusi õpitegevuse kavandamisel ja reguleerimisel. Oluline on nii orienteerumine ülesandes, ülesande täitmine kui ka selle kontroll. Harjutada tuleb algoritmide ja tuttavate abivahendite leidmist ning kasutamist, enesekontrolli sooritamist. Enesekontroll peab muutuma igasuguse ülesande täitmise viimaseks töösammuks.

Võrreldes 4.õpigrupiga on töökorraldused tööraamatutes muutunud pikemaks. Lausest arusaamiseks peab see korraks täpselt meelde jääma, kuid pikk lause võib ületada mõne lapse töömälu mahu ja jääda seetõttu vaid osaliselt mõistetavaks. Samas ei ole alati kõik ülesande täitmise sammud töökorraldustes sõnastatud ja puudujäävad osad tuleb lapsel endal taastada. Seepärast peab õpetaja olema pidevalt valmis töökorraldusi täpsustama ja/või suuliselt ümber sõnastama.

Oskused, mida kujundatakse kogu õppeaasta jooksul

1. Suhtlemine ja suuline väljendusoskus: kuulamine ja jälgimine, suhtlemine

Õpilane:

- väljendab tuttavates situatsioonides oma seisukohti; küsib abi, järgib üldtunnustatud käitumisnorme;
- kasutab koostevuses eri tüüpi dialoogi repliike;
- sõnastab kokkuvõtteid ühistegevusest.

2. Tunnetustegevuse arendamine: tajude ja kujutluste arendamine ning süstematiseerimine; nägemis- ja ruumitaju; ajakujutlused; kuulumistaju

Õpilane:

- sooritab tuttavaid õpitoiminguid suuliste ja kirjalike hargnenud korralduste alusel, sh osaleb tegevuse planeerimisel, valib ja kasutab abivahendeid;
- kontrollib oma tööd plaani või algoritmi alusel.

Soovituslik teemade jaotus trimestrite lõikes

Eesti keele tundide jaotus: 7 tundi nädalas, sellest I ja II trimester kõnearendus ja keeleõpetus 4 tundi, lugemine ja kõnearendus 3 tundi; III trimester kõnearendus ja keeleõpetus 3 tundi, lugemine ja kõnearendus 4 tundi.

5. õpigrupp

Õpitulemused	Õppesisu ja tegevused
Häälikuõpetus	
Õpilane: • leiab veahtlikud häälikud 4-5-silbilistes muutevormis sõnades ja liitsõnades; • tunneb ära kaashäälikuühendid nii kirjalikult kui ka suuliselt esitatud sõnades.	Häälikurühmad. Lihthäälikud ja häälikute ühendid. 4-5-silbiliste muutevormis sõnade häälimine. Häälimise tempo teadlik muutmine. Sõnade häälimine kirjutamise tempos. Veahtlikud häälikud liitsõnas ja liitsõnas: leidmine sõnas, pikkuse muutmine ja määramine, analüüsi kiiruse tõstmine „tiivikul“ ja ilma. Kaashäälikuühend sõnas: äratundmine kirjalikus ja suulises tekstis. Suluta kaashäälikute ühendid. Sulghäälik kaashäälikuühendis. Sõnade rühmitamine veahtlike häälikute rühma ja pikkuse alusel.
Kirjutamine	
Õpilane: • teeb 4-5-sõnalise lause ära kirja peamiselt sõnapaaride kaupa ja kontrollib tulemust; • kirjutab õigesti lihthäälikutest koosnevat sõnu; kirjutab häälikuühenditega sõnu pärast analüüsi; • kasutab õpitud enesekontrollivõtteid õpetaja juhendamisel.	Ära kirja tegemine sõnarühmade või pikemate sõnade kaupa. Kirjutatava sõna/sõnaühendi/lause eelnev lugemine ja analüüsimine. Kirjutatu järelkontroll. Ära kirja sooritamine ja selle õigsuse kontrollimine arvuti abil. Veahtlike häälikute märkimine kirjas. Häälikuühendite ja liitsõnade õigekirja harjutamine abivahendite toel. Enesekontrollivõtted, vajadusel skeemidele ja/või algoritmile toetudes: oma töö protsessi kontrollimine (kaasnev kontroll), töö tulemuse kontrollimine (järelkontroll/resultaadikontroll). Eelneva kontroll. Vigade leidmine ja

	parandamine. Lõppude, tunnuste ja liidete õigekiri (vajadusel skeemidele ja /või algoritmile toetudes või analoogia alusel). Poolitamine. Kirjavahemärkide kasutamine <u>koond- ja liitlauses</u> skeemide abil.
Praktiline grammatika	
Õpilane: ● mõistab ja kasutab kuni 6-sõnalist lihtlauset; rakendab lauses sõnade muutevorme õpitud funktsioonides; ● tunneb ära õpitud koond- ja liitlauset liike tekstis ja tekstiväliselt; oskab neid suunamisel moodustada; ● mõistab ja selgitab õpitud koond- ja liitlause tähendust; ● sobitab liitlauses osalused tervikuks, ühendab lihtlaused liitlauseteks. ● analüüsib ja moodustab sõnavorme algoritmi alusel; ● mõistab käändsõna muutevormide grammatilist tähendust; ● tuletab sõnu õpitud liidetega; ● tunneb tegusõna õpitud kategooriaid: mõistab tähendust, nimetab kategooria, selgitab sõnavormi koostist.	Lihtlause koostis. Alus ja öeldis, alus- ja öeldisrühm. Lause tähenduse sõltuvus tegusõna vormist ja tegusõna laiendist. Lihtlause laiendamine õpitud käändevormidega kuni 6-sõnaliseks. Kõikide käändevormide rakendamine sõnaühendis ja lauses erinevates funktsioonides abiga. Sõnade järjekord ja seos lauses. Lauset ühendamine. Pika lause muutmine mitmeks lühikeseks lauseks. Küsilause moodustamine lihtlausest. Deformeeritud lause, selle äratundmine ja taastamine. Ühe ja sama lause kasutamine tekstiväliselt ja tekstis. Teksti jätkamine. <u>Samaviiteliste sõnade</u> kasutamine sidusa teksti koostamisel. Lihtlause koostis. Alus ja öeldis, alus- ja öeldisrühm. Lause tähenduse sõltuvus tegusõna vormist ja tegusõna laiendist. Lihtlause laiendamine õpitud käändevormidega kuni 6-sõnaliseks. Kõikide käändevormide rakendamine sõnaühendis ja lauses erinevates funktsioonides abiga. Sõnade järjekord ja seos lauses. Lauset ühendamine. Pika lause muutmine mitmeks lühikeseks lauseks. Küsilause moodustamine lihtlausest. Deformeeritud lause, selle äratundmine ja taastamine. Ühe ja sama lause kasutamine tekstiväliselt ja tekstis. Teksti jätkamine. <u>Samaviiteliste sõnade</u> kasutamine sidusa teksti koostamisel.

	Liitlause äratundmine. Sama mõtet väljendava lihtlausepaari ja liitlause tähenduse ning struktuuri võrdlemine. Liitlause (rindlause) konstrueerimine lihtlausest, sidesõnad (<i>ja, ning, aga, kuid, või</i>). Sidesõnade grammatiline tähendus. Põimlause koostamine: sihitislause, ajalause, täiendlause. Osalause sobitamine, lause lõpetamine. Põhjuse ja tagajärje väljendamine liitlausega, põhjus- ja tagajärgsuhete mõistmine, lause lõpetamine Nimisõna tunnused. Nimisõna tuletamine tegusõnadest: liited <i>-ja, -mine</i>. Sõnavormide ja tuletiste praktiline eristamine ning rakendamine. Nimisõna algvorm ja muutevormid. Algvormi moodustamine muutevormidest. Ühe ja sama sõna muutevormide leidmine tekstis. Muutevormis nimisõna põhi- ja lisatähendus, sõnavormi koostis: tüvi, tunnus, lõpp. Ainsuse tüve moodustamine ja leidmine sõnavormis, ainsuse vormide moodustamine. Mitmuse tüve moodustamine ja leidmine sõnavormis. Mitmuse tunnuse valik skeemi abil, mitmuse vormide moodustamine, mitmuse tunnuse õigekiri. Nimisõna käändevormid. Sõna käändevormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses. Sõnavormi struktuur, vormi koostisse kuuluvad sõnaosad. Sõnavormide moodustamine. Käändevormi grammatilised tähendused. Konkreetse sõnavormi tähenduse sõltuvus sõnatähendusest ja kontekstist. Põhisõna ja laiend(id) sõnaühendis ja lauses. Ainsuse ja mitmuse käändevormid. Nimetava käände vormid. Sõnavorm aluse, öeldistäite või sihitisena: funktsiooni mõistmine lauses. Mitmuse tunnus <i>-d</i>. Omastava käände vormid. Ainsuse tüvevorm. Käändevormis sõnade tähendused: (koos tegusõnaga) lõpetatud tegevus; kuuluvus; aeg; (koos osastava käände vormiga) hulk, mõõt; (koos tagasõnaga) koht; osa tervikust.

	Osastava käände vormid. Osastava käände ainsuse ja mitmuse vormide moodustamine, lõppude õigekiri. Käändevormis sõnade tähendused: (koos tegusõnaga) kestev või lõpetamata tegevus; hulk, mõõt; (koos kaassõnaga) koht ja aeg; (koos tegusõnaga) millegi puudumine. Ainsuse osastava ja mitmuse nimetava käände vormid: eristamine tähenduse järgi (üks ja mitu), lõpud <i>-t</i> ja <i>-d</i>, käändevormide rööbitine kasutamine kaastekstis. Ainsuse osastava käände sõnavormi mitmuslik tähendus. Sisseütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koht; suhtumine kellesegi/millesegi või sarnasus kellegagi/millegagi; olukord või seisund, millesse satutakse või missuguseks muututakse. Seesütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koht; aeg, kellegi olukord. Seestütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koht; olend või ese, kellest/millest räägitakse; olukord, millest vabanetakse, abi saadakse; aeg; (koos omadussõnaga) võrdlus. Alaleütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koht; aeg; isik, kellele midagi antakse või teadvustatakse; arv, hulk, mõõt, millele midagi lisatakse; seisund, missuguseks miski muutub. Alalütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koht; aeg; tegija; kuulumine kellelegi või millelegi; seisund, viis, põhjus. Alaltütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koht; isik, kellelt midagi kuuldakse, saadakse; omadus,

	Saava käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: kelleks või milleks keegi või miski saab või muutub; olek või seisund mingi aja jooksul; aeg, ajavahemik, tähtaeg; järjekord; osadeks jaotamine. Rajava käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: Tegevuse ruumiline piir; ajaline piir. Oleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: kellena või millena keegi töötab, esineb; tegevuse viis; seisund; aeg; järjekord. Ilmaütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendus: kellegi või millegi puudumine. Kaasaütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koosolemine, suhtlemine; abinõu, vahend; tegevuse viis, olukord; aeg. Erineva üldistusastmega (3-4) sõnad. Esemed ja olendid. Liik ja alaliik, nende nimetused. Kellegi või millegi nimi ja nimetus. Suur ja väike algustäht nimisõnades, toetudes 3-4-astmelisele klassifitseerimisele (<i>Emajõgi – jõgi – veekogu</i>). Kellegi või millegi iseloomustamine omadussõnadega, objekti erinevad tunnused, objektide sarnased tunnused. Omadussõna tunnused. Omadussõna leidmine ja kasutamine tekstis. Nimi- ja omadussõnade sobitamine, sõnaühendite koostamine. Esemete kirjeldamine. Omadussõna tähenduse sõltuvus põhisõnast, praktiline tuletamine (liited <i>-lik, -line, -ne</i>), tuletatud omadussõna muutmine koos nimisõnaga. Võrdlusastmed: tähendus (omaduse/tunnuse astme väljendamine), moodustamine analoogia alused. Võrdlusastmete rakendamine sõnaühendis ja lauses.

	Kellegi või millegi tegevust ja/või seisundit väljendavad sõnad. Nimi- ja tegusõnade sobitamine, sõnaühendite koostamine. Tegusõna tunnused. Alus ja öeldis, tegusõna laiendid. Tegusõna pöördvormid. Kindla kõneviisi oleviku pöörded, isikulised asesõnad. Pöördvormide grammatiline tähendus: kõneleja, kuulaja(d), tegija(d), küsimused ja pöördelõpud. Tegusõna koostis: tüvi, pöördelõpp. Pöördvormide moodustamine isikuliste asesõnade ja küsimuste abil, pöördvormide kasutamine lauses, õigekiri. <i>ma-</i> ja <i>da-</i>tegevusnimi. Tegevusnimede kasutamine ühendis koos teiste tegusõnadega. Põhisõnaks olevate tegusõnade mõistmine ja kasutamine sõltuvalt situatsioonist või kaastekstist. Tunnuste õigekiri analoogia alusel. Jaatav ja eitav kõne. Kõne vormide tähenduse mõistmine, eitavate vormide moodustamine, kasutamine lauses. Kindel kõneviis. Tegevuse/seisundi aja väljendamine. Olevik ja lihtminevik. Lihtmineviku vormide moodustamine skeemide abil, kasutamine lauses. Tingiv kõneviis. Tegevuseks vajalikud tingimused, sõnavormi tähenduse mõistmine kaastekstis. Kindla ja tingiva kõneviisi vormide kasutamine tekstis. Arvsõna tunnused. Põhi- ja järgarvsõnad. Arvsõnad ja numbrid: mõistmine, lugemine ja kirjutamine kaastekstis.

	Põhi- ja järgarvsõnade praktiline muutmine kaastekstile toetudes, rakendamine lauses. Liitsõnade tähendus: liitsõna põhi- ja täiendosa tähendus. Liitsõna alaliigi nimetusena. Liitsõnade: praktiline moodustamine; omastavaline ja nimetavaline liitumine, moodustatud sõnade rakendamine sõnaühendis ja lauses. Liitsõna ja sõnaühend: kasutamine kaastekstis, valimine tähenduse järgi. Veaohtlikud häälikud liitsõnas. Keeleteadmised ja oskused Sõnaliigi nimetuste teadmine, sõnade praktiline rühmitamine. <u>Morfoloogia- ja süntaksiküsimuste</u> eristamine ja kasutamine – küsimuse valimine ja sobitamine, küsimuste esitamine. Aluse ja öeldise ning nende laiendite leidmine. Lause laiendamine süntaksiküsimuste abil (kuni 6 sõna). Liitsõna ja sõnaühendi eristamine, sõnade liitmine. Sõnavormi ja tuletise koostise ning tähenduse analüüsimine; sõnavormi ja tuletise moodustamine skeemide abil. Sõnade muutevormide rakendamine sõltuvalt tähendusest.
Lugemine ja kõnearendus	
Õpilane: ● loeb õpitud teksti ladusalt häälega või endamisi vaikselt; täidab valiklugemise ülesandeid; ● osaleb õpetaja suunamisel lõigu ja teksti peamõtte	Õpetaja/õpilase esmase lugemise jälgimine raamatust. Lugemine häälega sõnade ja lihtsamate süntagmade kaupa. Varem häälega loetud teksti vaikne (endamisi) korduv lugemine ette antud ülesandega.

sõnastamisel; osaleb jutustamiseks vajaliku abivahendi koostamisel ja annab sellele toetudes tekstilähedaselt edasi loetu sisu lõikude kaupa; • annab hinnangu tekstis kirjeldatud tegevustele, põhjendab oma arvamust; • sooritab tuttavaid õpitoiminguid suuliste ja kirjalike hargnenud korralduste alusel, sh osaleb tegevuse planeerimisel, valides ja kasutades abivahendeid.	Küsimustele vastamine teksti kohta (põhjuslikud seosed, hinnangud tegelastele, tegevustele). Tekstis sõnastamata teabe tuletamine õpetaja juhendamisel, toetudes oma kogemustele ja teadmistele. Tegevusaktide hindamine ühisvestluses ja nende põhjendamine. Tundmatute sõnade leidmine lõigust, sõnatähenduse täpsustamine sõltuvalt kaastekstist. Sõnade ja väljendite asendamine valikuks antud sõnadega. Õpilase väljendite võrdlemine originaaltekstiga. Võrdluste ja ülekantud tähendusega sõnade leidmine ja selgitamine ühiselt. Sõnade, lausete ja lõikude leidmine tähenduse või asukoha viite järgi, olulise teabe leidmine lõigust. Lause mõtet väljendavate sõnade, samaviiteliste sõnade ja lauseid siduvate sõnade leidmine tekstist. Küsimustele ja korraldustele vastamine lause(te), sõnaühendi(te) või sõna(de)ga tekstis. Teksti taastamine. Tekstilähedane valikjutustus (abiks sõnaühendid, tugisõnad, põhilist teavet sisaldavad lühilauseid, tugilauseid). „Sõnaliste piltide“ maalimine. Jutustamine illustratsioonide järgi, rõhutades detaile ja kirjeldades miimikat. Õpilase jutustuse võrdlemine autoritekstiga. Oluliste lausete leidmine tekstist ja nende seostamine õpetaja juhendamisel.

Oodatavad õpitulemused 6. õpigrupi lõpuks

Õpilane:

1) küsib ja edastab teavet tuttavates situatsioonides, järgib üldtunnustatud käitumisnorme;

- 2) osaleb oma õpitegevuse planeerimisel, kasutab suunamisel enesekontrollivõtteid, küsib abi, valib ja kasutab abivahendeid;
- 3) loeb õpitud teksti kõne tempos õigesti ja lodusalt ning jõukohast tundmatut teksti peamiselt süntagmade kaupa;
- 4) täidab endamisi lugedes jõukohaseid sisulisi ja keelelisi ülesandeid;
- 5) annab abivahendite toel edasi loetud tekstilõikude sisu (valikjutustamine); kirjeldab situatsioone ja objekte plaani alusel;
- 6) hindab tekstis kirjeldatud tegelaste käitumise vastavust moraalinõuetele;
- 7) mõistab ja kasutab õpitud liht- ja koondlausemalle; mõistab kaheosaliste liitlausete tähendust, eristab osalausestega väljendatud suhteid ja seoseid;
- 8) moodustab liitsõnu ja tuletisi õpitud mallide ulatuses, mõistab liitsõnade ja tuletiste tähendust;
- 9) analüüsib sõnavormi koostist ja tähendust; moodustab sõnavorme, esitab suunamisel süntaksi- ja morfoloogiaküsimusi;
- 10) kasutab sõnade õpitud muutevorme eri funktsioonides (teigusõna muutevorme õpetaja abiga);
- 11) kirjutab sõnu õigesti, rakendab õpitud tähekasutus- ja ortograafiareegleid; kasutab vajaduse korral individuaalseid abivahendeid, rakendab õpitud enesekontrollivõtteid;
- 12) teeb ära kirja lauseosade või lühikeste lausete kaupa ja kontrollib tulemust.

Määruses fikseeritud õpitulemused on lähtuvalt käsitletavast õppesisust konkretiseeritud.

Õppetegevus 6. õpigrupis

Keeleõpetuses tõuseb teadlikkuse osakaal, õpitakse tundma keeleteooria elemente. Õigekirjaoskus hakkab automatiseeruma, õpitakse juurde uusi liitlause malle, aktiveerub liitlausete kasutamine õpilaste kõnes. Keeleõpetuses on 6. õpigrupis mahult esikohal sõna muutevormide käsitlemine. Keeleülesannete täitmisel kasutatakse teiste ainete sõnavara ja tüüpilisi lausemalle. Peamine tööviis on praktiline harjutamine.

Oskused, mida kujundatakse kogu õppeaasta jooksul

1. Suhtlemine ja suuline väljendusoskus: kuulamine ja jälgimine, suhtlemine

Õpilane:

- küsib ja edastab teavet tuttavates situatsioonides, järgib üldtunnustatud käitumisnorme.

2. Tunnetustegevuse arendamine: tajude ja kujutluste arendamine ning süstematiseerimine; nägemis- ja ruumitaju; ajakujutlused; kuulmistaju

Õpilane:

- esitab küsimusi, jälgib kaaslaste vastuseid ning täiendab neid;
- osaleb õpitegevuse planeerimisel, kasutab suunamisel enesekontrollivõtteid;
- küsib abi, valib otstarbekaid abivahendeid ja kasutab neid.

Soovituslik õppesisu jaotus trimestrite lõikes

Eesti keele tundide jaotus: 6 tundi nädalas, sellest kõnearendus ja keeleõpetus 3 tundi, lugemine ja kõnearendus 3 tundi.

6. õpigrupp

Õpitulemused	Õppesisu ja tegevused
Praktiline grammatika	
Õpilane: • mõistab ja kasutab õpitud liht- ja koondlause malle; • mõistab kaheosaliste liitlausete tähendust, eristab osalauseetega väljendatud suhteid ja seoseid. • moodustab liitsõnu ja tuletisi õpitud mallide ulatuses, mõistab liitsõnade ja tuletiste tähendust; • analüüsib sõnavormi koostist ja tähendust, kasutab suunamisel õigeid termineid (tüvi, tunnus, liide, lõpp), moodustab sõnavorme;	Praktiline grammatika <u>Sõnaühend</u> ja selle koostis: põhisõna ja laiend (täpsustav sõna). Sõnade semantiline ja grammatiline seos sõnaühendis. Kolmeosaline sõnaühend. <u>Süntaksi- ja morfoloogiaküsimuse</u> esitamine sõnavormist lähtuvalt. Lihtlause ja sõnaühendi eristamine, mõistmine ja kasutamine. Alus ja öeldis kui põhisõnad lihtlauses. Sõnade seos alus- ja öeldisrühmas. Jutustava lause muutmine küsilauseks. Lausete ühendamine, sisestamine ja laiendamine. Lausete muutmine <u>kontekstisidusaks</u>.

- esitab suunamisel süntaksi- ja morfoloogia küsimus;
- kasutab sõnade õpitud muutevorme eri funktsioonides (teigusõna muutevorme õpetaja abiga).

Korduvad alused või öeldised. Aluse korduvad laiendid (täiendid); öeldise korduvad laiendid (sihitised, määrused). Sõnade seosed koondlauses. Sidesõnade (*ja, ning, või, ega, ehk*) mõistmine ja kasutamine. Lause tähenduse sõltumine sidesõnast. Koma koondlauses. Koondlausetete koostamine baaslausetest (eelneva arutelu põhjal) ja vastupidi.

Liitlause osalausetete ja sõnaühendi eristamine, väljendatud suhete mõistmine. Liitlause koostis, osalaused, sidendid. Lauseosade äratundmine, sobitamine, lausetete lõpetamine (sidesõna antud), lausetete koostamine skeemide abil. Eesmärgi, põhjuse, tingimuste ja atribuutivsete tunnuste väljendamine liitlause: osalausetete äratundmine, väljendatud suhete mõistmine, koostamine skeemide abil. Põhjust ja eesmärki väljendavate osalausetete eristamine, väljendatud suhte, sh sidendite mõistmine. Teabe erisuse ja samasuse mõistmine erineva struktuuriga lausetes (laiendatud liitlause, liitlause).

Nimisõna laiendamine täiendkõrvallausega (nimisõna pealause lõpus). Sidendid *kes?, mis?* ja nende käändevormid. Tekstisidusate lausetete moodustamine: sõnajärje muutmine, siduvate ja samaviiteliste sõnade kasutamine.

Sõnaliikide tunnused: üldistatud tähendus, sõnaliigi nimetused, morfoloogiaküsimused. Tuletab sõnu, kasutab tuletisi sõnaühendites, lausetes ja tekstides.

Nimi ja nimetus. Suur algustäht raamatute, ajalehtede, ajakirjade

	pealkirjades ja kohanimes. Nimisõna algvorm, küsimused. Nimisõna käändevormid. Sõnade käändevormi koostis ainsuses (tüvi, lõpp) ja mitmuses (tüvi, tunnus, muutelõpp). Ainsuse tüve moodustamine, sõnavormi põhi- ja lisatähendus. Mitmuse tüve moodustamine, mitmuse tunnuse valimine, erandlik mitmuse tunnus <i>kõne</i> ja <i>tütar</i> tüüpi sõnades. Nimisõna käändevormid, vormide moodustamine skeemi ja kaasteksti abil. Käändevormide eristamine, rühmitamine ja kasutamine vormifunktsioonide (kohta, aega vm väljendatavate suhete) järgi. Sõnavormi põhi- ja lisatähendus. Süntaksi- ja morfoloogiaküsimuste esitamine sõnavormide kohta sõnaühendis ja lauses. Nimisõna tuletamine (<i>-ja</i>, <i>-mine</i>, <i>-ik</i>, <i>-nik</i>). Tuletiste äratundmine, eristamine muutevormist. Moodustatud sõnade tähendus, tuletiste rakendamine sõnaühendis ja lauses. Omadussõna sõnaühendis ja lauses, omadussõna algvorm, küsimused. Omadussõnade mõistmine ülekantud tähenduses. Omadussõna roll allrühmade nimetustes (<i>kõrged/madalad majad</i>). Omadussõnade moodustamine: liitmine, tuletamine (<i>-nik</i>; <i>-lik</i>, <i>-ne</i>, <i>-line</i>). Moodustatud sõnade tähendus, tuletiste rakendamine sõnaühendis ning lauses. <i>nud-</i>, <i>tud-</i>, <i>mata-</i>, <i>v-</i>, <i>tav-</i> vormid täiendina. Tuletatud omadussõnade kasutamine kaastekstis (kirjeldus). Omadussõnade vormi muutmine koos nimisõnadega. Võrdlusastmed, nende sõnastamine sõltuvalt kaastekstist. Võrdluspöörkonstruktsioonid (<i>Vend on noorem kui õde. – Õde on vanem kui vend.</i>). Põhi- ja järgarvud ning neile vastavad arvsõnad (10 000 piires). Arvsõnade ja numbrite vastavuse mõistmine, numbrite ja arvsõnade lugemine ja kirjutamine, numbrite asendamine arvsõnaga ja

	vastupidi. Rooma numbrid (I-XX) ja vastavad järgarvsõnad. Arvsõnade ja nende muutevormide mõistmine ja kasutamine suulises ning kirjalikus tekstis. Tegusõna roll lauses. Tegusõna ja selle laiendid lauses. Tegusõna arv ja pöörded. Isikuliste asesõnade ja tegusõnavormide seos. Jaatav ja eitav kõne. Oleviku- ja lihtmineviku, täis- ja ennemineviku vormide tähendus: kõne aeg, tegevuse aeg, tegevuste aegade võrdlemine, seletamine graafilise ajateljje abil. Umbisikuline tegumood: vormide tähendus, moodustamine analoogia põhjal. Kõneviisid: vormide tähenduse mõistmine lauses, vormide moodustamine (valdavalt skeemide, vajadusel analoogia abil) ja kasutamine lauses. Tegusõnavormide moodustamine skeemide abil, tegusõnavormide leidmine ja kasutamine lauses. Ühendteigusõna: koostis, tähendus, komponentide leidmine lauses. Ühendteigusõna kasutamine sõnaühendis ja lauses. Tingimuslausete mõistmine ja koostamine. Liitsõna tähendus, koostis. Liitsõna kohta küsimuse esitamine. Liitnimisõnade moodustamine: nimetavaline ja omastavaline liitumine. Liitnimisõnade rühmitamine põhisõna ja täiendsõna tähenduse järgi. Liitnimisõna kasutamine sõnaühendis ja lauses. Liitsõna ja sõnaühendi tähenduse eristamine: <i>nud-</i>, <i>tud-</i>, <i>mata-</i>, <i>v-</i>, <i>tav-</i> vormid täiendina (<i>koolipäev on lõppenud – lõppenud koolipäev; külalist ootama – oodatav külaline</i>). Tuletusliited liitsõnades, liitsõna

	tähenduse mõistmine. Veohtlikud häälikud liitsõnas. Võõrsõna tunnused ja nende tähendus. Võõrsõnade rühmitamine tunnuste alusel.
Kirjutamine	
Õpilane: • märgib kirjas õigesti veohtlike häälikute pikkused, leiab ja kasutab selleks valdavalt iseseisvalt sobiva abivahendi; • teeb ära kirja lauseosade või lühikeste lausete kaupa ja kontrollib tulemust; • kirjutab sõnu õigesti, rakendab õpitud tähekasutus- ja ortograafiareegleid; • kasutab vajaduse korral individuaalseid abivahendeid ja rakendab õpitud enesekontrollivõtteid.	Sõna häälikkoostise skemaatiline märkimine. Häälikute kolm pikkust. Veohtlikud häälikud sõnas: leidmine sõnas, pikkuse muutmine tabeli 1-4 skeemide toel, koos tabeli ja skeemide valikuga. (vt Eesti keele tööraamat 1. osa lk. 86-87). Analüüsi iseseisvuse harjutamine: abivahendite valikuline kasutamine kirjutamise ettevalmistaval etapil ja enesekontrolliks. Veohtlike häälikute õigekiri ja enesekontroll. Kaksiktäishäälik ja kaashäälikuühend: leidmine sõnades. Skeemide valik ja kasutamine häälikupikkuse muutmiseks. Sõnade lugemine vältemärkide abil, rühmitamine. Kaksiktäishääliku ja kaashäälikuühendi õigekiri, enesekontroll. Tähestik. Kirjutamine sõnarühmade, lühikeste lausete ja osalausete kaupa. Veohtlike häälikute õige märkimine peamiselt iseseisvalt, kaasneva ja eelneva enesekontrolli harjutamine, sh teistes õppeainetes ise kirjutatud tekstide parandamine. Vigade võimaliku põhjuse leidmine. Võõrhäälikud ja -tähed, sõnade õige hääldamine. Võõrsõnade tunnused ja õigekiri: <i>g, b, d</i> sõna algul; võõrtähed; pikk ja ülipikk täishäälik järgsilbis. Õpitud lõppude, tunnuste, liidete õigekiri. Kirjavahemärkide kasutamine lauses. Keeleteadmised ja -oskused

	Täis- ja kaashäälikute eristamine. Orienteerumine tähestikus, tähestiku kasutamine. Võõrhäälikute ja -tähtede tundmine, võõrhäälikute hääldamine, võõrsõnade äratundmine tunnuste järgi. Alus- ja öeldisrühma ning osalausete äratundmine. Süntaksi- ja morfoloogiaküsimuste esitamine, kasutamine keelendite analüüsil ja moodustamisel. Sõnavormi analüüsimine ja rakendamine eri funktsioonides. Sõnade tuletamine õpitud liidetega.
Lugemine	
Õpitulemus: Õpilane: ● loeb õpitud teksti kõne tempos õigesti ja ladusalt ning jõukohast tundmatut teksti peamiselt <u>süntagma</u>de kaupa; ● täidab endamisi lugedes jõukohaseid sisulisi ja keelelisi ülesandeid; ● annab abivahendite toel edasi loetud tekstilõikude sisu (valikjutustamine); ● valib ja kasutab jutustamiseks sobivaid abivahendeid; ● kirjeldab jutustamisel situatsioone ja objekte plaani alusel ning hindab tekstis kirjeldatud tegelaste käitumise vastavust moraalinõuetele.	Lugemistehnika Sisult ja keeleliselt jõukohase teksti sõnahaaval ja/või ladus (süntagma) de kaupa) häälega lugemine. Mõne lihtsama lõigu lugemine endamisi (kuni 1/3 tekstist). Väljendite mõistmine Tundmatute sõnade leidmine korduval lugemisel (õpetaja juhendamisel). Võrdluste ja metafooride tähenduse selgitamine õpetaja juhendamisel. Autoriteksti keeleline analüüs: tegelasi ja tegevusi kirjeldavad sõnad, <u>arhaismid</u>, tegelaste sõnavara, ülekantud tähendusega väljendid ja tuletised. Sünonüümide ja samaviiteliste sõnade kasutamine küsimustele vastates. 5–6 sõna või väljendi kasutamine oma kõnes teksti analüüsides ja taastades. Sisuliste ja keeleliste ülesannete täitmine endamisi lugedes. Kõikide mõistmisstrateegiate valikuline suunatud rakendamine. Seletuste põhjendamise valiklugemise teel. Repliikide või hargnenud ütluse eesmärgi ja strateegia suunatud sõnastamine. Ütluste hargnenud sõnastamine kõneleja ja kuulaja seisukohalt. Vastusrepliigi

	seostamine eelneva ütlusega. Emotsioonisõnavara tähenduse täpsustamine. Sõnastuse otstarbekuse ja sobivuse hindamine õpetaja suunamisel (otsustamine õpetaja esitatud variantide põhjal, tähelepanu suunamine tekstis kirjeldatud situatsioonile). Sõnade, lausete ja lõikude leidmine mõistmisstrateegiast lähtuva või asukohale viitava korralduse järgi. Lõigu sisu kokkuvõttele ja/või alltekstile viitavate lausete leidmine lõigust. Teabe märgistamine tekstis (sõnade, sõnaühendite, lauseosade ja lausete joonimine või tähistamine markeriga). Lause sisu ja mõtte väljendamine oma sõnadega, sõnastuse täiendamine ja parandamine vabade laiendite lisamise ning sünonüümide kasutamisega (õpetaja juhendamisel). Teksti jaotamine lõikudeks, lõikude pealkirjastamine. Teksti pealkirjastamine, olemasoleva pealkirja ümbersõnastamine. Tekstide sisu seostamine ühiskondlik-ajaloolise taustaga, põhjus-tagajärg seoste selgitamine ajas ja ruumis, nende täpsustamine ühiselt. Sündmuste ja käitumisaktide ahela suunatud mõtestamine. Kujutluspiltide täpsustamine teksti põhjal: käitumisaktide ja keeruliste stseenide suunatud analüüsimine, objektide ja tegelaste tunnuste ning omaduste teadvustamine. Küsimuste esitamine kaaslastele tekstis kirjeldatud sündmuste ja tegevuste põhjuse, tagajärje ning eesmärgi kohta (õpetaja suunamisel). Tegelaste käitumise võrdlemine, nende omavaheliste suhete analüüs. Tegelaste rühmitamine (iseloомуjooned, ajalooline taust).

	Hinnangu andmine tegelaste käitumisele, hinnangu põhjendamine motiivi/eesmärgi ja tulemuse vahekorra lähtuvalt. Eetilise ja emotsionaalse hinnangu võimaliku erisuse teadvustamine (käitus õigesti/valesti, meeldib/ei meeldi). Soovituste esitamine kaaslastele käitumiseks analoogses olukorras. Lõigu ja teksti sisukokkuvõtte ja allteksti sõnastamine, seostamine teksti sisuga. Individuaalse sõnastuse täpsustamine ühisvestluses. Peamõtte seostamine õpilaste kogemustega ja/või käitumisega. Tekstilähedane valikjutustamine, olustikusituatsioonide kirjeldamine (“suulise pildi” maalimine). Abistavad võtted ja vahendid: õpetaja repliigid, kava, tugisõnad (sõnaühendid), avatud lugemik käsitletava tekstiga, mõttelünkadega teesid („mälukava”). Õpetaja ja õpilase vahelduv tekstilähedane jutustamine. Kokkuvõtlik jutustamine: oluliste lausete valimine, üldistava sisuga lausete moodustamine, kavapunktide täiendamine, lõigu ühine lühendamine, jutustuse plaani esitamine. Kaaslaste jutustamise jälgimine ja täiendamine (aluseks võrdlus autoritekstiga). Tegelaskuju iseloomustamine plaani järgi. Kirjaliku teksti koostamine: Tekstilähedase lühikese kirjaliku ümberjutustuse ühine koostamine kava ja tugisõnade abil, tekstilõikude laiendamine lausetega.

Oodatavad õpitulemused 7. õpigrupi lõpuks

Õpilane:

- 1) mõistab suhtlemisel seisukohtade võimalikku erinevust, selgitab oma seisukohti, hangib vajaduse korral täiendavat teavet teistelt inimestelt;
- 2) annab hinnangu tekstis kirjeldatud tegelaste käitumisele ja põhjendab seda viidetega tekstile, oma kogemusele või kehtivatele moraalinormidele;
- 3) iseloomustab tekstis kirjeldatud tegelasi plaani järgi, rühmitab neid teadaolevate tunnuste alusel;
- 4) selgitab talle mõistetavate sündmuste ajalisi ning põhjuslikke seoseid;
- 5) loeb jõukohast tundmatut teksti kõne tempos, õpitud teksti elementaarse ilmekusega;
- 6) hangib tekstist teavet õpetaja juhendamisel;
- 7) rakendab õpetaja juhendamisel temaatilise lugemise oskust, täidab endamisi lugedes sisulisi ja keelelisi ülesandeid;
- 8) taastab analüüsitud teksti sisu vastavalt püstitatud ülesandele (valikuliselt, temaatiliselt, kokkuvõtlikult), vajaduse korral kasutab teksti analüüsimisel ühiselt koostatud abivahendeid;
- 9) koostab pärast ühist ettevalmistust lühikese kirjaliku ümberjutustuse, kokkuvõtte või referaadi kavale, tugisõnadele või sõnaühenditele toetudes;
- 10) mõistab ja kasutab õpitud liht- ja koondlausemalle;
- 11) mõistab ja kasutab suunamisel kõnes eri suhteid (aeg, põhjus, koht, tagajärg, eesmärk jms) väljendavaid kaheosalisi liitlauseid;
- 12) tuletab sõnu õpitud liidetega; moodustab liitsõnu;
- 13) kasutab kõnes sõnade käände- ja pöördevorme, analüüsib sõnavormide koostist;
- 14) tunneb ja rakendab kirjutamisel tähekasutus- ja ortograafiareegleid, vajaduse korral abimaterjalidele toetudes või õpetaja suunamisel.

Määruses fikseeritud õpitulemused on lähtuvalt käsitletavast õppesisust konkretiseeritud.

Õppetegevus 7. õpigrupis

Keeleõpetuses tõuseb teadlikkuse osakaal, õpitakse tundma keeleteooria elemente. Õigekirjaoskus automatiseerub, õpitakse juurde uusi liitlause malle, aktiveerub liitlause kasutamine. Kui keeleõpetuses oli 6. õpigrupis mahult esikohal sõna muutevormide käsitlemine, siis 7. õpigrupis tõuseb peamiseks teemaks liitlause. Keeleülesannete täitmisel kasutatakse teiste ainete sõnavara ja tüüpilisi lausemalle. Peamine tööviis on praktiline harjutamine.

Tekstikäsitlemise eesmärkideks on 7. õpigrupis eri mõistmisstrateegiate kasutamine. Tekstis orienteerumiseks lisandub valiklugemisele temaatilise lugemise õppimine, mis on ühtlasi eeldus temaatiliseks ja tegelase nimel jutustamiseks. Teksti sisu kokkuvõtte ja allteksti sõnastamine toimub õpetaja suunamisel. Õpilaste iseseisvuse suurendamiseks esitatakse ülesanded lähtuvalt teksti mõistmise strateegiast ja jutustamise liigist, arvestatakse lapse tekstianalüüsi oskuse kujunemise etappi. Tekstis kirjeldatud keeruliste ja/või lastele vähetuntud stsenaariumite korral rakendatakse detailset analüüsi.

Oskused, mida kujundatakse kogu õppeaasta jooksul

1. Suhtlemine ja suuline väljendusoskus: kuulamine ja jälgimine, suhtlemine

Õpilane:

- saab aru selget teavet sisaldavast igapäevasest kõnest;
- mõistab seisukohtade võimalikku erinevust suhtlemisel, selgitab oma seisukohti;
- otsib teavet teistelt inimestelt;
- tuleb toime igapäevastes suhtlusolukordades, osaleb dialoogis õpitud lausemallide põhjal.

2. Tunnetustegevuse arendamine: tajude ja kujutluste arendamine ning süstematiseerimine; nägemis- ja ruumitaju; ajakujutlused; kuulmistaju

Õpilane:

- orienteerub talle mõistetavate sündmuste ajalistes ning põhjuslikes seostes;
- kasutab õpetaja suunamisel teabe hankimiseks teksti, teabekirjandust või interneti.

Soovituslik teemade jaotus Eesti keele tundide jaotus: 6 tundi nädalas, sellest kõnearendus ja keeleõpetus 3 tundi, lugemine ja kõnearendus 3 tundi.

7. õpigrupp

Õpitulemused	Õppesisu ja tegevused
Praktiline grammatika	
Õpilane: ● mõistab ja kasutab õpitud <u>liht- ja koondlausemalle</u>; ● mõistab kaheosaliste liitlausete tähendust, eristab osalauseetega väljendatud suhteid ja seoseid; ● orienteerub mõistetavate sündmuste ajalistes ja põhjuslikes seostes. ● tuletab sõnu õpitud liidetega; ● moodustab liitsõnu; ● teab muutevormi grammatilist tähendust; ● kasutab sõnade käände- ja pöördevorme, analüüsib sõnavormide koostist.	Alus- ja öeldisrühm. Lausemallide aktiveerimine, teiste ainete sõnavara kasutamine lausetes, lausete muutmine ja laiendamine, eri ainetes kasutatavate uute lausemallide õppimine. Mitme küsilause moodustamine ühe väitlause alusel, suletud (<i>kas? ega?</i>) ja avatud (<i>kes? kus?</i> jne) küsimuste rühmad. Lihtlause kaastekstis. Loetelu. Korduvad lauseliikmed: alused, öeldised, sihitised, määrused, täiendid, öeldistäited. Korduvate lauseliikmete laiendid. Sidesõnad <i>ja, ning, ega, ehk, või, kui ka</i>. Koondlause tähenduse sõltuvus sidesõnast. Koma kasutamine. Koondlause kasutamine tekstis, koondlause moodustamine teksti põhjal. Liitlausete leidmine tekstist, nende mõistmine. Liitlausete moodustamine lihtlausetest ja/või skeemide järgi. Ajasuhteid väljendavad liitlauseid. Tegevuse üheaegsuse ja järgnevuse väljendamine rindlausega: sidesõnad <i>ja, ning</i>. Ajasuhete väljendamine põimlausega: <i>sidendid ja, ning, kui, siis, enne seda kui, pärast seda kui</i>. Lausete grammatilise tähenduse mõistmine, lausete koostamine skeemi ja analoogia alusel. Lausete transformeerimine. Põhjuslikke suhteid väljendatavad liitlauseid. Tegevuste, sündmuste põhjused ja tagajärjed, nende väljendamine lausega. <i>Sidendid ja, ning, sellepärast, sest</i>. Lausete mõistmine, koostamine. Tegevuse eesmärgi väljendamine liitlauseid. <i>Sidendid et, selleks et</i>. Põhjuse ja eesmärgi ning vastavate osalause eristamine. Lausete mõistmine ja

	koostamine. Vastandamist-eraldamist väljendavad liitlaused. Sidendid <i>aga, kuid, ent, vaid, ja, või</i>. Lausete mõistmine ja koostamine. Objektisuhteid väljendavad liitlaused. Pealause sihilise tegusõna juurde kuuluv sihitiskõrvallause. Sidendid <i>et, kuidas, kes (kelle jne), mis (mille jne)</i>. Lausete mõistmine ja koostamine. Atributiivsust väljendavad liitlaused. Pealause lõpus oleva nimisõna laiendamine täiendkõrvallausega. Sidendid <i>mis (mille jne), kes (kelle jne)</i>. Lausete mõistmine ja koostamine. Otsekõne ütluse muutmine kaudseks. Saatelause muutmine pealauseks ja otsekõne muutmine sihitiskõrvallauseks. Asesõnade asendamise lihtsamad juhud. Kujutlused sõnaliikide <u>üldisest (kategoriaalsest) tähendusest, grammatilisest tähendusest</u> ning formaalsetest tunnustest. Kahe tunnuste rühma (semantilised, formaalsed) eristamine. Käände- ja pöördvormid. Sama suhet väljendavad käändevormid (koht, aeg jne). Nimisõna semantilised ja formaalsed tunnused. Nimi ja nimetus. Nimisõna algvorm ja muutevormid. Sama suhet väljendavad käändevormid (koht, aeg jne). Nimisõnade moodustamine liidete abil: <i>-ja, -mine, -la, -nik, -kond, -stik</i>. Tuletatud nimisõnade tähendus, sama tuletusliitega sõnade rühmatähendus, sõnatähendus. Muutevormid, nende kasutamine sõnaühendis ja lauses. <u>Süntaksiküsimuste</u> esitamine sõnavormide täpsustamiseks, <u>morfoloogiaküsimuste</u> esitamine sõnavormi kohta sõnaühendis ja lauses. Eristamine sõnaühendist, liitnimisõna sõnaühendis. Allrühmade nimetuste moodustamine. Omadussõna semantilised ja formaalsed tunnused. Omadussõna kasutamine koos nimisõnaga, omadussõna tähenduse mõistmine kontekstis, sõnaühendi kasutamine tekstis. Kesksõnade moodustamine analoogia alusel, kesksõnade kasutamine täiendina. Omadussõnade moodustamine tuletusliidete abil: liited <i>-ne,</i>

	<i>-lik, -line, -jas, -kas</i>. Tuletatud sõnade tähendus (sõnarühm, sõna), muutevormid, kasutamine sõnaühendis ja lauses. Kirjelduste koostamine. Tunnused, rühmad (põhi- ja järgarvsõnad). Rooma numbrid (I-XXV). Arvsõna muutevormide kasutamine kontekstis. Arvsõnade õigekiri. Lähedase tähendusega tegusõnade rühmad, nende kasutamine sama tegevussituatsiooni sõnastamisel. Tegusõna muutevormid: ma- ja da-tegevusnimi: olevik, liht-, täis- ja enneminevik. Tingiva ja kaudse kõneviisi vormide suunatud moodustamine (küsimused, analoogia) ja kasutamine lauses. Käsikiva kõneviisi vormide moodustamine (ainsuse ja mitmuse 2. pööre) ja kasutamine dialoogis. Umbisikuline tegumood. Võimaliku tegevuses osaleja või objekti tuletamine kontekstist. Ühendteigusõna: tähenduse konkreetsus, sõnaühendite moodustamine, abimäärsõnad ühendteigusõna koostises, nende asukoht lauses. Ühendteigusõna kasutamine tingimuslauses. Võõrsõna tunnused ja nende tähendus. Võõrsõnade rühmitamine tunnuste alusel.
Kirjutamine	
Õpilane: ● tunneb ja kasutab tähekasutusreegleid; ● kasutab õpitud ortograafiareegleid õpetaja suunamisel; ● kirjutab lühikesi lihtsaid sõnumeid, sh isiklikke kirju, teateid igapäevaelu kohta.	Veaohlike häälikute määramine ja õigekiri. Erandlik <i>g, b, d s-i</i> kõrval. Liitsõnade õigekiri. <i>i</i> ja <i>j</i> õigekiri. Õpitud tuletusliidete õigekiri. Enesekontroll. Keeleteadmised ja -oskused

	Häälikurühmade tundmine, tähestiku kasutamine. Tähekasutusreeglite kasutamine: lihthäälikute ja häälikuühendite reeglipärane kirjutamine. Õpitud ortograafiareeglite kasutamine tähelepanu juhtimisel: nõrk sulghäälik <i>s</i>-i kõrval, liitsõnade õigekiri, <i>h</i> ja <i>j</i>-i kasutamine, liidete õigekiri (nt <i>käija</i>). Lausete koostamine õpitud lausemallide ulatuses. Sõnatuletus õpitud liidetega.
Lugemine	
Õpilane: ● loeb jõukohast võõrast teksti kõne tempos mõningase ilmekusega; ● täidab endamisi lugedes sisulisi ja keelelisi ülesandeid, loeb õpetaja juhendamisel temaatilisi lõike; ● jutustab abivahendite toel edasi loetud ja analüüsitud teksti sisu; ● valib või koostab õpetaja suunamisel jutustamiseks sobiva abivahendi (tugisõnad, graafiline kava); ● kirjeldab ja võrdleb tegelasi plaani alusel, hindab tekstis kirjeldatud tegelaste käitumise vastavust moraalinõuetele; ● iseloomustab tekstis kirjeldatud tegelasi plaani järgi, oskab neid rühmitada teadaoleva(te) tunnus(t)e alusel	Uue sisult ja keeleliselt jõukohase teksti häälega lugemine kõne tempos ja endamisi ülesandega lugemine lõikude kaupa (kuni pool tekstist). Õpitud teksti ladus ja ilmikas lugemine kõne tempos (selgus, loogiline rõhk, toon). Sõnavara Tundmatute sõnade leidmine lugemisel ja sõnatähenduse ühine selgitamine, sõnastiku kasutamine. Sõna kaastekstis: lause ja/või lõigu tähenduse sõltuvus kasutatud sõnadest ja väljenditest (piltlikud väljendid, võrdlused, metafoorid, arhaismid, tegelaste sõnavara). Võrdluste ja metafooride mõistmine ja kasutamine õpetaja juhendamisel. 5–6 sõna või väljendi aktiveerimine teksti analüüsides ja taastades. Teksti analüüs: Eri mõistmisstrateegiatega kasutamine õpetaja suunamisel. Mõtteseoste leidmine lausete ja lõikude vahel. Uute tekstis kirjeldatud teadmiste või arusaamatu teabe märkamise õpetaja suunamisel. Seoste leidmine kirjeldatud sündmuste vahel. Sündmuste ajaliste seoste (käitumisaktide järgnevus, üheaegsus) mõistmine; samaaegsete sündmuste teadvustamine ja vastandamine. Põhjuslike

	seoste (erinevad eesmärgid ja tingimused) mõistmine. Põhjuste ahela teadvustamine, põhjussuhetes olevate sündmuste, stseenide kirjelduse leidmine sündmuste ahelast. Ühiskondlike, isiklike ja looduslike põhjus-tagajärg seoste eristamine. Tahan/vajan erisus. Tahan (miks ütlen) selleks (milleks ütlen) kuidas ütlen. Oletuste ja järelduste sõnastamine. Dialogi analüüs Suhtlusaktide üldiste ja ütluse/repliigi konkreetsete motiivide ning strateegiate eristamine õpetaja suunamisel (miks? – milleks? – kuidas?). Samasugust üldist eesmärki täitvate ütluste ja strateegiakorduste leidmine (temaatiline lugemine). Strateegia muutmise märkamine õpetaja juhendamisel (valiklugemine). Ütluste hargnenud sõnastamine (teabe tuletamine). Valik- ja temaatiline lugemine Valiklugemine üleminekuga temaatilisele lugemisele: sõnade ja lausete leidmine lõigus, mingit teemat kajastavate lõikude leidmine ühe teksti ulatuses (mitme lause või lõigu leidmine ühe ülesande põhjal). Teabe märgistamine tekstis (sõnade, sõnaühendite, lauseosade ja lausete allajoonimine või markeriga tähistamine). Lõigu või teksti mõtte väljendamine oma sõnadega, kokkuvõttele ja/või alltekstile viitavate keeleüksuste leidmine autoritekstist. Küsimuste esitamine teksti kohta sündmuse põhjuste ja tagajärgede väljaselgitamiseks, järelduste tegemiseks, puuduva teabe tuletamiseks. Tegelaste käitumise analüüs Tegelaste rühmitamine (iseloomujooned, ajalooline taust). Tegelaste käitumise, mõtete ja elamuste võrdlemine. Hinnangu andmine tegelaste käitumisele (motiivid, käitumisakt ja selle sõltumine tingimustest, tulemus). Hinnangu põhjendamine käitumismotiividest ja tulemustest lähtuvalt (mida sooviti, mis oli tulemus).

	Teksti peamõtte sõnastamine Peamõttele (sisu kokkuvõte ja alltekst) osutavate lausete (lõikude) leidmine tekstist; lõigu ja teksti peamõtte sõnastamine ja selle täpsustamine ning põhjendamine originaalile viidates. Peamõtte seostamine õpilase kogemustega. Teksti kavastamine Märkmete tegemine: tegelasi iseloomustavad sõnad, tugisõna ja -sõnaühendid kava juures. Lihtkava ja jooniskava ühine koostamine, kavade kasutamine. Teksti taastamine Tekstilähedane valik- ja temaatiline jutustamine; abivahendite individuaalne valimine ja kasutamine. Kokkuvõtliku jutustamise harjutamine, sh tekstilähedase jutustuse plaani eelnev esitamine. Tegelaste iseloomustamine ja võrdlemine plaani järgi. Jutustamise õppimine tegelase rollis (lähtutakse tegelase eesmärkidest, mõtetest ja tunnetest). Looduskirjelduste koostamine plaani järgi: tekstilähedane kirjeldamine, oma sõnadega kirjeldamine. Teksti laiendamine: puuduva teabe tuletamine (järeldamine, oletamine). Kirjaliku teksti koostamine Tekstilähedase kirjaliku ümberjutustuse koostamine ühiselt loodud kava ja esitatud keelevahendite abil (tugisõnad, - sõnaühendid). Kirjandi kirjutamine pildi ja tugisõnade toel; pildi ja kava põhjal. Järeltöö: parandamine ja/või täiendamine. Looduskirjelduse koostamine plaani järgi.

Oodatavad õpitulemused 8. õpigrupi lõpuks

Õpilane:

- 1) hindab oma ja teiste käitumise otstarbekust ja moraalinõuetele vastavust tavasituatsioonides, iseloomustab plaani järgi tegelasi ja tegelasrühmi ning nende käitumist;
 - 2) märkab ja hindab kaaslaste käitumise (sh sõnakasutuse) sobivust, reageerib adekvaatselt kaaslaste erinevatele ja vastandlikele seisukohtadele;
 - 3) analüüsib suunavate küsimuste abil dialoogi;
 - 4) kasutab teabe saamiseks õpetaja juhendamisel erinevaid allikaid;
 - 5) tutvustab kaaslastele ühte loetud raamatut;
 - 6) loeb ja analüüsib jõukohast teksti ning täidab ülesandeid õpitud mõistmisstrateegiate ulatuses;
 - 7) esitab küsimusi teksti kohta mõistmisstrateegiatest lähtuvalt;
 - 8) märgistab suunamisel olulist teavet väljendavaid teabeüksusi tekstis, teeb märkmeid tekstide põhjal;
 - 9) taastab õpitud teksti suuliselt erineval viisil: tekstilähedaselt, temaatiliselt, kokkuvõtlikult, tegelase seisukohalt; vajaduse korral rakendab tuttavaid abivahendeid;
 - 10) kirjeldab abiga tegevusi ja sündmusi oma kogemuste ja eri õppeainete materjalide põhjal;
 - 11) koostab pärast ühist arutelu tekstilähedase kirjaliku ümberjutustuse, kokkuvõtte või referaadi;
 - 12) koostab õpitud tarbekirja etteantud näidise järgi;
 - 13) tunneb ära ja moodustab pöörde- ja käändevorme, vajaduse korral toetub näidisele;
 - 14) tuletab sõnu õpitud liidetega, mõistab ja kasutab kõnes tuletisi;
 - 15) kasutab õpitud lausemalle suulises ja kirjalikus tekstis;
 - 16) kasutab omandatud õigekirjaoskusi iseseisvates kirjalikes töodes, oskab vajaduse korral kasutada abistavat materjali.
- Määruses fikseeritud õpitulemused on lähtuvalt käsitletavast õppesisust konkretiseeritud.

Õppetegevus 8. õpigrupis

Lugemis- ja kirjutamisoskuste süvendamine toimub individuaalsete ülesannete kaudu. Tõuseb endamisi (vaikse) lugemise maht (kuni 2/3 tekstist), mille käigus otsitakse vastuseid küsimustele või teavet probleemi lahendamiseks. Tegevuse planeerimist ja enesekontrolli harjutatakse peamiselt tekstiloomes ülesannete täitmisel.

Tööviisidest on endiselt ülekaalus praktiline harjutamine, abivahenditest kasutatakse skeeme, tekste, teabekirjandust, internetti. Süvendatakse oskust abivahendeid valida, kasutada, abi küsida.

Oskused, mida kujundatakse kogu õppeaasta jooksul

1. Suhtlemine ja suuline väljendusoskus: kuulamine ja jälgimine, suhtlemine

Õpilane:

- kasutab teabe saamiseks õpetaja juhendamisel erinevaid allikaid;
- märkab ja hindab kaaslaste käitumise (sh sõnakasutuse) sobivust ja reageerib adekvaatselt kaaslaste erinevatele ning vastandlikele seisukohtadele;
- analüüsib suunavate küsimuste abil dialoogi;
- koostab õpitud tarbekirja etteantud näidise toel.

2. Tunnetustegevuse arendamine: tajude ja kujutluste arendamine ning süstematiseerimine; nägemis- ja ruumitaju; ajakujutlused; kuulmistaju

Õpilane:

- hindab oma ja teiste käitumise otstarbekust ja moraalinõuetele vastavust tavasituatsioonides;
- käitub otstarbekalt ja moraalinõuetele vastavalt kogetud situatsioonides;
- märkab ja hindab kaaslaste käitumise (sh sõnakasutuse) sobivust, reageerib adekvaatselt kaaslaste erinevatele ja vastandlikele seisukohtadele;
- kasutab tuttavat teabekirjandust juhendamisel.

Soovituslik teemade jaotus

Eesti keele tundide jaotus: 6 tundi nädalas, sellest kõnearendus ja keeleõpetus 3 tundi, lugemine ja kõnearendus 3 tundi.

8. õpigrupp

Õpitulemused	Õppesisu ja tegevused
Praktiline grammatika	
Õpilane: ● mõistab ja kasutab õpitud <u>lausemalle</u> suulises ja kirjalikus tekstis. ● tunneb ära, mõistab ja moodustab pöörde- ja käändevorme, vajaduse korral toetub näidisele; ● tuletab sõnu õpitud liidetega, mõistab ja kasutab kõnes tuletisi.	Lihtlause, koondlause, liitlause. Lause tekstis. Lausete moodustamine, muutmine, laiendamine, ühendamine. Liht-, koond- ja liitlause eristamine, terminite kasutamine. Äratundmine, peamised formaalsed tunnused. Alus, öeldis ja nende laiendid lauses. Süntaksiküsimused. Väit-, küsi- ja käsk-, soov- ja hüüdlause, nende vastastikune transformeerimine. Sõnade järjekord lauses. Kaastekstisidusad laused: lausete sisuline ja vormiline sõltumine eelnevast lausest. Lausete muutmine kaastekstisidusaks. Aluseta või öeldiseta laused tekstis, sh repliigid dialoogis. Korduvad lauseliikmed ja osalaused. Suulise kõne lausungite muutmine grammatiliselt korrektseteks lauseteks. Suuliselt esitatud teabe edastamine kirjalikult. Suuline ja kirjalik dialoog. Dialoogi lühikese vastusrepliigi asendamine hargnenud lause või lauserühmaga ja vastupidi. Küsimuste esitamine dialoogi repliikide sisu kohta. Otsekõne muutmine kaudseks. Koondlauset moodustavad ja erilaadseid tunnuseid väljendavad põhisoona rinnastavad laiendid. Korduvad põhisoona ja laiendid (sihitised, määrused, täiendid). Koondlause korduvate lauseliikmete laiendid: seoste leidmine kahel tasandil (põhisoona laiend, laiendi

	laiend). Koondlause tähenduse sõltumine sidesõnadest <i>ja, ning, ehk, ega, või, nii ... kui ka</i>. Koondlausete moodustamine. Kirjavahemärgid koondlauses. Liitlause tähenduse ja struktuuri analüüs. Rindlause. Põimlause. Osalused. Alus ja öeldis osalauasetes. Sõnade ja sõnaühendite tähenduse seletamine liitlausega: sobitamine, suunavad küsimused osalause kohta. Osalauasetega väljendatud mõtete teadvustamine ja seoste seletamine. Küsimuste (küsilause, <u>süntaksiküsimus</u>) esitamine osalause kohta. Sidendite tähenduse mõistmine. Liitlausetes väljendatavad suhted: ● tegevuste vastandamine (<i>Vend kirjutab, aga õde loeb.</i>); ● koht (<i>Sõitsin sinna, kus mind oodati.</i>); ● aeg: üheaegsus ja järgnevus (<i>Läksin õue, vihma sadas kõvasti. Läksin õue ja varsti hakkas vihma sadama.</i>); ● põhjus (<i>Ilmar kastis lilli, sest muld oli kuiv.</i>); ● eesmärk (<i>Mai võttis korvi, et aiast õunu tuua.</i>). Ühe ja sama suhte väljendamine erinevate lausemallidega: erinevad sandid, osalause paigutus. Teabe sarnasuse/erinevuse mõistmine, lausete suunatud transformeerimine. Liht-, koond- ja liitlausete eristamine, terminite kasutamine. Eri lauseehitusega samasisuliste tekstide võrdlemine (sama teabe esitusviiside teadvustamine). Koond- ja liitlausete moodustamine lihtlausest ja vastupidi (analoogia põhjal). Koond- ja liitlausete koostamine, transformeerimine ja rakendamine.

	Lühivastuse asendamine dialoogis liitlausega ja vastupidi. Pealause sihilist tegusõna täpsustavad sihitiskõrvallused. Sihilise tegusõna ja sihitiskõrvallause seos, küsimuse esitamine osalause kohta (<i>ütles mida?</i>), sidendid <i>et, kuidas, miks, kus, millal, kas, kes, mis</i> jne. Otsekõne. Otsekõne väljendamine kaudselt sihitiskõrvallause abil. Isikuliste asesõnade ja tegusõna vormide kasutamine kõnes. Pealause nimisõna täpsustavad täiendkõrvallused: põhisõna ja osalause seos, osalause asetuse, sidendid. Lausete kasutamine dialoogis ja tekstis. Teadmiste süvendamine sõnaliikidest (nimisõna, omadussõna, tegusõna, arvsõna, määrsõna): morfoloogilised tunnused, küsimused, funktsioon lauses, semantilised rühmad ja nende üldistatud tähendus; terminite tundmine. Sõnaliikide eristamine. Samatüveliste sõnade tuletamine (<i>kiirustama, kiirus, kiire, kiiresti</i>), tähenduslik eristamine. Tuletatud sõnade kasutamine sõnaühendis ja lauses. Nimi ja nimetus, liigi ja alaliigi nimetus. Nimede ja nimetuste õigekiri, suur ja väike algustäht. Tuletised ja liitsõnad. Nimisõna morfoloogilised tunnused ja süntaktiline funktsioon (alus, põhisõna, laiend). Nimisõna sõnaühendis, laiendi leksikaalne ja vormiline sõltumine põhisõnast. Morfoloogia- ja süntaksiküsimus. Aluse seos öeldisega. Nimisõna käänamine. Tutvumine käänamistabeliga: käänete nimetused ja küsimused. Sama käändevormi erinevad grammatilised tähendused. Ühe ja sama sõna vormide kasutamine erinevates funktsioonides, rakendamine sõnaühendites, lausetes ja kontekstis. Laiendi käändevormide moodustamine sõltuvalt põhisõnavormist. Mitmuse tunnuse valimine ja õigekiri.

	Nimisõnade tuletamine. Nimisõnade tuletamine, tuletusliited: <i>-ur, -ar, -nna</i>. Tuletatud sõnade tähendus. Samatüveliste sõnade tuletamine ja tähenduse eristamine, sõnade rühmitamine tuletusliidete tähenduse alusel. Tuletatud sõnadest käändevormide moodustamine, nende kasutamine sõnaühendis ja lauses. Moodustatud sõnade tähenduse suunatud võrdlemine üldistusastmest lähtudes (rühmad, allrühmad, rühmitusalused). Varemõpitud liidetega tuletiste kasutamine kõnes. Esemete, olendite, nähtuste tunnused ja omadused ning nende väljendamine omadussõnade abil. Omadussõna süntaktiline funktsioon (<i>täiend – punane pall, öeldistäide – pall on punane</i>). Mitu omadussõna põhisõna laienditena. Omadussõna käänamine koos nimisõnaga. Võrdlusastmed. Liitomadussõnade õigekiri. Omadussõna tuletamine: tuletusliited: <i>-ne, -lik, -line, -tu, -jas, -kas, eba-, mitte-</i>. Tuletatud sõnade rühmitamine tuletusliidete tähenduse alusel, muutmine ning kasutamine sõnaühendis ja lauses. Omadussõnade kasutamine objekti osade kirjeldamisel, tegevusstseenide konkretiseerimisel. Põhi- ja järgarvsõnad, nende muutevormid. Järgarvsõnade tuletamine. Rooma numbrid I-XXX. Arvsõna muutevormide kasutamine sõnaühendis ja lauses. Arvsõnade õigekiri. Määrsõna tunnused, tähendusrühmad. Määrsõna sõnaühendis (tegevuse tunnus) ja lauses. Määrsõnade tuletamine: tuletusliited: <i>-sti, -lt, -ti/di</i>. Samatüveliste omadus- ja määrsõnade kasutamine sõnaühendis ja lauses (tegevuse või objekti iseloomustamine). Tegusõna semantilised (tegevuse/seisundi väljendamine) ja formaalsed tunnused. Esemete, olendite ja nähtuste tegevust või seisundit väljendavad sõnad. Tegusõna lauses, tegusõna laiendid.

	Samasse tähendusrühma kuuluvad tegusõnad, nende valimine väljendatava teabe konkretiseerimiseks ja sõnakorduste ärahoidmiseks. Samatüvelised tegusõnad (<i>kiirustama, kiirendama</i>). Laiendite leksikaalne ja vormiline valimine sõltuvalt tegusõna tähendusest (<i>riietab poega esinemiseks, riietub esinemiseks</i>). Tegusõnade mitmetähenduslikkus, laiendite valimine ja kasutamine sõltuvalt kaastekstist (<i>Aeg möödus lennates. Buss möödus majast.</i>) Tegusõna grammatilised kategooriad: pöörded (ja isikulised asesõnad), arv, aeg, kõne, tegumood, kõneviis. Lause tähenduse sõltumine tegusõna grammatilistest kategooriatest. Muuteoperatsioonid. Tegusõna vormide aktiveerimine. Ühendteigusõna, selle kasutamine lauses. Ülevaade kesksõnadest ja nende grammatilisest tähendusest. Kesksõnad täiendi funktsioonis: olendi või objekti tunnuste väljendamine. Kesksõnade moodustamine analoogia alusel ning rakendamine sõnaühendis ja lauses. Tegusõna asendamine kesksõnaga (<i>käisid – oled/olid käinud</i>), <u>kontekstisidusate lausete moodustamine</u>. Liitsõnade semantilised rühmad, sõnaühendi muutmine liitsõnaks, tähenduse muutumine. Tuletusliited liitsõnades, sõnatähenduse mõistmine. Liitsõnade moodustamine: tuletised liitsõna komponendina. Liitsõnade õigekiri. Õppeainetes kasutatavate võõrsõnade mõistmine.
Kirjutamine	

Õpilane: • kasutab omandatud õigekirjaoskusi iseseisvates kirjalikes töödes õpetaja suunamisel; • oskab vajaduse korral kasutada abistavat materjali.	Veaohtlikud häälikud sõnas. Veaohtlike häälikute õigekiri. Võõrhäälikud ja tähed. Võõrsõnad: hääldus, õigekiri. Võõrsõnade, võõrapäraste ja keeruliste kohanimede õigekiri. Õigekirja kontrollimine interneti abil. <i>k, p, t</i> ja <i>g, b, d</i> heliliste häälikute kõrval. Järgsilpide sulghäälikute, liitsõnade ja liidete õigekiri. Kaashäälikuühend: liitsõnade liitumiskohal, liidetega sõnades sõna tüve ja liidete piiril. Liited <i>-ki</i> ja <i>-gi</i>, liidetega sõnade tähendus ja õigekiri. Oma õigekirjaoskuse ja selle kontrollimise võimaluste teadvustamine. Keeleteadmised ja -oskused. Tähestiku rakendamine sõnaraamatute kasutamisel. Õpitud ortograafiaareeglite kasutamine tähelepanu juhtimisel. Sõnaliikide tundmine ja vastavate terminite kasutamine. Käänamistabeli tundmine: käändenimetus, küsimus, sõnavormi äratundmine ja moodustamine. Muutevormide ja grammatiliste tähenduste mõistmine. Liht-, koond- ja liitlausete eristamine. Lausete moodustamine ja transformeerimine. Liitlausetega väljendatud seoste mõistmine, lausete praktiline kasutamine.
Lugemine	
Õpilane: • loeb jõukohast teksti häälega ladusalt ja endamisi teabe hankimiseks; • loeb jõukohast teksti endamisi sihipäraselt, häälega,	Tutvumine mõne õpetaja poolt soovitatud Eesti kirjaniku ja tema teosega. Sisult ja keeleliselt jõukohase teksti ladus häälega lugemine kõne tempos. Sihipärane endamisi lugemine (kuni 2/3 materjalist). Eelnevale analüüsile toetuva ilmeka (kõne tempos) lugemise harjutamine. Tooni ja tempo muutmine õpetaja näidise, selgituste ja

mõistmiseks vajaliku selguse ja intonatsiooniga; • täidab jõukohast teksti analüüsis ülesandeid õpitud <u>mõistmisstrateegiate</u> ulatuses; • oskab esitada küsimusi teistele ja endale teksti kohta mõistmisstrateegiatest lähtuvalt ning neile küsimustele vastata; • koostab teabe hankimiseks eesmärgist lähtuvalt küsimuste kompleksi teksti(de) kohta; • taastab õpitud teksti suuliselt erineval viisil (õpetaja suunamisel): tekstilähedaselt, temaatiliselt, kokkuvõtlikult, tegelase seisukohalt, rakendades analüüsi käigus koostatud/kasutatud abivahendeid; • iseloomustab tegelast ja tegelasrühma plaani järgi, seletab ja hindab nende käitumist; • kirjeldab tegevusi ja sündmusi teistele arusaadavalt kogemuste ja eri õppeainete materjalide põhjal (abiga); • koostab pärast ühist arutelu tekstilähedase kirjaliku ümberjutustuse või kokkuvõtte.	korralduste alusel. Tundmatute sõnade leidmine esmasel või korduval lugemisel, nende tähenduse selgitamine. Tähenduste täpsustamist vajavate sõnade leidmine iseseisval lugemisel. Autorite sõnavara võrdlemine samateemalistes tekstides. Võrdluste ja metafooride leidmine, selgitamine ja kasutamine suunamisel. Inimest iseloomustavate sõnade tähenduse täpsustamine ja aktiveerimine. Teksti analüüs. Teksti mõistmisstrateegiate teadvustamine: küsimuse/korralduse eesmärgi (lause tähendus, lausete seostamine, puuduva teabe tuletamine, väljendusvahendid, kokkuvõte) mõistmine. Küsimusele vastamiseks/korralduse täitmiseks sobiva toimingute teadvustamine (valiklugemine, temaatiline lugemine, meenutamine). Õpetaja koostatud küsimuste/korralduste rühmitamine mõistmisstrateegiatest lähtuvalt. Küsimuste/ülesannete suunatud sõnastamine strateegiate kaupa ja neile vastamine. Tekstis esitatud ütluste psühholoogilise struktuuri (hoiakud/motiivid, eesmärk, strateegia) teadvustamine õpetaja suunamisel (<i>miks? milleks? kuidas?</i>). Vastusrepliigi seostamine eelnevaga (nõustumine või mittenõustumine, täiendava teabe taotlemine jne). Suhtlemist kirjeldavate sõnade tähenduse mõistmine ütluse suunatud analüüsi kaudu. Arutelud kasutatud repliikide sobivuse ja tulemuslikkuse üle. Küsimuste esitamine kaaslasele. Küsimuste esitamine endale ja neile vastamine. Kaaslaste küsimuste ja vastuste sobivuse hindamine, abistav täiendamine. Nõustumine enam kui ühe tuletatud seletusega. Teabe märgistamine tekstis. Tegelaste ja tegelasrühmade käitumise võrdlemine. Käitumise otstarbekuse ja moraalinõuetele vastavuse

	hindamine (individuaalne ja rühmakäitumine) ühe või mitme samateemalise teksti põhjal, antud hinnangu põhjendamine. Käitumist mõjutavate ajalooliste, ühiskondlike ja looduslooliste tingimuste teadvustamine. Kirjeldatud ajaloolise tausta võrdlemine tänapäevaga (tingimused, arenguetapid kirjeldatud sündmustest tänapäevani). Kirjeldatud tegevuste seostamine looduskirjeldustega. Looduskirjelduste analüüs. Objekti või nähtuse oluliste, iseloomulike ja individuaalsete tunnuste/omaduste eristamine. Objekti või sündmuse/stseeni valikuline konkretiseerimine ja üldistamine. Teksti peamõtte sõnastamine Peamõtet väljendava või peamõttele/alltekstile viitava lõigu (lause) leidmine tekstist; lõigu ja teksti peamõtte sõnastamine ja selle täpsustamine, võrdlemine autoritekstiga, sõnastuse põhjendamine tekstile viidates. Peamõtte seostamine õpilaste käitumise ja kogemustega. Teksti kavastamine Liht-, liit- ja jooniskava ühine koostamine ning kasutamine jutustamisel. Kasutatavad jutustamise liigid: temaatiline jutustamine (sh tekstilähedane temaatiline jutustamine), kokkuvõtlik jutustamine, tegelaste ja tegelasrühmade iseloomustamine, jutustamine tegelase või tegelasrühma nimel, teksti laiendamine. Looduskirjelduste sõnastamine igapäevasõnavara kasutades. Enda või kaaslase jutustatud info kirjalik väljendamine. Erineva sisuga tekstide võrdlemine ja koostamine loetud teabe või õpilase kogemuse põhjal. Märkmete tegemine ja nende kasutamine jutustamisel või ülesannete täitmisel. Tegelaste iseloomustamine ja võrdlemine plaani järgi. Kirjaliku teksti koostamine Tekstilähedane ja kokkuvõtlik ümberjutustus koos hinnanguga sündmustele, tegelastele jne. Kirjeldus loodusloolise või geograafilise materjali põhjal. Sisuliste

	märkmete tegemine ja nende kasutamine kirjaliku jutu koostamisel. Kirjandi kirjutamine praktilise tegevuse, õppekäigu vm teemal. Tööprotsessi või selle osa kirjeldamine. Konspekterimine Teabe otsimine ja märgistamine: sõnade, sõnaosade, lauseosade ja/või lausete markeerimine. Lühendite, sümbolite, emotikonide, joonimise, markerite vm kasutamine teksti lugemise käigus olulise teabe tähistamiseks. Märkmete tegemine teabeteksti põhjal, nende hilisem kasutamine teabe taastamisel, küsimustele vastamisel, ülesannete sooritamisel.

Oodatavad õpitulemused 9. õpigrupi lõpuks (PLRÕK lisa 1 punkt 4. 1. 3)

Õpilane:

- 1) suhtleb ja käitub partnerit arvestades olukorrale vastavalt, järgib üldtunnustatud moraalinorme, esitab oma soove, selgitab seisukohti suuliselt ja kirjalikult korrektses eesti keeles, osaleb arutelus;
- 2) valdab võimetekohaste tekstide funktsionaalse lugemise oskust;
- 3) nimetab mõnda eesti kirjanikku ja on tutvunud tema loominguga;
- 4) kasutab eriliigilisi tekste ja erinevaid allikaid teabe hankimiseks, suudab elementaarselt konspekteerida; koostab referaadi eelneva analüüsi või plaani alusel;
- 5) koostab erinevaid õpitud tarbekirju näidiste alusel;

- 6) edastab loetud või kuulnud teksti sisu suuliselt või kirjalikult korrektses eesti keeles;
- 7) tunneb eri lausetüüpe, mõistab õpitud lausemallide tähendust, kasutab neid kõnes;
- 8) järgib õpitud tähekasutus- ja ortograafiareegleid, suudab ise oma tööd kontrollida, leida ja parandada õigekirjavigu.
- Määruses fikseeritud õpitulemused on lähtuvalt käsitletavast õppesisust konkretiseeritud.

Õppetegevus 9. õpigrupis

9. õpigrupi õpetuse põhitaotluseks on, et õpilased tulevad igapäevaelus toime iseseisvalt ning jätkavad õpinguid vastavalt oma võimetele.

Eesti keele tundides toetatakse suhtlemis- ja koostööoskuste kujunemist, oma arvamuse teistele mõistetavat väljendamist, põhjendamist ja kaitsmist.

Tähtsal kohal on enesejuhtimise oskuste kujundamine, suurendatakse õpilaste iseseisvust oma tegevuse kavandamisel, sooritamisel ja tulemuse hindamisel. Järjepidevalt harjutatakse enesekontrollivõtete rakendamist.

Õppeprotsessis on endiselt suur osakaal praktilisel harjutamisel, õppesisu ja omandatavaid oskusi seostatakse igapäevaeluga.

Oskused, mida kujundatakse kogu õppeaasta jooksul

1. Suhtlemine ja suuline väljendusoskus: kuulamine ja jälgimine, suhtlemine

Õpilane:

- suhtleb tavaolukorras (perekonnas, eakaaslastega, töökollektiivis, ametiasutuses jne) partnerit arvestades olukorrale vastavalt;
- järgib üldtunnustatud moraalinorme, esitab oma soove, selgitab seisukohti suuliselt ja kirjalikult korrektses eesti keeles, osaleb arutelus;
- mõistab suhtluspartnerite seisukohtade võimalikku sarnasust, erinevust ja vastandlikkust, selgitab oma seisukohti, otsib lahendust erimeelsustele;
- hindab oma ja teiste käitumise otstarbekust ja moraalinõuetele vastavust tavaolukorras, käitub vastavalt olukorrale ja arvestab partnerit;
- kasutab teabe hankimiseks eriliigilisi tekste ja erinevaid allikaid, suudab elementaarselt konspekteerida;
- koostab referaadi eelneva analüüsi või plaani abil;
- koostab õpitud tarbekirju näidiste alusel

Soovituslik teemade jaotus trimestrite lõikes

Eesti keele tundide jaotus: 6 tundi nädalas, sellest kõnearendus ja keeleõpetus 3 tundi, lugemine ja kõnearendus 3 tundi.

9. õpigrupp

Õpitulemused	Õppesisu ja tegevused
Praktiline grammatika	
Õpilane: • tunneb eri lausetüüpe, mõistab õpitud lausemallide tähendust, kasutab neid kõnes; • tunneb sõnamoodustust, kasutab õpitud vorme oma kõnes. • tunneb olulisemat keele grammatikast: sõnaliike, käänamist ja pööramist.	Lauseõpetuses kasutatakse sõnaliikide õppimisel omandatud teadmisi ja oskusi. Õpetamisel kasutatakse küllaltki keerulise sõnastusega lauseid, oluline on grammatiliste konstruktsioonide mõistmine, mille aktiivset kasutamist oma kõnes õpilastelt aga ei nõuta. <u>Sõnaühend</u> ja <u>lause</u>, nende tähenduslik erinevus. Sõnaühendite leidmine lausest, sõnaühendi kasutamine lauses. Tekstiväline lause. Laiendatud ja laiendamata lause. Lause tähenduse sõltumine tegusõna ajast, tegumoest, kõneviisist. Lause tekstis: sõnajärg, lauseid siduvad sõnad, samaviitelised sõnad, tegusõna ajavormid. Väit-, küsi- ja käsklause: intonatsioon, lõpumärgid, transformeerimine. Koondlauset moodustavad ja erilaadseid tunnuseid väljendavad põhisõna rinnastavad laiendid. Korduvad põhisõnad ja laiendid (sihitised, määrused, täiendid). Koondlauset moodustamine. Sidesõnad ja kirjavahemärgid koondlauses. Koondlause tähenduse sõltumine sidesõnadest <i>ja, ning, ehk, ega, või, nii ... kui ka</i>.

	Rindlause. Osalause, öeldis osalauses, osalause paigutus. Koma ja/või sidesõnad rindlause. Põimlause. Pealause, kõrvallause(d). Kõrvallause asetus pealause järel, ees või pealause keskel. Hõlmava struktuuriga liitlause tähenduse mõistmine. Liitlause tüübid: ● sihitiskõrvallause; ● tegutsemise tingimust väljendav lause: (<i>Kui mul on kindel töökoht, siis ma töötan viis päeva nädalas.</i>); ● aega väljendav lause: üheaegsus (<i>Läksin randa, puhus tugev tuul</i>) ja järgnevus (<i>Läksin randa ja varsti tõusis tugev tuul.</i>); ● tegutsemise viisi väljendav lause: (<i>Naersime filmi vaadates nii, et kõhud olid valusad.</i>); ● põhjust (<i>Ma kastsin lilli, sest muld oli amplis kuiv.</i>) ja tagajärge (<i>Kuna muld oli amplis kuiv, siis lilled närtsisid.</i>) väljendav lause; ● eesmärki väljendav lause: (<i>Riin läks raamatukokku, et ajakirju lugeda.</i>); ● kohta väljendav lause: (<i>Käekell ei olnud enam seal, kuhu ma ta panin.</i>); ● täiendkõrvallause. Mitmeosaliste liitlause mõistmine kirjalikus tekstis. Koma ja/või sidesõnad põimlause. Samasisulised, kuid erineva struktuuriga laused. Sama suhet väljendavad, kuid erineva sisuga laused. Lausete rühmitamine väljendatavate suhete järgi. Lause moodustamine tegusõnafrasist sõltuvalt. Sama teabe variatiivne sõnastamine, sidendite varieeritud kasutamine.

	Lausete transformeerimine. Liht-, koond- ja liitlause (põim- ja rindlause): semantiline ja struktuuriline erinevus, sidendite tähendus ja funktsioonid. Omandatud teadmiste kinnistamine sõnaliikidest. Õpitud sõnaliikide kohta käivate teadmiste ja oskuste süvendamine (äratundmine, küsimuste esitamine), sõnade semantilised rühmad, kasutamine lauses. Erinevatesse sõnaliikidesse kuuluvate sõnade tuletamine samast tuletusalusest. Tuletatud sõnade rühmitamine kas sõna tüvest, liitest või sõnaliigist lähtuvalt. Sõnarühmade rakendamine sõnaühendites ja lausetes. Käänamistabel, selle kasutamine. Muutevormide moodustamine ning moodustatud vormide rakendamine. Nimisõna tuletamine: õpitavad liited <i>-ik</i>, <i>-us</i>, <i>-kas</i>. Õpitud liidete aktiveerimine, tuletatud sõnade tähendus, kasutamine. Lõppude, tunnuste, liidete õigekiri. Liitnimisõna Sõnade liitumismudelid (tüvevariandid): nimetavaline, omastavaline liitumine. Paarissõnad (<i>õed-vennad</i>). Lühenenud tüvega liitumine (<i>lugemisoskus</i>), tüvede äratundmine. Liitsõnade semantilised rühmad täiendsõnast sõltuvalt: liiki, otstarvet, sugulust vm väljendav täiendsõna. Liitsõnade koostis, õigekiri. Sõnaühendi ja liitsõna tähenduslik erinevus ja õigekiri. Tuletusliited liitsõnades, sõnatähenduse mõistmine, liitsõna moodustamine. Muutevormide moodustamine koos nimisõnaga. Võrdlusastmed.

	Omadussõna tuletamine: liited <i>-tu, -jas, -kas</i>. Tuletatud sõnade tähendus, kasutamine. Lõppude, tunnuste, liidete õigekiri. Põhi- ja järgarvsõnad, murdarvsõnad. Järgarvsõnade märkimine araabia ja Rooma numbritega (I-XXX). Järg- ja murdarvsõnade mõistmine, kasutamine. Arvsõna käändevormide moodustamine tabeli, analoogia ja põhisõna vormi alusel. Arvsõnade lugemine (numbrid tekstis), kasutamine suulises kõnes. Isikulised, näitavad, siduvad, umbisikulised asesõnad, nende tähendus ja kasutamine. Asesõnade käänamine analoogia alusel ja tabeli järgi, muutevormide kasutamine tekstis (samaviitelised sõnad). Määrsõnade semantilised rühmad (koha, aja-, viisi- ja seisundi, hulga- ja määra-määrsõnad). Määrsõnade tuletamine: õpitavad liited: <i>-lt, -sti, -kesi, -ti</i>. Viisimäärsõnade tuletamine omadussõnadest ning <i>nud-</i> ja <i>tud-</i>kesksõnast. Hulgamäärsõnade tuletamine arv- ja asesõnadest (<i>kahekesi, mitmekesi</i>). Ajamääruse väljendamine liitega <i>-ti (õhtuti)</i>. Õpitud liidete aktiivne kasutamine kõnes. Tegusõna ja lause laiendamine määrsõnaga. Tegusõna lauses öeldisena, tegusõna laiendid (öeldisrühm). Lause tähenduse sõltumine tegusõna vormist. Ühendteigusõna. Tegusõna käändeliste vormide mõistmine sõnaühendis ja lauses. Mineviku kesksõnad: <i>nud-</i> ja <i>tud-</i>kesksõnad. Minevikus tekkinud või tekitatud tegevuse või seisundi väljendamine. Mineviku kesksõna nimisõna täiendina, mis märgib omadust (<i>loojunud päike, seotud käed</i>). Oleviku kesksõnad: <i>v-</i> ja <i>tav-</i>kesksõnad. Tegija iseloomustamine <i>v-</i>kesksõnaga (<i>magav koer</i>). <i>tav-</i>kesksõna nimisõna

	täiendina (<i>raajatav mänguväljak</i>). Kesksõnade moodustamine, käänamine ja õigekiri. Kesksõnavormi ja tegusõna pöördvormi eristamine. Tegusõna tuletamine. Õpitavad liited: <i>-u, -ta, -ata, -ne</i>. <i>-u</i>-liitega tegusõnad loodushäälte (<i>siutsuma</i>), olukorra muutumise (<i>närbuma</i>), tegijale endale suunatud või enesekohase tegevuse väljendajana (<i>kattuma, riietuma</i>). <i>-ta</i>-liite kasutamine nimi-, omadus- ja määrsõnadest tegusõna tuletamisel. Liidete <i>-ta</i> ja <i>-da</i> õigekiri (<i>rõõmustama, kohandama</i>). <i>-ata</i>-liitega tegusõnad hetkelise ühekordse tegevuse või äkilise hääliitsuse väljendajana (<i>ehmatas, praksatas</i>). <i>-ne</i>-liitega tegusõnad olukorra järk-järgulise muutumise väljendajana (<i>paksenedes</i>). Õpitud liidete aktiveerimine. Tuletatud tegusõnade tähendus ja kasutamine lauses. Tegusõna tunnuste ja lõppude õigekiri. Võõrhäälikud ja tähed, võõrsõnad. Õppeainetes kasutatavate võõrsõnade mõistmine
Kirjutamine	

Õpilane: • järgib õpitud tähekasutus- ja ortograafiareegleid; • kontrollib ise oma tööd, leiab ja parandab õigekirjavigu.	Veaohtlikud häälikud sõnas. Sulghäälikud järgsilpides. Kaashäälikuühendi õigekiri. Enesekontroll. Enda koostatud teksti õigekiri. Ortograafiareeglite rakendamine: <i>g, b, d</i> helitute häälikute kõrval. Võõrsõnade õigekiri. Suur algustäht nimedes: olendid, geograafilised objektid, asutused/organisatsioonid, riigid, ajalehed/ajakirjad. Kodukoha asutuste ja ettevõtete nimed. Liitsõnade ja tuletatud sõnade õigekiri. Keeleteadmised ja -oskused. Tähekasutusreeglite ja õpitud ortograafiareeglite tundmine ning rakendamine. Õigekirja kommenteerimine. Õigekirjavigade leidmine ja parandamine. Sõnade käänamine ja pööramine tabeli järgi. Sõnaliikide nimetuste ja tunnuste teadmine.
Lugemine	
Õpilane • loeb eakohast teksti endamisi, häälega lugedes valdavalt <u>süntagmade</u> kaupa ja ilmekalt; • analüüsib teksti õpetaja juhendamisel, leiab olulise teabe, teeb märkmeid; • kasutab tehtud märkmeid teabe taastamisel kas tekstilähedasel või kokkuvõtlikul jutustamisel;	Pala lugemine vahelduvalt: häälega, endamisi, kooris. Vaikselt lugemise käigus tekstist vajaliku teabe otsimine, teabe märgistamine sümbolite või lühendite abil lugemise ajal. Jutustamine Teksti lugemine ja analüüs sõltuvalt oodatava jutustamise liigist. Tegelaste käitumise ja emotsioonide hindamine. Tööraamatu paladest saadud teabe baasil erinevate tarbekirjade koostamine (CV, kuulutus, avaldus, seletuskiri). Teksti kuulamise käigus märkmete

• kasutab tekstist saadud teavet loomingulisel jutustamisel (minategelase seisukohalt, jutustamisel grammatilise ülesandega, kirjeldatud sündmuse muutmise või täiendamisega vms). • edastab loetud või kuulnud teksti sisu teistele mõistetavalt suuliselt ja/või kirjalikult korrektses eesti keeles.	tegemine ja nende kasutamine teksti hilisemal taastamisel. Tehtud märkmete kriitilinehindamine ja korrigeerimine. Konspekterimine Konspekti koostamine loetud teksti järgi: oluliste mõtete ja faktide leidmine ja märkimine tekstis, teksti lühendamine, lausete lühendamine ja transformeerimine; lühendite kasutamine. Konspekti koostamine suulise kõne järgi: sõnade ja sõnaühendite kirjutamine kuulmise järgi, lühendite kasutamine, lausete lühendamine: konspekti kirjutamine pärast ühist arutelu. Teksti ja konspekti kõrvutamine, jutustamine oma ja kaaslase konspekti järgi.

Ainevaldkond “Eesti keel teise keelena”

Valdkonnapädevus

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete õpetamise eesmärk põhikoolis on kujundada õpilastes eakohane keele- ja kirjanduspädevus, mis tähendab suutlikkust tajuda keelt ja kirjandust kui rahvusliku, riikliku ja iseenda identiteedi alust, mõista erinevaid kirjandustekste ning nende tähtsust Eesti ja maailma kultuuriloos. Keele ja kirjanduspädevus hõlmab teadmisi ja oskusi, kujundamaks keele ja kultuuriteadlikku inimest, kes käitub nii suuliselt kui ka kirjalikus suhtluses verbaalsele ja sotsiaalsele kontekstile vastavalt. Keele- ja kirjandusõpetusega taotletakse, et põhikooli lõpuks omandab õpilane järgmised valdkonnapädevused:

- 1) austab keelt kui kultuuri kandjat ja vahendajat, hindab seda kui avaliku suhtluse vahendit, väärtustab eesti rahvuskirjandust ja rahvapärimust ning keelelist ja kultuurilist mitmekesisust;
- 2) saavutab keeleteadlikkuse, arvestab kultuuris välja kujunenud keelekasutus - ja suhtlustavasid, teadvustab keeleoskust õpioskuste alusena

ning identiteedi osana;

- 3) loeb, esitab ning kirjutab eri tüüpi ja liiki tekste, analüüsib tekstide keelekasutust, ülesehitust ja vormistust, väljendab end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- 4) leiab, hindab kriitiliselt ning kasutab eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, austab intellektuaalomandit;
- 5) mõistab ilukirjandusteose kunstilisi väärtusi, analüüsib ja tõlgendab eri tüüpi ning eri žanris tekstide ülesehitust, väljendust ja sisu;
- 6) omandab lugemisharjumuse, väärtustab lugemist, kujundab loetu põhjal oma esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi, rikastab mõtte- ja tundemaailma, täiendab enda keele- ja kultuuriteadmisi.

Õppeaine kirjeldus

Muu kodukeelega õpilased õpivad eesti keelt teise keelena eesmärgiga lõimuda Eesti ühiskonda ning tulla edukalt toime nii koolis kui ka väljaspool kooli. Eesti keel on paljudele muu kodukeelega õpilastele emakeele kõrval esimene õpitav keel. Seetõttu on eriti oluline õppe huvitavus ja jõukohasus, et tekiks ja säiliks õpimotivatsioon. Õppetöös kasutatakse tänapäevaseid ja kaasahaaravaid õppematerjale ning autentseid lugemis- ja kuulamistekste, mis hoiavad õpilasi kursis ühiskonnas toimuvaga ja tekitavad eesti keele kasutamise soovi. Keeletundides kasutatakse inspireerivaid aktiivõppemeetodeid, mis toetavad eri õpistiiliga õpilasi, võimaldavad õpilastel keelt eesmärgipäraselt kasutada ja aitavad luua keelest süsteemse arusaamise. Õppeprotsessis arendatakse õpilaste õpioskusi, oskust teha koostööd ja töötada iseseisvalt ning kasutada tõhusaid keeleõppevõtteid. Kasutatakse keelekeskkonna võimalusi: õpilasi suunatakse jälgima eestikeelset meediat, suhtlema eesti keeles väljaspool koolitunde, osalema eestikeelsetel üritustel, kutsutakse tundidesse eestikeelseid külalisi jmt. Eesti keelt õppides väärtustatakse ka teisi keeli ja kultuure, eriti õpilaste päritolukultuuri.

Eesti keele kui teise keele õppes keskendutakse järgmistele teemavaldkondadele: mina ja teised; kodu ja lähiümbrus; Eesti ja maailm; igapäevaelu; õppimine ja töö. Iga valdkonnaga tegeldakse korduvalt vastavalt õpilaste keeleoskustasemele, kogemustele, huvidele ning vajadustele. Eesti keele tunnis suheldakse eesti keeles. Vajaduse korral kohandab õpetaja oma keele tasemekohaseks ja/või jagab toetavaid selgitusi. Eesti keele kui teise keele õpetaja teeb koostööd teiste õppeainete õpetajatega, et toetada keeleliselt teiste ainete omandamist ning aidata õpilastel näha ainetevahelisi seoseid. Eesti keele kui teise keele õpetamisel lähtutakse ainevaldkonna üldpõhimõtetest.

Hindamine

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete hindamise eesmärk on saada ülevaade õpitulemuste saavutatusest ja õpilase individuaalsest arengust ning kasutada seda teavet õppe tulemuslikumaks kavandamiseks ja ennastjuhtiva õppija kujundamiseks. Hinnatakse õpitulemuste saavutatust, mis on kooskõlas õppesisu ja -tegevustega ning vastavuses ainealasete teadmiste, oskuste ja hoiakutega. Hoiakute

hindamisel (nt mõistab, kujundab, tähtsustab, väärtustab) antakse õpilasele suunavaid ja toetavaid sõnalisi hinnanguid.

Hinnatakse nii õppeprotsessi vältel kui ka õppeteema lõpus. Selleks rakendatakse nii diagnostilist, kujundavat kui ka kokkuvõtvat hindamist, mida väljendatakse nii sõnaliste hinnangute kui ka numbriliste hinnatena. Diagnostilise hindamise käigus selgitatakse välja õpilaste eelteadmiste ja oskuste tase, ainealased väärarusaamad ja spetsiifilised õpiraskused, et kavandada järgnevat õppimist ja õpetamist.

Õppeprotsessi käigus rakendatakse kujundavat hindamist, kus õpilane saab suulist ja kirjalikku tagasisidet oma õpitulemuste saavutamise taseme ning tugevate külgede ja arenguvõimaluste kohta. Kokkuvõttev hindamine toimub üldjuhul õppeperioodi või mahuka õppeteema lõpul, et kontrollida nii õppetöös püstitatud eesmärkide saavutamist kui ka riikliku õppekavaga sätestatud õpitulemuste saavutatust. Kokkuvõttev hinne võib kujuneda õppeperioodi jooksul toimunud hindamise tulemusena, seejuures arvestatakse, et hinnatel võib sõltuvalt töö mahust olla erinev kaal. Alates esimesest kooliastmest kaasatakse õpilane hindamisprotsessi nii oma töö hindamisel kui ka kaasõpilaste tagasisidestamisel. Õpilasele on õppeprotsessi alguses teada, mida ja millal hinnatakse, milliseid hindamisvahendeid kasutatakse ning millised on hindamise kriteeriumid. Õpilast suunatakse õppeprotsessi käigus oma õppimist ja püstitatud eesmärkide saavutamist analüüsima ja reflekteerima. Eesti keele kui teise keele aines hinnatakse saavutatud õpitulemusi, mis põhinevad Euroopa keeleõppe raamdokumendi vastava taseme kirjeldustel. Eesti keele kui teise keele õppes käsitletakse keelevigu õppimise loomuliku osana ning neid parandatakse ja arvestatakse hindamisel vastavalt õppetegevuse eesmärgile. Keele ja kirjanduse valdkonna ainete hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest, hindamise nõuded ja korraldus, sh mittenumbrilise hindamise kasutamine ja mujal õpitu arvestamine täpsustatakse kooli õppekavas.

I kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

3. õpigrupi lõpetaja väärtustab eesti keelt kui avaliku suhtluse vahendit ning saavutab eakohase A2-keeleskustaseme, mis tähendab, et ta:

- 1) saab aru lihtsatest kirjalikest ja suulistest tekstidest;
- 2) väljendab oma vajadusi, kirjeldab lähiümbrust, inimesi ja toiminguid, osaleb lihtsas lühivestluses;
- 3) leiab vajalikku infot ümbritsevast keskkonnast;
- 4) koostab kirjalikke lihtsaid lühitekste;
- 5) teab mõningate Eestis ja oma kodukohas toimuvate ürituste nimetusi ja tuntud inimeste nimesid;
- 6) tunneb ja järgib esmaseid viisakusnorme.

I kooliastme õpitulemused

Õpilane:

- 1) saab aru lihtsast selgest aeglasest seotud kõnest;
- 2) saab aru eakohastest lühikestest lihtsatest suulistest tekstidest, nagu juhised, teated, sõnumid jmt;
- 3) saab üldiselt aru lühikestest aeglastest selgetest salvestistest, nagu saatelõigud, lühifilmid jmt;
- 4) leiab ja mõistab vajalikku olmeteavet lihtsamatest tarbetekstidest, näiteks sõidu- ja tunniplaanid, ajakavad, kuulutused, teated, reklaamid, menüüd, juhised, hoiatused jmt;
- 5) saab üldjoontes aru tavasuhtluse lihtsatest kirjalikest sõnumitest ja kirjadest;
- 6) saab aru lihtsamas keeles ilukirjandus- ja meediatekstide põhisisust;
- 7) leiab talle vajalikku teavet trüki- ja veebisõnastikest ning teatmeteostest;
- 8) kasutab igapäevaseid viisakusväljendeid;
- 9) kirjeldab ja tutvustab lihtsal viisil inimesi, kohti, asju ja tegevusi;
- 10) jutustab endale olulistest sündmustest;
- 11) väljendab ja selgitab lühidalt oma arvamusi, kavatsusi, vajadusi, meeldimist ja mittemeeldimist;
- 12) suhtleb vestluspartneri toel lihtsamates endale vajalikes ja huvipakkuvates olukordades;
- 13) esitab küsimusi tavatoimingute kohta ja vastab küsimustele, teeb ettepanekuid ja vastab teiste ettepanekutele, väljendab nõustumist või keeldumist;
- 14) kirjutab lühikesi lihtsaid sõnumeid endale olulistel teemadel;
- 15) kirjutab sidusat teksti oma eluoluga seotud teemadel;
- 16) paneb kuulmise järgi kirja lühikest lihtsat infot;
- 17) valdab tavaolukordades suhtlemisel vajalikku põhisõnavara;
- 18) tuletab konteksti põhjal mõne tundmatu sõna tähenduse;
- 19) kasutab grammatika põhitarindeid tuttavas olukorras üldjoontes arusaadavalt;
- 20) hääldab sõnu ja lauseid piisavalt selgelt ja arusaadavalt.

Soovituslik õppesisu I kooliastmes

Teemavaldkonnad: „Mina ja teised“ – enese, pereliikmete, kaaslaste ja sõprade tutvustamine ning kirjeldamine; „Kodu ja lähiümbrus“ – kodukoht; kodukoha loodus; kodused toimingud; perekondlikud sündmused; „Eesti“ – suuremad linnad; aastaring; rahvakalendri tähtpäevad; „Riigid ja nende kultuur“ – naaberriigid; pealinnad, põhirahvused, keel; „Igapäevaelu. Õppimine ja töö“ – tervis; koolipäev, koolitee; „Vaba aeg“

– lemmiktegevused, mängude käsklused ja juhendid.

Õppetegevus

Eesti keele õppimine algab I kooliastmes suulise kursusega. Loetakse ja kirjutatakse peamiselt seda, mis on suuliselt juba omandatud. Suulisele kursusele järgneb põhikursus, millega kujundatakse õpilase oskust kuulata eestikeelset kõnet, ise kõnelda, lugeda ning kirjutada. Selles kooliastmes õpitakse keelt valdavalt tegevuse ja mängu kaudu. Tunnis töötavad õpilased nii paaris kui ka rühmas. Tähelepanu keskmes on häälde- ja kõne- omandamine ja häälega lugemine ning loetu ja piltide põhjal küsimustele vastamine, vestlemine ning jutustamine. Metoodiliste võtete valikul lähtutakse eakohasusest. Osaoskuste arendamiseks sobivad: teatud sõnale või fraasile reageerimine (nt käetõstmine, püstitõusmine, esemele või pildile osutamine); loetellu sobimatu sõna äratundmine; dialoogide, laulude ja luuletuste esitamine; häälega lugemine; rääkimine pildi alusel; jutustava teksti, laulu ja luuletuse kuulamine ning nende põhjal ülesande lahendamine; ära kirja tegemine ning mudeli järgi kirjutamine; laulu-, sõna-, laua- ja liikumismängude mängimine.

Hindamine

I kooliastmes hinnatakse põhiliselt õpilase kuulatud tekstist arusaamist ja suulist väljendusoskust. Hindamisel kasutatakse sõnalisi hinnanguid, hinnates põhiliselt positiivset õpitulemust. Rõhk on sisulisel tagasisidel, mis toob esile õpilase tugevad küljed ja edusammud. Õpilane õpib õpetaja juhendamisel ise oma tööle hinnangut andma. Õppe vältel toob ta koostöös õpetajaga esile) oskused ja teadmised, mis ta on enda arvates hästi omandanud; oskused või teadmised, mille omandamiseks peab ta veel tööd tegema. I kooliastmes võib enesehinnangut anda emakeeles, kuid õppe edenedes julgustab õpetaja õpilast kasutama ka eesti keelt.

Digipädevused

Võõrkeelt õppides kasutatakse digivahendeid internetis teabe otsimiseks ning saadud teabe rakendamiseks, arutledes erinevate kultuuri- ja igapäevaeluteemade üle. Rakendatakse veebisõnastikke, tõlkeprogramme ja muid asjakohaseid digitaalseid rakendusi, luuakse sisu ning säilitatakse loodud digitaalsel kujul. Digikeskkonnas võõrkeeles suheldes jälgitakse teabe ohutut kasutamist ja jagamist. Eraelu kajastavaid, sh isikuandmeid sisaldavaid, tekste koostades ning jagades pööratakse tähelepanu interneti turvalisusele. Teabe haldamine: Õpilane oskab otsingumootorite abil veebist mõnda otsingut teha. Teab, kuidas salvestada või talletada faile ja sisu (nt tekstid, pildid, muusika, videod ja veebilehed). Teab, kuidas salvestatud sisu juurde tagasi minna. Suhtlemine digikeskkondades: Õpilane oskab teistega põhilisi kommunikatsioonivahendeid (nt mobiiltelefon, internetitelefoni, vestlust või e-posti) kasutades suhelda. Teab põhilisi käitumisnorme, mis kehtivad teistega digivahendite kaudu suheldes. Oskab jagada faile ja sisu lihtsate tehnoloogiliste lahenduste abil. Sisuloome: Õpilane oskab luua lihtsat elektroonilist sisu (nt tekstid, tabelid, pildid, audio jms). Turvalisus: Õpilane oskab kasutada põhivõtteid oma seadmete kaitsmiseks (nt

viirusetõrje, salasõnad jms). Teab, et tehnoloogiliste vahendite väärkasutus võib kahjustada tema tervist. Kasutab põhivõtteid energia säästmiseks. Probleemi lahendus: Õpilane oskab küsida abi, kui tehnoloogilised vahendid ei tööta või ta kasutab uut seadet, programmi või rakendust. Oskab kasutada mõnda tehnoloogilist vahendit harjumuspäraste ülesannete täitmiseks. Oskab valida digivahendit harjumuspäraseks tegevuseks. On omandanud põhiteadmised, aga on teadlik oma piiridest tehnoloogia kasutamisel.

1. õpigrupp

Õpitulemused	Õppesisu ja tegevused
Kuulamine	
Õpilane ● saab aru lihtsatest igapäevastest väljenditest ja lühikestest lausetest; ● teab 1. õpigrupi eesti keele õppekavas esitatud temaatika piires sõnu, peamiselt nimetavas käändes; ● suhtub positiivselt eesti keele õppimisse.	Mina ja teised. Kodu ja lähiümbrus, värvid. Aastaajad ja kuud, nädalapäevad, ilm.Kodused tegevused. metsloomad, vaba aeg, rahaühikud. Eesti sümboolika.Suuremad linnad (nt pealinn Tallinn, Tartu, Pärnu, Kuressaare, Narva, Viljandi); Eesti Noorsooteatri külastus, koos nuku muuseumiga. Rahvakalendri tähtpäevad (nt mardipäev, kadripäev, jõulud, vastlapäev), sõbrapäev, emadepäev, laulupidu - <u>Kui sul tuju hea</u> Söögikorrad, söögid, joogid, toiduainete nimetused. Lemmik multifilm <u>Lotte</u> Metsloomad https://www.loodusmuuseum.ee/et/classes
Lugemine	
Õpilane ● loeb teksti sõna haaval, kõne tekstist aeglasemalt; ● on omandanud õppekava raames esmased teadmised Eestist; ● teeb häälikuanalüüsi; ● oskab määrata suuliselt häälikute olemasolu ja järjekorda sõnas(kahe kuni nelja häälikulistes sõnades).	<u>Igapäeva</u>elu: <u>õppimine ja töö</u> Silvi Väljal “Jussikese seitse sõpra” Margit Sarapik “Kalendrilinna lood”Koolitee, koolipäev (kool ja klass, õppeained ja tunniplaan, koolitarbed, õppetegevused, kell ja kellaeg). Kellaeg, täis-ja pooltund.Kehaosad. Riietusesemed. <u>Müts, sall ja kindad</u> Emotsioonid Tervis (nt enesetunne, arsti juures käimine);<u>Eesti ja teised riigid ning nende kultuur</u>
Rääkimine	

Õpilane ● reageerib adekvaatselt lihtsatele küsimustele ja korraldustele; ● oskab vastata küsimuste toel loetust.	Tervitamine, vabandamine, enese-, pereliikmete- ja kaaslaste tutvustamine ja kirjeldamine. <u>Laulu- ja ringmängud</u> mängude käsklused ja juhendid (tuntumate mängude, sh laulumängude käsklused ja läbiviimine. Tegevused õues.
Kirjutamine	
Õpilane ● moodustab pildi põhjal lihtlauseid; ● tutvub tähestikuga; ● eristab ja märgib kirjas lühikest ja pikka täishäälikut; ● kasutab suurt algustähte lause alguses, tuttavate nimedes; ● teeb ära kirja tahvlilt, tahvlinäidise järgi täidab õpilaspäevikut; ● oskab etteütlemise järgi kirjutada lihtsamaid sõnu (2-3 tähte); ● hoiab kirjutusvahendit ja istub kirjutamisel, joonistamisel õigesti; ● oskab õpetaja juhendamisel töötada paaris.	Trüki- ja kirjatähtede tundmine pildis ja kirjas. Grammatika: Tähestik, täis,-kaas-, sulghäälik, kes?, mis?, mida teeb? mida teevad? mitmus. Suur algustäht-lause algus, nimed. Lauselõpumärgid.
2. õpigrupP	
Õpitulemused	Õppesisu ja tegevused
Kuulamine	
Õpilane ● saab aru lihtsatest igapäevastest väljenditest ja lühikestest lausetest ● reageerib adekvaatselt lihtsatele küsimustele ja korraldustele ● suhtub positiivselt eesti keele õppimisse	Mina ja teised. Igapäevaelu. Õppimine ja töö. Tervis; koolipäev, koolitee. Huviringid. Vaba aja veetmise kohad. Päev, nädal, kuu, kalender, kell. Vaba aeg. Lemmiktegevused. Mängude käsklused ja juhendid. Piknik

oskab õpetaja juhendamisel töötada nii paaris kui ka rühmas.	Leiutised. Suveplaanid Loodusõpetus- inimene, toit, toiduained, kehaosad, tervis, haigus, ilm- pilvisus, tuul, õhutemperatuur, sademed, puu-, juur- ja köögiviljad, metsloom, koduloom, lemmikloom, asula, linn, alev küla. Inimeseõpetus- mina ja tervis, mina ja minu pere, mina ja Eesti, aeg ja asjad, aja planeerimine, ametid. Matemaatika- kell, kalender, arvud, võrdlemine, termomeeter, rahaühikud. Kunst ja tööõpetus- saab joonistada ja meisterdada erinevatel teemadel. Muusika- teemakohased laulud ja tantsud. Liikumine- ringmängud, õppekäigud kodukohas ja kooli ümbruses orienteerumine.
Lugemine	
Õpilane loeb dialoogi on omandanud õppekava raames esmased teadmised Eestist ja eesti kultuurist on lugenud vähemalt ühe lasteraamatu esitab peast kahte luuletust loeb ladiusalt ja ilmekalt päheõpitud nelja realist luuletust eristab täis- ja kaashäälikut, sõna, liitsõna, lauset	Kooliasjad. Riideesemed. Kodu ja lähiümbrus Värvid Kodukoht; Turul-puu-,juur ja köögiviljad. Muinasjuttu “Naeris” lavastamine. Liiklusvahendid Ellen Niit “Rongisõit” Loomaaed, võõramaaloomad. Koduloomad Ametid. Jõulu sümbolika ja talverõõmud. Eesti naaberriigid, pealinnad, põhirahvused, keel. Eesti kaart, linnad Eesti sümbolika (rahvuslill-rukkilill, rahvuskivi-paekivi, rahvuslind – suitsupääsuke, lipp, vapp, vapil on kolm sinist lõvi). Menüü
Rääkimine	
Õpilane koostab lühemat suulist juttu pildiseeria või küsimuste abil väljendab end arusaadavalt suhtlusolukordades: palumine,	Enese, pereliikmete, kaaslaste ja sõprade tutvustamine ning kirjeldamine

küsimine, keeldumine, vabandamine, tänamine	Jutustab oma perest: nimed, kes on peres. Kirjeldab pereliikmete välimust, iseloomujooni. Tervitab, jätab hüvasti. Rääkivad seinad, dramatiseeringud, õppemängud
Kirjutamine	
Õpilane töötab tekstiga eakohaste juhiste alusel oskab lause lõppu panna kas punkti või küsimärgi kirjutab väikesi ja suuri kirjatähti (lahuskiri või siduskiri) kirjutab loetava käekirjaga oskab vihikusse paigutada tööd, kirjutada pealkirja, kuupäeva täidab õpilaspäevikut (kirjutab tunniplaani üks nädal ette, märgib kodused tööd õpetaja juhendamisel) teeb ära kirja nii tahvlilt kui õpikust kasutab suurt algustähte inimeste, loomade ja kooli nimes, tuntud kohanimedes	Tähestik, täis,-kaas-, sulghäälik, täis- ja kaashäälikuühend. Pööramine. Suur algustäht-lause algus, nimed. Lauselõpumärgid. Kirjeldamine-omadussõnad(suur, väike, pikk, lühike, rõõmus, kurb, sõbralik, kuri, tige, heatahtlik, heledate- tumedate juustega/silmadega jne) Liitsõnadhttps://wordwall.net/et/resource/54737761/liits%C3%B5nad https://www.taskutark.ee/liitsonad/ Omadussõnad https://wordwall.net/resource/25038827/eesti-keel/omaduss%C3%B5na-v%C3%B5rdlusastmed https://wordwall.net/resource/25090725/eesti-keel/omaduss%C3%B5na-v%C3%B5rdlusastmed https://learningapps.org/view4138183 Õppemängudhttps://sites.google.com/site/merilinilearningapps/eesti-keel/2-klass?pli=1
3. õpigrupp	

Õpitulemused	Õppesisu ja tegevused
Kuulamine	
Õpilane ● Reageerib adekvaatselt väga lihtsatele küsimustele ja korraldustele. ● Saab aru lihtsatest igapäevastest väljenditest ja lühikestest lausetest. ● Saab aru selgelt häälstatud fraasidest, lausetest ja tuttava situatsiooniga seotud lühikestest dialoogidest. ● Mõistab selgelt ja aeglaselt antud juhised ning pöördumisi. ● Vajab kordamist, osutamist, piltlikustamist, vms. ● Kasutab esmaseid õpioskuseid (kordamist, seostamist) võõrkeele õppimiseks. ● Oskab õpetaja juhendamisel töötada nii paaris kui ka rühmas. ● On omandanud esmased teadmised õpitava keele maast ja kultuurist. Suhtub positiivselt võõrkeele õppimisse.	Oluline mängulisus. Suur kaal on salmidel ja lauludel. Rõhk on kuulamisel ja rääkimisel. Omandatakse esmane sõnavara. Teatud sõnale või fraasile reageerimine (käetõstmine, püsti tõusmine, esemele või pildile osutamine). Loetellu sobimatu sõna äratundmine. Kuuldu põhjal pildi täiendamine. Laulude ja luuletuste kuulamine ning nende põhjal ülesannete täitmine (nt ridade järjestamine, riimuvate sõnade leidmine).
Lugemine	
Õpilane ● Tunneb õpitava keele tähemärke. ● Tunneb tekstis ära tuttavad nimed, sõnad (sh rahvusvaheliselt kasutatavad) ja fraasid. ● Loeb sõnu, fraase ja lauseid õpitud sõnavara ulatuses; arusaamist võib totada pildimaterjal. ● oskab eristada jutukest ja luuletust	Dialoogide, laulude ja luuletuste esitamine. Häälega lugemine. Kodukoht Eesti – riik, pealinn, suuremad linnad; rahvakalendri tähtpäevad, aastaring; Riigid ja nende kultuur – naaberriigid; pealinnad; põhirahvused, keel Igapäevaelu. Õppimine ja töö - lihtsad tegevused kodus ja koolis ning nende tegevustega seotud vahendid; tervis; koolipäev, koolitee;
Rääkimine	
Õpilane	Õpetaja julgustab õpilasi kasutama õpitud väljendeid ja lühilauseid

• Oskab lühidalt tutvustada iseennast ja oma ümbrust. • Saab hakkama õpitud sõnavara ja lausemallide piires lihtsate dialoogidega; vajab vestluskaaslase abi. • Kasutab õpitud väljendeid ja lühilauseid oma vajaduste väljendamiseks ning oma läbiümbruse (pere, kool, kodu) kirjeldamiseks. • kasutab õpitud väljendeid ja lühilauseid oma vajaduste väljendamiseks ning oma läbiümbruse (pere, kodu, kooli) kirjeldamiseks	kontekstis. Õpilased õpivad võõrkeele häälikuid eristama ning omandavad õige häälduse. Rääkimine pildi alusel. Tähelepanelikku kuulamist nõudvate mängude mängimine (nt bingo). Mina ja teised – enese, pereliikmete ja kaaslaste tutvustus ning kirjeldamine; Kodu ja lähiümbrus – kodukoht; kodukoha loodus; kodused toimingud; perekondlikud sündmused; Vaba aeg - lemmiktegevused ja eelistused; mängude käsklused ja juhendid.
Kirjutamine	
Tunneb õpitava keele kirjatähti. • Valdab kirjatehnikat. • Oskab õpitud fraase ja lauseid ümber kirjutada (ärakiri). • Oskab kirjutada isikuandmeid (nt vihiku peale). • Koostab lühikesi lauseid õpitud mallide alusel.	Ärakiirja tegemine ja mudeli järgi kirjutamine. Loetakse ja kirjutatakse seda, mis on suuliselt juba õpitud. Peamise õpistrateegiana kasutatakse õpitu kordamist ning seostamist. Tunnis juhitakse õpilasi töötama nii paaris kui rühmas.

Õppesisu ja õpitulemused II kooliastmes

II kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

6. õpigrupi lõpetaja väärtustab eesti keelt kui kultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit ning saavutab eakohase B1-keeleskustaseme, mis tähendab, et ta:

- 1) saab aru kirjalikest ja suulistest tekstidest;
- 2) väljendab ja põhjendab oma arvamust, räägib oma kogemustest ja kavatsustest, tuleb toime igapäevastes suhtlusolukordades;
- 3) kasutab leitud infot suhtlusülesannete täitmiseks;
- 4) koostab isiklikke lihtsaid eri tüüpi tekste;

- 5) on kursis mõningate Eestis ja oma kodukohas toimuvate või toimunud üritustega ja tuntud inimeste tegevusega;
- 6) tunneb ja kasutab mõningaid eestikeelseid meediaväljaandeid;
- 7) tunneb ja järgib üldisi viisakusnorme.

II kooliastme õpitulemused

Õpilane:

- 1) tuleb toime igapäevastes suhtlusolukordades;
- 2) saab aru lühematest lihtsamatest teadetest, sõnumitest, juhistest ja kirjadest;
- 3) saab aru tuttava sisu ja selge ülesehitusega suulistest ja kirjalikest meediatekstidest;
- 4) saab aru eakohase eestikeelse filmi põhisisust;
- 5) leiab ja mõistab asjakohast teavet tarbetekstidest, näiteks teated, kirjad, voldikud, kuulutused, reklaamid, juhised, hoiatused jmt;
- 6) loeb eakohast ilukirjandusteksti ja mõistab selle põhisisu;
- 7) leiab vajalikku teavet trüki- ja veebisõnastikest ning teatmeteostest;
- 8) räägib lihtsate seostatud lausetega tuttavatel teemadel;
- 9) vestleb kaaslastega, esitab küsimusi ja vastab neile;
- 10) jagab lihtsamaid juhiseid, teeb ettepanekuid ja vastab neile;
- 11) kirjeldab sündmusi, olukordi, kohti, tegevusi ja inimesi;
- 12) väljendab ja selgitab oma vajadusi, soove ja emotsioone, tuleb toime igapäevaelu olukordades;
- 13) vahendab raamatu või filmi põhisisu ning väljendab oma muljeid ja mõtteid;
- 14) avaldab arvamust tuttavatel teemadel ja põhjendab oma seisukohta;
- 15) kirjutab ja täidab lihtsamaid tarbetekste, nagu kutse, sõnum, e-kiri, avaldus, ankeet;
- 16) kirjutab kirjeldavaid ja jutustavaid tekste tuttavatel teemadel;
- 17) valdab põhisõnavara, vajaduse korral lihtsustab sõnumit või sõnastab oma teksti ümber;
- 18) tuletab konteksti põhjal sõnade tähendusi;
- 19) kasutab grammatika põhitarindeid võrdlemisi korrektselt;
- 20) hääldab sõnu ja lauseid üldiselt selgelt ja arusaadavalt.

Soovituslik õppesisu II kooliastmes

I kooliastmes alustatud alateemad jätkuvad osaoskuste arengu põhjal. Neile lisanduvad järgmised alateemad:

1. „Mina ja teised“ – suhtlemine pereliikmete ja kaaslastega; viisakusväljendid;
2. „Kodu ja lähiümbus“ – elu linnas ja maal; kodu kirjeldamine; avalikud kohad; lemmikloomad; töövahendid ning kohustused kodus; rõõmsad ja kurvad sündmused peres;
3. „Kodukoht Eestis“ – Eesti geograafiline asukoht; ilm; riigi- ja rahvussümbolika; riigipühad ja riiklikud tähtpäevad; üldrahalikud sündmused;
4. „Riigid ja nende kultuur“ – Euroopa riigid; pealinnad, põhirahvused, keel, kultuuritavad, huvipakkuvad paigad, muuseumid; eakohased aktuaalsed ühiskondlikud teemad;
5. „Igapäeva elu. Õppimine ja töö“ – avalikud asutused; turvaline liiklemine; tee küsimine ja juhatamine; päeva plaanimine; ametid ja töökohad;
6. „Vaba aeg“ – kooliväliline tegevus; huvid; laagrid; lugemiseelised; perepuhkus; aastaajad ja puhkus; spordialad ning sportlikud tegevused.

Õppetegevus

II kooliastmes suureneb kuulamis- ja rääkimisoskuse kõrval lugemise ning kirjutamise osakaal. Sõnatundmine laieneb märgatavalt. Suureneb loovülesannete osa. Taotlus on, et õpilane loeks ja kuulaks ka õppest vabal ajal eesti lastekirjanduse tekstikatkeid ning jõukohaseid teabe-, tarbe- ja meediatekste. Teemasid erinevate osaoskuste kaudu käsitledes pööratakse tähelepanu teiste kultuuride tundmaõppimisele ja kõrvutamisele oma kultuuriga. Õpilasi harjutatakse kasutama sõnaraamatuid ning eestikeelset interneti.

Osaoskuste arendamiseks sobivad:

- 1) eri liiki eakohaste tekstide kuulamine ja lugemine;
- 2) adapteeritud eakohaste tekstide iseseisev lugemine;
- 3) ülesande täitmine kuuldu ja loetu põhjal (nt küsimustele vastamine, tabeli täitmine, joonise täiendamine jm);
- 4) järjestusülesanded (nt sõnad lauseks, laused/lõigud tekstiks);
- 5) eri liiki etteütlused;
- 6) ümberjutustused;
- 7) mudelkirjutamine (nt sõnumid, postkaardid, lühikesed kirjad);
- 8) projektitööd;
- 9) lühiettekanded (nt projektitööde kokkuvõtted, huvialade tutvustamine);
- 10) rollimängud.

Digipädevused

Teabe haldamine: Õpilane oskab infot otsides veebi sirvida ja veebis infot otsida. Oskab valida leitud info hulgast sobiva. Teab, kuidas faile, sisu ja infot salvestada, talletada või sildistada. Oskab oma salvestatud või talletatud infot esitada ja hallata. Suhtlemine digikeskkondades: Õpilane oskab suhelda teistega erinevate digivahendite abil, kasutades suhtlusvahendite (nt mobiiltelefon, internetitefon, -vestlus, e-post) keerukamaid funktsioone. Teab netiketi põhimõtteid ja oskab rakendada neid oma tegevuses. Oskab osaleda sotsiaalvõrgustikes ja veebikogukondades, kus edastab või jagab teadmisi, sisu ja infot. Oskab aktiivselt kasutada mõnda e-teenuste põhifunktsiooni. Sisuloome: Õpilane oskab luua eri formaatides elektroonilist sisu (nt tekstid, tabelid, pildid, audio jne). Oskab enda või teiste loodud sisu toimetada, täiendada ja muuta. Õpilasel on põhiteadmised autoriõigusega ja autorikaitseta materjali suhtes. Turvalisus: Õpilane oskab kaitsta enda ja teiste privaatsust e-keskkonnas. Saab privaatsuse küsimustest üldiselt aru. Teab, kuidas kaitsta ennast ja teisi küberkiusamise eest ning mõistab tehnoloogiliste vahendite kasutamisega seotud terviseriske. Saab aru tehnoloogia kasutamise positiivsest ja negatiivsest mõjust keskkonnale Probleemi lahendus: Õpilane oskab lahendada lihtsaid probleeme, mis tekivad, kui tehnoloogilised vahendid ei tööta. Mõistab, mida tehnoloogia saab tema heaks teha ja mida mitte. Oskab tehnoloogilisi võimalusi uurides lahendada harjumuspäratuid ülesanded.

Hindamine

II kooliastmes hinnatakse kõiki osaoskusi kas eraldi või lõimitult. Igal õppeperioodil saab õpilane tagasisidet kas sõnalise hinnangu või hinde vormis kõigi osaoskuste kohta. Sõnalises hinnangus rõhutakse eelkõige seda, mida õpilane on hästi teinud. Õpilane õpib koostöös kaaslaste ja õpetajaga seadma endale õpieesmärke ning andma hinnangut oma teadmistele ja oskustele.

4. õpigrupp

Õpitulemused	Õppesisu ja tegevused
Kuulamine	
Õpilane Mõistab lihtsaid vestlusi ning lühikeste jutustuste, teadete ja sõnumite sisu, kui need on talle tuttavatel teemal ning esitatud aeglaselt ja selgelt.	Jõukohaste intervjuude, juttude, muinasjuttude, laulude, reklaamide, uudiste, ilmateadete, korralduste, teadaannete, podcastide, blogide, raadiosaadete, multikate, audioraamatute kuulamine. Kuulamisülesanne võib olla näitlikustatud piltide või videoga.
Lugemine	

Õpilane • loeb lühikesi tekste (nt ürituste kavad, postkaardid, meilid, kuulutused, sildid, teeviidad, lühiankeedid, -küsimustikud, -teated ja -sõnumid) ja leiab neist vajalikku faktiinfo; • Saab aru lihtsatest kirjalikest tööjuhistest; • lugemise tempo on väga aeglane, teksti mõistmiseks võib vaja minna korduvat lugemist; • Tekstist arusaamiseks oskab kasutada õpiku sõnastikku	Töö tekstiga: valikulise info leidmine tekstist; teksti detailne mõistmine; arusaamine teksti peamisest mõttest; järelduste tegemine teksti kohta. Võimalusel peab tekst olema näitlikustatud (fotod, tabelid, skeemid, diagrammid jne) Kodu/elukoha sõnavara, koduümbrust kirjeldav sõnavara. Linna ja maad iseloomustav sõnavara, põhiline sümboolika (lipp, rahvuslill ja -lind jmt) ja põhilised tähtpäevad (jõulud, jaanipäev jmt); ilmastikunähtused. Iseloom. Enesetunne ja tervis. Õpitava keele riigi/riikide olulisemad sümbolid, põhilised tähtpäevad ja nendega seotud olulisemad tavad. Huvid; erinevad vaba aja veetmise viisid) ja nendega seotud keskkond/ümbrus, esemed.
Rääkimine	
Õpilane • Suudab alustada ja lõpetada lühivestlust, kuid ei suuda seda juhtida. Kõnes esineb pause ja hääldusvigu. • on omandanud peamised viisakusväljendid • oskab kirjeldada end ümbritsevat ja oma emaotsioone • oskab reageerida erinevates suhtlusolukordades; • oskab valida olukohaseid keelelisi vahendeid;	Viisakusväljendid ja - normid (kellele mida ja kuidas öelda, kuidas käituda jne). Päevakavajärgsed tegevused kodus, koolis ja vabal ajal; söögikorrad ja toiduained, tervislik toiduvalik; lihtsamad ostud erinevates poodides; lihtne sõnavara enesetunde kirjeldamiseks; koolipäeva kirjeldamine, kooli ja klassi iseloomustav sõnavara, tunniplaan, koolivaheajad. Mitmekesine sõnavara. Parafraaseerimisoskus. Väljenduse loogilisus.
Kirjutamine	
Õpilane • Oskab lühidalt kirjutada endast ja teisest inimestest. • Oskab täita lihtsat küsimustikku. • Tunneb õpitud sõnavara õigekirja. • Kasutab lause alguses suurtähte ja lause lõpus õiget	Nimisõna; ainsus ja mitmus; nimisõna käänamine ainsuses; omadussõnade võrdlusastmed; sünonüümid ja antonüümid; tegusõnade pööramine olevikus ja minevikus (nt rääkima, tegema, õppima, ärkama, sööma jt); tegusõnade rektsioon (nt armastan, aitan,

kirjavahemärki kontekstile vastav keelekasutus ja loogiline lausestus, liitlausete kasutamine; oskus varieerida keelekasutust olenevalt suhtlusolukorrast (nt isiklik, poolametlik ja ametlik kiri)	käin); käskiv kõneviis; sõnamoodustus (liitsõnad); küsisõnad; asesõnad; sidesõnad; põhi- ja järgarvsõnad; lauseehitus. Keeleline korrektsus (õigekiri, kirjavahemärgid, teksti vormistustavad, keelestruktuurid); vormi- ja lausemoodustamine
5. õpigrupp	
Õpitulemused	Õppesisu ja tegevused
Kuulamine	
Õpilane mõistab lihtsaid vestlusi ning lühikeste jutustuste, teadete ja sõnumite sisu; vajab kordamist ja selget hääldust; oskab täita lünkharjutusi vastavalt kuuldule ja ka sisust aru saada; saab aru tuttava sisu ja selge ülesehitusega suulistest ja kirjalikest meediatekstidest; saab aru eakohase eestikeelse filmi põhisisust.	Jõukohaste intervjuude, juttude, muinasjuttude, laulude, reklaamide, uudiste, ilmateadete, korralduste, teadaannete, podcastide, blogide, raadiosaadete, multikate, audioraamatute kuulamine. Kuulamisülesanne võib olla näitlikustatud piltide või videoga. tuleb toime igapäevastes suhtlusolukordades õpitud sõnavara ulatuses (nt poes, apteegis ühistranspordis); Lihtsad teated, sõnumid, juhised ja kirjad (kuulutus, küsitlus, tööjuhised, päevaplaanid);
Lugemine	
Õpilane loeb üldkasutatava sõnavaraga lühikesi tavatekste (nt isiklikud kirjad, kuulutused, uudised, juhised, kasutusjuhendid); leiab tekstis sisaldavat infot ja saab aru teksti mõttest; lugemise tempo on aeglane;	Teabe haldamine: leiab ja mõistab asjakohast teavet tarbetekstidest, näiteks teated, kirjad, voldikud, kuulutused, reklaamid, juhised, hoiatused jmt; loeb eakohast ilukirjandusteksti ja mõistab selle põhisisu (vahendab raamatu või filmi põhisisu; leiab vajalikku teavet

• tekstist arusaamiseks oskab kasutada koolisõnastikku.	trüki- ja veebisõnastikest ning teatmeteostest)
Rääkimine	
Õpilane • oskab lühidalt kirjeldada lähiümbrust, igapäevaseid toiminguid ja inimesi; • kasutab põhisõnavara ja käibefraase, lihtsamaid grammatilisi konstruktsioone ning lausemalle; • kõne on takerduv, esineb hääldevigu.	Tee küsimine ja juhatamine (parem/vasak pool, otse jmt), koolitee kirjeldus; transpordivahendid; tuntumad ametid ja nendega seotud tegevused. Juhiste andmine (käskiv kõneviis); kohtade, tegevuste ja inimeste kirjeldamine.
Kirjutamine	
Õpilane • koostab õpitud sõnavara piires lähiümbruse ja inimeste kirjeldusi. Kirjutab lihtsaid teateid igapäevaeluga seotus tegevustest (nt postkaart, kutse); • koostab lühisõnumeid; • oskab kasutada sidesõnu ja, ning jt; • oskab näidise järgi koostada lühikesi tekste. • abivahendina kasutab õpiku- või koolisõnastikku; • kirjutab ja täidab lihtsamaid tarbetekste, nagu kutse, sõnum, ankeet, e-kiri.	Grammatika: nimisõna; ainsus ja mitmus; nimisõna käänamine ainsuses; omadussõnade võrdlusastmed; sünonüümid ja antonüümid; tegusõnade pööramine olevikus ja minevikus (nt rääkima, tegema, õppima, ärkama, sööma jt); tegusõnade rektsioon (nt armastan, aitan, käin); käskiv kõneviis; sõnamoodustus (liitsõnad); küsisõnad; asesõnad; sidesõnad; põhi- ja järgarvsõnad; lauseehitus (<i>sh astmevahelduslikud tegusõnad: tundma, kandma, hoidma, lugema, tegema</i>); sihitis; põhi- ja järgarvsõnad; sõnamoodustus (liitsõnad).
6. õpigrupp	
Õpitulemused	Õppesisu ja tegevused
Kuulamine	

Õpilane • saab õpitud temaatika piires aru lauseist ja sageli kasutatavaist väljendeist; • mõistab olulist õpitud temaatika piires; • suudab jälgida enda jaoks tuttava valdkonna mõttevahetust ning eristada olulist infot; • saab aru olmesfääris kuulnud suhtluse olulisest sisust (nt poes, bussis, hotellis, piletilevis); • vajab sageli kuuldu täpsustamist; • tuleb teda puudutavates igapäevastes suhtlusolukordades toime õpitavat keelt emakeelena kõnelejaga; • teadvustab eakohaselt õpitava maa ning oma maa kultuuri sarnasusi ja erinevusi ning oskab neid arvestada.	Jõukohaste intervjuude, juttude, muinasjuttude, laulude, reklaamide, uudiste, ilmateadete, korralduste, teadaannete, podcastide, blogide, raadiosaadete, multikate, audioraamatute kuulamine. Kuulamisülesanne võib olla näitlikustatud piltide või videoga. Osaoskuste arendamine: Eri liiki eakohaste tekstide kuulamine Ülesande täitmine kuuldu põhjal.
Lugemine	
Õpilane • loeb lihtsaid tavatekste (nt reklaamid, menüüd, ajakavad, ohuhoiatused) tuttavatel teemadel ja saab aru neis sisalduvast infost; • suudab mõnikord aimata sõnade tähendust konteksti toel.	Töö tekstiga: valikulise info leidmine tekstist; teksti detailne mõistmine; arusaamine teksti peamisest mõttest; järelduste tegemine teksti kohta. Võimalusel peab tekst olema näitlikustatud (fotod, tabelid, skeemid, diagrammid jne). Adapteeritud eakohaste tekstide iseseisev lugemine .Soovituslik ilukirjandus: Ene Sepp “Jagatud suvi”, Ilmar Toomusk “Inglid kuuendas B-s, Silvia Rannamaa “Kadri”, A.Kivirähki jutud, Aino Pervik “Kallis härra Q”, Mihkel Ulman, Kati Saara Vatmann “Röövlirahnu Martin”, Reeli Reinaus “Vanalinna detektiivid. Mustpeade maalid”, Helen Käit “Kristiine poisid tegutsevad”
Rääkimine	
Õpilane • oskab rääkida oma huvidest ja tegevustest	Suhtlemine kaaslastega, tunded ja emotsioonid, teistega arvestamine, toimetulek rasketes olukordades, abi ja toetamine, heategevus, suhted

• tuleb toime olmesfääris suhtlemisega. • oskab väljendada oma suhtumist ja eelistusi. • suudab alustada, jätkata ja lõpetada vestlust tuttavatel teemal, kuid võib vajada abi. • kasutab õpitud põhisoovavara ja lausemalle valdavalt õigesti; • kõne on arusaadav, kuigi esineb hääldusvigu ja sõnade otsimist. • rakendab õpetaja juhendamisel varem omandatud õpioskusi ja –strateegiaid; • töötab õpetaja juhendamisel iseseisvalt, paaris ja rühmas; • seab endale õpieesmärke ning hindab koostöös kaaslaste ja õpetajaga oma saavutusi.	koolis ja peres, kiusamine ja vägivald. Suulist suhtlusoskust arendatakse erineva sisuga rühmatöödega, sh mängude ja rollimängudega. Vigaste tekstide parandamised, soovitude andmised, äraarvamisharjutused, mis aitavad küsimuste moodustamist arendada. Eakohased projektitööd Lühiettekanded Rollimängud
Kirjutamine	
Õpilane • kirjutab tekste õpitud temaatika piires; • suutlikkus koostada seotud teksti, oskus kasutada teksti loogilise ülesehituse ja sidususe vahendeid; • oskus kirjeldada, selgitada, põhjendada, veenda.	Grammatika: nimisõnade käänamine ainsuses ja mitmuses, suur ja väike algustäht, omadussõnade võrdlusastmed (sh lühike ülivõrre), verbi rektsioon, i-mineviku tegusõnad ja nende rektsioon, tingiv kõneviis, umbisikuline tegumood, lõpetamata ja lõpetatud tegevus (<i>sihitise käänded</i>), arvsõna vormid, liide -gi/-ki, kaassõnad. Eri liiki etteütlused Mudelkirjutamine Järjestusülesanded Õigekirjaoskuse ja loovuse süstemaatiline arendamine. Jätkub põhisoovavara kiire laiendamine, Soovituslikud veebisõnastikud: www.sonaveeb.ee, www.eki.ee, http://dict.ibs.ee/syn/, https://www.filosoft.ee/gene_et/, https://www.filosoft.ee/html_speller_et/

Õppesisu ja õpitulemused III kooliastmes

III kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

9. õpigrupi lõpetaja väärtustab eesti keelt kui kultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit ning saavutab eakohase B2-keeleskustaseme, mis tähendab, et ta:

- 1) mõistab konkreetset ja abstraktsel teemal tekste;
- 2) suhtleb loomulikult ja ladusalt erinevatel teemadel;
- 3) väljendab, põhjendab ja kaitseb oma seisukohti;
- 4) loob sidusaid ja loogilisi eri tüüpi tekste eri teemadel;
- 5) on üldiselt kursis Eestis ja oma kodukohas toimuvate või toimunud olulisemate üritustega ja tuntud inimeste tegevusega;
- 6) tunneb ja kasutab mõningaid eestikeelseid meediaväljaandeid;
- 7) teadvustab eesti kultuuri suhtlustavade eripära ning arvestab neid suhtluses.

III kooliastme õpitulemused

Õpilane:

- 1) kasutab teadlikult eesti keele oskuse arendamiseks keelekeskkonna võimalusi;
- 2) saab aru erisuguse pikkuse ja keerukusega suuliste tekstide põhisisuks;
- 3) jälgib vilunud kõnelejate elavat mõttevahetust ning saab aru selgelt struktureeritud diskussioonist;
- 4) jälgib eakohaseid ettekandeid ja esitlusi, leiab infot ja teeb kokkuvõtte;
- 5) saab aru enamikust suulistest ja kirjalikest üldkeelsetest tarbe- ja meediatekstidest;
- 6) jälgib ja mõistab eakohaste arvamus- ja probleem artiklite arutluskäiku;
- 7) loeb eakohaseid eri žanris ilukirjandus tekste, analüüsib nende sisu ja mõistab sõnumit;
- 8) suhtleb ettevalmistuseta küllaltki ladusalt, väljendab oma seisukohti, tundeid ja soove, reageerib kaaslaste jutule;
- 9) osaleb arutelus, väljendub selgelt ja üksikasjalikult mitmesugustel teemadel, esitab argumentide ja näidetega toetatud seisukohti ja põhjendusi;
- 10) peab selgelt struktureeritud ettekande, toob esile olulisemad seisukohad ning poolt- ja vastuargumendid;

- 11) kirjutab eri tüüpi tarbetekste, näiteks avaldus, motivatsioonikiri, elulookirjeldus, seletuskiri, e-kiri, ning vormistab need korrektselt;
- 12) kirjutab jutustavaid ja kirjeldavaid tekste nii realistlikus kui ka fantastilises laadis;
- 13) kirjutab arutlevaid tekste, esitab poolt- ja vastuargumente, toob näiteid ning sõnastab kokkuvõtte;
- 14) kirjutab raamatu-, filmi- või teatriarvustuse;
- 15) valdab üldsõnavara, väljendub selgelt, täpselt ja varieeruvalt;
- 16) valdab grammatika tarindeid;
- 17) hääldab sõnu ja lauseid selgelt ja loomulikult;
- 18) arvestab keeleliste vahendite valikul suhtluse eesmärki, partnerit ja olukorda;
- 19) ühendab lausungid selgelt ja loogiliselt sidusaks tekstiks, liigendab teksti lõikudeks;
- 20) järgib õigekirjareegleid.

Soovituslik õppesisu III kooliastmes

I ja II kooliastmes alustatud alateemad jätkuvad osaoskuste arengu põhjal. Neile lisanduvad järgmised alateemad: „Mina ja teised“ – võimed; inimestevahelised suhted; virtuaalne suhtlemine; „Kodu ja lähiümbrus“ – kodu ja lähiümbruse korrashoid; käitumine koduümbruses ja looduses, keskkonnasäästlikkus, turvalisus; peretraditsioonid; „Eesti“ – Eesti geograafiline kaart; haldusjaotus; looduskaitse; Eesti vaatamisväärsused; „Riigid ja nende kultuur“ – maailmajaod, maailma riigid, nende looduslik ja kultuuriline eripära, looduskaunid kohad, loodusnähtused; „Igapäevaelu ja töö“ – tervislik eluviis; raha; hädaolukorrad; arstiabi; edasiõppimine; õpilasvahetus; huvirühmad koolis; meedia ja reklaam; Õppimine; „Vaba aeg“ – ettevalmistus reisiks ja reisimise viisid; reisid teistesse maadesse; vaba aja veetmise viisid; „Tervis ja tervislik eluviis“ – tervis (haigused, põhjused, ravimine), suhted, sport, tervislik toitumine.

Õppetegevus

III kooliastmes jätkub kõigi nelja osaoskuse võrdne arendamine. Tunnis suheldakse peamiselt eesti keeles. Õpetaja julgustab õpilast kasutama eesti keelt aktiivselt ka keelekeskkonnas (nt muuseumitund, õppereis, õpilasvahetus). Senisest enam osalevad õpilased Eesti kultuurielus (nt teatris, kontserdil ja muuseumis ühiselt käimine). Õpetaja suunab õpilast lugema lühemaid nii kohandatud kui ka autentseid eakohaseid ilukirjandus-, teabe-, tarbe- ja meediatekste. Kirjutamisoskuse arendamiseks kirjutatakse eri liiki lühemaid ja pikemaid loovtöid.

Õpilased hakkavad keeleõpet käsitlema analüüsivalt, õppides nägema eri keelte sarnasusi ja erinevusi ning märkama enda ja teiste keelekasutusvigu. Õpilane õpib mõistma kultuuri erinevusi, neid teadvustama ning arvestama. Õpetaja ergutab õpilast huvi tundma eesti kultuuris ja Eesti ühiskonnas toimuva vastu ning selles ka osalema. Õpilane õpib väärtustama mõtteviiside mitmekesisust, avaldama oma arvamust ja arvestama erinevaid seisukohti.

Osaoskuste arendamiseks sobivad:

- 1) eri liiki eakohaste tekstide kuulamine ja lugemine, sh iseseisev lugemine;
- 2) meedia- ja autentsete audiovisuaalsete materjalide kasutamine (ajaleheartiklid, uudised, filmid);
- 3) loovtööd (nt lühikirjandid, isiklikud kirjad, teadaanded, kuulutused, lühiülevaated);
- 4) projektitööd;
- 5) referaat, lihtsam uurimistö;
- 6) suulised ettekanded (nt projektitööde, referaatide, iseseisva lugemise kokkuvõtted);
- 7) rolli- ja suhtlusmängud;
- 8) info otsimine eestikeelsetest teatmeallikatest (nt käsiraamatud, meediaväljaanded, internet).

Digipädevused

Teabe haldamine: Õpilane oskab infot otsides ja veebi sirvides kasutada mitmesuguseid strateegiaid. Ta suhtub leitud infosse kriitiliselt ning oskab seda mitmest allikast kontrollida. Õpilane oskab rakendada mitut strateegiat enda korrastatud ja talletatud sisu taasesitamiseks ja haldamiseks. Suhtlemine digikeskkondades: Õpilane kasutab veebisuhtluseks mitmesuguseid vahendeid (epost, vestlus, tekstisõnumid, vahetu sõnumside, blogid, sotsiaalvõrgustikud). Oskab hallata eri tüüpi sõnumeid, mida ta saab. Õpilane kasutab aktiivselt e-keskkondi; ta teab, kuidas veebis aktiivselt osaleda, ja oskab kasutada mitmeid erinevaid e-teenuseid. Sisuloome: Õpilane oskab luua eri formaatides elektroonilist sisu (nt tekstid, tabelid, pildid, audio jne). Oskab enda või teiste loodud sisu toimetada, täiendada ja muuta. Õpilasel on põhiteadmised autoriõigusega ja autorikaitseta materjali suhtes. Turvalisus: Õpilane oskab võtta meetmeid, kui tema seade on ohus. Ta on privaatsusküsimustega kursis, tal on selles valdkonnas laiad teadmised ning teab, kuidas tema andmeid kogutakse ja kasutatakse. Ta teab, kuidas kasutada tehnoloogilisi vahendeid nii, et vältida terviseprobleeme. Ta teab, kuidas leida hea tasakaal e-maailma ja füüsilise maailma vahel. Ma olen teadlik tehnoloogia mõjust igapäevaelule, veebitarbimisele ja keskkonnale. Probleemi lahendus: Õpilane oskab lahendada mitmesuguseid probleeme, mis tehnoloogia kasutamisel tekivad. Ta on teadlik uutest tehnoloogilistest arengutest.

Hindamine

III kooliastmes hinnatakse kõiki osaoskusi kas eraldi või lõimitult. Igal õppeveerandil saab õpilane tagasisidet kas sõnalise hinnangu või hinde vormis kõigi osaoskuste kohta. Soovitav on kasutada ülesandeid, mis hõlmavad erinevaid osaoskusi (nt projektitööd, iseseisev lugemine). Töid, mis sisaldavad kõigi osaoskuste kontrolli, on soovitatav III kooliastmes teha mitte rohkem kui neli õppeaastas. Õpilane seab koostöös õpetajaga endale õpieesmärged ning annab oma teadmiste ja oskuste hinnangu. Õpilane annab õpetaja juhendamisel hinnangu õppele ning oma tööle eesti keeles.

7.õpigrupp

Õpitulemused	Õppesisu ja tegevused
Kuulamine	
Õpilane: ● saab aru vahetus suhtlussituatsioonis kuuldust, kui vestlus on tuttavalt igapäevaeluga seotud teemal; ● saab aru loomuliku tempoga kõnest, kui hääldus on selge ja tuttav; ● saab aru põhilisest infost selges tavakõnes tuttavalt teemal; ● saab aru aeglasest ja selgelt edastatud raadio- või telesaate põhisist.	Tekstiliigid ja nende mõistmine kuulab autentset kõnet, tunneb ära erinevad tekstiliigid (saade, jutt, podcast, intervjuu, teadaanne, jne) ja mõistab nende põhisisu ja eesmärgi (vastab küsimustele kirjalikult või suuliselt, rühmitab, lõpetab lause, järjestab, illustreerib, toob näiteid jne); kuulab lihtsamaid illustreeritud esitlusi või ettekandeid tuttavatel teemadel (mis võivad sisaldada videosid, slaidiseansse, graafikuid, diagramme, pilte ja muid visuaalseid elemente), jälgib esitluse struktuuri, vajadusel teeb märkmeid (vastab jah/ei küsimustele, lõpetab lauseid, koostab paarilisele küsimusi või väiteid ja avaldab oma arvamust põhjendades lühidalt ja struktureeritult oma seisukohti jne); kuulab ja saab aru detailsest infost (teadaanded, retseptid, juhised jne)
Lugemine	
Õpilane ● loeb ja mõistab mitme leheküljelisi lihtsa sõnastusega faktipõhiseid tekste (nt kirjad, veebiväljaanded, infovoldikud, kasutusjuhendid); ● suudab leida vajalikku infot teatmeteostest ja internetist; ● oskab kasutada kakskeelseid tõlkesõnastikke; ● saab aru tekstidest, mis koosnevad sagedamini esinevatest sõnadest; ● saab aru sündmuste, mõtete ja soovide kirjeldusest isiklikes kirjades;	Erinevate tekstitüüpide lugemine ja vahendamine loeb erinevaid tekstitüüpe (mitteformaalne ja kõnekeelne) erinevatel teemadel (nt. kirjad, kõned, kirjeldused, kommentaarid, lühisõnumid), mis lubab pidada regulaarset suhtlust; loeb ja vahendab erinevaid meediatekste (reisipäevik, uudis, artikkel, blogipostitus), analüüsib teksti, hindab kriitiliselt infoallika usaldusväärsust, teeb kokkuvõtte sündmustest ja kannab suuliselt või kirjalikult ette, põhjendades ja selgitades loetu põhjal seisukohti ja tundeid, kasutades sobivaid keelendeid; loeb kohandatud eakohast ilukirjandust sh koomikseid, jutustusi ka väljaspool tundi, analüüsib sündmuseid, vastab küsimustele ja loob seoseid; vajaliku info saamiseks kasutab erinevaid

	lugemisstrateegiaid; viib loetud teksti teise vormi (koomiks, joonistus, näidend jne).
Rääkimine	
Õpilane oskab lihtsate seostatud lausetega rääkida oma kogemustest ja kavatsustest; saab hakkama igapäevastes suhtlusolukordades, mis nõuavad otsesest ja lihtsat infovahetust tuttavatel teemadel. Oskab teemat tõstatada, kaasa rääkida ning vestlust juhtida; oskab kasutada fraase ja lauseid, kirjeldamaks oma perekonda ja teisi inimesi, elutingimusi, hariduslikku tagapõhja; oskab lihtsate seostatud lausetega kirjeldada kogemusi. Oskab lühidalt põhjendada ning selgitada oma seisukohti, arvamusi ja plaane; kasutab õpitud väljendeid ja lausemalle õigesti; spontaanses kõnes esineb vigu; hääldus on selge ja kõne ladus, kuid suhtlust võib häirida ebaselge intonatsioon.	Vestlused ja esitlemine Õpilane osaleb vestlustes, mis puudutavad igapäevaseid sündmusi, olukordi ja tundeid; esitleb tuttavat või huvipakkuvat teemat, referaati või uurimistööd, vastab küsimustele (paludes vajadusel kordamist, vajadusel kasutades oma märkmeid), annab selgitusi ja kommentaare, edastab informatsiooni; esineb veenvalt ja kaasavalt, esitab oma teksti hea intonatsiooni, rütmi ja selge rõhuasetusega; soovi korral võib esinemist salvestada ja analüüsida (nt AI kasutamine Microsoft Speaker progress); osaleb arutelus igapäevaelu teemadel kirjeldades enda kogemusi ja erinevaid sündmusi, unistusi ja eesmärke, selgitab lühidalt oma seisukohti (nt valib sündmuse, unistuse või eesmärgi, koostab plaani, tegevuskava / ajakava ja eeldatava tulemuse kirjelduse. Põhjendab oma valikuid ja seisukohti rühmaliikmetele või õpigrupile); kirjeldab sündmusi, olukordi, pilte ja tundeid loetud raamatust, filmist või kogemusest; annab edasi infot selgest, hästi liigendatud informatiivsest tekstist (nt ümberjutustus või seostatud ja struktureeritud esitus); annab kaaslastele tagasisidet (edasiside andmine konkreetsete juhiste alusel).
Kirjutamine	
Õpilane: oskab kirjutada õpitud teemadel lühikesi jutustavat laadi tekste, milles väljendab oma mõtteid ja arvamusi; suhtleb online vestlustustes; oskab kasutada piiratud hulgal teksti sidumise võtteid (sidesõnad, asesõnaline kordus);	Kordamine: hääliku liigitamine helilisteks ja helituteks, kaashäälikuühendi õigekeiri; ki, gi-liide. Kordamine: silbitamine. Tüevaheldus: käändsõna nõrk ja tugev aste, käänetevahelised seosed. Tegusõna põhivormid, vormimoodustus tüüpsõna eeskujul.

koostab erinevaid teabetekste (nt kuulutus).	Sõnavormist tüve eraldamine. Sõnavormide leidmine ja enesekontroll Sõnaveebist. Kokku- ja lahkukirjutamine. ki- ja gi-liide Sidusa teksti loomine kirjutab lihtsat sidusat teksti tuttavalt ja isiklikku huvi pakkuvale teemal ((e)kiri, foorumipostitused, reisikirjeldus, päevik jne), kus kirjeldab oma tundeid ja reaktsioone ning põhjendab neid; kirjeldab olukordi, kavatsusi (nt erinevate sündmuste planeerimiseks), (ajaloolisi) paiku, isikuid ja sündmusi; esitab kirjalikke juhtnööre (arvutamängu juhend) jne); kirjutab (vajadusel tuginedes abimaterjalidele ja viidates kasutatud materjalile) lühemaid arutlevaid tekste (nt filmi- ja raamatuarvustus, esse), milles põhjendab oma arvamust, tundeid, toob näiteid loetust või nähtust, põhjendab, selgitab. Liftikõne kirjutamine (enda tutvustamine 1-minutiga).
8. õpigrupp	
Õpitulemused	Õppesisu ja tegevused
Kuulamine	
Õpilane mõistab tele- ja raadiosaadete ning filmide sisu, kui teema on tuttav ja pakub huvi ning pilt toetab heliteksti; saab aru kõnest, kui see on selges kõnekeeles; mõistab kuulamisel kuuldu sisu, kasutades vastavalt vajadusele globaalset, selektiivset või detailset kuulamist;	Tekstiliigid ja nende mõistmine kuulab autentset kõnet, tunneb ära erinevad tekstiliigid (saade, jutt, podcast, intervjuu, teadaanne, jne) ja mõistab nende põhisisu ja eesmärgi (vastab küsimustele kirjalikult või suuliselt, rühmitab, lõpetab lause, järjestab, illustreerib, toob näiteid jne); kuulab lihtsamaid illustreeritud esitlusi või ettekandeid tuttavatel teemadel (mis võivad sisaldada videosid, slaidiseansse, graafikuid, diagramme, pilte ja muid visuaalseid elemente), jälgib esitluse struktuuri, vajadusel teeb märkmeid (vastab jah/ei küsimustele, lõpetab lauseid, koostab paarilisele küsimusi või väiteid ja avaldab oma arvamust

	põhjendades lühidalt ja struktureeritult oma seisukohti jne); kuulab ja saab aru detailsest infost (teadaanded, retseptid, juhised jne)
Lugemine	
Õpilane • mõistab jutustavat laadi teksti põhiideed ning suudab jälgida sündmuste arengut; • loeb ja mõistab mõne leheküljelist selge arutluskäiguga teksti erinevatel teemadel; • suudab leida vajalikku infot pikemast arutlevast laadi tekstist; • kogub teemakohast infot mitmest tekstist; • tekstides esitatud detailid ja nüansid võivad jääda selgusetuks; • mõistab lugemisel loetu sisu, kasutades vastavalt ülesandele või vajadusele globaalset, selektiivset või detailset lugemist;	Erinevate tekstitüüpide lugemine ja vahendamine loeb erinevaid tekstitüüpe (mitteformaalne ja kõnekeelne) erinevatel teemadel (nt. kirjad, kõned, kirjeldused, kommentaarid, lühisõnumid), mis lubab pidada regulaarset suhtlust; loeb ja vahendab erinevaid meediatekste (reisipäevik, uudis, artikkel, blogipostitus), analüüsib teksti, hindab kriitiliselt infoallika usaldusväärsust, teeb kokkuvõtte sündmustest ja kannab suuliselt või kirjalikult ette, põhjendades ja selgitades loetu põhjal seisukohti ja tundeid, kasutades sobivaid keelendeid; loeb kohandatud eakohast ilukirjandust sh koomikseid, jutustusi ka väljaspool tundi, analüüsib sündmuseid, vastab küsimustele ja loob seoseid; vajaliku info saamiseks kasutab erinevaid lugemisstrateegiaid; viib loetud teksti teise vormi (koomiks, joonistus, näidend jne).
Rääkimine	
Õpilane • suudab lühidalt põhjendada oma seisukohti; • on võimeline ühinema vestlusega ja avaldama arvamust, kui kõneaine on tuttav; • tuleb enamasti toime vähem tüüpilistes suhtlusolukordades; • kasutab põhisisu ja sagedamini esinevaid väljendeid õigesti; keerukamate lausestruktuuride kasutamisel tuleb ette vigu; • hääldus on selge, intonatsiooni- ja rõhuvead ei häiri suhtlust;	Vestlused ja esitlemine Õpilane osaleb vestlustes, mis puudutavad igapäevaseid sündmusi, olukordi ja tundeid; esitleb tuttavat või huvipakkuvat teemat, referaati või uurimistööd, vastab küsimustele (paludes vajadusel kordamist, vajadusel kasutades oma märkmeid), annab selgitusi ja kommentaare, edastab informatsiooni; esineb veenvalt ja kaasavalt, esitab oma teksti hea intonatsiooni, rütmi ja selge rõhuasetusega; soovi korral võib esinemist salvestada ja analüüsida (nt AI kasutamine Microsoft Speaker progress); osaleb arutelus igapäevaelu teemadel kirjeldades enda kogemusi ja erinevaid sündmusi, unistusi ja eesmärke, selgitab lühidalt oma seisukohti (nt valib sündmuse, unistuse või eesmärgi,

● oskab kõnelemisel esitada lihtsat seotud teksti käsitletud teemade piires loetu, kuuldu või kogetu edasiandmiseks (teada, kokkuvõtte, jutustus, pildi kirjeldus jt); ● osaleb vestluses, mis võib toimuda suunatud vestluse, suhtlussituatsiooni, rollimängu või intervjuu vormis ning suudab põhjendada ja selgitada oma seisukohti; ● valdab igapäevast suhtluskeelt.	koostab plaani, tegevuskava / ajakava ja eeldatava tulemuse kirjelduse. Põhjendab oma valikuid ja seisukohti rühmaliikmetele või õpigruppile); kirjeldab sündmusi, olukordi, pilte ja tundeid loetud raamatust, filmist või kogemusest; annab edasi infot selgest, hästi liigendatud informatiivsest tekstist (nt ümberjutustus või seostatud ja struktureeritud esitus); annab kaaslastele tagasisidet (edasiside andmine konkreetsete juhiste alusel).
Kirjutamine	
Õpilane ● oskab koostada eri allikatest pärineva info põhjal kokkuvõtte (nt lühiülevaade sündmustest, isikutest); ● oskab kirjutada õpitud teemal oma arvamust väljendava lühikirjandi; ● oma mõtete või arvamuste esitamisel võib olla keelelisi ebatäpsusi, mis ei takista kirjutatu mõistmist.	Algustäheõigekiri: nimi, nimetus ja pealkiri. Isikud ja olendid; kohad ja ehitised; asutused, ettevõtted ja organisatsioonid; riigid; perioodikaväljaanded; teosed, dokumendid ja sarjad; ajaloosündmsued; kaubad. Sõnaliigid: tegusõna, käändsõna (nimi-, omadus, arv- ja asesõnad) ning muutumatud sõnad (määr-, kaas-, side- ja hüüdsõna).Sõnaliikide funktsioon lauses. Ühendtegasõnad. Lauseliikmed: öeldis, alus, sihitis (määrus ja öeldistäide).Sihitise kääne.Tegusõna rektsoon.Liht- ja liitlause; sidesõnad ja komastamine. Otsekõne, kaudkõne ja tsitaat. Nende õigekiri ja kasutus. Sidusa teksti loomine kirjutab lihtsat sidusat teksti tuttavalt ja isiklikku huvi pakkuvale teemal ((e)kiri, foorumipostitused, reisikirjeldus, päevik jne), kus kirjeldab oma tundeid ja reaktsioone ning põhjendab neid; kirjeldab olukordi, kavatsusi (nt erinevate sündmuste planeerimiseks), (ajaloolisi) paiku, isikuid ja sündmusi; esitab kirjalikke juhtnõore (arvutamängu juhend) jne); kirjutab (vajadusel tuginedes abimaterjalidele ja viidates kasutatud materjalile) lühemaid arutlevaid tekste (nt filmi- ja raamatuarvustus, esse), milles põhjendab oma arvamust, tundeid,

	toob näiteid loetust või nähtust, põhjendab, selgitab. Liftikõne kirjutamine (enda tutvustamine 1-minutiga).
9. õpigrupp	
Õpitulemused	Õppesisu ja tegevused
Kuulamine	
Õpilane • saab kuuldust aru • taipab nii peamist sõnumit kui ka üksikasju, kui räägitakse üldlevinud teemadel (nt uudistes, spordireportaažides, intervjuudes, ettekannetes, loengutes) • saab aru loomuliku tempoga kõnest; • mõistab kuulamisel kuuldu sisu, kasutades vastavalt vajadusele globaalset, selektiivset või detailset kuulamist;	Tekstiliigid ja nende mõistmine kuulab autentset kõnet, tunneb ära erinevad tekstiliigid (saade, jutt, podcast, intervjuu, teadaanne, jne) ja mõistab nende põhisisu ja eesmärgi (vastab küsimustele kirjalikult või suuliselt, rühmitab, lõpetab lause, järjestab, illustreerib, toob näiteid jne); kuulab lihtsamaid illustreeritud esitlusi või ettekandeid tuttavatel teemadel (mis võivad sisaldada videosid, slaidiseansse, graafikuid, diagramme, pilte ja muid visuaalseid elemente), jälgib esitluse struktuuri, vajadusel teeb märkmeid (vastab jah/ei küsimustele, lõpetab lauseid, koostab paarilisele küsimusi või väiteid ja avaldab oma arvamust põhjendades lühidalt ja struktureeritult oma seisukohti jne); kuulab ja saab aru detailsest infost (teadaanded, retseptid, juhised jne).
Lugemine	
Õpilane • loeb ja mõistab mitme leheküljelisi tekste, mis sisaldavad faktiinfot, arvamusi ja hoiakuid; • oeb ladusalt, lugemissõnavara on ulatuslik, kuid raskusi võib olla idioomide mõistmisega; • oskab kasutada seletavat sõnaraamatut; • mõistab lugemisel loetu üldist sisu ja oskab tuletada kontekstipõhiselt ka talle mitte tuttavate sõnade tähendust;	Meedia- ja autentsete audiovisuaalsete materjalide kasutamine (ajaleheartiklid, uudised, filmid); Suulised ettekanded (nt projektitööde, referaatide, iseseisva lugemise kokkuvõtted); info otsimine eestikeelsetest teatmeallikatest (nt käsiraamatud, meediaväljaanded, internet). Erinevate tekstitüüpide lugemine ja vahendamine

● kasutab lugemisel vastavalt vajadusele globaalset, selektiivset või detailset lugemist	loeb erinevaid tekstitüüpe (mitteformaalne ja kõnekeelne) erinevatel teemadel (nt. kirjad, kõned, kirjeldused, kommentaarid, lühisõnumid), mis lubab pidada regulaarset suhtlust; loeb ja vahendab erinevaid meediatekste (reisipäevik, uudis, artikkel, blogipostitus), analüüsib teksti, hindab kriitiliselt infoallika usaldusväärsust, teeb kokkuvõtte sündmustest ja kannab suuliselt või kirjalikult ette, põhjendades ja selgitades loetu põhjal seisukohti ja tundeid, kasutades sobivaid keelendeid; loeb kohandatud eakohast ilukirjandust sh koomikseid, jutustusi ka väljaspool tundi, analüüsib sündmuseid, vastab küsimustele ja loob seoseid; vajaliku info saamiseks kasutab erinevaid lugemisstrateegiaid; viib loetud teksti teise vormi (koomiks, joonistus, näidend jne).
Rääkimine	
Õpilane ● oskab edasi anda raamatu, filmi, etenduse jms sisu ning kirjeldada oma muljeid; ● sitab selgeid asjalikke kirjeldusi huvitavatel teemadel; ● oskab põhjendada ja kaitsta oma seisukohti; ● kasutab mitmekesist sõnavara ja väljendeid; ● intonatsioon on enamasti loomulik.	Vestlused ja esitlemine Õpilane osaleb vestlustes, mis puudutavad igapäevaseid sündmusi, olukordi ja tundeid; esitleb tuttavat või huvipakkuvat teemat, referaati või uurimistööd, vastab küsimustele (paludes vajadusel kordamist, vajadusel kasutades oma märkmeid), annab selgitusi ja kommentaare, edastab informatsiooni; esineb veenvalt ja kaasavalt, esitab oma teksti hea intonatsiooni, rütmi ja selge rõhuasetusega; soovi korral võib esinemist salvestada ja analüüsida (nt AI kasutamine Microsoft Speaker progress); osaleb arutelus igapäevaelu teemadel kirjeldades enda kogemusi ja erinevaid sündmusi, unistusi ja eesmärgi, selgitab lühidalt oma seisukohti (nt valib sündmuse, unistuse või eesmärgi, koostab plaani, tegevuskava / ajakava ja eeldatava tulemuse kirjelduse. Põhjendab oma valikuid ja seisukohti rühmaliikmetele või õpigrupile); kirjeldab sündmusi, olukordi, pilte ja tundeid loetud raamatust, filmist või kogemusest; annab edasi infot selgest, hästi liigendatud informatiivsest tekstist (nt ümberjutustus või seostatud ja

	struktureeritud esitus); annab kaaslastele tagasisidet (edasiside andmine konkreetsete juhiste alusel). Aitavad rolli- ja suhtlusmängud.
Kirjutamine	
Õpilane ● oskab kirjeldada tegelikku või kujuteldavat sündmust; ● oskab isiklikus kirjas vahendada kogemusi, tundeid ja sündmuseid; ● eristab isikliku ja ametliku kirja stiili; ● oskab kasutada sünonüüme korduste vältimiseks; ● võib esineda ebatäpsuseid, kui teema on võõras. ● oskab kirjutada lihtsat seotud teksti: isiklik kiri, õnnitlus-, tervitus-, tänukaart, küllakutse, teade, lihtne tarbekiri, kirjeldav/jutustav lühiessee.	Sidusa teksti loomine kirjutab lihtsat sidusat teksti tuttavalt ja isiklikult huvitaval teemal ((e)kiri, foorumipostitused, reisikirjeldus, päevik jne), kus kirjeldab oma tundeid ja reaktsioone ning põhjendab neid; kirjeldab olukordi, kavatsusi (nt erinevate sündmuste planeerimiseks), (ajaloolisi) paiku, isikuid ja sündmusi; esitab kirjalikke juhtnööre (arvutimängu juhend) jne); kirjutab (vajadusel tuginedes abimaterjalidele ja viidates kasutatud materjalile) lühemaid arutlevaid tekste (nt filmi- ja raamatuarvustus, essee), milles põhjendab oma arvamust, tundeid, toob näiteid loetust või nähtust, põhjendab, selgitab. Referaat, lihtsam uurimistöö; projektitööd; loovtööd (nt lühikirjandid, isiklikud kirjad, teadaanded, kuulutused, lühiülevaated); stiilivarjund (vulgaarne, argikeelne, poeetiline); stiilivarjundi märged sõnavarjundis. Sõnavara täiendamise võimalused: tuletamine, liitmine ja tehissõnad. Eitavate sõnade moodustamine.